Biblioteca Polirom

Arturo Pérez-Reverte

Maestrul de scrimă

„Arturo Pérez-Reverte este maestrul absolut al suspansului!"

Publishers Weekly

POLIROM

ARTURO PÉREZ-REVERTE

MAESTRUL DE SCRIMĂ

Original: *El maestro de esgrima* (1988)

Traducere din limba spaniolă de
ILEANA SCIPIONE

virtual-project.eu

Editura POLIROM
2004

„Sunt cel mai cuviincios om din lume. Mă mândresc că nu am fost nicicând grosolan, aici unde nenumărați nemernici nesuferiți vin și se așază lângă tine, pentru a-și istorisi păsurile și a-și declama până și stihurile.”

Heinrich Heine,
Privelişti de călătorie

•

Văpăile lucitoare ale lumânărilor din sfeșnicele de argint se răsfrângeau în pântecoasele cupe de cristal pline ochi cu coniac. Între doi vălătuci de fum, pe când dădea să-și aprindă o havană burduhănoasă, un *puro* Vuelta Abajo, ministrul și-a cercetat în taină interlocutorul. Nu avea nici cea mai mică îndoială că avea de-a face cu un mișel; dar îl zărise pe când descindea chiar la intrarea în restaurantul Lhardy dintr-o berlină fără cusur, trasă de două admirabile iepe englezești, iar pe degetele fine și îngrijite, cu care dădea acum la o parte eticheta țigării de foi, sclipea un prețios solitar montat în aur. Toate, eleganta-i lipsă de stinghereală, dar și lămuririle limpezi pe care le obținuse despre el, din propria-i poruncă, făceau chiar de la început din acel bărbat o canalie foarte distinsă. Ministrul nu se socotea nici pe departe un radical într-ale eticii, drept care nu-l frământa gândul că nemernicii erau cu toții o apă și-un pământ; doar se știa că măsura în care protipendada îi îngăduia pe aceștia atârna de distincția și averea fiecăruia. Îndeosebi dacă, printr-o oarece asprime morală, era cu putință să se obțină mari foloase bănești.

— Am nevoie de probe, a cerut imperios ministrul, dar vorbele-i erau numai un fel de-a zice. În fapt, nu încăpea îndoială că se-nduplecase încă de pe acum: doar plătea cina.

Celălalt a surâs ușurel, ca unul care ascultă ce vor urechile să-i audă. Mai zâmbea încă, trăgându-se de manșetele neîntinate ale cămășii albe, cu gând să-și arate strălucirea perechii de butoni cu diamante bătătoare la ochi, când și-a băgat o mână în buzunarul dinăuntru al jachetei.

— Probe, fără doar și poate, a murmurat cu molcomă ironie.

Plicul, pecetluit cu ceară roșie fără sigiliu, a zăbovit pe pânza de in a feței de masă, una cu

cantul, lângă mâinile ministrului. Dar demnitarul nu s-a atins de el, de parcă s-ar fi temut să nu se molipsească de ceva, și s-a mulțumit să-și măsoare tovarășul cu privirea, spunând:

— Sunt numai ochi și urechi.

Celălalt a dat din umeri, arătând nelămurit spre maldărul de hârtii; după câte se părea, cuprinsul lor nu mai prezenta niciun interes pentru el din chiar clipa în care lăsase teancul din mâini.

— Nu am știință de așa ceva, a zis, ca și cum ar fi fost vorba de ceva lipsit de orice însemnătate. Nume, adrese: splendidă istorie, îmi închipui. Frumoasă pentru domnia voastră. Care, pentru ceva vreme, le va da oarecum de lucru propriilor agenți.

— Sunt înșirați acolo toți cei implicați?

— Să spunem că toți cei ce trebuie știuți. La urma urmelor, îmi pare nimerit să-mi administrez cu prevedere capitalul.

O dată cu ultimele vorbe, surâsul i-a răsărit din nou pe buze. De data aceasta, era plin de neobrăzare, fapt care pe ministru l-a scos din sărite.

— Domnule, îmi pare că domnia ta ia treaba cu oarece ușurătate. Situația domniei tale…

A lăsat restul vorbelor să plutească amenințător în văzduh.

Celălalt s-a arătat surprins. Apoi s-a strâmbat ușor.

— Doar nu veți cuteza a crede, a rostit, după ce s-a gândit o clipă, că m-aș putea înfățișă pentru a primi treizeci de arginți ca Iuda, cu agravanta nopții. După toate altele, domniile voastre nu-mi îngăduiți nicio altă alegere.

Ministrul și-a sprijinit mâna pe vraful de hârtii.

— Ați putea să nu acceptați colaborarea, a insinuat, păstrând havana între dinți. Ar fi un gest chiar eroic.

— Fără doar și poate că da, a recunoscut bărbatul, dând pe gât coniacul din cupă, și apoi s-a

ridicat, luându-și bastonul și cilindrul de pe scaunul alăturat. Dar eroii obișnuiesc să-și dea obștescul sfârșit. Sau să-și piardă averile. Din întâmplare, însă, eu am puzderie de pierdut și domnia voastră aveți mai bine ca oricine știință de asta. La vârsta și la meșteșugul meu, prudența e mai mult decât o calitate: e un instinct. Așa că am luat hotărârea să mă absolv pe mine însumi.

Nici nu și-au strâns mâinile, nici nu și-au luat adio. S-au auzit doar pași pe scară și, jos în ploaie, uruitul tot mai depărtat al elegantei berline. Rămas singur, ministrul a rupt sigiliul de pe plic și, punându-și ochelarii, s-a apropiat de flacăra sfeșnicului. S-a oprit din citit de două ori, pentru a-și savura coniacul și a cugeta la cele spuse-n hârtie, iar când a ajuns cu cititul la capăt, a mai stat o vreme pe scaun, învăluit în vălătucii de fum ai havanei. A privit apoi melancolic la un *brasero*[1] ce-și risipea căldura în micuțul separeu, apoi s-a ridicat alene, apropiindu-se de fereastră.

Gândul la cele câteva ore de lucru ce-i rămâneau l-a făcut să murmure un jurământ înțelept, în noaptea aceea de decembrie a anului 1866, din vremea domniei Maiestății Sale Catolice doña Isabel a II-a, Sierra de Guadarrama trimitea de pe culmile-i înghețate o burniță rece să învăluie Madridul.

• Capitolul întâi •

Cu privire la asalt[2]

„Un asalt între doi bărbați de onoare, condus de un maestru însuflețit de același sentiment, e o distracție ce învederează bunul-gust și educația fină.”

Mult mai târziu, când Jaime Astarloa a voit să pună cap la cap toate frânturile răzlețe ale tragicei întâmplări și s-a străduit să-și aducă aminte cum se pornise totul, în minte i s-au năzărit înainte de toate obrazul marchizului și priveliștea galeriei ce dădea spre grădinile din parcul Retiro, la vremea când primele valuri ale vipiei dădeau buzna pe geam, aduse de lumina crudă ce te făcea să-ntorci ochii când rănea gărzile lustruite ale floretelor.

Marchizul nu era în formă; gâfâia ca o pereche de foaie frânte, iar de sub pieptarul de scrimă cămașa i se ițea șiroind de sudoare. Neîndoios, ispășea cine știe ce necumpătări ale nopții din urmă, dar, după cum îi era obiceiul, Jaime Astarloa s-a abținut de la orice comentariu nepotrivit. Nu-l privea traiul intim al clienților. S-a mărginit să pareze, împungând cu floreta atât cât să-l împiedice să-și mai miște arma. Iar mlădiosul oțel italienesc al floretei i s-a-ndoit, când a împuns impetuos în pieptul adversarului.

— *Touché*, Excelență!

Luis de Ayala-Velate y Vallespín, marchiz de los Alumbres, și-a înăbușit o sudalmă din moși strămoși, apoi și-a smuls mânios masca de pe obraz. Era îmbujorat, roșu la față aproape ca un stacoj, din pricina căldurii și a sforțării. Stropi mari de sudoare i se prelingeau dinspre rădăcina părului peste sprâncene și mustăți.

— Blestemată fie-mi stirpea, don Jaime! În vocea aristocratului se ițea un fir de umilință. Cum, oare, de mai răzbiți? E a treia oară în mai puțin de un pătrar de ceas că mă faceți să mușc țărâna.

Jaime Astarloa a dat din umeri cu simplitatea cuvenită. Când și-a scos masca de scrimă, pe sub mustața ușor încărunțită i s-a desenat un surâs delicat în colțurile gurii.

— Astăzi, Excelență, nu sunteți în cea mai prielnică zi.

Luis de Ayala a hohotit jovial și a străbătut cu pași mari galeria împodobită cu prețioase covoare flamande și panoplii pe care stăteau, frumos aranjate, spade, florete și săbii din vremuri de demult. Avea părul des și încâlcit, aducând oarecum cu o coamă de leu. La el, totul era flacără și vigoare: trupul vânjos și vânos, vocea năvalnică și groasă, aplecarea spre gesturile largi, ca și unele avânturi spre o tovărășie pătimașă și plină de voie bună. La patruzeci de ani, burlac, chipeș și, după cum îi mergea vorba, stăpân al unei averi deloc de disprețuit, marchizul de los Alumbres era modelul crailor berbanți, de care se bucurase din plin secolul al XIX-lea spaniol: nu citise nicio carte în toată viața, dar putea spune pe de rost genealogia oricărui cal celebru pe hipodromurile din Londra, Paris sau Viena. În ceea ce privește femeile, scandalurile cu care cadorisea din când în când înalta societate a Madridului erau bârfa favorită a clevetitorilor din saloanele lacome fără răgaz de vești și zvonuri mereu noi. Își purta cele patru decenii de viață ca nimeni altul și ajungea pur și

simplu să-i pomenești numele, pentru a trezi în orice femeie dorul întâmplărilor romantice și al patimilor tumultuoase.

Adevărul e că marchizul de los Alumbres trăia învăluit în propria-i legendă la curtea prea-sfielnică a Maiestății Sale Catolice. Se murmura, în fâlfâitul evantaielor, că la chiolhanul dintr-un birt de prin Cuatro Caminos născise o încăierare cu pumnale, fapt întru totul neadevărat, și că, la un *cortijo*[3] pe care îl avea în Málaga, născise odrasla unui vestit haiduc, după ce acela fusese pus la zid, fapt întru totul adevărat. Dacă despre viața sa de om politic se clevetea mai puțin, pentru că nu era prea bogată în fapte, istoriile-i de fuste erau pe buzele întregului Madrid și se zvonea chiar că anume soți sus-puși aveau motive din plin pentru a-i cere satisfacție; dacă aveau să se hotărască sau nu a o face, asta era încă de pe acum altă mâncare de pește. Mai mult de gura lumii, patru sau cinci dintre ei îi trimiseseră martori, dar faptul le pricinuise, pe lângă o silnică trezire cu noaptea în cap, și necazul că zorii îi aflaseră sângerând pe iarba unei neînsemnate pajiști de prin împrejurimile Madridului. Gurile rele duceau vorba că printre cei care i-ar fi putut cere satisfacție se număra însuși prințul consort. Dar cu toții știau că, de-ar fi avut don Francisco de Assisi vreo aplecare, nu tocmai gelozia față de augusta-i soață-l urgisea. La urma urmelor, faptul că pe Isabel a II-a o vor fi dat sau nu gata farmecele de netăgăduit ale marchizului de los Alumbres era o taină, rămasă în păstrarea doar a presupușilor interesați și a duhovnicului reginei. În ce-l privea, Luis de Ayala nu avea, și nici nu-i era de trebuință, după cum singur spunea, niciun soi de duhovnic.

Dezbrăcând pieptarul vătuit și rămânând în cămașă, marchizul a sprijinit floreta pe măsuța unde un slujitor tăcut adusese o tavă de argint cu o carafă.

— Pentru azi e bine, don Jaime. Nu izbutesc să dau nicio lovitură pe dreapta, așa că am coborât steagul. Să bem o cupă de *jerez*[4].

Cupa de după ceasul zilnic de scrimă era un ritual. Cu masca și floreta sub braț, Jaime Astarloa s-a apropiat de amfitrion, îngăduindu-și să guste vinul ce sclipea în cupa de cristal fațetat ca aurul topit. Aristocratul i-a tras în piept aroma cu plăcere.

— Trebuie să consimțiți, maestre, că în Andaluzia se pricep cum nu se poate mai bine la îmbuteliatul vinurilor. Și-a muiat buzele în licoarea din cupă și, satisfăcut, a plescăit. Priviți-l în lumină: aur curat, soarele Spaniei. Nu le poate invidia nimic poșircilor ce se beau prin străinătăți.

Don Jaime a consimțit, încântat. Îi plăcea și Luis de Ayala și că el îi spunea *maestre*, deși nu-i era chiar elev.

În fapt, de los Alumbres era unul dintre cei mai de soi scrimeri de la Curte și trecuse deja multă vreme de când nu mai avea nevoie de învățături. Legătura lui cu Jaime Astarloa era de alt soi: nobilul îndrăgea scrima cu aceeași patimă cu care se dăruia jocurilor de cărți, muierilor și cailor. Din pricina asta, își petrecea câte un ceas pe zi îmbogățindu-și în chip sănătos știința de a mânui floreta cu deprinderi care, date fiindu-i firea și plăcerile, îi erau peste poate de folositoare când trebuia să încheie socoteli, plătind în dueluri. Pentru a-și afla bucuria într-un adversar de talia lui, Luis de Ayala iscodise, cu cinci ani în urmă, după cel mai bun maestru de scrimă din Madrid; vestea mersese că acesta ar fi fost don Jaime, chiar dacă pentru trăgătorii la modă stilul lui era prea clasic și învechit. De atunci, profesorul de arme făcea punctual popas la palatul Villaflores, reședința marchizului, la al zecelea ceas al fiecărei dimineți, lipsind numai sâmbetele și duminicile. Acolo, în galeria spațioasă, gândită și amenajată după cele mai severe cerințe ale scrimei, marchizul

se dedica încrâncenat și îndârjit asalturilor, cu toate că mai mereu îndemânarea și harul maestrului de arme sfârșeau prin a avea câștig de cauză. Dar Luis de Ayala era, ca orice jucător de rasă, un perdant de soi. Și admira fățiș originala știință a bătrânului scrimer.

Marchizul s-a pipăit îndurerat și a suspinat.

— Pe rănile ce-o urgisesc pe *Sor* Patrocinio, maestre, bine m-ați mai abțiguit… După lecția domniei voastre, îmi vor face trebuință o puzderie de frecții cu alcool.

Jaime Astarloa a surâs cu simplitate.

— Vă repet: nu vă aflați în cea mai prielnică zi a domniei voastre.

— Desigur. De n-ar avea floretele buton în vârf, la ceasul acesta aș da de mâncare la viermi. Tare mă tem că-s departe de a fi fost azi un adversar vrednic de domnia voastră.

— Neghiobiile se plătesc.

— Ba bine că nu! Mai ales la vârsta mea. Deși m-am făcut băiat mare – la naiba! – boala asta n-are leac, don Jaime. Nicicând n-o să ghiciți ce se petrece cu mine.

— Îmi închipui că Excelența voastră s-a înamorat.

— Chiar așa, a suspinat marchizul, turnându-și încă o cupă cu *jerez*. M-am înamorat ca un țângău. Până peste cap.

Maestrul și-a dres glasul, netezindu-și mustața.

— Dacă țin bine socoteala, a rostit, e pentru a treia oară luna asta.

— Și asta nu-i tot. Mai grav e că îndeobște mă îndrăgostesc de-adevăratelea. Ca un fraier. Pricepeți ce vreau să spun?

— Întru totul. Chiar și fără licență poetică, Excelență.

— E nespus de ciudat. Pe măsură ce trec anii, mă îndrăgostesc din ce în ce mai asiduu; asta-i peste poate. Brațul mi-e mereu viguros, dar nu mă ține inima, cum spuneau clasicii. Dacă v-aș zice

că… Ajuns aici, marchizul de los Alumbres s-a pus să zugrăvească, din vorbe pe jumătate și din subînțelesuri ce glăsuiau de la sine, copleșitoarea patimă ce-l istovise până-n pragul zorilor. O doamnă în toată legea, nu-ncape îndoială. Iar soțul habar n-are de nimic. Într-un cuvânt… Pe obrazul marchizului s-a schimonosit un zâmbet cinic… așa mă văd azi din pricina păcatelor mele.

Don Jaime a încuviințat, ironic și îngăduitor.

— Scrima e ca împărtășania, l-a certat Astarloa surâzând. Trebuie să mergi la ea în cuvenita stare a trupului și a sufletului. Încălcarea legii supreme aduce implicit cu sine pedeapsa.

— Ei, drace, maestre! Asta trebuie să mi-o însemn.

Jaime Astarloa a dus cupa la buze. Înfățișarea nu i se potrivea cu vigoarea elevului. De mult trecuse de prima jumătate de secol; era de statură potrivită, iar slăbiciunea nemăsurată îi dădea o aparență de fragilitate, pe loc dezmințită de tăria mădularelor, uscate și noduroase ca butașii de vie. Nasul ușor acvilin sub fruntea senină și nobilă, părul alb, dar încă des, mâinile fine și îngrijite îi dădeau un aer de senină demnitate, întărită de privirea gravă a ochilor cenușii, strâns înconjurați de nesfârșite crețuri mărunte, din cale-afară de vioi și simpatici când zâmbea. Peste măsură de îngrijit, își scurta cu mare grijă mustața după moda veche, aceasta nefiindu-i singura purtare învechită. Deși veniturile îi îngăduiau să se îmbrace doar cu cumpătare, o făcea cu o eleganță decadentă, străin de legile modei; punea să i se taie costumele, chiar și cele mai noi, după croiuri vechi de peste două decenii, ceea ce, la etatea lui, era chiar de bun-gust. Totul dădea de înțeles că bătrânul maestru de arme se oprise în timp, nepăsător la noile moravuri ale vremurilor tulburi în care-și ducea traiul. Dar e sigur că, în adâncul inimii, traiul acesta-i plăcea, din pricini tainice, pe care pesemne că nici chiar lui nu i-ar fi fost cu putință să și le lămurească.

Slujitorul a adus fiecăruia câte un lighenaș cu apă și un ștergar, pentru ca maestrul și elevul să se spele. Luis de Ayala și-a scos cămașa; pe torsul viguros, încă lucind de sudoare, se puteau deslușI dârele roșii lăsate de vârful floretei.

— Pe coarnele Necuratului, maestre, ați făcut din mine un adevărat Nazarinean… Și când te gândești că vă mai și plătesc pentru asta!

Jaime Astarloa și-a zvântat obrazul și a privit cu bunăvoință spre marchiz. Luis de Ayala își umezea pieptul, gâfâind.

— Fără doar și poate – a adăugat – că politica îți lasă urmele unei puzderii de împunsături. Aveți oare știință că González Bravo mi-a făcut propunerea de a-mi reînnoi mandatul? În vederea unei noi îndatoriri, spune el. Trebuie să-i fi ajuns cuțitul la os, dacă se roagă de o pramatie ca mine.

Maestrul de arme a schițat un gest cordial de interes. În fapt, nici nu se sinchisea de politică.

— Și ce doriți Excelența Voastră să faceți?

De los Alumbres a ridicat disprețuitor din umeri.

— Să fac? Chiar nimic. I-am dat în vileag ilustrului meu tiz că în trenul ăsta ar trebui să suie domnul părintele său. Cu alte cuvinte, fără doar și poate. Eu rămân cu risipa, cu postavul din cazinouri și cu o pereche de ochi frumoși la îndemână. Din celelalte am cu prisosință.

Luis de Ayala fusese deputat în Cortes și, pentru scurtă vreme, ilustrul șef al unui departament din Ministerul de Interne, pe vremea unuia dintre ultimele cabinete formate de Narváez. Își dăduse demisia la doar trei luni după ce luase postul în primire, la moartea ministrului de Interne, unchiul său dinspre mamă, Vallespín Andreu. Puțin după aceea, renunțase, de data asta de bunăvoie, la mandatul din Congres și părăsise Partidul Moderat, cu care până atunci conlucrase delăsător. Vorbele *am destul*, rostite pe când stătea la taclale la Ateneu, făcuseră furori, intrând în jargonul politic pentru a ilustra profunda dezamăgire în fața

întunecatei realități naționale. De atunci, marchizul de los Alumbres se ținuse cât mai departe de treburile publice, nu se învoise să ia parte la șmecheriile civilo-militare rând pe rând practicate sub oblăduirea guvernelor monarhice și se mărginise să privească zvârcoleala politică, surâzând ca un *dilettante.* Trăia pe picior mare și, fără să clipească, pierdea bani buni la mesele de joc. Clevetitorii îl vorbeau de rău, lămurind că mereu era în pragul ruinei, dar Luis de Ayala izbutea întotdeauna să-și refacă averea, care părea să provină din nebănuite resurse.

— Cum vă mai merge cu căutarea Graalului, don Jaime?

Maestrul și-a lăsat cămașa descheiată, pentru a-i repezi marchizului o privire amară.

— Nu grozav. Presupun că *rău* e vorba nimerită. Mă întreb adesea dacă nu cumva o atare îndatorire mi-e peste puteri. Uneori, mărturisesc cinstit, aș lăsa-o baltă cu mare bucurie.

Luis de Ayala a pus capăt abluțiunilor, și-a uscat pieptul cu ștergarul și a luat cupa cu *jerez* de pe masă. A probat vibrațiile cristalului cu unghia, ducând mulțumit cupa la ureche.

— Prostii, maestre! Prostii. Domnia voastră sunteți în stare să duceți la bun sfârșit o îndatorire atât de ambițioasă.

Un surâs amar s-a perindat pe buzele maestrului de scrimă.

— Mi-ar plăcea să vă împărtășesc credința, Excelență. Dar, la etatea mea, o mulțime de lucruri se duc de râpă. Chiar înlăuntrul meu. Încep să bănuiesc că Graalul meu nici nu există.

— Prostii.

Jaime Astarloa ticluia de mulți ani încoace un *Tratat de arta scrimei* care, după spusele celor ce-i cunoșteau neobișnuitele haruri și deprinderi, urma să fie, fără doar și poate, o operă de cea mai mare importanță în materie, comparabilă, când avea să se ivească, doar cu cele scrise de unii mari maeștri

precum Gomard, Grisier și Lafaugère. Dar, în ultima vreme, pe autorul ei începuseră să-l frământe serioase îndoieli cu privire la priceperea lui de a pune în paginile manuscrise arta căreia își consacrase viața. Pe de altă parte, ceva îl necăjea peste măsură. Pentru ca opera să fie acel *nec plus ultra* asupra materiei din care se inspira, era nevoie să includă lovitura măiastră, lovitura fără greș, imparabilă, cea mai rafinată creație a talentului omenesc, model de har și eficiență. Don Jaime se dăruise căutării ei încă de când încrucișase pentru prima oară floreta cu un adversar. Dar căutarea Graalului, cum îi zicea, se dovedise până atunci stearpă. Iar de când începuse scăpătarea trupească și mintală, pe bătrânul maestru de scrimă îl încerca teama că vlaga dădea să se scurgă din brațele-i încă oțelite și că harul ce-i inspira mișcările meșteșugite se spulbera treptat sub povara vârstei. Aproape zi de zi, aplecat, la lumina lămpii cu petrol din singurătatea măruntului său cabinet de lucru, asupra foilor îngălbenite de vreme, Jaime Astarloa încerca zadarnic să-și smulgă din ungherele minții cheia de care avea în chip nelămurit știință, dar care se înverșuna să nu se lase dibuită. Din pricina ei, rămânea uneori treaz în noapte până când licăreau zorii. Alteori, smuls din somn de vreo neașteptată inspirație, se ridica în capul oaselor și, doar în cămașă, punea cu deznădăjduită violență mâna pe floretă și mergea la oglinzile ce tapetau pereții micii sale galerii. Acolo, încercând să împlinească ceva ce cu numai câteva clipe mai înainte fusese doar o trecătoare sclipire de pătrunzătoare luciditate în mintea-i adormită, pornea o agonică și zadarnică urmărire, măsurându-și brațul și mintea într-un duel mut cu propriu-i chip, ce-i surâdea sarcastic din negura argintului.

•

Jaime Astarloa a ieșit în uliță cu teaca floretei sub braț. În dimineața aceea, vipia era în toi; întreg

Madridul lâncezea sub soarele neîndurător. Taclalele tuturor se învârteau numai în jurul căldurii și al politicii: de îndată ce începeau a trăncăni, toți vorbeau de căldură, și abia apoi intrau în materie, enumerând una după alta conjurațiile în desfășurare, din care o bună parte erau îndeobște de domeniul public. Căci toți conspirau în vara lui 1868. În martie, bătrânul Narváez își dăduse obștescul sfârșit, iar González Bravo se credea acum destul de puternic pentru a guverna țara cu mână de fier. În Palatul Oriente, regina trimitea priviri înflăcărate spre junii ofițeri din Gardă și spunea rozariul cu mare fervoare, pregătindu-se de pe acum pentru următoarea vacanță din Nord. Alții nu aveau decât să-și petreacă vacanța în bejenie; cei mai mulți bărbați de seamă, ca Prim, Serrano, Sagasta sau Ruiz Zorrilla, erau surghiuniți, deportați sau puși sub supraveghere discretă, și-și consacrau eforturile marii mișcări clandestine numite *La España con honra.* Toți fuseseră de acord că Isabel avea zilele numărate și, pe când gruparea cea mai cumpănită specula că regina urma să abdice în favoarea odraslei Alfonsito, radicalii nutreau pe față visuri republicane. Se spunea că don Juan Prim avea să pice de la Londra dintr-o clipă într-alta; dar legendarul erou de la Castillejos își mai făcuse în două împrejurări apariția, și de fiecare dată se văzuse silit să-și ia tălpășița. O strofă la modă spunea că smochina nu era coaptă încă. Alții erau însă de părere că smochina începuse să putrezească tot atârnând pe ram. Depindea de unde o priveai.

Modestele sale venituri neîngăduindu-i să se răsfețe prea mult, Jaime Astarloa a clătinat din cap spre surugiul ce-i oferea serviciile unei birje mătăhăloase. A luat-o pe Paseo del Prado, printre haimanalele care căutau după umbra copacilor. Din când în când, dădea de câte un cunoscut pe care-l saluta curtenitor, după cum avea obiceiul,

săltându-și jobenul cenușiu. Sau de dădace în uniformă, care trăncăneau, strânse pe băncile de lemn în cete nu prea mari, stând de la depărtare cu ochii pe copiii în costumașe de marinar ce zburdau în jurul fântânilor. Sau de doamne care se plimbau în trăsuri deschise, apărându-se de soare sub horbotele ce le împodobeau marginile umbrelușelor.

Deși don Jaime purta o redingotă ușoară de vară, vipia îl sufoca. Mai avea în acea dimineață doi elevi de care trebuia să se ocupe la locuințele lor. Erau doi juni din protipendadă, pentru ai căror tați scrima era un antrenament igienic salutar, dintre puținele pe care un cavaler le putea face fără ca onoarea familiei să sufere atingere. Cu onorariile pe care le primea de la ei și de la alți trei sau patru ce se înfățișau în fiece după-amiază la galerie, maestrul de arme izbutea să supraviețuiască. La urma urmelor, cheltuielile erau dintre cele mai neînsemnate: chiria locuinței din ulița Bordadores, prânzul și cina la o pensiune din împrejurimi, o cafea și o jumătate de pâiniță prăjită la cafeneaua Progreso… Ordinul de plată semnat de marchizul de los Alumbres, pe care-l primea punctual în prima zi a fiecărei luni, îi îngăduia să-și ofere alte câteva răsfățuri și să pună totodată deoparte ceva parale, într-o rentă ce avea să-l ferească de azil când vârsta nu-i va mai îngădui să-și facă meseria. Lucru care, așa cum adeseori se gândea cu tristețe, nu avea să se lase prea mult așteptat.

Contele de Sueca, deputat în Cortes, al cărui prim-născut era unul dintre puținii elevi ai lui don Jaime, se plimba călare, fudulindu-se cu o pereche de magnifice cizme englezești de călărie.

— Bună ziua, maestre. De Sueca îi fusese discipol cu șase sau șapte ani în urmă. Din pricină că se băgase într-un duel, s-a văzut silit să recurgă la serviciile lui Jaime Astarloa, pentru a-și îndrepta stilul de luptă chiar în ajunul înfruntării. Cum

roadele s-au vădit mulțumitoare și adversarul s-a trezit cu lama de oțel proptită de un deget în propria-i făptură, de atunci încolo contele a păstrat cu profesorul de scrimă o legătură de prietenie ce se răsfrângea acum și asupra vlăstarului său. Văd că aveți uneltele sub braț. Vă faceți, presupun, preumblarea de dimineață.

Don Jaime a surâs, mângâind cu gingășie trusa cu florete. Contele îl salutase, atingându-și cu gentilețe borul pălăriei cu mâna, dar fără să descalece. L-a frământat în trecere gândul că, doar cu rare excepții, una din ele fiind Luis de Ayala, elevii se purtau cu el cam la fel: politicos, dar păstrând în chip subtil neștirbite distanțele. La urma urmelor, îi plăteau serviciile. Dar el era destul de în vârstă pentru a nu se mai simți stânjenit de așa ceva.

— Păi, după cum vedeți, don Manuel. În fapt, când ne-am întâlnit, tocmai îmi făceam turul de dimineață, ca ostatic ce sunt al acestui Madrid sufocant. Dar slujba-i slujbă.

Contele de Sueca, ce nu muncise toată viața lui, a schițat un gest, pentru a-i da parcă de înțeles că a priceput, și a potolit mișcarea nerăbdătoare a frumoasei lui iepe de rasă isabelină. A privit apoi cu mințile aiurea jur-împrejur, mângâindu-și barba cu degetul mic, iar privirile i s-au oprit pe două doamne ce se plimbau în lungul grilajului de la Grădina Botanică.

— Cum mai merge Manolito? Nădăjduiesc că face progrese.

— Face, face. Băiatul e dăruit cu har. E prea focos încă, dar la cei șaptesprezece ani ai săi asta poate fi luată drept virtute. Timpul și disciplina îl vor tempera.

— E în mâinile domniei voastre, maestre.

— Mă simt onorat, Excelență.

— Vă doresc o zi bună.

— Asemenea. Omagiile mele doamnei contese.

— Complimente din partea sa.

Contele și-a văzut de drumul lui, iar don Jaime de-al său. A urcat pe ulița Huertas și a poposit câteva clipe în fața unui galantar de librărie. Cumpăratul cărților era pentru el o patimă și un răsfăț. Și nu-și putea îngădui mai mult decât un răsfăț când și când. A privit cu drag la cotoarele aurite ale tomurilor legate în piele și a suspinat plin de alean, aducându-și aminte de alte vremuri, când nu trebuia să se gândească neîncetat la precarele lui finanțe domestice. A hotărât să se întoarcă în prezent, și-a vârât două degete în buzunarul de la jiletcă și și-a consultat ceasornicul, pe care-l purta atârnat de un lanț lung de aur, cumpărat în zile mai prielnice. Mai avea zece minute până să se prezinte în casa lui don Matías Soldevilla – Postavuri, Frații Soldevilla, Furnizorii Casei Regale și ai Trupelor Coloniale – pentru ca, muncind din greu, să înghesuie în stupida țeastă a odraslei lui, Salvadorín, nu prea multe cunoștințe de scrimă: „*Paradă*, *fentă un-doi*, *țintește*, *lovește drept în piept. Un-doi*, *Salvadorín*, *un-doi*, *așa*, *fandare*, *fenta aceea*, *bine*, *asigură-te*, *fentă*, *așa*, *paradă*, *rău*, *cum nu se poate mai rău*, *cum nu se poate mai prost*, *încă o dată*, *acoperă-te*, *un-doi*, *paradă*, *fentează*, *lovește*, *asigură-te. Face progrese puișorul*, don *Matías*, *face progrese. E crud încă*, *dar dă dovadă de o bună înțelegere*, *e bine dăruit. N-are nevoie decât de timp și disciplină*”. Totul pentru numai șaizeci de reali pe lună.

Soarele cădea drept, unduind molcom umbrele de pe pavea. Un sacagiu mergea în lungul uliței, strigându-și zemurile răcoroase. Stând la umbră lângă coșurile-i cu verdețuri și poame, o zarzavagioaică gâfâia, gonind cu gesturi mecanice horbota mușteloor ce-i dădeau roată în zbor. Don Jaime și-a luat jobenul de pe cap și și-a șters sudoarea cu o batistă veche, scoasă din mâneca redingotei. A privit tăcut la armoriile brodate cu fir albastru, decolorat de trecerea vremii și de-un

nesfârșit număr de spălări, pe mătasea ei roasă de atâta folosire, apoi și-a văzut de drum în susul uliței, cu umerii aduși sub soarele neîndurător. Umbra lui era doar o mică pată neagră pe care o călca în picioare.

•

Mai mult decât cafenea, Progreso era antonimul ei. Jumătate de duzină de gheridoane din marmură ciobită, scaune centenare, dușumele de lemn ce scârțâiau sub picioare, draperii colbuite și lumini ca în amurg. Fausto, slugă bătrână, dormita la ușa cuhniei, de unde pornea, răspândindu-se, dulcea aromă a cafelei ce fierbea neagră în ibric. Un motan costeliv și plin de noroi luneca hoțește pe sub mese, pândind probabili șoricei. Iarna, locanta putea întruna a igrasie, iar pete mari îngălbeneau tapetul de pe pereți. Mușteriii nu-și scoteau mai niciodată paltoanele, aducând astfel un fățiș reproș sobei care, într-un ungher al încăperii, întocmită din fier uitat de vreme, bătea mereu în stacojiu.

Dar vara totul era altminteri. Cafeneaua Progreso era sau se credea că e o oază de umbră și răcoare în vipia madrilenă, de parcă ar fi păstrat neștirbit, între zidurile și draperiile grele, frigul atotputernic ce-și găsise adăpost acolo pe timpul iernii. Din pricina asta, umilii prieteni de taclale ai lui Jaime Astarloa se instalau aici după-amiezi la rând, de cum se arăta în zare osânda verii.

— Domnia voastră îmi răstălmăciți spusele, don Lucas. Ca mai totdeauna.

Agapito Cárceles părea, și de fapt chiar era, un răspopit. Când stătea de vorbă, ridica arătătorul spre ceruri, de parcă le-ar fi luat martore, năravdeprins în scurta perioadă în care, printr-o stranie delăsare, de care episcopul diecezei lui se mai căia și azi, autoritatea ecleziastică îi îngăduise să-și îmbărbăteze enoriașii de la înălțimea amvonului. Trăgea mâța de coadă, tapându-și cunoscuții de parale sau scriind, în ziare fără ecou, înflăcărate perorații radicale, pe care le semna *Patriotul*

mascat, pseudonim ce aţâţa glumele pe care mai tot timpul le făceau pe socoteala lui tovarăşii de taclale. Se dădea republican şi federalist, intona sonete antimonarhice, ale căror stihuri şi le scria plecând de la infame vorbe goale, clama în cele patru vânturi că Narváez fusese un tiran şi Espartero un timorat, că Serrano şi Prim îl băgau la idei, cita latineşte ca nuca-n perete şi pomenea necontenit de Rousseau, pe care nu-l citise în viaţa lui. Avea drept marote clerul şi monarhia şi susţinea cu mare înflăcărare că la Istoria Omenirii îşi aduseseră o hotărâtoare contribuţie tiparniţa şi ghilotina.

Tac. Tac. Tac. Don Lucas Rioseco bătea darabana cu degetele în gheridon; se vedea că-şi pierduse răbdarea. Îşi răsucea mustaţa, scoţând neîntrerupte *hm-hm* şi privind la petele din tavan, de parcă ar fi aşteptat ca ele să-l ajute să se înfrâneze, pentru a da ascultare fărădelegilor proferate de tovarăşu-i de taclale.

— Lucrurile sunt limpezi, a pretins Cárceles. Rousseau a răspuns la întrebarea dacă omul e bun sau rău de la natură. Iar judecata lui, domnii mei, e zdrobitoare. Zdrobitoare, don Lucas, trebuie să pricepeţi fără întârziere. Toţi oamenii sunt buni, deci va să fie liberi. Oamenii sunt liberi cu toţii, deci va să fie egali. Şi aici se vădeşte sorgintea lucrurilor: oamenii sunt egali cu toţii, *ergo* nu atârnă de nimeni. Aşa cum aţi auzit. Prin urmare, în bunătatea naturală a omului au prins rădăcini libertatea, egalitatea şi neatârnarea naţională. Restul – pumn dat în masă – sunt nimicuri.

— Dar sunt şi oameni răi pe lume, dragul meu prieten, s-a vârât şmecherește în vorbă don Lucas, de parcă tocmai l-ar fi prins pe Cárceles în propria-i plasă.

Jurnalistul a surâs disprețuitor şi olimpian.

— Ia te uită, deci, e limpede. Cine se mai îndoieşte de asta? Aici îl avem pe Marele Erou de la Loja, care se mistuie în focul Gheenei; pe

González Bravo și banda lui, Curtea… Piedicile obișnuite, aveți, fără doar și poate, știință de ele. Ei bine, pentru a le veni de hac, Revoluția franceză a dat la iveală o mașină ingenioasă: un satâr ce merge în sus și în jos. Zas. Arhivat. Zas. Arhivat. Astfel sunt date de o parte toate piedicile, obicei al pământului sau nu. *Nox atra cava circumvolat umbra.* Iar pentru norodul slobod, egal și neatârnat, lumina judecății și a progresului.

Don Lucas era peste poate de indignat. E adevărat că scăpătase, dar era de familie bună, bățos și, la cei aproape șaptezeci de ani ai săi, avea reputație de mizantrop. Era văduv și toată lumea știa că, neavând nici odrasle, nici avere, ochii nu i se mai bucuraseră la vederea vreunui *duro* de argint încă din vremea răposatului Fernando al VII-lea și că-și ducea traiul cu ajutorul unei rente neînsemnate și al carității unor vecine de treabă. În pofida acestor lucruri, păstra cu nespusă grijă aparențele neștirbite. Își călca necontenit și cu mare grijă puținele-i veșminte, iar cunoscuții admirau cu toții fără zăbavă eleganța cu care făcea nodul singurei lui lavaliere și cu care-și ținea strâns în ochiul stâng monoclul de sidef. Avea idei ultra-papiste: se dădea monarhist, catolic și, mai presus de orice, om de onoare. Iar cu Agapito Cárceles era veșnic la cuțite.

Pe lângă Jaime Astarloa, în jurul mesei se mai aflau Marcelino Romero, profesor de pian într-un pension de domnișoare, și Antonio Carreño, funcționar la Manutanță. Romero era șters, ofticos, simțitor și plin de alean. Speranța de a-și face un nume în muzică nu trecuse în ultima vreme dincolo de lecțiile pe care le dădea unei cete de vreo douăzeci de domnișoare de familie bună cum să zdrăngăne în chip judicios clapele pianului. În ce-l privea, Carreño, slab, cu părul roșu, barba arămie și scurtată cu multă îngrijire, era un bărbat cu obraz auster, neprieten cu vorbăria. Își dădea

aere de conspirator și mason, dar nu era niciuna, nici alta.

Don Lucas își răsucea mustața îngălbenită de nicotină, fulgerându-l pe Cárceles cu privirea.

— E a nu știu câta oară că ne faceți, a spus mușcător, obișnuita vorbire nimicitoare despre realitatea națională. Deși nimeni nu v-a cerut-o, a trebuit să v-o înghițim. Ei bine, nu încape îndoială că mâine o vom putea citi în oricare din prăpăditele astea de jurnale răzvrătite, ce dau adăpost la atari lucruri în foițele lor pamfletărești… Ascultați deci, amice Cárceles. Tot a nu știu câta oară vă spun și eu – nu. Nu voi să vă mai ascult spusele. Domnia voastră credeți că totul se lămurește cerând să cadă un cap. Destoinic ministru de Interne ați mai fi! Aduceți-vă aminte ce-a făcut în 1834 norodul pe care-l iubiți: optzeci de monahi a ucis șleahta de scursori pe care le asmuțiseră anume demagogi necugetați.

— Optzeci spuneți? Ca întotdeauna, Cárceles se veselea, scoțându-l pe don Lucas din sărite. Numărul nu mi se pare prea mare. Și eu știu bine ce spun. Ba bine că nu! Dacă nici eu n-am știință de ce se află sub sutană! Între cler și Bourboni, pe nimeni nu mai îndură țara asta.

— Desigur că ați drege lucrurile, punând în aplicare prea bine știutele alegeri ale domniei voastre…

— N-am decât una: pentru Bourbon și părinte – o alică fierbinte. Fausto! Încă cinci jumătăți de franzeluță prăjite, plătește don Lucas.

— Nici prin minte să nu-ți treacă! Bătrânul s-a lăsat greu pe spătarul scaunului, cu degetele mari înfipte în buzunarele vestei și monoclul fioros incrustat sub sprânceană. Eu plătesc oricât pentru prieteni, ori de câte ori am mărunt; dar acum nu-i cazul. Eu nu pot să fac cinste unui fanatic vânzător de țară.

— Mai bine un fanatic vânzător de țară, cum spuneți domnia voastră, decât să-mi trăiesc traiul

chiuind *trăiască lanțurile*.

Celor de față li s-a părut că trebuia să intervină. Jaime Astarloa a cerut *liniște*, *domnilor* și a mestecat mai departe cu linguriță în cafea. Marcelino Romero, pianistul, s-a lăsat păgubaș de admirarea elegiacă a gângăniilor, pentru a-i ruga să-și țină firea și a încerca, de altfel fără să aibă sorți de izbândă, să schimbe vorba, îndreptând-o spre muzică.

— Nu-ți uita vorba, l-a interpelat Cárceles.

— Nici gând, a protestat Romero. Muzica are și ea un fond social. Naște egalitate în sfera simțirii, face granițele mai fluide, unește noroadele.

— Domnul nu tolerează decât imnul lui Riego!

— Să n-o luăm de la capăt, don Lucas.

Motanului i s-a năzărit un șoarece și s-a repezit spre el printre picioarele celor de față. Antonio Carreño își muiase arătătorul în apa dintr-un pahar și desena linii de taină pe marmura tocită a gheridonului.

— La Valencia, unul. La Valladolid, altul. Se spune că Topete ar fi primit emisari la Cádiz, dar asta să i-o spună ei lu' mutu'. Când ne-o fi lumea mai dragă, ne vom trezi cu Prim aici. Și-atunci o să se-ncingă o păruială ce n-a văzut Madridul!

S-a pus să zugrăvească, enigmatic și zgârcit în amănunte, conjurația căreia-i venise rândul și care, bună treabă, domnilor, îi ajunsese la cunoștință grație unor mărturisiri pe care i le făcuseră persoane de seamă din aceeași lojă cu el, ale căror nume înclina să nu le dezvăluie. Faptul că uneltirea la care se referea era publică, ca și altă jumătate de duzină de alte asemenea istorii, nu-i tăia deloc cheful. Repezind priviri furișe în jur și rostind încetișor vorbele doar pe jumătate și cu prea-cuvenita băgare de seamă, Carreño a înșirat rând pe rând toate dedesubturile afacerii în care, mă încred în discreția domniilor voastre, domnii mei, era și el vârât până peste cap, sau pe-aproape. Lojile – avea năravul să vorbească despre ele la fel

de familiar ca alții când povesteau despre rudele lor – se mișcau din temelii. Desigur, nimic despre Carlos al VII-lea: pe lângă asta, fără bătrânul Cabrera, nepotul lui Montemolín era departe de a fi la înălțime. Alfonsito, exclus; basta cu Bourbonii. Pesemne că un principe străin, constituțional și câte altele, deși se spunea că Prim înclina spre cumnatul reginei, Montpensier. Iar dacă nu, *Glorioasa*, alegere care l-ar face nespus de fericit pe prietenul Cárceles.

— Glorioasă și federală, a adăugat publicistul, privindu-l pe don Lucas cu vădită rea-voință. Ca să se lămurească monarhiștii absolutiști o dată pentru totdeauna cam cât face un bărbat șiret.

Don Lucas a prins înțepătura din zbor. Era o țintă nespus de ușor de atins.

— Așa, așa, a pufnit descurajat. Federală, democratică, anticlericală, liber-cugetătoare, mârlănoasă și împuțită. Toți egali și o ghilotină în Puerta del Sol, cu don Agapito mânuind mașinăria ingenioasă. Nici Cortes, nici altă bătaie de cap. Adunări populare în mahalalele Cuatro Caminos, Ventas, Vallecas, Carabanchel… Asta ne oferă coreligionarii domnului Cárceles. Suntem Africa Europei!

Fausto și-a făcut apariția, aducând jumătățile de franzeluță prăjite. Îngândurat, Jaime Astarloa a muiat-o pe-a lui în cafea. Îl plictiseau peste măsură gâlcevile fără sfârșit ale comesenilor, care totuși nu erau o tovărășie nici mai bună, dar nici mai rea decât oricare alta. La urma urmelor, cele două ceasuri pe care le petrecea după-amiezile în tovărășia lor îi mai alinau singurătatea. În pofida năravurilor, bombănelilor, proastei umori și pălăvrăgelilor pe socoteala oricărei ființe vii, ei puteau cel puțin da de știre cu voce tare propriile frustrări. În cercul lor strâmt, fiecare găsea pe mutește la ceilalți mângâierea de a ști că propria-i nereușită nu era întâmplătoare, ci o împărtășeau mai mult sau mai puțin cu toții. Cunoașterea ei îi

unea mai presus de orice și-i păstra credincioși întâlnirii zilnice. În pofida obișnuitelor neînțelegeri, a dihoniilor politice și a nespus de contradictoriilor stări sufletești ce-i încercau, cei cinci prieteni nutreau unul pentru altul un întortocheat simțământ de solidaritate care, deși ei ar fi negat-o, de-ar fi fost dată-n vileag, s-ar fi putut compara doar cu a singuraticilor ce se strâng unii într-alții în căutarea căldurii.

Don Jaime a privit roată în jur și ochii i s-au întâlnit cu cei gravi și dulci ai profesorului de muzică. Marcelino Romero se apropia de patruzeci de ani și de vreo doi îl chinuia o imposibilă iubire pentru o cinstită mamă de familie, pe a cărei fiică o învățase doremiul muzicii. Deși legătura între profesor, elevă și mamă se sfârșise cu multă vreme în urmă, bietul de el se plimba zi de zi pe sub un anume balcon din ulița Hortaleza, rumegând stoic la o tandrețe neîmpărtășită și deznădăjduită.

Maestrul i-a surâs cu simpatie, dar Romero i-a răspuns cu mințile duse aiurea, absorbit fără doar și poate de chinurile din adâncul sufletului său. Lui don Jaime i-a trecut o clipă prin minte că era cu neputință să nu dai de umbra dulce-acrișoară a unei femei în cugetul oricărui bărbat. Și el avea una; dar trecuse neînchipuit de multă vreme de atunci.

S-au auzit cele șapte bătăi ale orologiului de la Poștă. Motanul nu găsise încă șoarecele pe care urma să-l hăpăie, iar Agapito Cárceles stihuia în gura mare un sonet anonim dedicat răposatului Narváez, pe care încerca să-l dea drept al său, în pofida mucalitei neîncrederi a celor din jur:

Dacă vreodată pe drumul dinspre Loja
dai de un calañez căzut în cale…

Don Lucas căsca ostentativ, mai mult pentru a-și scoate prietenul din sărite, decât dintr-altă pricină.

Două doamne chipeșe au trecut pe trotuar pe lângă fereastra cafenelei, aruncând o privire înăuntru, dar n-au zăbovit. Întreg grupul s-a înclinat cuviincios, în afară de Cárceles, căci îi dădea înainte, stihuind cu minunată luare-aminte:

… Drumețule, oprește-ți pasul în poiană,
acolo unde odihnește, după regula din Cer
eroul ce nu s-a abătut din cale, dar fără păr,
ce Spania a condus-o după moda algeriană…

Un negustător ambulant oferea pe uliță caramele havaneze și se întorcea din când în când, pentru a goni doi băietani care, despuiați de cămăși, îl urmau, jinduindu-i bunătățile. O ceată de studenți a intrat în cafenea să bea niscaiva răcoritoare. Aveau jurnale în mâini și vorbeau însuflețiți de ultima ispravă făptuită pe ulițe de *Guardia Civil*, căreia-i ziceau *Guardia Cerril*[5]. Câțiva au zăbovit înveseliți, pentru a-l asculta pe Cárceles care recita elegia funebră a ducelui de Valencia:

… Războinic fără lupte, dar iubit de soartă,
și-a luat luxuria drept unică zeiță adorată
și-n lacom lux viața și-a lăsat-o-n poartă.
De vrei ca pentru el să faci ceva vreodată
ridică-l din noroi pe calañez *și scuipă tare,*
cântă-i eterna pomenire și mai las-o moartă.

Junii l-au aclamat pe Cárceles, iar el i-a salutat, înduioșat de primirea favorabilă pe care i-o făcea auditoriul ivit pe nepusă masă. Studenții au strigat de două ori *trăiască* pentru democrație și l-au poftit pe jurnalist să bea cu ei. Don Lucas își răsucea mustața, îmbătându-se cu propria-i sfântă mânie. Motanul i se încolăcise la picioare, plin de noroi și vrednic de milă, de parcă ar fi vrut să-i pună la picioare mizera-i mângâiere.

•

Galeria răsuna de zdrăngănitul floretelor.

— Ia aminte cum fandezi… Așa, prea bine. În cuartă. Bine. În terț. Bine. Primă. Bine. Acum două în primă, așa… Nu fi nervos. Acoperă-ți spatele. Și acum, fiți cu luare-aminte. Salutați-vă. La mine. Nu contează, repetă. La mine. Silește-mă să parez. În primă de două ori. Bine. Nu te lăsa! Evită. Așa. Chiar acum! Din plin! Bine. *Touché.* Cum nu se poate mai bine, don Álvaro.

Jaime Astarloa și-a pus floreta sub brațul stâng, și-a scos masca și a tras aer în piept. Alvarito Salanova își freca încheieturile; vocea șovăielnică, imberbă, i s-a auzit din dosul sitei de fier ce-i ferea obrazul.

— Cum a mers, maestre?

Profesorul a surâs aprobator.

— Destul de bine, domnul meu. Destul de bine – și a arătat spre floreta pe care junele o ținea în mâna dreaptă. Totuși, încă-ți mai lași cu mare ușurință adversarul să-și apropie floreta de a domniei tale într-atât, încât să te împiedice să-ți mânuiești arma. Dacă mai intri vreodată în atare bucluc, nu șovăi să mărești depărtarea, dând un pas înapoi.

— Da, maestre.

Don Jaime s-a întors spre ceilalți elevi care, echipați și cu masca sub braț, priviseră înfruntarea:

— A-i îngădui adversarului să-și apropie floreta de a domniilor voastre într-atât, încât să vă

împiedice să mânuiți arma, înseamnă a rămâne la cheremul lui. Suntem cu toții de acord?

Trei glasuri june au încuviințat în cor. Ca și Alvarito Salanova, cu toții aveau între paisprezece și șaptesprezece ani. Doi erau blonzii frați Cazorla, care semănau întru totul, odrasle de militar. Celălalt avea obrazul îmbujorat de un număr nesfârșit de mărunte comedoane, care-l făceau dizgrațios. Era junele Manuel de Soto, fiul contelui de Sueca, iar maestrul de scrimă pierduse de mult orice nădejde de a face din el un scrimer cu judecată; era prea nervos și, de cum încrucișa floreta de câteva ori, se și ivea în zare o încurcătură de mai mare dragul. În ce-l privea pe micuțul Salanova, un băietan brunet și chipeș, de neam înalt, el era fără doar și poate cel mai de soi dintre toți. În alte vremuri, cu pregătirea și ascultarea potrivite, ar fi strălucit în saloane ca floretist sigur și de rasă; dar, la acest ceas al secolului, cugeta cu amărăciune don Jaime, în curând harurile aveau să i se tocească frecându-se cu lumea din jur, unde altfel de petreceri ajunseseră să stârnească interesul junilor: voiajurile, călăria, vânătoarea și alte frivolități fără număr. Din nefericire, lumea modernă îi punea pe junii bărbați la încercare cu nenumărate ispite, care le răpeau din spirit cumpătarea trebuincioasă pentru a-și găsi deplina mulțumire într-o artă ca scrima.

A întins mâna stângă spre vârful floretei și i-a tensionat ușor lama.

— Iar acum mi-ar plăcea ca unul dintre domniile voastre să studieze puțin cu don Álvaro acest asalt în doi pași, ce ne dă tuturor atâta bătaie de cap. A hotărât să se arate îndurător cu junele plin de coșuri pe față, arătând spre benjaminul familiei Cazorla. Domnia ta, don Francisco.

Numitul a ieșit în față, punându-și masca. La fel cu tovarășii săi, era înveșmântat în alb din cap până-n picioare.

— Alinierea.

Cei doi juni și-au potrivit manșetele și au rămas față în față.

— În gardă.

Au salutat, ridicând floretele, înainte de a lua poziția clasică de luptă, ducând fiecare piciorul drept înainte, îndoind ușor ambele picioare și trăgând înapoi brațul stâng, în unghi drept, cu mâna liberă ușor aplecată înainte.

— Nu uitați vechiul principiu. Mânerul trebuie ținut ca și cum în mână am avea o pasăre: destul de gingaș, ca să n-o zdrobim, destul de ferm, ca să nu-și ia zborul. Asta o lămuresc îndeosebi pentru domnia ta, don Francisco, căci ai supărătoarea înclinare de a te lăsa dezarmat. S-a înțeles?

— Da, maestre.

— Atunci, să nu mai pierdem vremea. La treabă, domnilor.

Au sunat dulce lamele de oțel. Junele Cazorla a purces la atac cu grație și sorți de izbândă; avea picioarele și pumnii iuți și se mișca de parcă ar fi fost ușor ca fulgul. La rândul său, Alvarito Salanova se apăra cu destulă cutezanță, făcând, în clipele de restriște, un pas înainte în loc de un salt înapoi, parând fără reproș ori de câte ori adversarul îi îngăduia să se miște. După un timp au schimbat rolurile, și lui Salanova i-a venit rândul să fandeze o dată și încă o dată, pentru ca tovarășul său să se apere cu floreta în secundă. Și tot așa, au fandat și au parat, până când Paquito Cazorla a comis greșeala de a coborî prea mult garda după o tușă ratată. Chiuind triumfător și lăsându-se purtat de valul ațâțător al înfruntării, adversarul său a uitat de orice prevedere și a împuns rapid și ritmic cu vârful floretei de două ori în pieptarul adversarului.

Don Jaime s-a încruntat și a pus capăt luptei, strecurându-și floreta între cei doi juni.

— Domnilor, a spus sever, trebuie să vă fac o mustrare. Scrima e, într-adevăr, o artă; dar, mai

întâi și mai întâi, e o știință cu folos imediat. Chiar dacă sabia sau floreta au un buton în vârf sau doar tăișul tocit, când puneți mâna pe ele, nu trebuie să le luați niciodată în joacă. Ori de câte ori veți dori să vă jucați, puneți mâna pe cerc, sfârlează sau soldățeii de plumb. Ai priceput domnia ta, domnule Salanova, spusele mele?

Numitul a încuviințat brusc, coborând capul acoperit cu masca de scrimă. Ochii cenușii ai maestrului de arme l-au privit neîndurători.

— N-am avut plăcerea de a vă auzi răspunsul, domnule Salanova, a lămurit sever. Și nu-s învățat să vorbesc chipurilor pe care nu le pot vedea.

Junele a bâiguit o scuză și și-a scos masca; era roșu ca rodia coaptă și privea rușinat drept în vârful scarpilor de scrimă.

— V-am întrebat dacă m-ați înțeles.

— Da.

— Nu v-am auzit răspunsul.

— Da, maestre.

Jaime Astarloa a privit spre ceilalți elevi. Era înconjurat de obraji tineri, gravi și curioși.

— Întreaga artă, întreaga știință cu care încerc să vă deprind se rezumă la un singur cuvânt: eficiența…

Alvarito Salanova și-a înălțat ochii, schimbând cu junele Cazorla o privire de ranchiună prost tăinuită. Don Jaime vorbea sprijinindu-și butonul floretei în podea și ținând cele două mâini pe pomoul mânerului:

— Noi nu avem drept țel, a dezvăluit, să uluim pe cineva cu o floretă sprințară, nici să făptuim isprăvi îndoielnice ca aceea pe care tocmai ne-a înfățișat-o don Álvaro; una ca asta l-ar fi putut costa scump într-un asalt cu vârful fără buton… Ci cugetăm să-l scoatem din luptă pe adversar în chip curat, iute și cu folos, punându-ne cât mai puțin în primejdie pe noi înșine. Niciodată să nu lovim de două ori, de este de-ajuns o dată; pentru că la a doua lovitură putem avea parte de un răspuns cu

primejdie. Să nu arborăm niciodată poze falnice sau peste măsură de elegante, dacă ele ne distrag luarea-aminte de la țelul suprem: să ne ferim de moarte și, numai dacă-i inevitabil, să ne ucidem adversarul. Scrima este, înainte de orice, o îndeletnicire practică.

— Tata spune că scrima e bună pentru că-i igienică, a protestat cu măsură cel mai mare dintre frații Cazorla. Asta numesc englezii *sport.*

Don Jaime l-a privit ca și cum elevul tocmai ar fi rostit o erezie.

— Nu mă îndoiesc că domnul tatăl domniei tale o fi având motivele sale pentru a afirma atare lucru. Dar te asigur că scrima înseamnă cu mult mai mult. E o știință exactă, matematică, în care suma unor factori e întotdeauna aceeași: victoria sau înfrângerea, viața sau moartea… Eu nu-mi pierd vremea pentru ca domniile voastre să faceți *sport*, ci ca să deprindeți o tehnică superior rafinată care, într-o zi, la chemarea țării sau sub imperiul onoarei, vă va putea fi de un neînchipuit folos. Puțin mă sinchisesc eu dacă domniile voastre sunteți vânjoși sau slabi, eleganți sau stângaci, ofticoși sau întru totul sănătoși… Important este ca, ținând floreta sau sabia în mână, domniile voastre să vă puteți simți egali sau chiar mai presus de orice alt om din lume.

— Dar mai sunt și armele de foc, maestre, s-a aventurat cu sfială Manolito de Soto. Pistolul, de pildă: pare mult mai eficient decât floreta și-i face pe toți egali. Și-a scărpinat nasul și a dat în vileag: ca și democrația.

Jaime Astarloa s-a încruntat. Privirea sa cenușie s-a pus pe obrazul tânăr din fața lui cu nemaiîntâlnit sânge rece.

— Pistolul nu e o armă, ci o neobrăzare. Puși să se ucidă, bărbații trebuie să se înfrunte, față în față; nu de departe, ca lotrii mișei de drumul mare. Arma albă are o etică necunoscută celorlalte arme și, dacă stăruiți, aș spune chiar că-i una mistică…

Scrima este mistica deosebită a cavalerilor. Cu atât mai mult în vremurile noastre.

Paquito Cazorla a ridicat mâna cu un aer de îndoială.

— Maestre, eu am citit săptămâna trecută în *La Ilustración* un articol despre scrimă… În linii mari, spunea că armele moderne o fac să nu ne mai fie de folos. Și trăgea concluzia că, până la urmă, săbiile și floretele vor ajunge la muzeu.

Don Jaime a încuviințat molcom din cap, de parcă ar fi ascultat până la sațietate unul și același cântec. S-a privit în marile oglinzi din galerie: un maestru bătrân, ce-și veghea discipolii, ultimii care-i mai rămăseseră devotați. Dar până când?

— Un motiv în plus pentru a rămâne credincioși, a replicat cu amărăciune, fără a-i dumiri dacă vorbea despre scrimă sau despre sine.

Cu masca sub braț și sprijinind vârful floretei în pantoful drept, Alvarito Salanova s-a strâmbat neîncrezător și s-a aventurat:

— Poate că într-o zi nu vor mai fi maeștri de scrimă.

A urmat o lungă tăcere. Jaime Astarloa privea cu mințile duse aiurea, în depărtare, parcă la lumea de dincolo de pereții galeriei.

— Poate, a murmurat, cufundat în închipuiri pe care numai el le putea vedea. Dar îngăduie-mi să-ți spun un lucru… În ziua când se va stinge și ultimul maestru de arme, tot ceea ce încă mai este nobil și cinstit în lupta din bătrâni a omului cu omul va coborî cu el în criptă… Pe lume nu va mai fi loc decât pentru puști cu țeava scurtă și groasă, pentru junghere cu plăsele de corn, pentru ambuscade și lovituri de pumnal.

Cei patru băietani îl ascultau, prea tineri pentru a-l înțelege. Don Jaime i-a privit pe rând și s-a oprit în cele din urmă la Alvarito Salanova.

— În fapt, a spus, pe când crețuri multe i se adunau în jurul ochilor amar surâzători și batjocoritori, pe domniile voastre nu vă invidiez

pentru războaiele pe care le veți trăi peste două sau trei decenii.

În clipa aceea s-a auzit clopotul de la intrare, și nimic n-a mai fost ca până atunci în viața maestrului.

• Capitolul al doilea •

Dublu atac fals

„*Dublele atacuri false se folosesc pentru a trage adversarul pe sfoară. Ele încep printr-un atac simplu.*”

A urcat scara pipăind cartea de vizită din buzunarul redingotei cenușii. Neîndoielnic, nu părea prea clară:

> *Doña Adela de Otero îl roagă pe maestrul de scrimă D. Jaime Astarloa să binevoiască a-i face o vizită la locuința sa, în ulița Riano nr. 14, mâine la ceasurile șapte după-amiaza.*
>
> *Binevoiți a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.*
>
> *A. de O.*

Înainte de a ieși din casă, se dichisise cu mare grijă, hotărât să facă o impresie bună aceleia care, fără doar și poate, era mama unui viitor elev. Ajungând la intrare, mai întâi și-a aranjat cu luare-aminte lavaliera și apoi a lovit cumpătat în lemnul ușii cu *aldaba*[6] grea din bronz, ce atârna din fălcile unui fioros cap de leu. Și-a scos ceasornicul din buzunarul vestei și a privit: șapte fără un minut. A așteptat mulțumit, pândind sunetul unor pași de femeie ce se apropiau pe coridorul lung.

După ce a tras iute zăvorul, obrazul plăcut al unei slujnice i-a surâs de sub boneta albă. Pe când tânăra se ducea cu cartea lui de vizită, don Jaime a intrat într-un salonaș elegant mobilat. Jaluzelele erau lăsate și prin ferestrele deschise îi ajungea la urechi zvonul caretelor ce treceau pe uliță, două caturi mai jos. În jurul său erau ghivece cu plante exotice, două tablouri prețioase pe pereți și jilțuri splendid tapițate cu catifea de mătase stacojie. I s-a năzărit că va sta pe ele cu un client de soi, iar asta l-a umplut de încredere. Nu era ceva lipsit de însemnătate, ținând seama de vremuri.

Femeia s-a întors după o clipă, l-a poftit în salon și i-a luat din mână bastonul, jobenul și mănușile; a urmat-o în penumbra coridorului. Salonul era gol, așa că, ducându-și mâinile la spate, a privit jur-împrejur. Strecurându-se prin draperiile pe jumătate trase, ultimele raze ale soarelui ce scăpăta agonizau tihnit, așezându-se pe discretele flori albastru-deschis ale tapetului ce împodobea pereții. Mobilele erau de un deosebit bun-gust; deasupra unui divan englezesc, poposise un ulei cu o semnătură celebră, reprezentând o scenă tipică din secolul al XVIII-lea: într-o grădină, o tânără învăluită în horbote se dădea în leagăn, cătând plină de nădejdi peste umăr, de parcă ar fi așteptat sosirea neîntârziată a ființei mult dorite. Se mai aflau în odaie un pian cu capacul deschis și, pe pupitrul lui, o partitură. S-a apropiat, încercând să arunce o privire: *Poloneza în fa diez minor.* Frédéric Chopin. Fără îndoială, stăpâna pianului era o doamnă plină de temperament.

Lăsase la sfârșit podoabele de deasupra marelui cămin de marmură: o panoplie cu pistoale de duel și florete. S-a apropiat, admirând armele albe cu ochi de expert. Erau două piese de mare calitate, una cu mâner franțuzesc[7], cealaltă, italienească și cu podoabe damaschinate. Ambele erau în bună stare, fără pete de rugină pe fier, deși urme

neînsemnate de lovituri mărturiseau că lamele le fuseseră peste măsură de încercate.

A auzit pași în urmă și s-a întors tiptil, salutând cuviincios din vârful buzelor. Adela de Otero era departe de a fi cum și-o închipuise.

— Bună ziua, domnule Astarloa. Vă mulțumesc din suflet că ați răspuns la întâlnirea cu o necunoscută.

În glasul ei plăcut, ușor răgușit, se distingeau unduirile unui accent străin aproape inobservabil, cu neputință de descifrat. Maestrul de arme s-a înclinat asupra mâinii ce i se întindea abia atingând-o cu buzele. Era fină, iar degetul mic se curba grațios spre interior; pielea era plăcută, ușor brună și proaspătă. Avea unghiile tăiate-n carne, aproape ca bărbații, fără glanț sau altă vopsea. Unica-i podoabă era un inel, o verigă firavă din argint.

Și-a ridicat privirea și a privit-o drept în ochi. Erau mari, de culoarea violetelor, cu mici irizări aurii, care păreau să crească atunci când lumina bătea chiar în ele. Părul îi era negru, bogat și strâns pe ceafă cu un ac mare de sidef de forma unui cap de vultur. Pentru o femeie, era înaltă; cu doar două degete mai scundă decât don Jaime. Proporțiile puteau fi luate drept obișnuite, dar poate că era ceva mai slabă decât cerea moda, căci talia n-avea nevoie de corset pentru a părea subțire și elegantă. Purta o fustă neagră, fără podoabe, iar pe bluza de borangic se ițea un plastron de dantelă. Aerul ușor bărbătos îi era reliefat poate de neînsemnata cicatrice din colțul drept al gurii, căreia îi punea pecetea unui veșnic surâs enigmatic. Avea vârsta aceea greu de precizat la o femeie, între douăzeci și treizeci de ani. Maestrului i s-a năzărit că, în îndepărtata-i junețe, obrazul acela ales l-ar fi împins, fără doar și poate, la unele nebunii.

Când l-a poftit să ia loc, amândoi s-au așezat față în față, lângă o măsuță nu prea înaltă, lângă o spațioasă galerie cu geamlâc.

— Cafea, domnule Astarloa?

A consimțit încântat. Fără a fi chemată, slujnica a adus în tăcere tava de argint pe care clinchețea un delicat serviciu din porțelan. Însăși stăpâna casei a ridicat cafetiera, pentru a umple două cești, și i-a înmânat-o lui don Jaime pe a sa. Așteptându-l să soarbă din cafea, a părut că-l cerceta. Apoi a mers drept la țintă.

— Vreau să mă instruiți în lovitura de două sute de scuzi.

Maestrul de scrimă a rămas cu ceașca și farfurioara în mână, învârtind descumpănit lingurița. Credea că nu pricepuse bine.

— Mă scuzați?

Ea și-a muiat buzele în cafea și l-a privit apoi cu o cutezanță fără egal.

— M-am informat cum se cuvine, a spus ea firesc, și știu că sunteți cel mai bun maestru de arme din Madrid. Ultimul clasic, m-au asigurat. Mai știu și că sunteți în posesia tainei unei celebre lovituri, ticluite chiar de domnia voastră și pe care o predați elevilor interesați la prețul de o mie două sute de reali. E un preț mare, nu încape nicio îndoială, dar pot să-l plătesc. Așa că aș dori să vă angajez.

Jaime Astarloa a protestat sfios, fără să-l părăsească uimirea.

— Iertați-mă, doamna mea. Lucrul acesta… Cred că e întru câtva neobișnuit. Taina loviturii îmi aparține, într-adevăr, și o fac cunoscută pentru banii de care ați pomenit. Dar binevoiți a mă înțelege. Eu… ei bine, scrima… Niciodată o femeie. Vreau să spun că…

Ochii de culoarea violetelor l-au măsurat din cap până-n picioare. Cicatricea îi făcea surâsul și mai enigmatic.

— Știu ce vreți să spuneți. Fără grabă, Adela de Otero a pus ceașca goală pe măsuță și și-a împreunat vârfurile degetelor de la ambele mâini, de parcă ar fi dat să se roage. Pentru a vă liniști cu

privire la posibilitățile mele, dacă asta vă preocupă, voi spune că am știință de normele artei pe care o practicați.

— Nu-i vorba de asta. Maestrul de arme s-a zvârcolit îngrijorat pe scaun, trecându-și un deget peste gulerul cămășii. Începea să-i fie prea cald. Încerc să vă lămuresc că o femeie ca elev de scrimă… Binevoiți a mă ierta. E ceva neobișnuit.

— Încercați să-mi spuneți că atare lucru n-ar fi bine văzut?

A măsurat-o cu privirea din cap până-n picioare, lăsând cafeaua neatinsă în ceașcă. Surâsul continuu și atrăgător îi producea o neplăcere incomodă.

— Vă rog să mă scuzați, doamnă; dar asta-i una din pricini. Mi-ar fi cu neputință, și repet scuzele mele. Niciodată nu m-am văzut pus în atare situație.

— Vă temeți pentru prestigiul domniei voastre, maestre?

În spatele întrebării se ițea o provocare șmecherească. Don Jaime a potrivit cu grijă ceașca pe măsuță.

— E ceva neobișnuit, doamna mea. Nu se obișnuiește. Poate în străinătate da, dar nu aici. Cel puțin, nu eu. Poate cineva mai… docil.

— Vreau să deprind tușa asta. Și, de altminteri, domnia voastră sunteți maestrul cel mai bun.

Don Jaime a surâs binevoitor la auzul laudei.

— Da. E posibil să fiu cel mai bun, cum îmi face domnia voastră onoarea de a afirma. Dar sunt prea bătrân pentru a-mi schimba obiceiurile. Am cincizeci și șase de ani și practic meșteșugul armelor de mai bine de trei decenii. Prin galeria mea s-au perindat mereu doar bărbați.

— Vremurile se schimbă, domnul meu.

Maestrul de scrimă a suspinat amar.

— Fapt cum nu se poate mai adevărat. Dar luați domnia voastră aminte că ele se schimbă prea iute, poate, pentru gustul meu. Îngăduiți-mi, de aceea,

să rămân credincios vechilor mele obiceiuri. Ele sunt, binevoiți să-mi dați crezare, singura mea brumă de avere.

L-a privit în tăcere, dând ușor din cap, de parcă i-ar fi cântărit vorbele. Apoi s-a ridicat din jilț și s-a dus spre panoplia de deasupra căminului.

— Se spune că tușa domniei voastre nu poate fi parată.

Don Jaime abia a schițat un surâs.

— E mult spus, doamna mea. O dată cunoscută, e nespus de simplu de parat. Căci nimeni n-a izbutit încă să descopere lovitura care nu poate fi parată.

— Și onorariul domniei voastre e de două sute de scuzi?

Maestrul de arme a suspinat din nou. Ciudatul capriciu al doamnei îl punea într-o situație neplăcută.

— Vă implor să nu stăruiți, doamna mea.

Ea stătea cu spatele și mângâia cu degetele mânerul unei florete.

— Am interes să vă cunosc prețul serviciilor obișnuite.

Don Jaime s-a ridicat încet în picioare.

— Între șaizeci și o sută de reali pe lună de elev, preț în care intră patru lecții pe săptămână. Și acum, dacă-mi îngăduiți…

— Dacă mă ajutați să deprind lovitura de două sute de scuzi, vă voi plăti două mii patru sute de reali.

A clipit năucit. Patru sute de scuzi erau de două ori mai multe parale decât primea ori de câte ori un client se arăta interesat de lovitură, lucru nu prea obișnuit. Plata pentru trei luni de trudă.

— Pesemne nu vă dați seama că-mi aduceți o ofensă, doamna mea.

Ea s-a întors brusc și Jaime Astarloa a deslușit timp de o fracțiune de secundă un fulger de mânie în privirile-i de culoarea violetelor. Cu tot regretul,

și-a spus că nu era chiar atât de absurd să ți-o închipui cu floreta în mână.

— Or fi prea puțini bani? l-a întrebat cutezătoare.

Maestrul și-a îndreptat spatele, surâzând șters. Dacă ar fi auzit atari vorbe din gura unui bărbat, doar peste câteva ceasuri acela ar fi primit vizita secundanților lui. Dar Adela de Otero era femeie și, pe deasupra, una nespus de aleasă. O dată în plus a regretat că se vedea în această situație neplăcută.

— Scumpă doamnă, a spus senin și cu o bună-cuviință de gheață, tușa ce vă interesează atât de mult are chiar prețul valorii pe care i-o dați; niciun sfanț mai mult. Pe de altă parte, hotărăsc s-o arăt doar celui pe care-l găsesc potrivit, drept care nu ezit s-o păstrez în continuare cu orice chip. Niciodată nu mi-a trecut prin minte s-o speculez, și cu atât mai puțin să-i târguiesc prețul ca un vulgar negustător. Am onoarea.

Și-a luat jobenul, mănușile și bastonul din mâinile slujnicei și a coborât cu un aer taciturn pe scări. De la catul al doilea îl ajungeau din urmă notele *Polonezei* de Chopin, smulse pianului de două mâini ce loveau claviatura cu mânioasă hotărâre.

•

— *Asalt în cuartă. Bine. Asalt în terț. Bine. Jumătate de cerc. Încă o dată*, *vă rog. Așa. În gardă*, *gata*, *porniți. Bine. Înapoi și măriți depărtarea. La mine. Fentă în cuartă*, *asta e. Asalt la plex în cuartă. Bine. Perfect*, *domnule. Paquito are har. Timp și disciplină*, *după cum știți.*

Au trecut câteva zile. Prim era mereu în aceeași cădere liberă, iar regina doña Isabel se pregătea să călătorească la Lequeitio, pentru băile de mare pe care medicii i le prescriau stăruitor, gândind să-i aline boala de piele de care suferea încă de copilă. O întovărășeau duhovnicul și prințul consort, urmați de o armată de pisălogi, ducese, clevetitori,

slugi și toată adunătura obișnuită din jurul Casei Regale. Don Francisco de Assisi umezea mulțimea de horbote, construind caricaturi de scrobeală pe umărul secretarului său Meneses, iar Marfori, ministrul Ținuturilor de peste Mări, se grozăvea în fața tuturor cu pintenii lui de favorit regal la modă, câștigați prin mijloace proprii în vitejești înfruntări de alcov.

Pe ambii versanți ai Pirineilor, emigranți și generali conspirau fără înconjur, afișând cu toții aspirații mai mereu neîmplinite. Deputații, călători de clasa a treia, aprobaseră ultimul buget al Ministerului de Război, având prea bună știință că partea cea mai mare din el era destinată zadarnicei încercări de a ostoi ambițiile mahărilor de prin cazărmi, care-și măsurau prețul credinței față de Coroană prin avansări și sinecuri, culcându-se pe înserat moderați și trezindu-se în zori liberali, după schimbările bruște ale statului de funcțiuni. Iar Madridul stătea în fiece după-amiază la umbră, răsfoind ziare clandestine și ținând carafa cu apă la îndemână. Pe la răscruci, neguțătorii își strigau mărfurile. Bragă avém, bragă vindém. Hai la bragă, hai.

Marchizul de los Alumbres nu voia să plece în vacanță și îi da înainte, împlinind în tovărășia lui Jaime Astarloa ritul de multă vreme învechit al floretei și al cupei cu *jerez.* Prin vocea lui Agapito Cárceles, la cafeneaua Progreso erau clamate supremele foloase ale republicii federale, pe când, mai moderat, Antonio Carreño desena însemne masonice și se dădea de ceasul morții pentru republica unitară, chiar dacă nu respingea întru totul ideea monarhiei, constituțională după voia Domnului. Don Lucas se plângea proniei cerești, iar profesorul de muzică mângâia marmura gheridonului, cătând pe fereastră cu ochi dulci și triști. În ce-l privea, maestrul de scrimă nu-și putea alunga din minte chipul Adelei de Otero.

•

Trei zile mai târziu, a auzit bătăi la intrarea în locuință. Jaime Astarloa tocmai se întorsese din preumblarea-i de dimineață și se dichisea un pic înainte de a coborî să ia masa în locanta din Calle Mayor.

Era doar în cămașă și-și freca obrajii și mâinile cu colonie pentru a se răcori, când a auzit clopoțelul și a zăbovit surprins; nu aștepta pe nimeni. Și-a trecut în graba mare pieptenele prin păr și a îmbrăcat halatul vechi de mătase, amintire din vremuri mai de soi, a cărui mânecă stângă avea de multă vreme nevoie de o bună cârpăceală. A ieșit din iatac, a traversat salonașul ce-i slujea și de odaie de lucru și, deschizând ușa, a dat nas în nas cu Adela de Otero.

— Bună ziua, domnule Astarloa. Pot să intru?

I se simțea în glas o anume undă de umilință. Purta o rochie de oraș de culoarea cerului albastru, larg decoltată, cu horbote albe la manșete, la gât și pe poale. Pe cap purta o pălărie de pai fin, împodobită cu un buchețel de violete în ton cu privirea. Ținea în mâinile înmănușate în aceeași horbotă ca și podoabele rochiei o umbreluță albastră. Era mult mai frumoasă decât în elegantul salon din ulița Riano.

Maestrul de arme a șovăit o clipă, descumpănit de neașteptata apariție.

— Desigur, doamnă, a spus, fără a-și fi recăpătat pe deplin stăpânirea de sine pierdută din pricina uimirii. Vreau să spun că… Bineînțeles, fără doar și poate. Binevoiți a-mi face onoarea.

A făcut un gest, pentru a o pofti să intre, deși prezența tinerei îl stânjenea oarecum, după sfârșitul atât de brutal al convorbirii avute cu doar două zile în urmă. De parcă i-ar fi ghicit starea de spirit, ea i-a adresat un zâmbet prevăzător.

— Vă mulțumesc că m-ați primit, don Jaime. Ochii de culoarea violetelor au privit pe sub genele prelungi, iar înfrigurarea maestrului s-a făcut tot mai mare. Mă temeam că… În ciuda acestui fapt,

nu așteptam altceva de la domnia voastră. Și mă bucur că nu m-am înșelat.

Abia după câteva clipe a priceput Jaime Astarloa că ea se temuse că avea să-i trântească ușa în nas, și gândul l-a înfiorat; doar el era, înainte de toate, un cavaler. Pe de altă parte, tânăra îi spusese pentru întâia oară pe nume; cum însă asta nu l-a ajutat să-și recapete cumpătul, bătrânul maestru a recurs la obișnuita-i politețe pentru a-și tăinui zbuciumul.

— Cu voia domniei voastre, doamna mea.

A făcut un gest galant, poftind-o să traverseze salonașul, pentru a merge în salon. Adela de Otero a zăbovit în mijlocul bricabraculului din încăperea întunecată, observând curioasă obiectele ce alcătuiau istoria lui Jaime Astarloa. Și-a trecut cu dezinvoltură un deget peste muchiile câtorva din numeroasele tomuri aliniate în prăfuitele rafturi de stejar: o duzină de vechi tratate de scrimă și alte câteva romane-foileton legate, de Dumas, Victor Hugo, Balzac… Se mai aflau acolo un volum din *Viețile paralele*, un Homer din cale-afară de ferfenițit, *Heinrich von Ofterdingen* de Novalis, câteva titluri de Chateaubriand și Vigny, precum și unele tomuri de *Memorii* și unele tratate tehnice care pomeneau de campaniile militare ale Primului Imperiu; cele mai multe erau scrise în limba franceză. Don Jaime s-a scuzat pentru o clipă și, trecând în iatac, și-a scos halatul și a îmbrăcat o redingotă, legându-și cât ai clipi din ochi lavaliera pe sub gulerul cămășii. Când s-a întors în salon, tânăra admira un vechi portret în ulei, înnegrit de trecerea anilor, ce atârna pe perete între spade vechi și pumnale ruginite.

— O rudă a domniei voastre? l-a întrebat, arătând spre obrazul tânăr, slab și sever care privea la ei din ramă. Personajul era înveșmântat după portul de la începutul secolului, iar ochii săi luminoși priveau lumea de parcă ar fi aflat în ea ceva ce nu izbutea să-l convingă întru totul.

Fruntea înaltă și aerul de demnă austeritate al obrazului scoteau în relief enorma-i asemănare cu Jaime Astarloa.

— Tatăl meu.

Adela de Otero și-a plimbat privirea de la portret la don Jaime și înapoi, de parcă inima i-ar fi dat ghes să-i confirme adevărul vorbelor. Părea mulțumită.

— Un bărbat chipeș, a zis, unduindu-și într-un chip plăcut vocea ușor răgușită. Ce vârstă avea când s-a pictat pânza?

— Habar n-am. A murit la treizeci și unu de ani, cu două luni înainte de nașterea mea, luptând împotriva trupelor lui Napoleon.

— A fost militar? Tânăra părea sincer atrasă de istorie.

— Nu. Era un hidalgo aragonez, un bărbat semeț, din cei pe care tare-i mai scotea din sărite să li se spună *fă asta* sau *fă ailaltă.* S-a tras în pădure cu o ceată de bărbați din Jaca și a tot omorât la franțuji până când a fost la rândul său ucis. În vocea maestrului de scrimă s-a făcut simțită duioșia unei depărtate tresăriri de mândrie. Se istorisește că a murit singur, hărțuit ca un câine, înjurându-i într-o franțuzească fără greș pe soldații ce-l asaltau cu baionetele.

Ea și-a mai păstrat o clipă privirile pe portret, așa cum făcuse câtă vreme îl ascultase. Visătoare, își mușca ușor buza de jos, dar din colțul gurii nu i se ștergea zâmbetul enigmatic pecetluit de mica-i cicatrice. Apoi s-a întors puțin câte puțin spre bătrânul maestru de arme.

— Don Jaime, știu că vizita mea nu vă e pe plac.

Și-a întors privirea de la ea, neștiind ce să-i răspundă. Adela de Otero și-a scos pălăria de pai și a așezat-o, împreună cu umbreluța, pe masa de scris plină ochi cu hârtii în neorânduială. Avea părul strâns la ceafă, ca la prima lor întâlnire. Lui Jaime Astarloa i s-a părut că rochia albastră punea

o neobișnuită pată de culoare pe austera ambianță din odaia de lucru.

— Pot să iau loc? Farmec și seducție. Era evident că nu recurgea la atari arme pentru întâia oară. M-am plimbat puțin și vipia mă sufocă.

Maestrul de arme s-a scuzat, bâiguind în șoaptă, pentru neglijență și a poftit-o să ia loc într-un jilț cu pielea roasă și crăpată de atâta folosință. A apropiat pentru sine un taburet și s-a așezat la o depărtare judicioasă, țeapăn nevoie mare și bănuitor. Și-a dres glasul, hotărât să nu se lase atras pe un teren ale cărui primejdii le ghicea.

— La ordinele domniei voastre, doamnă de Otero.

Tonul nepăsător și cuviincios a deșteptat un zâmbet pe buzele frumoasei necunoscute. Căci, deși îi știa numele, lui don Jaime i se părea că tot ce-o înconjura pe tânără era învăluit în taine. În pofida a tot ce credea, a simțit cum ceea ce fusese la început doar o scânteie de curiozitate creștea acum în el, câștigând cu iuțeală teren. S-a silit să-și stăpânească simțămintele, în așteptarea răspunsului. Dar ea a zăbovit să spună ceva și, cu o liniște care maestrului i-a părut că-l ducea la deznădejde, a tras de timp. Privirile de culoarea violetelor hoinăreau prin odaie, parcă sperând să dea de indicii pentru a-l categorisi pe bărbatul din fața ei. Don Jaime a profitat de clipă, pentru a cerceta chipul care în zilele din urmă îi frământase gândurile. Gura îi era cărnoasă și bine desenată, ca o urmă de cuțit într-un fruct cu miez roșu, îmbietor. Și-a mai lăsat o dată gândul să zboare la semnul pe care-l avea în colțul gurii, semn care, departe de a o urâți, îi dădea un farmec deosebit, sugerând răsunetul unei violențe întunecate.

Chiar de când se ivise în prag, Jaime Astarloa se pregătise să stăruiască, în pofida oricăror argumente i-ar fi putut aduce Adela de Otero, la ceea ce încă dintru început nu consimțise. Nicicând o femeie. Se aștepta la rugi, la vorbe

mari obișnuite la femeile alese, la subtile tertipuri muierești și aluzii la anume simțăminte… Dar nimic n-avea să dea roade, după cum își făgăduise. Dacă ar fi avut cu vreo două decenii mai puțin, poate s-ar fi arătat în chip interesat mai mlădios, poate chiar subjugat de farmecul de netăgăduit al doamnei. Dar era de-acum prea bătrân pentru ca asemenea lucruri să-i mai atingă sufletul. Nu nădăjduia să obțină ceva de la frumoasa-i vizitatoare; la vârsta lui, simțirile care-l încercau în preajmă-i puteau fi uneori tulburătoare, dar fără îndoială, le putea ține în frâu. Jaime Astarloa hotărâse din nou să se arate civilizat, dar de piatră, în fața a ceea ce părea a fi un copilăresc capriciu muieresc; nu se aștepta cu niciun chip să audă întrebarea care a urmat:

— Cum ați riposta, don Jaime, dacă, în timpul unei înfruntări, adversarul ar îndrepta spre domnia voastră un dublu atac în terț?

Maestrul de scrimă și-a închipuit că nu auzise bine. A împins un gest înainte, ca pentru a-și cere scuze, și a zăbovit la jumătate, surprins și tulburat. Și-a trecut o mână peste frunte, și-a sprijinit mâinile pe genunchi și a rămas privind-o pe Adela de Otero, de parcă i-ar fi cerut lămuriri. Totul era nespus de caraghios.

— Mă scuzați?

Ea se uita zâmbitoare la el, iar privirile îi scânteiau malițios. Vocea i-a răsunat cu tulburătoare feminitate.

— Mi-ar plăcea să cunosc opinia autorizată a domniei voastre, don Jaime.

Maestrul de arme a suspinat, așezându-se mai bine pe taburet. Totul era îndrăcit de neașteptat.

— Vă interesează cu adevărat?

— Fără nicio îndoială!

Don Jaime și-a dus pumnul la gură, pentru a-și înăbuși tusea.

— Ei, bine… Nu știu în ce măsură… Vreau să zic, bine, desigur, dacă credeți că… Dublu în terț,

ați spus? La urma urmelor, era o întrebare ca oricare alta, deși ciudată, venind de la ea. Sau poate nu într-atât, în sfârșit. Ei bine, să presupunem că, dacă adversarul meu s-ar preface că fandează în terț, eu i-aș răspunde cu o jumătate de tușă. Înțelegeți? E destul de simplu.

— Dar dacă ar răspunde jumătății de tușă a domniei voastre cu o fentă dublă și fandând pe loc în cuartă?

De astă dată, maestrul a privit-o pe tânără cu vizibilă uimire. Ea îi zugrăvise fraza de armă precisă.

— Într-un atare caz, i-a spus, aș ataca în cuartă, fandând pe loc în cuartă. Iar de data asta n-a mai adăugat „înțelegeți”. Era limpede că Adela de Otero înțelegea. E singura ripostă cu putință.

Ea și-a dat capul pe spate cu neașteptată bucurie, de parcă s-ar fi pregătit să râdă în hohote, dar s-a mărginit să surâdă în tăcere. Apoi l-a privit, făcând o neînsemnată și încântătoare strâmbătură.

— Aveți de gând să mă dezamăgiți, don Jaime? Sau mă puneți la încercare? Domnia voastră știți cum nu se poate mai bine că asta *nu* e singura ripostă. Nici nu sunteți sigur că ar fi cea mai bună.

Maestrul de scrimă nu-și putea tăinui tulburarea. Nicicând nu și-ar fi putut închipui asemenea vorbire. Ceva îi șoptea că înainta pe un teren necunoscut, dar simțea cum totodată creștea în el pornirea de neînfrânat a curiozității profesionale. Așa că a hotărât să coboare ușor garda; nu mai mult decât era nevoie pentru a duce jocul mai departe și a vedea unde aveau să conducă toate acestea.

— Vă gândiți cumva la altă alegere, doamna mea? a întrebat, doar cu atâta neîncredere cât să nu pară necuviincios. Tânăra a încuviințat, dând cu oarece vehemență din cap, iar ochii i-au fulgerat cu aţâţare, dând multe de gândit minții lui Jaime Astarloa.

— Vă aduc aminte cel puțin două, a răspuns sigură de sine și fără umbră de înfumurare. Aș putea să parez la fel ca domnia voastră în cuartă, dar parând scurt vârful floretei adverse și țintind apoi brațul adversarului cu o lovitură în cuartă. Vi se pare corect?

Don Jaime a trebuit să încuviințeze, fără nicio plăcere, că era nu numai corect, ci chiar strălucit.

— Dar ați vorbit și de altă alegere, a spus.

— Așa e. Adela de Otero vorbea mișcând mâna dreaptă, de parcă ar fi desenat mișcările unei florete. Parez în cuartă și-l lovesc în flanc. Veți fi de acord cu mine că orice tușă e întotdeauna mai rapidă și mai eficientă dacă merge în direcția atacului. Asaltul și parada trebuie să-nfiripe o singură mișcare.

— Nu-i cu una, cu două să lovești în flanc. De astă dată, don Jaime era într-adevăr interesat. Unde ați învățat asta?

— În Italia.

— Cu ce maestru de scrimă?

— Numele lui n-are nici în clin, nici în mânecă cu toate astea. Zâmbetul tinerei a îndulcit refuzul. Să ne mărginim la a spune că era crezut unul dintre cei mai de soi din Europa. El m-a învățat cele nouă feluri de tușe, diferitele lor combinații și cum să le parez. Era un bărbat răbdător. A stăruit asupra vorbei, aruncând o privire plină de înțelesuri. Și nu se credea dezonorat când dădea lecții de arta scrimei unei femei.

Don Jaime a preferat să-i treacă aluzia cu vederea.

— Care-i primejdia dintâi când loviți drept în flanc? a întrebat-o, privind-o drept în ochi.

— Să primesc o tușă pe contraatac în secundă.

— Și cum vă feriți de ea?

— Înclinând vârful armei în jos.

— Cum parați o lovitură directă în piept?

— Cu secundă și cuartă joasă. Dar ăsta pare a fi un examen, don Jaime.

— *Este* un examen, doamnă de Otero.

Au stat, studiindu-se unul pe celălalt în tăcere, și păreau nespus de osteniți, de parcă într-adevăr și-ar fi încrucișat floretele. Maestrul de arme a cercetat-o pe îndelete și pentru întâia oară a văzut că tânăra avea încheietura mâinii drepte vânjoasă, fără însă ca din această pricină să-și fi pierdut grația feminină. Privirile, gesturile pe care le făcea zugrăvind mișcările floretei vorbeau de la sine. Jaime Astarloa știa să recunoască încă din prima clipă semnele ce trădau harurile floretistului. Și-a reproșat în tăcere că îngăduise prejudecăților să-l orbească fără replică.

E prea adevărat că, până atunci, totul se păstrase nestricat în planul teoriei pure; iar bătrânul maestru de arme a știut că de-acum era necesar să cunoască și latura practică. *Touché.* Tânăra aceea îndrăcită era gata să obțină imposibilul: se împlineau trei decenii de când își făcea meseria, și ea era pe punctul de a trezi în el nevoia de a face scrimă cu o femeie. Cu ea.

Adela de Otero îl privea gravă, așteptând verdictul. Don Jaime și-a dres glasul.

— Trebuie să vă destăinuiesc cu mâna pe inimă că sunt uimit.

Tânăra nu i-a răspuns, nici n-a schițat vreun gest. A rămas stană de piatră, ca și cum chiar la asta s-ar fi așteptat, la uimirea maestrului, dar nici pe departe nu era pricina pentru care se afla acolo.

Jaime Astarloa se hotărâse, deși în sinea lui ar fi înclinat să nu se întrebe, pentru moment, despre ușurința cu care se dădea învins.

— Vă aștept mâine la cinci după-amiază. Dacă veți trece în chip mulțumitor încercarea, vom alege ziua când să vă învăț lovitura de două sute de scuzi. Încercați să veniți… A arătat spre rochie, într-o sfioasă pornire de rușine. Vreau să spun, încercați să purtați ceva potrivit.

Așteptase o explozie de bucurie, bătăi din palme sau orice de soiul acesta: oricare dintre obișnuitele

ieșiri la care se deda natura femeii. Dar a fost dezamăgit. Adela de Otero s-a mărginit să-l țintuiască în tăcere cu privirea, cu o expresie atât de enigmatică, încât, fără ca maestrul de scrimă să izbutească să-și explice cauza, făptura i-a fost străbătută de un tremur absurd.

•

Văpăile lămpii cu petrol făceau să oscileze umbrele din odaie. Jaime Astarloa a întins mâna spre rotița fitilului, ridicându-l nu prea mult, pentru a lămuri lumina. A tras cu condeiul două linii noi pe foaia de hârtie, înfiripând vârful unui unghi, iar capetele le-a desăvârșit, unindu-le în arc. Aproximativ șaptezeci și cinci de grade. În unghiul acela trebuia să se miște floreta. A notat cifra, suspinând. O jumătate de tușă în cuartă fără fentă; pesemne că asta era calea. Și apoi, ce? Adversarul ar riposta în cuartă, logic. Dar oare ar face-o? La urma urmelor, erau destule alte căi pentru a-l sili. Apoi ar trebui să revină fără șovăială în cuartă, pesemne cu o jumătate de tușă, cu un atac fals fără fentă dublă. Nu. Era limpede ca lumina zilei. A pus condeiul pe masă și, îngânând cu mâna mișcarea floretei, i-a urmat umbra pe perete. Prin mintea descurajată i s-a perindat gândul că totul era absurd; isprăvea mai mereu cu mișcări clasice, știute, care puteau fi prevăzute și ocolite de adversar. Lovitura fără cusur era alta. Trebuia să fie sigură și mai iute decât fulgerul, neașteptată, cu neputință de parat. Dar cum?

Lumina lămpii cu petrol trezea luciri dulci-aurii pe cotoarele cărților din rafturi. Pendulul ornicului de perete se legăna monoton; tic-tacul său molatic era singurul sunet din odaie, când condeiul n-o lua razna pe hârtie. A ciocănit în masă, a respirat adânc și a privit pe fereastra deschisă. Acoperișurile Madridului erau doar umbre nedeslușite, care abia se insinuau prin limpezimea șovăielnică a lunii noi, firavă ca beteala de argint.

Trebuia ocolit atacul în cuartă. A pus din nou mâna pe condeiul mușcat la un capăt și a tras noi linii și arcuri de cerc. Poate că, opunând un contraatac în terț, îndreptat în jos, și sprijinind trupul pe șoldul stâng…

Era riscant, căci trăgătorul era în primejdie să primească o tușă din plin. Alegerea consta, fără doar și poate, în a da capul pe spate, făcând o fentă dublă în terț. Și când să atace? Era cum nu se poate mai limpede, chiar când adversarul ar fi ridicat piciorul, pentru a fanda în terț sau cuartă, înspre braț. Exasperat, a bătut darabana cu degetele pe hârtie. Toate astea nu duceau niciunde; răspunsul la ambele mișcări se afla în orice tratat de scrimă. Ce altceva s-ar putea face după fenta dublă în terț? A tras noi linii și arcuri de cerc, a notat grade, a consultat însemnări și cărți risipite pe masa de scris. Niciuna dintre alegeri nu i s-a părut potrivită; toate erau departe de a-i oferi temeiul de care avea nevoie lovitura lui.

S-a ridicat în pripă, a împins spătarul scaunului și a luat lampa cu gaz, ca să lumineze galeria de scrimă. A pus-o jos, pe podea, lângă una din oglinzi, și-a scos halatul și a luat în mână o floretă. Luminându-l de jos în sus, flacăra îi desena umbre sinistre pe obraz, de parcă ar fi fost un moroi. A îndreptat câteva mișcări spre propria-i nălucă. Contraparadă în terț. Fentă dublă. Contraparadă. Fentă dublă. De trei ori a izbutit să-și împungă cu vârful floretei geamănul, care se mișca o dată cu el pe fața oglinzii. Contraparadă. Fentă dublă. Poate că două atacuri false unul după altul, da, dar apoi, ce? A strâns din dinți cu ură. Trebuia să existe o cale!

Din depărtare, orologiul de la Poștă a bătut de trei ori. Maestrul de arme s-a oprit, eliberându-și aerul din plămâni. Totul era îndrăcit de absurd. Nici chiar lui Lucien de Montespan nu i-ar fi izbutit:

— Tușă fără greș nu există pe lume, obișnuia să spună maestrul maeștrilor când îi vorbeai de ea. Mai precis, sunt puzderie. Orice lovitură care-și atinge ținta n-are cusur, dar nimic mai mult. Orice tușă poate fi parată cu mișcarea potrivită. Ca atare, un asalt între doi scrimeri bine antrenați poate dura la nesfârșit. Din întâmplare însă, Soarta, dorind să condimenteze totul cu mirodenia neprevăzutului, ne arată că orice lucru are un sfârșit și, mai devreme sau mai târziu, îl împinge în greșeală pe unul din adversari. Prin urmare, trebuie să-ți aduni mințile și să ții Soarta la respect, chiar numai atât cât e de trebuință pentru ca celălalt să facă acea greșeală. Restul sunt himere.

Nicicând nu se lăsase Jaime Astarloa înduplecat. Cugeta înainte la tușa fără egal, lovitura Astarloa, Graalul lui. Ambiția nepereche de a descoperi mișcarea nebănuită, fără greș, îi tulbura sufletul încă din primii ani ai juneții, în depărtatele vremuri ale școlii de ofițeri, pe când se pregătea să intre în armată.

Armata. Ce trai mai dusese și el în tinerețe! Ca june ofițer favorizat, dat fiind că era orfanul unui erou al Războiului de Independență, fusese încă de la început destinat Gărzii Regale din Madrid, în care servise și Ramón María Narváez… Cariera locotenentului Astarloa se anunțase promițătoare, dar i-o retezase aproape din rădăcini o nebunie de tinerețe. Căci fuseseră odată ca niciodată o *mantilla* de mătase, sub care străluceau doi ochi de tăciune, și o mână albă și subțirică, ce-și făcea grațios vânt cu evantaiul. Fuseseră odată ca niciodată un june ofițer înamorat până în adâncul sufletului și, precum se petrecea îndeobște în istorii de felul acesta, un al treilea, adversarul care i s-a așezat arogant în cale. În zorii unei zile reci și cețoase, fuseseră odată ca niciodată mult zgomot de săbii, un geamăt și, pe o cămașă șiroind de sudoare, o pată roșie ce creștea necontenit, din pricină că nimeni nu era în stare să stăvilească

valul de sânge șiroind din rană. Mai fusese odată ca niciodată și un june palid, năuc, ce privea la el fără a-și crede ochilor, înconjurat de obrazurile grave ale tovarășilor ce-l sfătuiau să fugă, pentru a-și păstra neștirbită libertatea pe care tragica întâmplare i-o punea în primejdie. Apoi mai fuseseră odată ca niciodată o înserare ploioasă, o graniță și un drum de fier care, sub cerul de plumb, gonea spre nord-est peste un bărăgan înverzit. Și mai fusese odată ca niciodată o pensiune mizeră pe malul Senei, într-un oraș cenușiu și necunoscut căruia i se spunea Paris.

Un prieten întâmplător, un exilat ce se bucura acolo de o situație înfloritoare, l-a recomandat ca învățăcel lui Lucien de Montespan, pe atunci cel mai prestigios maestru de arme din Franța. Atras de istoria junelui duelist, *monsieur* de Montespan l-a luat în slujba lui, după ce i-a descoperit deosebite haruri pentru arta scrimei. Pus staroste peste elevi, lui Jaime Astarloa i s-a cerut la început doar să le ofere ștergare, să îngrijească de arme și să ducă la împlinire măruntele însărcinări pe care i le dădea maestrul. Mai târziu, pe măsură ce progresa, i-a dat alte și alte misiuni, nemijlocit legate încă de pe atunci de meșteșugul armelor. Doi ani mai târziu, când Montespan a voiajat în Austria și Italia, tânărul armaș l-a însoțit. Tocmai împlinise douăzeci și patru de ani, iar Viena, Milano și Napoli, dar îndeosebi Roma, unde amândoi au petrecut o bună bucată de vreme într-unul din cele mai reputate saloane ale orașului de pe Tibru, l-au fermecat. Prestigiul lui Montespan a crescut neîntârziat în orașul străin, unde stilul său clasic și sobru, în cea mai curată tradiție a vechii școli de scrimă franțuzești[8], se deosebea flagrant de fantezia și libertatea mișcărilor ușor anarhice, care plăceau nespus de mult maeștrilor de scrimă italieni. Fiind talentat, Jaime Astarloa s-a maturizat în sânul lumii bune de acolo, dovedindu-se un cavaler desăvârșit și un scrimer ales, alături de

reputatul său maestru, de care îl lega o caldă afecțiune și căruia i-a slujit de aghiotant și secretar. *Monsieur* de Montespan îi încredința elevi de rang mai mic sau pe care trebuia să-i inițieze în primele mișcări, înainte ca el să înceapă să se ocupe de ei.

La Roma, Jaime Astarloa s-a înamorat pentru a doua oară și s-a duelat, tot pentru a doua oară, fără buton în vârful armei. De astă dată, amorul și duelul n-au avut nici în clin, nici în mânecă unul cu celălalt. Primul a fost pătimaș și fără urmări și, într-un târziu, s-a stins de la sine. În al doilea, care a respectat cu strictețe codul monden la modă, junele Astarloa a încrucișat floreta cu un aristocrat roman ce pusese public la îndoială meritele de meșter al scrimei ale lui Lucien de Montespan. Jaime Astarloa i-o luase înainte bătrânului maestru, trimițându-și secundanții la cel care-i adusese ofensa, un anume Leonardo Capoferrato. Lupta a fost dusă, cu demnitate și perfect clasicism formal, la bun sfârșit cu floreta, în mijlocul unui codru des de pini din Lazio. Capoferrato, scrimer temut și reputat, a trebuit să accepte că, deși formulase anume păreri cu privire la meritele lui *monsieur* de Montespan, aghiotantul și elevul acestuia, *signore* Astarloa, îi înfipsese floreta mai bine de două degete între coaste, deschizându-i în plămâni o rană care, deși nemortală, era nespus de gravă.

S-au scurs astfel trei ani pe care Jaime Astarloa avea să și-i aducă aminte întotdeauna cu deosebită plăcere. Dar, în iarna anului 1839, Montespan a descoperit primele semne ale unei boli care doar în câțiva ani avea să-i aducă moartea și a hotărât să se întoarcă la Paris. Jaime Astarloa nu a voit să-și părăsească mentorul, și amândoi s-au înapoiat în capitala Franței. Ajunși acolo, maestrul de arme și-a sfătuit discipolul să întreprindă ceva pe cont propriu și s-a angajat să-i patroneze intrarea în puțin ospitaliera societate a maeștrilor de arme. După scurgerea perioadei de probă, Jaime

Astarloa, care de-abia împlinise douăzeci și șapte de ani, a trecut în chip satisfăcător examenul de la Academia de Arme din Paris, cea mai vestită din vremea lui, și a obținut diploma ce avea să-i îngăduie, în viitor, să practice fără oprelişti meșteșugul ales. A ajuns unul dintre cei mai tineri maeștri de arme din Europa și, chiar dacă vârsta lui trezea oarece rețineri clienților de marcă, înclinați să recurgă la profesori a căror vârstă părea să fie garanția unor cunoștințe superioare, felul lui corect de a proceda și cordialele recomandări ale lui *monsieur* de Montespan i-au îngăduit să-și câștige curând un număr frumușel de elevi distinși. Și-a atârnat în salon vechile armorii ale domeniilor Astarloa: o nicovală de argint pe un câmp de culoare verde, cu deviza *La mine.* Era spaniol, purta un nume sunător de hidalgo și, pe drept cuvânt, avea dreptul să-și arate armoriile. Și, pe deasupra, mânuia floreta cu îndrăcită îndemânare. Cum totul pleda în favoarea sa, triumful noului maestru de scrimă era cu asupra de măsură garantat în Parisul vremii. A câștigat parale și îndemânare. Și, căutând fără răgaz tușe de geniu, a izbutit să-și perfecționeze la vremea aceea o lovitură închipuită de el, a cărei taină a păstrat-o cu grijă până în ziua când doar stăruințele prietenilor și elevilor l-au silit să-i facă un loc în repertoriul tușelor lui de maestru. Aceasta era vestita lovitură de două sute de scuzi, cu care a obținut izbânzi notorii printre dueliștii din protipendadă, care plăteau bucuroși ori de câte ori aveau nevoie să câștige definitiv înfruntări cu adversari îndemânatici.

Cât timp a stat la Paris, Jaime Astarloa s-a simțit legat printr-o strânsă prietenie de bătrânu-i maestru, pe care-l vizita cu regularitate. Amândoi se înfruntau adeseori în luptă, deși boala punea stăpânire din ce în ce mai mult pe trupul bătrânului. Dar a sosit ziua când Lucien de Montespan a primit șase lovituri la rând, fără să

poată atinge măcar o dată cu vârful floretei pieptarul discipolului său. La a șasea tușă, Jaime Astarloa s-a oprit ca lovit de trăsnet și a repezit floreta în dușumea, murmurând o scuză rușinată. Dar bătrânul profesor s-a mărginit să surâdă cu amărăciune.

— Iată, a spus, elevul izbutește să-și înfrângă maestrul. Nu mai ai nimic de învățat. Să fie într-un ceas bun!

Nu s-a mai vorbit niciodată despre acea întâmplare, dar a fost ultima oară când și-au încrucișat floretele. Peste câteva luni, când junele i-a făcut o vizită, Montespan l-a primit stând jos lângă cămin, cu picioarele pitulate sub o măsuță pe care trona un vas cu jăratic. Cu trei zile mai înainte închisese academia de scrimă, recomandându-l pe Jaime Astarloa tuturor elevilor. Injecțiile cu laudanum nu mai izbuteau să-i aline durerile și-și simțea moartea aproape. Prinsese de veste că pe vechiul său discipol îl provocase la un duel cu floreta un individ ce se dădea drept maestru de scrimă, fără a dispune de vreo diplomă a Academiei. O astfel de semeție, dovedită fără a îndeplini exigențele corespunzătoare, aducea după sine dizgrația maeștrilor de drept și rușinoase dueluri. Dar asta era, iar Academia, peste măsură de susceptibilă în asemenea cazuri, hotărâse să pună capăt situației. Îndatorirea de a apăra onoarea breslei îi revenise celui mai june dintre membrii ei, Jaime Astarloa.

Maestrul și elevul au discutat pe îndelete despre toate. Montespan primise vești de preț privitoare la cel ce-și zicea Jean de Rolandi și provocase disputa; i-a dat deci de știre paladinului Academiei despre obiceiurile adversarului. Rolandi era un bun scrimer, fără a străluci însă, avea anume lipsuri tehnice de care se putea profita în dezavantajul său. Era stângaci și, cu toate că asta era oarecum periculos pentru un adversar care, precum Jaime Astarloa, era deprins ca bărbații să se bată cu

dreapta, Montespan nu avea nicio îndoială că în duel izbânda avea să fie de partea junelui spaniol.

— Trebuie să iei seama, fiule, că stângaciul nu alege tot atât de precis clipa cea mai nimerită; nici nu dă tot atât de îndemânatic lovitura directă în flanc, căci îi e greu să pareze drept… Cu numitul Rolandi, garda trebuie să fie, fără nicio îndoială, cu o cuartă în afară. De acord?

— De acord, maestre.

— În ce privește tușele, el nu-și prea poate apăra garda cu stânga, după câte știu. Deși, la început, obișnuiește să ridice mânerul armei cu două sau trei degete mai sus decât floreta adversarului, în vârtejul luptei lasă mâna în jos. De cum ai să-l vezi trăgând mânerul în jos, nu șovăi și dă-i o lovitură în doi timpi.

Jaime Astarloa s-a încruntat. În ciuda disprețului arătat de bătrânul maestru, Rolandi era un bărbat îndemânatic:

— Mi s-a spus că de la distanță mică parează bine…

Montespan a clătinat din cap.

— Palavre. Cei care spun asta sunt mai proști decât Rolandi. Și decât tine. N-o să-mi zici că ți-e teamă de farsorul ăsta!

Junele a roșit auzind insinuarea.

— Domnia voastră m-ați învățat să nu subapreciez niciun adversar.

Bătrânul a zâmbit ușor:

— Lucru cum nu se poate mai adevărat. Te-am mai învățat și să nu-l supraapreciezi. Rolandi e stângaci și nimic mai mult. Lucru primejdios pentru tine, dar avantaj din care ai neapărat de profitat. Individul n-are precizie. Tu fii atent să-i dai o lovitură în doi timpi, de cum îl vezi că lasă în jos mânerul armei, indiferent dacă încearcă să se acopere, să pareze, să te ia pe nepregătite sau să se tragă înapoi. În oricare caz, ghicește-i mișcările din vreme, chiar înainte ca el să clintească din loc mânerul floretei sau să ridice piciorul. Dacă profiți

de prilej, contracarându-i atacul cu o lovitură, va fi *touché* încă înainte de a-și fi dus mișcarea până la capăt; pentru că tu faci o singură mișcare, iar el două.

— Așa va fi, maestre.

— N-am nici cea mai mică îndoială, a răspuns mulțumit maestrul de scrimă. Ești elevul meu cel mai de soi; cel mai chibzuit și mai senin, când ții în mână sabia sau floreta. Știu că vei fi vrednic atât de numele tău, cât și de al meu, în duelul ce te așteaptă. Mărginește-te la tușe directe și simple, la parări fără complicații, în cerc și jumătate de cerc, și îndeosebi la fente și fente duble în cuartă… Pe de altă parte, când parezi, nu șovăi să folosești mâna stângă, ori de câte ori vei socoti de trebuință. Filfizonii sclivisiți nu prescriu asta, spunând că astfel s-ar strica eleganța luptei; dar când îți pui viața în joc în duel, nu trebuie să treci peste nimic din ceea ce te ajută să te aperi, ori de câte ori nu încâlci codul onoarei.

Înfruntarea a avut loc peste trei zile în codrul Vincennes, între fort și Nogent, în fața norodului care, adunat ciopor, se ținea deoparte. Duelul celor doi era de pe acum, precum orișicare soareá mondenă, atât de vestit, încât pomeneau de el până și jurnalele. Curioșii se buluciseră, și polițiști trimiși special se osteneau să-i țină departe de locul înfruntării. Deși duelul nu era îngăduit, dat fiind că era în joc însăși onoarea Academiei franceze de scrimă, autoritățile luaseră hotărârea să lase lucrurile să-și urmeze cursul. Unii s-au plâns că paladinul ales pentru o însărcinare atât de serioasă era spaniol; dar, la urma urmelor, Jaime Astarloa era maestru al Academiei din Paris, își ducea de multă vreme traiul în Franța, iar mentorul lui era celebrul Lucien de Montespan: trei argumente care nu au întârziat să-i înduplece și pe cei mai rezervați. Între public și secundanți, îmbrăcați în negru și privind cu solemnitate, se aflau toți maeștrii de arme din Paris și chiar unii

sosiți din provincie, pentru a asista la luptă. Lipsea numai bătrânul Montespan, căruia, fără drept de apel, medicii nu-i îngăduiseră să-și părăsească locuința.

Rolandi era mărunțel de stat și avea ochișori vioi. Se apropia de patruzeci de ani, iar părul brun îi era rar și cârlionțat. Știa că nu se bucura de favoarea opiniei publice și ar fi dorit să se afle cât mai departe de locul acela. Dar se lăsase într-atâta la voia întâmplării, încât nu-i mai rămăsese decât să se bată, altminteri îl pândea primejdia ca întreaga Europă să râdă de ridicolul său. De trei ori i se tăgăduise titlul de maestru de arme, deși mânuia floreta și sabia cu îndemânare. De origine italiană, fost soldat de cavalerie, dădea lecții de scrimă într-o căsuță umilă, pentru a-și întreține soția și cei patru fii. Pe când se găteau ultimele aranjamente, repezea nervos priviri piezișe spre Jaime Astarloa, care stătea liniștit la depărtare: purta un pantalon negru strâns pe trup și o cămașă largă, ce-i scotea în relief slăbiciunea. „*Tânărul Quijote*”, îl poreclise unul dintre jurnalele ce vorbeau de duel. Era în culmea gloriei și se știa susținut de breasla maeștrilor din Academie, bărbații gravi și cerniți ce adăstau la numai câțiva pași, fără să se amestece cu prostimea, înarmați cu bastoane, decorații și jobene.

Publicul, care sperase să vadă o înfruntare între titani, a fost dezamăgit. Nici nu începuse bine asaltul, că Rolandi a coborât în chip fatal mânerul armei cu două degete mai jos, pregătind o lovitură cu care să-și ia adversarul prin surprindere. Jaime Astarloa a parat, dând, în unghiul astfel deschis, o lovitură în doi timpi, iar lama floretei i s-a prelins pur și simplu în lungul brațului lui Rolandi, intrând fără nicio greutate în lameu[9]. Nefericitul a căzut pe spate, trăgând floreta după el, astfel încât, când s-a răsturnat pe iarbă, un pătrar din tăișul însângerat îi ieșea din spate. Medicul prezent la duel n-a putut face mai nimic pentru a-i salva

viața. Prăbușit în țărână, Rolandi a repezit o privire tulbure celui ce-l ucisese și, dându-și ultima suflare, a vomitat sânge.

La primirea veștii, bătrânul Montespan a murmurat doar *bien*, fără să-și ia privirile de la butucii ce trosneau în cămin. Și-a dat obștescul sfârșit peste două zile, fără ca discipolul lui, care părăsise Parisul, pentru a lăsa să se liniștească apele în jurul duelului, să mai apuce a-l vedea în viață.

La întoarcere, lui Jaime Astarloa i-au dat de veste prietenii că bătrânul maestru murise. I-a ascultat în tăcere, fără să dea vreun semn de durere, și s-a dus apoi într-o lungă preumblare pe malurile Senei. A zăbovit îndelung lângă Luvru, minunându-se de șuvoiul murdar ce curgea în jos. A stat așa, cu mâinile în sân, până n-a mai știut pe ce lume era. Când a părut a-și veni în fire, se lăsase întunericul, și s-a îndreptat spre casă. A doua zi dis-de-dimineață, i s-a adus la cunoștință că Montespan îi lăsase prin testament singura-i avere: bătrânele-i arme. A cumpărat un buchețel de flori, a închiriat o berlină și s-a lăsat purtat spre Père Lachaise. Pe cenușia piatră fără nume ce acoperea mormântul unde odihneau rămășițele pământești ale maestrului de arme a pus florile și floreta cu care-l ucisese pe Rolandi.

•

Toate astea se petrecuseră cu aproape trei decenii în urmă. Jaime Astarloa și-a privit chipul în oglinda din galeria de scrimă. Aplecându-se, a înălțat lampa și și-a studiat atent obrajii, creț după creț. Montespan murise la cincizeci și nouă de ani, având doar cu trei ani mai mult decât avea el acum, și ultima amintire despre el era imaginea unui bătrân ghemuit lângă foc. Și-a trecut mâna peste părul alb. Nu-i părea rău că trăise; iubise, ucisese și nu făptuise nicicând ceva care i-ar fi putut dezonora ideea de sine: adunase destule amintiri pentru a da un rost vieții, chiar dacă ele i-

ar fi fost unica avere… Îi părea rău doar că nu avea, precum Lucien de Montespan, cui să-și lase armele când o fi să se ducă pe cealaltă lume. Fără un braț care să le însuflețească, lamele aveau să fie doar biete obiecte fără rost; aveau să-și afle sfârșitul Dumnezeu știa pe unde, în cel mai întunecat ungher al dughenei vreunui negustător de vechituri, colbuite și ruginite, mute în veci de veci; la fel de lipsite de viață ca și stăpânul lor. Și nimeni n-avea să-i pună o floretă pe mormânt.

Gândul i-a zburat la Adela de Otero și a simțit cum îl săgeta o apăsare. Tânăra își făcuse prea târziu intrarea în viața lui. Abia de mai era în stare să smulgă câteva vorbe de calmă duioșie de pe buzele-i ofilite.

• Capitolul al treilea •

Lovitură în doi peri[10] *și doi timpi contra unui atac fals*

„*În lovitura în doi peri*, *la fel ca în orice altă mișcare primejdioasă*, *cel ce știe să fandeze trebuie să ghicească ce are-n cuget adversarul*, *citindu-i cu grijă mișcările și cunoscând ce rezultate pot da.*”

Cu o jumătate de oră înainte și-a privit pentru a șasea oară obrazul în oglindă: impresia a fost mulțumitoare. Puțini cunoscuți erau ca el la aceeași vârstă. De departe, ar fi putut fi luat drept un tânăr, din pricină că era slab și practicase neîntrerupt meșteșugul armelor, ceea ce îi păstrase îndemânarea mișcărilor. Se bărbierise conștiincios, cu vechiul brici englezesc cu plăsele de fildeș, și-și retezase cu grijă mai mare decât de obicei subțiratica mustață cenușie. Părul alb, ușor încrețit pe ceafă și la tâmple, era dat pe spate cu nespusă grijă; cărarea, înaltă și pe stânga, era precisă, ca trasă cu rigla.

Era bine dispus și-și făcea visuri precum cadeții ce-și pun uniforma la prima întâlnire. Departe de a-l incomoda, simțirea aceea aproape dusă din memorie îl înveselea, făcându-i plăcere. Din singura-i sticlă cu colonie, a picurat câțiva stropi pe mâini, apoi și-a alintat încetișor obrajii cu

mireasma-i discretă. Crețurile din jurul ochilor cenușii s-au strâns într-un surâs lăuntric.

Fără doar și poate că Jaime Astarloa nu nădăjduia nimic în doi peri de la acea întâlnire. Era prea bine dumirit cu privire la împrejurare, pentru a-și face visuri prostești. Dar nu-i scăpa nici faptul că totul era peste poate de atrăgător. Pentru prima oară în viață, avea drept elev o femeie, chiar pe Adela de Otero, ceea ce făcea ca împrejurarea să fie deosebită, sau estetică, după cum își spunea în sinea lui, deși nu știa prea bine de ce. Era prea bine dumirit și cu privire la faptul că noua elevă aparținea sexului frumos; o dată ce trecuse peste îndărătnicia primei clipe, prejudecățile se trăseseră acolo unde abia li se făcea auzită revolta, iar locul lor îl luase plăcuta simțire că în traiul lui până atunci atât de monoton se petrecea ceva nou. Maestrul se lăsase cu plăcere în voia a ceea ce i se păruse că va fi un val tomnatic și fără urmări, un joc rafinat de simțiri nu de mult recâștigate, al căror erou în deplină cunoștință de cauză avea să fie chiar el.

La cinci fără un sfert și-a cercetat pentru ultima oară locuința. În cabinetul ce-i servea și de odaie de primire, totul era în deplină rânduială. Portăreasa, care făcea curate odăile de trei ori pe săptămână, dăduse cu grijă lustru oglinzilor din galeria de scrimă, unde draperiile grele și obloanele întredeschise înfiripau o plăcută penumbră aurită. La cinci fără zece minute s-a privit pentru ultima oară într-o oglindă și a îndreptat cu două mișcări grăbite ceea ce-i păruse a fi o neglijență în veșminte. Purta, ca îndeobște când lucra acasă, cămașă, pantaloni strâmți de scrimă, ciorapi și scarpi dintr-o piele moale ca mănușa; toate de un alb imaculat. Pentru prilej, îmbrăcase o cazacă albastru-închis din postav englezesc, demodată și roasă de atâta folosință, dar comodă și ușoară, de care avea știință că-i dădea

un aer de neglijentă eleganță. În jurul gâtului își înnodase o eșarfă subțire de mătase albă.

Când micul ornic de perete stătea să bată cinci ceasuri, s-a așezat picior peste picior pe sofaua din cabinetul de lucru și a deschis, cu mintea dusă aiurea, cartea de pe măsuța alăturată, o îngălbenită ediție *in-cvarto* a *Memorialului de la Sfânta Elena*. A lunecat peste două sau trei pagini, fără să ia aminte la cele citite, și a privit din nou în limbile ornicului: cinci ceasuri și șapte minute. Gândurile i-au luat-o razna o clipă și mintea i-a zburat la lipsa de punctualitate a femeilor; apoi l-a răzbit teama că ea s-ar fi putut răzgândi. Începuse să-l cuprindă neliniștea, când a auzit bătăi în ușă.

Ochii de culoarea violetelor îl priveau cu ironică însuflețire.

— Bună seara, maestre.

— Bună seara, doamnă de Otero.

Ea s-a răsucit spre slujnica ce adăsta pe scară. Don Jaime a recunoscut-o pe bruneta ce-i deschisese ușa în ulița Riano.

— E-n ordine, Lucía. Vino să mă iei peste un ceas.

Slujnica i-a dat stăpânei o geantă micuță de voiaj și, după o reverență, a coborât în stradă. Adela de Otero și-a scos acul lung din calotă și apoi a pus pălăria și umbreluța de soare în mâinile nespus de grijulii ale lui don Jaime. A făcut câțiva pași prin cabinet, zăbovind ca și întâia oară în fața portretului din perete.

— Era un bărbat chipeș, a îngânat, la fel ca în ziua dinainte.

În mintea maestrului de scrimă bântuiseră fără răgaz gânduri despre primirea pe care urma să i-o facă doamnei, iar în cele din urmă se hotărâse pentru o atitudine profesională. Și-a dres glasul, dând de înțeles că Adela de Otero nu se afla acolo pentru a glosa despre chipurile strămoșilor lui, și, cu un gest pe care l-a dorit pe cât de nepăsător pe atât de cuviincios, a poftit-o să treacă neîntârziat în

galerie. Ea l-a privit cu surprindere amuzată și după o clipă a încuviințat, dând molcom din cap, ca o elevă silitoare. Cicatricea mică din colțul drept al gurii îi pecetluia buzele cu surâsul acela enigmatic care îl neliniștea foarte tare pe don Jaime.

Ajunși în galerie, maestrul a tras draperia, lăsând să intre lumina; aceasta a năvălit șuvoi, multiplicată de marile oglinzi. Razele soarelui au învăluit-o pe tânără, înrămând-o în penumbră într-un halou auriu. Ea a privit jur-împrejur, vizibil impresionată plăcut de ambianța încăperii, în timp ce pe muselina rochiei sale scânteia o piatră de culoarea violetelor. Maestrul s-a gândit că Adela de Otero purta mereu ceva care se asorta cu ochii ei, pe care știa să-i pună fără îndoială în evidență.

— E încântător, a spus ea cu sinceră admirație. Don Jaime a privit și el oglinzile, vechile spade și dușumeaua estradei, apoi a dat din umeri.

— E doar o galerie de scrimă, a ripostat, dar în sinea lui se simțea măgulit.

Ea a negat din cap, și și-a admirat obrazu-n oglinzi.

— Nu, poate că e mai mult. Lumina și vechile panoplii de pe pereți, draperiile vechi și toate celelalte. Ochii i-au zăbovit îndelung asupra maestrului de arme, iar el i-a ocolit privirea cu o anume pudoare. Trebuie să fie o plăcere să lucrezi aici, don Jaime. Totul e atât de…

— … străvechi?

Strângând din buze, Adela nu a părut a gusta gluma.

— Nu-i vorba de asta. Vocea ei ușor răgușită iscodea după vorba potrivită. Vreau să spun că e… decadent. A repetat cuvântul, de parcă i-ar fi făcut mare plăcere. Decadent în înțelesul frumos, ca o floare ce se ofilește într-un pahar; ca o gravură veche și bună. Când v-am cunoscut, mi-a trecut prin minte că așa trebuia să fie locuința domniei voastre.

Jaime Astarloa și-a mișcat neliniștit picioarele. Apropierea tinerei, cutezanța-i vecină cu neobrăzarea, viața ce palpita în înfățișarea-i atrăgătoare îl înfiorau ciudat. A hotărât să nu se lase în voia farmecului ei și a întors vorba spre ceea ce-i interesa. Și-a exprimat imperios nădejdea că ea își adusese veșminte potrivite. Adela de Otero l-a liniștit, arătând spre micuța-i geantă de călătorie.

— Unde mă pot schimba?

Don Jaime a crezut că simte în glasul ei o tainică provocare; dar a alungat gândul, înciudat pe sine. Pesemne că începea să-i placă prea mult jocul, și-a spus, hotărând să respingă cu cea mai mare seriozitate orice semn că ar fi luat-o razna, cum se întâmplă cu bătrânii. Cu deosebită gravitate, a făcut semn spre ușa unei încăperi neînsemnate, potrivită pentru atari îndeletniciri, și s-a arătat dintr-o dată chiar prea grijuliu să încerce dubioasa trăinicie a unei scânduri din estradă. Când a trecut pe lângă el spre garderobă, a privit-o pieziș și, părându-i-se că surâdea ușor, și-a spus pe loc că de vină era doar mica ei cicatrice, care-i tipărea pe buze un gest atât de înșelător. Ea a tras ușa după sine, lăsând-o întredeschisă de două degete. Don Jaime a înghițit în sec, încercând să-și păstreze mintea goală. Mica crăpătură îi atrăgea privirea ca un magnet. S-a uitat la vârfurile scarpilor, luptând împotriva acelei vrăji tulburi. A ascultat foșnetul jupoanelor și, timp de o clipă, prin minte i-a fulgerat strălucirea pielii brune în penumbra caldă. A alungat fără șovăială năluca, simțindu-se vrednic de dispreț.

„Pentru numele lui Dumnezeu!” În minte i s-a înfiripat o rugă, deși nu era prea sigur pentru cine. „Doar e o doamnă!”

Atunci a făcut doi pași spre una dintre ferestre, a ridicat privirile și și-a umplut mintea cu lumina soarelui.

•

Adela de Otero schimbase rochia de muselină cu o fustă de amazoană castanie, ușoară și lipsită de orice podoabă, destul de scurtă pentru a nu împiedica mișcarea picioarelor și destul de lungă pentru a lăsa vederii doar câteva degete din gleznele acoperite cu ciorapi albi. Purta scarpi de scrimă fără toc și pășea cu grație de dansatoare. Bluza de in alb, închisă la spate până la gulerul rotund și fără horbote, destul de strânsă pe ea pentru a-i scoate în relief formele, i-a părut bătrânului maestru de o neliniștitoare grație molatică. La fiece pas, scarpii fără toc imprimau făpturii ei alese un ritm deopotrivă dulce, de sălbăticiune, și dur, de bărbat, care, băgase don Jaime de seamă, răzbătea din mișcările-i totodată ușoare, mlădii și sigure. Fără tocuri, i-a trecut maestrului prin minte, tânăra se mișca precum o pisică.

Ochii de culoarea violetelor l-au privit atent, pândind efectul. Don Jaime a încercat să se arate de nepătruns.

— Ce floretă preferați domnia voastră? a întrebat-o mijind ochii, orbit de lumina ce o învăluia voluptuos. Franțuzească, spaniolească, italienească[11]?

— Franțuzească[12]. Îmi place să-mi simt degetele libere.

Maestrul de scrimă i-a omagiat alegerea, salutând ușor cu capul. Și el înclina către floreta franțuzească, fără montură, cu pomoul liber până la gardă. S-a apropiat de o panoplie din perete și a privit îngândurat armele. Socotind înălțimea și lungimea brațelor tinerei, a ales floreta potrivită, o excelentă lamă de Toledo, flexibilă ca trestia. Punând mâna pe armă, Adela de Otero a privit-o cu nespusă luare-aminte; i-a prins mânerul în mâna dreaptă, a cântărit-o; apoi, întorcându-se, i-a încercat tăișul pe perete, lăsându-se asupra lamei și încercând s-o încovoaie: vârful floretei s-a apropiat cam la douăzeci de degete de gardă. Mulțumită de

tăria oțelului, tânăra și-a întors privirea spre don Jaime; degetele ei mângâiau oțelul bine călit, cu sincera admirație a celor care știu să prețuiască o astfel de floretă.

Jaime Astarloa i-a oferit un pieptar căptușit și, îndatoritor, a ajutat-o să-și îmbrace plastronul protector, strângându-i copcile de la spate. Fără să vrea, a atins în treacăt cu vârfurile degetelor pânza fină a bluzei, din care urca spre el aleasa mireasmă a apei de trandafiri. Și-a încheiat treaba cu oarece grabă, înfiorându-se la apropierea pielii mate a gâtului ei mândru, ușor plecat înainte, care se dăruia privirii în toată calda-i goliciune, sub părul strâns în agrafa de sidef. Încopciind ultimul cârlig, maestrul de arme a băgat de seamă că-i tremurau degetele; a dat să le ascundă și s-a apucat de îndată să-și descheie nasturii de la cazacă, spunând vorbe goale despre utilitatea pieptarului în asalturi. Adela de Otero, care tocmai își punea mănușile din piele, i-a repezit o privire, uimită de vana-i pornire spre taclale.

— Nu folosiți niciodată pieptarul, maestre?

Jaime Astarloa și-a răsucit mustața, zâmbind cu îngăduință.

— Uneori, a răspuns; și, dând deoparte cazaca și eșarfa, s-a dus spre panoplie și a luat o floretă franțuzească cu tăișul turnat în formă pătrată și mânerul ușor înclinat în cuartă. Cu floreta sub braț, s-a așezat față în față cu tânăra, care-l aștepta pe estradă, dreaptă și cu vârful armei proptit în podea, chiar lângă picioarele postate în unghi drept, cu călcâiul drept sprijinit de glezna stângă, într-o poziție fără cusur, gata să se pună în gardă. Don Jaime a admirat-o câteva clipe fără a izbuti să găsească, spre ciuda sa, nici măcar te miri ce necuvenit în ținuta ei. A făcut un gest de încuviințare, și-a pus mănușile și a arătat spre măștile protectoare aliniate pe un raft. Ea a dat din cap cu dispreț.

— Cred că trebuie să vă acoperiți obrazul, doamnă de Otero. Doar știți că scrima…

— Poate mai târziu.

— Înfruntați fără rost o primejdie, a stăruit don Jaime, uimit de sângele rece al noii eleve. Nu încăpea îndoială că Adela de Otero știa prea bine că o lovitură nepotrivită, dată prea sus cu vârful lamei, i-ar fi putut cresta chipul pe vecie. Ea a părut a-i ghici gândul; a zâmbit, sau poate doar mărunta-i cicatrice a surâs.

— Ca să nu rămân pocită, mă las în voia îndemânării domniei voastre, maestre.

— Doamna mea, încrederea domniei voastre mă onorează. Dar m-aș simți mai împăcat dacă…

Acum, ochii cu irizări aurii ai tinerei luceau ciudat.

— Primul asalt fără mască. Părea că încă o primejdie o atrăgea în chip deosebit. Vă făgăduiesc că doar de astă dată.

Maestrul nu-și venea în fire din uimire; era al naibii de îndărătnică tânăra. Și teribil de orgolioasă.

— Doamnă, îmi declin orice răspundere. Mi-ar părea rău să…

— Vă rog.

Don Jaime a suspinat. Prima înfruntare era pe veci pierdută. Sosise vremea să treacă la florete.

— Să nu mai vorbim.

Au salutat amândoi, pregătindu-se de asalt. Adela de Otero s-a asigurat întru totul corect; strângea floreta în mână doar cât era necesar, cu degetul mare sprijinit de mâner, inelarul și degetul mic erau strâns lipite unul de celălalt, menținând garda la înălțimea pieptului și vârful ceva mai sus de mâner. Își așezase picioarele riguros, în stil italienesc, oferind vederii maestrului de scrimă doar floreta și partea dreaptă a trupului: obrazul, brațul, umărul, șoldul și piciorul pe aceeași linie; avea genunchii ușor îndoiți, iar brațul stâng înălțat și înclinat cu prefăcută neglijență din încheietură.

Don Jaime i-a admirat făptura grațioasă, dornică să se arunce-n luptă, ca o felină gata de atac. Își mijea ochii arzători, strălucitori și febrili, și strângea din fălci. Buzele, îndeobște frumoase, în ciuda semnului din colțul drept, erau acum doar o linie firavă. Întregu-i trup părea încordat ca un arc gata să se declanșeze; bătrânul maestru de arme a priceput în chip nelămurit, dar dintr-o singură privire profesională, că pentru Adela de Otero scrima însemna cu mult mai mult decât o distracție sau un capriciu original. Fusese de-ajuns să-i pună arma în mână, pentru ca tânăra chipeșă să se preschimbe într-un adversar primejdios. Și, învățat să cunoască omul după purtări, Jaime Astarloa a ghicit că misterioasa doamnă avea taina ei fascinantă. De aceea, când a întins floreta și, la rându-i, s-a pus în gardă înaintea ei, maestrul de scrimă a dat dovadă de aceeași calculată prevedere pe care și-ar fi luat-o în fața unui adversar fără buton în vârful armei. Presimțea că-l pândea o primejdie, că jocul era departe de-a fi o distracție inocentă. Iar vechiul lui instinct profesional nu-l înșela niciodată.

De cum și-au încrucișat floretele, a și priceput că Adela de Otero se bucurase de învățăturile unui mare maestru de arme. Don Jaime a făcut două fente fără alt țel decât acela de a afla cum riposta adversara, dar a văzut-o potolită; tânăra a păstrat depărtarea neștirbită și a stat atentă în apărare, conștientă că adversarul era un om extraordinar de priceput în luptă. Bătrânului maestru îi ajungea îndeobște să vadă ce posturi adopta un scrimer și să-i pună la încercare tăria lamei, pentru a-l categorisi pe loc; iar ea știa, fără îndoială, să lupte. Avea fraze de armă de-o ciudată și bătăioasă seninătate; era gata să fandeze, dar avea destul sânge rece pentru a nu trece cu vederea un adversar de temut, oricâte prilejuri i s-ar fi oferit, și pentru a încerca să împungă o tușă hotărâtoare. Din pricina aceea, adăsta prudentă în cuartă,

încercând să se sprijine în apărare pe treimea de sus a lamei, gata să iasă din încurcătură abia când, întorcând foaia, maestrul ar fi înghesuit-o prea tare. Scrimer încercat, Adela de Otero nu privea la tăișurile floretelor, ci drept în ochii adversarului.

Don Jaime a dat o jumătate de tușă în terț, desfășurând un fals atac, înainte de a lovi în cuartă; și asta mai curând ca să pună din nou la încercare riposta tinerei, căci încă nu voia s-o înțepe cu vârful floretei. Dar, spre uimirea maestrului de scrimă, prietena Adela de Otero s-a ținut tare pe poziție: a tras cu neașteptată iuțeală o tușă joasă în secundă, i-a fulgerat vârful floretei la doar câteva degete de pântece, iar de pe buzele-i schimonosite a zburat un răgușit chiot de luptă. Maestrul de arme s-a eliberat nu fără oarece necaz, mânios pe sine că dăduse-n vileag atâta lipsă de prevedere. Tânăra a făcut doi pași înapoi și unul înainte, s-a repliat din nou în cuartă, cu buzele strânse și privind foarte atent drept în ochii adversarului, printre pleoapele mijite.

— Excelent, a murmurat don Jaime, cu toate că îndeajuns de imperios pentru ca tânăra să-l poată auzi, dar ea nu s-a arătat deloc măgulită de omagiu. Avea între sprâncene o cută dreaptă, și un strop de sudoare i se prelingea pe pomeți, de la rădăcina părului spre tâmplă. Fusta nu părea să-i împiedice prea mult mișcările; strângea floreta cu brațul ușor îndoit, atentă la cea mai neînsemnată mișcare pe care ar fi putut-o face Jaime Astarloa. Lui i-a trecut prin minte că acum părea mai puțin frumoasă; era la fel de atrăgătoare, dar, din pricina încordării, întreaga-i făptură sta gata să vibreze. Da, avea în ea ceva bărbătesc. Și ceva întunecat și sălbatic.

Adela de Otero nu se mișca într-o rână, ci venea și se ducea, fandând drept și fără răgaz, păstrând cum nu se putea mai bine garda, chiar pe gustul puriștilor, cum, de altfel, își sfătuia elevii și don Jaime. Maestrul a făcut trei pași înainte, iar ea i-a

răspuns cu alți trei înapoi. El i-a dat o tușă-n terț, iar ea i-a replicat cu o contraparadă în cuartă fără de cusur, descriind cu floreta un cerc mărunt în jurul lamei lui, pe care a dat-o astfel în lături. Maestrul de scrimă a rămas mut de admirație în fața caligrafiei neștirbite a mișcării ei de apărare, despre care se credea c-ar fi cea mai serioasă dintre cele mai de seamă parade; și asta din pricină că acela care-i știa taina se înstăpânea pe cel mai înalt har al scrimei. A așteptat ca Adela de Otero să se arunce fără zăbavă-n cuartă, ceea ce ea a și făcut, a pus stavilă asaltului și i-a dat în braț o tușă ce și-ar fi atins ținta, dacă el nu s-ar fi oprit dinadins la mai puțin de un deget depărtare. Tânăra i-a băgat în seamă mișcarea, a făcut un pas înapoi, fără să coboare floreta, și l-a privit cu ochii foc și pară de mânie.

— Nu vă plătesc să vă jucați cu mine de parc-aș fi unul din începătorii domniei voastre, don Jaime. Vocea-i tremura din pricina mâniei prost stăpânite. Dacă trebuie să mă loviți, ce mai așteptați?

Maestrul de arme s-a dezvinovățit bâiguit, uimit de înflăcărata-i ripostă. Ea s-a mărginit să se încrunte din nou cu îndârjită încordare și pe neașteptate a fandat atât de aprig, încât maestrul abia a avut când să-i pună stavilă cu floreta în cuartă, deși furia atacului îl silise să dea înapoi. A atacat în cuartă, pentru a o ține la aceeași depărtare, dar ea și-a dus înainte asaltul, fentând, atacând și înaintând cât ai clipi din ochi, în timp ce-și pecetluia fiece mișcare cu un chiot răgușit. Mai puțin descumpănit de soiul asaltului decât de îndârjirea-i pătimașă, don Jaime a dat înapoi, admirând fermecat chipul teribil schimonosit al adversarei. S-a depărtat, și ea a mers înainte spre el. S-a depărtat din nou, opunându-i rezistență în cuartă, dar Adela de Otero i-a ieșit din nou în întâmpinare, fentând și atacând în cvintă. Maestrul de scrimă a mai dat o dată înapoi, și de data asta ea a fentat în cvintă și a atacat în secundă. „Asta-i

bună”, și-a zis don Jaime, hotărât să pună capăt absurdei situații. Dar tânăra a fentat în terț și a atacat în cuartă, în afara brațului, încă înainte ca el să se poată replia întru totul. Împrejurarea l-a necăjit până-n adâncul sufletului și, proptindu-se pe picioare, a așteptat ca ea să aducă floreta pe linia dușumelei, pentru a-i zbura arma, lovind-o sec și neîndurător peste tăiș. Aproape dintr-o singură mișcare, a săltat vârful lamei până-n gâtul Adelei de Otero. Floreta tinerei s-a rostogolit la pământ, iar ea a făcut un salt înapoi, cu privirile fixate pe vârful amenințător al floretei maestrului de arme, de parcă un șarpe ar fi stat să o muște.

S-au măsurat din priviri și au tăcut îndelung. Spre uimirea lui, maestrul a băgat de seamă că nu părea deloc înciudată. Mânia ce-i schimonosise chipul în timpul asaltului lăsase loc unui surâs în care ironia-și flutura aripa. Și-a dat seama că o încânta faptul că-l făcuse să trăiască ceva neplăcut și asta l-a înciudat.

— Ce-ați urmărit? Într-un asalt cu vârful slobod, o astfel de purtare v-ar fi putut costa viața, doamna mea. Scrima nu-i o joacă.

Ea a dat capul pe spate și-a hohotit nespus de bucuroasă, precum fetițele ce duc la bun sfârșit isprăvi poznașe fără de pereche. Obrajii i se îmbujoraseră din pricina sforțărilor, și pe buza de sus îi luceau stropi mărunți de sudoare. Genele-i păreau și ele umede, iar lui don Jaime i s-a năzărit – gând fără zăbavă dat deoparte – că așa trebuia ea să se-nfățișeze după ce făcea dragoste.

— Nu vă fie cu supărare, maestre. Glasul și obrazul îi erau acum cu totul altele: negrăit de gingașe, dulci, fermecătoare, frumoase, calde, încă mai respira gâfâit, și din pricina aceea pieptu-i sălta sub plastronul de scrimă. Voiam să vă arăt numai că nu aveți de ce să vă purtați părintește. Când țin floreta-n mână, nu sufăr gingășiile cu care îndeobște sunt înconjurate femeile. Precum ați văzut, pot da fără greș puzderie de lovituri bune, a

mai zis pe un ton în care maestrul de scrimă a crezut că află răsunetul unei îndepărtate amenințări. Și tușa e o lovitură, de la oricine ar veni.

Lui Jaime Astarloa nu i-a rămas decât să încuviințeze:

— În această împrejurare, doamnă, binevoiți a primi scuzele mele.

A salutat, la rândul ei, cu cea mai distinsă grație.

— Le primesc, maestre. Părul strâns pe ceafă i se desprinsese puțin și o șuviță neagră îi cădea pe umeri; și-a înălțat brațele și a prins-o din nou cu agrafa de sidef. Putem continua?

Don Jaime a făcut semn că da, a săltat floreta de pe dușumea și i-a pus-o în mână. Îl uimea stăpânirea ei de sine; în timpul asaltului, butonul de fier ce ascundea vârful armei îi atinsese de câteva ori în chip primejdios obrazul, dar ea nu se dovedise nicio clipă înfricoșată sau temătoare.

— Acum ar trebui să ne punem măștile protectoare, a spus.

Adela de Otero a încuviințat. Amândoi și le-au montat și s-au pus în gardă. Lui don Jaime i-a părut rău că rețeaua de fier acoperea aproape întru totul obrazul tinerei. Dar îi putea desluși licărul ochilor și linia albă a dinților, ori de câte ori nu strângea din buze și respira din adâncul plămânilor înainte de a fanda. De data asta, înfruntarea a avut loc fără noi peripeții; tânăra lupta cu nesmintită seninătate, bătând fără greș timpii și făcând mișcări foarte precise. Cu toate că n-a izbutit să-și atingă adversarul nici măcar o dată, el a trebuit să-și folosească întreaga știință pentru a se feri de două tușe care, fără doar și poate, și-ar fi atins ținta, de-ar fi fost mai neîndemânatic. În scrâșnetul floretelor de fier, ce umpluse toată galeria de scrimă, bătrânul maestru și-a spus că Adela de Otero era la înălțimea oricăruia dintre cei mai de soi scrimeri pe care îi știa. Dinspre partea sa, chiar fără a pierde din vedere intențiile tinerei, Jaime

Astarloa s-a văzut într-un sfârșit silit să-i ia în serios asalturile. În două prilejuri a trebuit chiar să o lovească, pentru a nu-l lovi ea pe el. Cu totul, Adela de Otero a primit în după-amiaza aceea cinci lovituri cu vârful floretei în pieptar; nu erau prea multe, desigur, ținând seama de harurile de luptător ale veteranului ei adversar.

Când ornicul a bătut șase ceasuri, amândoi au zăbovit, cu suflarea tăiată de căldură și strădanii. Ea și-a scos masca, apoi și-a zvântat sudoarea cu ștergarul oferit de don Jaime. A căutat întrebătoare la el, în așteptarea verdictului.

Maestrul de arme zâmbea.

— Niciodată nu mi-aș fi închipuit așa ceva, i-a destăinuit fără ocol, iar tânăra și-a mijit mulțumită ochii, ca o pisică mângâiată. Faceți scrimă de multă vreme?

— De la optsprezece ani. Don Jaime a dat să-i socotească vârsta, dar ea i-a ghicit gândul. Acum am douăzeci și șapte. Maestrul a făcut un gest de galantă surpriză, dându-i de înțeles că o crezuse mai tânără. Dar nici că-mi pasă, a ripostat ea. Întotdeauna am găsit că-i o prostie să-ți ascunzi vârsta sau să încerci a părea că ai mai puțini ani. Să-ți renegi vârsta înseamnă să-ți renegi propria viață.

— Înțeleaptă filosofie.

— Doar bun-simț, maestre. Doar bun-simț.

— Nu e un har prea femeiesc, a surâs el.

— Ați fi uimit să aflați de câte haruri femeiești duc lipsă.

S-au auzit bătăi în ușă și Adela de Otero a făcut o strâmbătură de neplăcere.

— Trebuie să fie Lucía. I-am spus să vină peste un ceas.

Don Jaime s-a scuzat și s-a dus să deschidă, într-adevăr, era slujnica. Când s-a întors în galerie, tânăra trecuse în odăița alăturată să se schimbe de haine. Lăsase ușa întredeschisă. Maestrul de scrimă a pus armele în panoplii și a strâns măștile

de pe duşumea. Adela de Otero s-a ivit din nou, învăluită în muselină, periindu-şi părul şi ţinând agrafa de sidef între dinţi. Lunecând mult dincolo de umeri, părul ei lung şi negru ca pana corbului era nespus de îngrijit.

— Când îmi veţi dezvălui lovitura domniei voastre?

Jaime Astarloa s-a văzut nevoit să încuviinţeze că Adelei de Otero i se cuvenea să înveţe lovitura de două sute de scuzi.

— Peste două zile la acelaşi ceas, a spus. Serviciile mele privesc atât chipul cum se-mpunge tuşa, cât şi felul cum se parează. Luând seama la pregătirea domniei voastre, vor fi de-ajuns două sau trei lecţii pentru a o stăpâni fără cusur.

Ea s-a arătat încântată.

— Cred că-mi va plăcea să fac scrimă cu domnia voastră, don Jaime, a spus fără urmă de stinghereală, de parcă, pe nepusă masă, i s-ar fi destăinuit. E o plăcere să lupţi cu un bărbat în chip atât de încântător… clasic. Se vede cu prisosinţă că sunteţi din vechea şcoală franţuzească de scrimă: ţineţi trupul drept şi piciorul încordat, şi faceţi fandări doar când e cu adevărat de trebuinţă. Nu dai la tot pasul de scrimeri ce mai păstrează stilul domniei voastre.

— Din nefericire, doamna mea. Din nefericire.

— Am mai băgat de seamă, a adăugat ea, că aveţi un har pe care prea puţini scrimeri îl mai au. Cei din breaslă-l numesc… Cum se spune? *Le sentiment du fer*[13]. Nu-i aşa? Se pare că-l au doar scrimerii dăruiţi de natură.

Don Jaime a făcut un gest vag de încuviinţare, nedând prea mare însemnătate acestor gânduri; dar, în fapt, perspicacitatea ei îl măgulea.

— Nu-i decât rodul unei munci îndelungate, a răspuns. Darul ăsta e un fel de al şaselea simţ, ce-ţi îngăduie să duci în vârful lamei simţul din vârful degetelor ce ţin floreta. Un simţ rar, ce-ţi dezvăluie

gândul adversarului și-ți îngăduie uneori să-i prevezi și mișcările, cu puțin înainte de a le face.

— Și asta mi-ar plăcea să învăț, a spus tânăra.

— Dar nu-i cu putință. Simțul acesta ține doar de antrenament. Și n-are nimic tainic; nimic ce s-ar putea cumpăra pe parale. Pentru a-l forma, îți trebuie o viață întreagă. Una lungă, ca a mea.

Ea a părut a-și aduce aminte de ceva.

— În ce privește onorariile domniei voastre, a zis, aș vrea să știu ce vă place: bani peșin sau un ordin de plată pentru o bancă. Banca Italiei, de pildă. O dată învățată lovitura, doresc să merg înainte încă o vreme cu lecțiile de scrimă.

Maestrul de arme a protestat cuviincios. Ținând seama de împrejurări, era o plăcere să-i oferi doamnei servicii fără plată, și așa mai departe, și așa mai departe. Așa că nu era cazul să vorbească de parale.

Ea l-a privit nepăsător și i-a adus la cunoștință că serviciile unui maestru de arme trebuiau plătite. Apoi, socotind afacerea închisă, și-a adus părul la ceafă cu o mișcare pe cât de iute, pe atât de sigură și l-a strâns cu agrafa.

Jaime Astarloa și-a îmbrăcat cazaca, apoi și-a întovărășit noua elevă până-n cabinetul de lucru. Slujnica adăsta pe scări, dar Adela de Otero nu părea grăbită să plece. A cerut un pahar cu apă și a mai zăbovit un pic, iscodind cu mare cutezanță titlurile cărților aliniate pe rafturi.

— Mi-aș da cea mai de soi floretă doar să pot afla cine v-a fost maestru de scrimă, doamnă de Otero.

— Și care e cea mai de soi floretă a domniei voastre? a întrebat ea fără a întoarce capul și plimbând cu gingășie degetul pe cotorul *Memoriilor* lui Talleyrand.

— O lamă milaneză făurită de d'Arcadi.

Tânăra a strâns din buze, ca și cum, voioasă, ar fi cântărit propunerea.

— Oferta e ispititoare, dar n-o primesc. O femeie care dorește să nu-și strice măcar parte din farmec trebuie să se învăluie în stropi de taină. Nu trebuie știut mai mult decât că al meu a fost unul de soi.

— Am văzut negreșit. Iar domnia voastră, o elevă aleasă.

— Multe mulțumiri.

— E adevărul adevărat. Oricum, dacă îmi îngăduiți o părere, aș îndrăzni să jur că era italian. Unele mișcări ale domniei voastre vin de la această onorabilă școală.

Adela de Otero a dus cu gingășie un deget la buze.

— Vom vorbi despre asta în altă zi, maestre, a zis încetișor, de parcă i-ar fi împărtășit o taină. A căutat apoi împrejur, arătând spre sofa. Pot lua loc?

— Vă rog.

S-a trântit pe pielea roasă, de culoarea tutunului, în dulce foșnet de fuste. Jaime Astarloa a rămas în picioare, simțindu-se ușor nelaîndemână.

— Unde ați învățat scrima, maestre?

Bătrânul profesor a privit-o șmecherește.

— Mă încântă lipsa de stinghereală a domniei voastre, doamna mea. Nu consimțiți a-mi vorbi de tânăra viață a domniei voastre, dar cât ai clipi din ochi mă întrebați de-a mea. Nu-i drept deloc.

Ea i-a dăruit un zâmbet seducător.

— O femeie nu-i nicicând îndeajuns de neîndurată cu bărbații, don Jaime.

— Și acesta-i un răspuns neîndurat.

— Dar sincer.

Maestrul a privit-o, copleșit de gânduri.

— Doña Adela, a spus apoi, făcându-se dintr-o dată serios și cu o simplitate atât de copleșitoare, încât vorbele-i erau negrăit de departe de orice necuviincioasă fanfaronadă. Aș da orice să-mi pot trimite cartea de vizită și secundanții bărbatului ce v-a pus pe buze un gând atât de amar.

Ea l-a privit, voioasă mai întâi și plăcut surprinsă mai apoi, când a părut a pricepe că maestrul de scrimă nu spunea vorbe de clacă. A fost gata să zică ceva, dar a zăbovit cu buzele întredeschise, fermecată, ca și cum ar fi gustat din plin ceea ce tocmai îi ajunsese la urechi.

— Acesta este, a spus după o clipă, cel mai galant compliment pe care l-am auzit vreodată.

Jaime Astarloa s-a sprijinit de spătarul unui jilț. Cu fruntea încruntată, era ușor înfrigurat de gândurile ce-i roiau în cuget. Neîndoios, nu fusese galant înadins, ci se mărginise să-și pună simțirea în vorbe. Acum se temea că vorbise într-un chip caraghios pentru etatea lui. Ea și-a dat seama de încurcătură și, sărindu-i în ajutor, s-a întors în chip firesc la vorba lor dintâi.

— Dădeați să-mi zugrăviți începuturile domniei voastre într-ale scrimei, maestre.

Don Jaime a zâmbit mulțumit, făcând resemnat gestul de coborâre a gărzii.

— Totul s-a petrecut pe când eram în armată.

Ea l-a privit cu și mai mare interes.

— Ați fost militar?

— Da. Pentru scurtă vreme.

— Trebuie că erați negrăit de chipeș în uniformă. Și mai sunteți încă.

— Doamnă, aveți buna vrere de a nu vorbi vanității mele. Noi, bătrânii, suntem peste poate de simțitori la lucruri de soiul acesta, îndeosebi când vin de la o tânără și frumoasă doamnă, al cărei soț, fără îndoială…

Și-a uitat vorba în vânt și a rămas la pândă, dar fără roade. Adela de Otero s-a mărginit să-l privească, de parcă l-ar fi așteptat să-și sfârșească vorba. Apoi a scos din geantă un evantai și l-a păstrat nedeschis între degete. Când, într-un sfârșit, a vorbit, privirile-i erau necruțătoare.

— Vă par o tânără frumoasă?

Maestrul de arme a șovăit înfiorat.

— Fără doar și poate, a spus după o clipă, pe cât de simplu i-a fost cu putință.

— Astfel le-ați vorbi despre mine prietenilor domniei voastre, la Cazinou? O tânără frumoasă?

Don Jaime și-a îndreptat spatele, de parcă cineva l-ar fi insultat.

— Doamnă de Otero, cred că-i de datoria mea să vă aduc la cunoștință că nici nu obișnuiesc a merge la Cazinou, nici nu am prieteni. Și mai cred nimerit să adaug că, în îndoielnica împrejurare în care aceste două lucruri ar fi adevărate, niciodată n-aș comite josnicia de a rosti acolo numele unei doamne.

Ea a cătat lung la el, de parcă i-ar fi cântărit sinceritatea vorbelor.

— Oricum, a adăugat don Jaime, abia ați spus că-s chipeș la înfățișare și eu nu m-am simțit jignit. Nici n-am întrebat dacă așa ați vorbi de mine cu prietenele, la ora ceaiului.

Tânăra a râs cu voioșie, iar Jaime Astarloa a sfârșit prin a face la fel. Evantaiul a alunecat pe covor, iar maestrul s-a grăbit să-l ridice. I l-a dat înapoi, sprijinind genunchiul pe dușumea, și obrajii li s-au apropiat la doar câteva degete unul de altul.

— Nici n-am prietene, nici nu beau ceai, a spus ea, iar don Jaime i-a privit în voie ochii de culoarea violetelor, pe care niciodată până atunci nu-i văzuse atât de aproape. Ați avut prieteni vreodată? Vreau să spun prieteni adevărați, oameni cărora le-ați încredința viața.

S-a ridicat încet. Un răspuns la atare întrebare nu avea trebuință de sforțări ale cugetului.

— O singură dată; dar nu era chiar o prietenie. Am avut onoarea de a petrece câțiva ani pe lângă maestrul de scrimă Lucien de Montespan. El m-a învățat tot ce știu.

Adela de Otero a îngânat încetișor numele; se putea băga seama că, neîndoios, nu-i era cunoscut. Jaime Astarloa a zâmbit.

— Desigur, domnia voastră erați prea tânără. A privit o clipă în gol și apoi la ea. Era cel mai de soi. Nimeni, în vremea lui, n-a izbutit să i-o ia înainte. A cugetat un pic la cele ce spusese. Într-adevăr nimeni.

— Ați lucrat în Franța?

— Da. Unsprezece ani, ca maestru de scrimă. M-am întors în Spania la jumătatea secolului, în 1850.

Ochii de culoarea violetelor l-au țintuit de parcă doamna lor ar fi simțit bolnăvicioasa bucurie de a aduce la lumină dorurile bătrânului maestru de arme.

— Pesemne că vă era dor de țară. Eu știu ce-i dorul de țară.

Jaime Astarloa a șovăit dacă să-i răspundă sau nu. Era întru totul sigur că, în pofida felului lui de a fi, Adela de Otero izbutea să-l silească a vorbi despre sine. Dar ea avea asupra lui o putere nespus de ciudată, ce-l împingea, gingaș și cu primejdie, să-i facă tot mai multe destăinuiri.

— A fost și ceva de soiul ăsta, da, a zis într-un sfârșit, lăsându-se cuprins de farmecul ei. Dar era vorba, în fapt, de ceva mai… complicat. Într-un fel, ceva ce s-ar putea numi o fugă.

— O fugă? Domnia voastră nu pare a fi un bărbat care fuge.

Don Jaime a surâs cu inima deloc împăcată. Simțea cum, tiptil, amintirile veneau din nou spre el, și asta era mai mult decât voia să-i dăruiască Adelei de Otero.

— Vorbeam la figurat, a spus, încercând s-o dreagă. Ei bine, nu chiar așa. Deși, la urma urmelor, e cu putință să fi fost o fugă-n toată regula.

Interesată, tânăra și-a mușcat buza de jos.

— Trebuie să-mi povestiți totul, maestre.

— Poate că mai târziu, doamna mea. E cu putință să o fac mai târziu… În fapt, nu e o istorie a cărei amintire să-mi aducă vreo fericire. A

zăbovit, de parcă tocmai și-ar fi adus aminte de ceva. Și greșiți când spuneți că nu par a fi un bărbat care fuge; toți fugim măcar o dată în viață, chiar și eu.

Adela de Otero a rămas visătoare, cu buzele întredeschise, cătând la don Jaime, de parcă i-ar fi luat măsura veșmintelor. Apoi și-a încrucișat mâinile în poală și l-a privit cu simpatie.

— Pesemne că-mi veți vorbi despre toate într-o zi. Vreau să zic, despre istoria domniei voastre. A adăstat, savurând încurcătura vădită a maestrului de arme. Nu pricep cum de cineva faimos ca domnia voastră… Departe de mine gândul de a vă aduce vreo jignire… Dar înțeleg că ați trăit și vremuri mai de soi.

Jaime Astarloa și-a îndreptat spatele cu mândrie. Poate că, așa cum tocmai zisese, tânăra nu gândise să-i aducă vreo jignire. Dar își simțea onoarea atinsă.

— Arta noastră iese din modă, doamna mea, a răspuns, atins în amorul propriu. Duelurile cu arme albe sunt din ce în ce mai rare, căci pistolul se folosește cu mai mare ușurință și nu cere o disciplină la fel de riguroasă. Pe de altă parte, scrima e de-acum un joc frivol. Și-a savurat disprețuitor propriile vorbe. Acum i se spune *sport*… De parcă ar fi o gimnastică, pe care o faci îmbrăcat în flanel de soi bun!

Ea și-a deschis evantaiul împodobit, la capătul vărgulețelor din montură, cu siluetele albe, stilizate de mână, ale unor migdali în floare.

— Desigur că domnia voastră nu consimțiți să luați chestiunea ca atare în considerare…

— Nu încape îndoială. Predau o artă, și o fac așa cum am învățat: cu seriozitate și stimă. Sunt clasicizant.

Tânăra a răsfirat vărgulețele de sidef, făcându-le să sune, și a dat din cap cu mintea dusă aiurea. Poate că prin cuget i se perindau vedenii ce doar ei

i se puteau năzări și doar ei îi era cu putință să le înțeleagă.

— Ați sosit prea târziu pe lume, don Jaime, a spus într-un sfârșit, cu voce albă. Sau n-ați trecut în clipa nimerită pe tărâmul veșniciei.

A căutat la ea, fără să-și tăinuiască uimirea.

— E ciudat că spuneți asta.

— Ce spun?

— Că n-am trecut în clipa nimerită pe tărâmul veșniciei. Maestrul a făcut un gest nehotărât, de parcă i-ar fi cerut iertare că încă mai era în viață. Deși părea înveselit de cum se schimbase vorba, era limpede că nu glumea. În veacul nostru și, începând de la o anume etate, e din ce în ce mai greu să te petreci din viață cum se cuvine.

— Mi-ar face mare plăcere să știu ce numiți domnia voastră, maestre, a se petrece din viață cum se cuvine.

— Nu cred că ați putea pricepe așa ceva.

— Sunteți sigur?

— Nu, nu sunt. Pesemne că ați putea pricepe, dar nu-mi pasă. Nu e vorba de lucruri ce ar putea fi istorisite unei…

— Unei femei?

— Unei femei.

Adela de Otero a închis evantaiul și l-a ridicat pe îndelete, atingându-și cu el semnul din colțul gurii.

— Domnia voastră trebuie să fiți un bărbat nespus de singur, don Jaime.

Maestrul de scrimă a țintuit-o cu privirea. Voioșia îi pierise din ochii de argint cenușiu; licărul li se stinsese.

— Chiar așa și sunt. Vocea i-a sunat ostenită. Dar nu arunc vina pe nimeni. E vorba, în fapt, de-un soi de farmec; o stare lăuntrică de grație egoistă, la care se ajunge doar stând de strajă pe vechi drumuri căzute în uitare, pe unde nu mai trece țipenie de om. Vă par un bătrân absurd?

Ea a făcut semn cu capul că nu. Acum privirile i se îndulciseră.

— Nu. Dar pur și simplu mă înspăimântă lipsa de simț practic de care dați dovadă.

Jaime Astarloa a schițat o strâmbătură.

— Sunt mândru, doamna mea, că una dintre multele virtuți ce-mi lipsesc e simțul practic al vieții. Fără îndoială ați băgat de seamă… Dar nu cutez să vă fac a crede că toate au vreun țel moral. Să ne mărginim, vă rog, să le privim ca având unul numai și numai estetic.

— Estetica nu dă de mâncare, maestre, a murmurat ea făcând un gest batjocoritor, ca și cum prin cuget i s-ar fi perindat gânduri pe care se ferea să le spună cu glas tare. Vă asigur că mă pricep destul de bine la atari lucruri.

Don Jaime a căutat în vârful scarpilor de scrimă și a zâmbit sfios; avea aerul unui băiat ce-și destăinuia o slăbiciune.

— Îmi pare rău că, din nefericire, vă pricepeți destul de bine la atari lucruri, a spus încetișor. În ce mă privește, binevoiți a încuviința să vă spun că asta îmi îngăduie cel puțin să mă privesc în ochi în fiecare dimineață, când mă bărbieresc în fața oglinzii. Și asta, doamna mea, e mai mult decât ar putea spune mulți dintre bărbații pe care îi cunosc.

•

Primele felinare începeau să se aprindă, învăluind ici și colo ulița cu lumina de gaz. Înarmați cu prăjini lungi, slujbașii Municipalității își făceau datoria fără prea mare grabă, zăbovind din când în când la vreo cârciumă, pentru a-și astâmpăra setea. Deasupra Palatului Oriente se mai deslușea încă o geană de lumină, pe care se desenau acoperișurile din preajma Teatrului Regal. Prin ferestrele deschise intrau împletindu-se briza molcomă a amurgului și lumina șovăielnică a felinarelor.

Jaime Astarloa a murmurat „bună seara” trecând pe lângă ceata de vecini ce stăteau la taclale,

așezați la răcoare pe scaune din răchită, în răscrucea din dreptul uliței Bordadores. De dimineață, studenții făcuseră mare tevatură lângă Plaza Mayor; nu fusese mare lucru, după spusele comesenilor de la cafeneaua Progreso, ce-i istorisiseră pătărania. După don Lucas, o șleahtă de zurbagii, ce strigau „Prim, libertate, jos Bourbonii", fusese brutal risipită de oamenii de ordine. Desigur că versiunea lui Agapito Cárceles era întru totul diferită de cea înfiripată – unde de dispreț și suspine libertare în glas – de domnul Rioseco, ce avea năravul să caute scandalagii acolo unde mai mereu erau doar patrioți însetați de dreptate. Forțele de ordine, singurul sprijin al șovăielnicei monarhii în fruntea căreia se aflau cea căreia toți îi spuneau *la Señora* – ironice și răutăcioase strâmbături – și camarila ei de rău augur, înăbușiseră din nou cu ghionturi și lovituri de sabie cauza sfântă etc. Fapt e că, după cum a putut băga de seamă don Jaime, doi jandarmi călare, dar purtând veșminte civile, mai dădeau încă ocol primprejur, umbre nespus de rău prevestitoare, adăpostite sub tricornuri lăcuite.

Ajungând în fața Palatului, maestrul de arme a zărit halebardierii ce stăteau de pază și s-a sprijinit de balustrada care dădea spre grădini. Casa de Campo era o pată mare și neagră, în zarea căreia noaptea strângea ultima linie subțire de lumină albăstrie. Ici și colo, precum don Jaime, trecătorii zăboveau, admirând ultima zbatere a zilei, ce tocmai se stingea într-o liniște blajină.

Fără să știe prea bine din ce pricină, maestrul se simțea învăluit de alean. Din pricina firii sale, mai înclinată să se afunde în trecut decât să ia în seamă prezentul, bătrânului maestru îi plăcea să-și evoce în singurătate dorurile neostoite; dar o făcea fără încrâncenare, așa încât evocarea nu-l amăra, ci îi crea, dimpotrivă, o stare de plăcută visare dulce-acrișoară. Se odihnea astfel în chip conștient și, când din întâmplare se-nvoia să dea formă reală

năzăririlor, le rezuma îndeobște cu puțin numeroasele-i mijloace, singurele bunuri pe care fusese-n stare să le adune în viață și care aveau să-l însoțească în mormânt, stingându-se o dată cu spiritul lui. Se afla în ele o întreagă lume, o viață de simțiri și amintiri păstrate cu nespusă grijă. Pe ea se sprijinea Jaime Astarloa pentru a nu-și strica ceea ce el numea seninătate: pacea sufletului, singurul strop de înțelepciune la care putea năzui imperfecțiunea omenească. Își ținea întreaga viață sub ochi, blajină, mare și veșnică; la fel de puțin supusă nesiguranței ca râul care, pe ultimu-i drum, se apropie de vărsare. Cu toate acestea, fusese de-ajuns ca printr-un miracol să se ivească o pereche de ochi de culoarea violetelor pentru ca pacea-i lăuntrică, atât de gingașă, să-și dezvăluie întreaga natură neliniștitoare.

Rămânea de văzut dacă se putea pune stavilă dezastrului, cu toate că, spiritul său aflându-se departe de patimile ce în alte vremuri s-ar fi dat neîntârziat în vileag, găsea acum în sine doar simțirea unei duioșii tomnatice, învăluită într-o dulce amărăciune. „Oare asta-i tot?” se întreba între ușurat și dezamăgit, pe când, sprijinit de balustradă, se lăsa înveselit de spectacolul dat de umbrele ce izbândeau asupra zării. „Asta e, oare, tot ce pot nădăjdui de la simțiri?” A surâs, cu gândul la sine, la propria-i înfățișare, la vigoarea-i ce scăpăta neînfrânat, la spiritu-i care, deși bătrân și ostenit, se ridica astfel împotriva indolenței la care-l supunea molcoma decădere a trupului. Și în simțirea ce-l copleșea, atrăgându-l cu dulcea-i primejdie, maestrul de scrimă a știut să recunoască palidul cântec de lebădă pe care, cu o ultimă și patetică revoltă, îl profera spiritul său, încă mândru.

• Capitolul al patrulea •

Lovitură directă

„*Lovitura directă dată în extensie e primejdioasă pentru cine o dă fără îndemânare și prudență. Pe de altă parte*, *extensia nu trebuie niciodată făcută pe un teren nu prea comod*, *accidentat sau alunecos.*”

Între vipie și zvonuri, zilele treceau pe-ndelete. Don Juan Prim lega tovărășii tainice pe malurile Tamisei, iar șiruri nesfârșite de pușcăriași șerpuiau pe câmpiile arse de soare, luând calea temnițelor africane. Toate aceste lucruri nu-l prea îngrijorau pe Jaime Astarloa, dar era cu neputință să scapi de urmările lor. Printre comesenii din cafeneaua Progreso domnea mare hărmălaie. Agapito Cárceles flutura ca pe un drapel un număr mai vechi din *La Nueva Iberia.* Într-un sondaj editorial, intitulat *Ultimul cuvânt*, erau date în vileag unele înțelegeri de taină hotărâte la Bayonne între exilații partidelor de stânga și Uniunea Liberală, cu gândul de a înlătura monarhia și a alege prin sufragiu universal o Adunare Constituantă. Chestiunea era oarecum veche, dar iepurele sărise din *La Nueva Iberia.*
Întreg Madridul vorbea numai despre asta.

— Mai bine mai târziu decât niciodată, pleda Cárceles, fluturându-și războinic ziarul drept sub mustața burzuluită a lui don Lucas Rioseco. Cine spunea că atare pact e împotriva naturii? Cine? Și mai dădea un pumn triumfător în hârtia tipărită, pe care comesenii o mototoliseră în fel și chip. Stavilele obișnuite au zilele numărate, domnilor. *Fetița* adastă după colț.

— Niciodată! Răzmeriță, niciodată! Și cu atât mai puțin republică! În ciuda indignării ce-l sufoca, pe don Lucas îl năuciseră întru câtva cele petrecute. Cel mult, și spun cel mult, don Agapito, Prim trebuie să aibă pregătită și altă alegere pentru a salva monarhia. Omul din Reus n-ar da nicicând cale slobodă marasmului răzvrătiților. Nicicând! La urma urmelor, e soldat. Orice soldat e un patriot. Și, ca orice patriot, e monarhist, așa că…

— Nu îngădui să fiu insultat! a mugit Cárceles înflăcărat. Vă cer să retractați, domnule Rioseco.

Prins cu ocaua mică, don Lucas și-a privit vădit descumpănit adversarul.

— Eu nu v-am adus nicio jignire, domnule Cárceles.

Roșu la față ca un stacoj din pricina mâniei, publicistul a luat pronia cerească și comesenii drept martori:

— Zice că nu mi-a adus nicio jignire! Spune că nu mi-a pătat onoarea, când negreșit l-ați auzit cu toții pe domnul asigurându-vă, în chip gratuit și nepotrivit, că sunt monarhist!

— Eu n-am zis că domnia voastră…

— Și acum ziceți că nu! Negați, don Lucas, și mai spuneți că sunteți om de onoare! Ziceți că nu, în fața judecății Istoriei, care stă cu ochii pe domnia voastră!

— Zic și sunt om de onoare, don Agapito. Iar de judecata Istoriei nici că-mi pasă. De altminteri, n-are nici în clin, nici în mânecă. La naiba, vă pricepeți de minune să mă faceți să-mi pierd șirul. Oare ce dracu’ ziceam?

Degetul acuzator al lui Cárceles a țintit spre cel de-al treilea nasture al interlocutorului său.

— Domnia voastră, domnul meu, tocmai ați spus că orice patriot e monarhist. E adevărat sau nu?

— Adevărat.

Cárceles a hohotit sarcastic, ca un acuzator public gata să-l trimită pe osândit la spânzurătoare cu vinovăția dovedită și mărturisită.

— Sunt eu oare monarhist? Sunt eu oare monarhist, domnilor?

Toți cei de față, la fel și Jaime Astarloa, s-au grăbit să afirme că nici vorbă nu era de așa ceva. Triumfător, Cárceles s-a întors spre don Lucas:

— Ați văzut, deci!

— Ce să văd?

— Că nu sunt monarhist, dar sunt patriot. Domnia voastră m-ați jignit și vă cer satisfacție.

— Domnia voastră nu sunteți patriot nici beat mort, don Agapito!

— Spuneți că eu…?

Aici a fost nevoie ca toți comesenii să-și unească puterile, pentru ca don Lucas și Cárceles să nu se păruiască. O dată spiritele împăcate, au întors vorba la cabalele politice din jurul posibilei succesiuni a Isabelei a II-a.

— Poate că ducele de Montpensier, a zis Antonio Carreño cu jumătate de gură. Deși se dă ca sigur că Napoleon al III-lea nu-l vrea.

— Fără să uităm – a precizat don Lucas, aranjându-și monoclul căzut în timpul recentei ciocniri – că ea ar putea abdica în favoarea infantelui Alfonso.

Cárceles a sărit din nou ca ars, de parcă cineva s-ar fi luat de mamă-sa:

— Puigmoltejo? Vă faceți vise, domnule Rioseco. Niciun Bourbon. S-a isprăvit. *Sic transit gloria borbonica* și alte maxime latine pe care nu le mai pomenesc. Noi, spaniolii, am suferit prea

destul din pricina bunicului și a mamei lui. Asupra tatălui nu mă pronunț, din lipsă de probe.

Antonio Carreño s-a băgat în vorbă cu bunul-simț al funcționarului de meserie, calitate ce nu-l scotea din joc, indiferent de direcția tirului.

— Recunoașteți, don Lucas, că paharul răbdării spaniolilor s-a umplut. Anume crize de palat puse la cale de Isabelita răspund unor pricini ce-ar face să roșească și sulimanul.

— Calomnii!

— Ei bine, calomnii sau nu, lojile noastre găsesc de cuviință că sunt de neîngăduit.

Cu obrajii îmbujorați de fervoare monarhistă, don Lucas își apăra ultimele tranșee sub privirea răutăcios ironică a lui Cárceles. S-a întors spre Jaime Astarloa, iscodind cu îngrijorare după ajutor.

— L-ați auzit, don Jaime? Spuneți ceva, pentru numele Domnului! Doar sunteți bărbat cu scaun la cap.

Cel implorat a dat din umeri, amestecând pașnic cafeaua cu linguriță.

— Eu sunt numai cu scrima, don Lucas.

— Scrima? Vă umblă gândurile la scrimă, când primejdia pândește monarhia?

Marcelino Romero, profesorul de muzică, s-a îndurat de mult hărțuitul don Lucas. Lăsându-și baltă jumătatea de franzeluță prăjită din care hăpăia de zor, a zis nevinovat ceva cu privire la specificul național și simpatia de care, nimeni nu o putea nega, se bucura regina. A răsunat chițcăitul sardonic al lui Carreño, iar Agapito Cárceles s-a năpustit asupra pianistului cu zgomotoasă indignare:

— Cu specificul național nu se câștigă regate, domnul meu! Pentru asta e de trebuință niscaiva patriotism. Și strepezind o privire piezișă lui don Lucas: și rușine.

— Rușinea toreadorului, a stăruit Carreño, frivol.

Don Lucas a bătut nerăbdător cu bastonul în dușumea, revoltat în fața unei atari nemernicii.

— Lesne mai e să condamni! a exclamat, clătinând trist din cap. Nu e greu să faci din rahat bici. Și îndeosebi pentru domnia voastră, don Agapito, care ați fost preot.

— Basta! le-a pus stavilă jurnalistul. Asta trebuie spusă la mai mult ca perfect!

— Ați fost, ați fost, chiar dacă nu vă vine la socoteală, a stăruit don Lucas, încântat să lovească acolo unde pe prietenul său îl durea mai tare.

Cárceles a dus o mână la piept și a luat cerul liber drept martor.

— Reneg sutana pe care am îmbrăcat-o în tinerele-mi clipe chioare, simbol întunecat al obscurantismului!

Antonio Carreño a dat din cap cu gravitate, consimțind și aducând astfel un omagiu mut acelei poze de paradă retorică. Dar don Lucas o ținea întruna pe-a lui:

— Don Agapito, domnia voastră, care ați fost preot, trebuie să știți mai bine ca oricine: caritatea e cea mai aleasă dintre virtuțile creștine. Trebuie să fim generoși și îndurători când vorbim despre figura istorică a suveranei noastre.

— E suverana domniei voastre, don Lucas.

— Numiți-o cum vă e pe plac.

— Îi spun în toate chipurile: capricioasă, zgomotoasă, superstițioasă, incultă și altele, de care nu mai pomenesc.

— Nu sunt dispus să vă trec cu vederea cutezanțele.

Comesenii s-au văzut din nou siliți să le ceară a se potoli. Don Lucas și Agapito Cárceles n-ar fi fost în stare să omoare nicio muscă, dar toate făceau parte din liturghia pe care o spuneau seară de seară.

— Trebuie să avem în vedere – don Lucas își răsucea vârfurile mustăților, încercând să pară că nu băga în seamă aerul șmecheresc cu care-l privea

Cárceles – nefericita căsătorie a suveranei noastre, departe de orice atracție trupească, alături de don Francisco de Assisi. Neînțelegerile de familie, care sunt de domeniul public, dau apă la moară uneltirilor puse la cale de camarilele de la Curte, de politicieni fără scrupule, favoriți și magnați. Ei, și nu biata doamnă, sunt răspunzători de amarnicele împrejurări în care trăim astăzi.

Cárceles se abținuse peste poate:

— Asta să le-o spui patrioților întemnițați în Africa, deportaților din Canare sau Filipine, emigranților ce-au umplut Europa! Publicistul frământa în mâini *La Nueva Iberia*, răzbit de mânia-i de răzvrătit. Guvernul de azi al Maiestății Sale Catolice face să ni se pară bune cele de dinainte-i, și asta spune prea destul. Domnia voastră nu vede panorama? Chiar și politicieni de două parale și înalte grade militare, fără urmă de sânge democrat în vine, au fost alungați pentru simplul fapt de a fi dubioși, sau din pricină că adeziunea lor la politica infamă a lui González Bravo e îndoielnică. Gândiți-vă, don Lucas. Cugetați: de la Prim la Olázaga, fără a-i uita pe Cristino Martos și ceilalți. E limpede, așa cum am putut citi, că și Uniunea Liberală apare în *trágalas*[14], de când a dat ortul popii bătrânul O'Donnell. Cauza Isabelei se mai bucură doar de sprijinul moderaților, dezbinați și ruinați, care se ceartă la cuțite, pentru că puterea le scapă printre degete și nu mai știu la ce sfânt să se roage. Monarhia domniei voastre, don Lucas, ia apă, se pișă și se cacă pe ea[15].

— Adevărul e că Prim e-n cădere liberă, a susurat confidențial Antonio Carreño, dar comesenii i-au primit cu acreală gestul neobișnuit. Cárceles și-a schimbat ținta artileriei neîndurătoare.

— Așa cum tocmai spunea prietenul nostru don Lucas, Prim e militar. Un *miles* mai mult sau mai

puțin *gloriosus*, dar *miles*, la urma urmelor. Nu am niciun strop de încredere în el.

— Contele de Reus e un liberal, a protestat Carreño.

Cárceles a lovit cu pumnul în gheridonul de marmură, mai să verse cafeaua din cești.

— Liberal? Dați-mi voie să râd, don Antonio. Prim, liberal! Din principiu, orice democrat adevărat, orice patriot încercat, ca mine, de pildă, nu trebuie să se încreadă în ce are un militar în țeastă, iar cu Prim e la fel. Domniile voastre i-ați uitat trecutul autoritar? Sau ambițiile politice? În fapt, oricât l-ar sili împrejurările să conspire în pâclele britanice, orice general are trebuință să țină la îndemână una din cele patru rigi ale jocului, pentru a putea continua să facă pe valetul de pică. Să vedem, domnii mei. Câte proclamații am avut de la începutul veacului? Și câte din ele au pomenit de instaurarea republicii? Vedeți, deci. Nimeni nu dăruiește de bunăvoie norodului ceea ce numai norodul e-n stare să ceară și să cucerească. Domnilor, pe mine Prim mă bagă la idei. E sigur că, nici bine nu va sosi, că ne va și scoate o rigă din mânecă. Așa cum a spus marele Vergiliu: *Timeo Danaos et dona ferentis.*

A sosit zvon de zarvă din ulița Montera. O ceată de trecători se înghesuia de cealaltă parte a ferestrei, arătând spre Puerta del Sol.

— Ce-o fi? a întrebat Cárceles curios, uitând de Prim.

Carreño se apropiase de ușă. Străin de tulburările politice, motanul dormita în cotlonul lui.

— Pasămite avem zaveră, domnilor! a dat de știre Carreño. Musai trebuie să aruncăm și noi o privire!

Comesenii au ieșit în uliță. Cetele de curioși se adunau în Puerta del Sol. Se putea zări mișcarea caleștilor și a gardienilor care-i pofteau pe pierde-vară să o apuce prin altă parte. Câteva femei urcau

pe uliță, gâfâind grăbite și aruncând priviri temătoare peste umeri. Jaime Astarloa s-a apropiat de un jandarm.

— S-a petrecut vreo nenorocire?

Sticletele a dat din umeri; neîndoios, pătărania era mai presus de înțelegerea lui.

— Nu-mi dau prea bine seama, domnule, a spus vădit jenat și a dus degetele la cozoroc, impresionat de obrazul distins al celui ce-l interpela. Cică au arestat o jumătate de duzină de generali. Se spune că-i duc la temnița militară San Francisco.

Don Jaime le-a dat de știre prietenilor, iar veștile i-au fost primite cu strigăte de mare uimire. În mijlocul uliței Montera s-a făcut auzită vocea triumfătoare a înverșunatului Agapito Cárceles.

— Domnilor, asta pute de la o poștă! Se lasă cu bâte! E ultima încercare a oarbei represiuni!

•

Stătea în fața lui, frumoasă și misterioasă, cu floreta în mână, atentă la orice gest al maestrului de arme.

— E peste măsură de simplu. Binevoiți a fi cât se poate de atentă. Jaime Astarloa și-a ridicat arma și a încrucișat-o cu a ei, atât de ușor că gestul a părut o mângâiere de oțel. Lovitura de două sute de scuzi începe cu ceea ce numim *timp marcat*: un atac fals ce pune la dispoziția adversarului o deschidere în cuartă, pentru a-l face să fandeze din acea poziție. Așa, asta e. Răspundeți-mi în cuartă. Perfect. Eu parez cu contra în terț, vedeți? Fentez și fandez, păstrând nestricat unghiul, pentru a vă face să-mi răspundeți cu o contră în terț și să fandați fără zăbavă din nou în cuartă. Prea bine. După cum ați putut vedea, până aici nu-i nici urmă de taină.

Adela de Otero a zăbovit visătoare, țintuind cu privirea floreta maestrului.

— Nu e primejdios să oferim de două ori acest unghi adversarului?

Don Jaime a făcut semn cu capul că nu.

— Chiar deloc, doamna mea. Dar asta numai când cineva e stăpân pe contra în terţ, ca în cazul domniei voastre. E de la sine înțeles că tușa mea presupune oarece primejdie, fără doar și poate; dar numai dacă cel ce recurge la ea nu ne stăpânește pe deplin arta. Nici prin minte nu mi-ar trece s-o explic unui scrimer ucenic, căci sunt sigur că s-ar omorî de cum ar lovi. Înțelegeți acum de ce am șovăit la început, când mi-ați făcut onoarea de a-mi solicita serviciile?

Tânăra i-a adresat un surâs încântător.

— Vă cer iertare, maestre. Domnia voastră nu puteați ști…

— Chiar așa. Nu puteam ști. Și încă mă mai întreb cum de domnia voastră… S-a oprit pe neașteptate, privind-o copleșit. Ei bine, gata cu vorbăria. Mergem înainte?

— Nedezmințit.

— Bine. Când vorbea, privirile maestrului de scrimă le ocoleau pe ale tinerei. De cum adversarul fandează a doua oară, chiar când lamele ni se ating, trebuie să-i contracarăm contraparada așa, fandând fără zăbavă în cuartă în afara brațului. Vedeți? E normal ca adversarul să recurgă la parada cu fenta un-doi, îndoind cotul și înălțând floreta aproape drept în sus, pentru a devia atacul. Asta e.

Jaime Astarloa a zăbovit din nou, sprijinindu-și vârful armei pe umărul drept al Adelei de Otero. A simțit că bătăile inimii i se tulburau la atingerea cărnii ei, prin lama de oțel pe care o ținea între degete, de parcă tăișul floretei le-ar fi fost o simplă prelungire. *Le sentiment du fer*, a murmurat în sinea lui și s-a înfiorat pe nesimțite. Tânăra a căutat piezișspre floretă, iar semnul din colțul gurii i s-a strâmbat într-un zâmbet subtil. Rușinat, maestrul de arme a ridicat tăișul cu încă un deget. Ea părea să-i fi ghicit simțămintele.

— Bine. Am ajuns la momentul hotărâtor, a continuat don Jaime, străduindu-se să-și recapete sângele rece pierdut pentru câteva clipe cu totul. Abia când adversarul a pornit să se miște, în loc să lovim cu brațul întins pe de-a-ntregul, șovăim o secundă, de parcă am da un fals atac, gândind să dăm o altă tușă. O să mă mișc încet, ca să băgați bine de seamă: așa. Lovim, vedeți?, astfel încât adversarul să nu poată para întru totul, ci să trebuiască să-și întrerupă parada la jumătate, pregătindu-se să pareze cealaltă lovitură, care crede că va urma.

Ochii Adelei de Otero au fost o explozie de bucurie. Pricepuse.

— Și tocmai acolo comite adversarul greșeala! a strigat bucuroasă, savurând descoperirea.

Maestrul a făcut un gest de binevoitoare complicitate.

— Așa-i. Asta e greșeala care ne aduce victoria. Uitați-vă: după scurta șovăială, ducem mișcarea mai departe, micșorând astfel depărtarea cu același gest, pentru a nu-i îngădui adversarului să dea înapoi, nici să se miște în voie. Ajunși aici, rotim mânerul cu un pătrar de cerc, pentru ca vârful floretei să se ridice, dar nu mai mult de două degete. Vedeți ce simplu este? Dacă mișcarea e bine făcută, îl putem atinge cu ușurință pe adversar în partea de jos a gâtlejului, aproape de clavicula dreaptă. Sau, ca să punem capăt luptei, drept în gât.

Vârful butonat al floretei s-a proptit în gâtul tinerei, care a cătat la maestrul de scrimă cu gura întredeschisă și aruncând din ochi fulgere învăpăiate. Jaime Astarloa a cercetat-o pe îndelete; avea nările larg deschise, iar pieptul i se zbătea sub corsaj în ritmul gâfâit al respirației. Radia toată; părea o fetiță care tocmai deschisese cutia unui cadou minunat.

— Strălucit, maestre. Simplu ca bună ziua, a murmurat, învăluindu-l într-o privire de caldă

gratitudine. Simplu ca bună ziua! a îngânat îngândurată, cătând apoi, fermecată, la floreta din mână. Părea copleșită de menirea mortală pe care, din clipa aceea, o căpăta lama de oțel.

— În asta îi și stă meritul, a vorbit maestrul de arme. În scrimă, inspirația e simplă, tehnica e complicată.

A surâs fericită.

— Cunosc taina unei lovituri ce nu figurează în tratatele de scrimă, a murmurat, de parcă asta îi producea o plăcere lăuntrică. Câți oameni o mai cunosc oare?

Don Jaime a făcut un gest nelămurit.

— Nu știu. Zece, poate doisprezece. Pesemne că și alții, nu prea mulți. Dar fiecare o dă în vileag altuia, așa că nu peste multă vreme tușa asta își va pierde valoarea. După cum ați văzut, nu e greu de parat, când o știi.

— Ați ucis pe cineva cu ea?

Privind-o, maestrului i s-a strâns inima. Întrebarea nu avea ce căuta pe buzele unei femei.

— Cred că nu-i cazul să întrebați așa ceva, doamna mea. Cu toată stima pe care v-o port, cred că nu-i deloc cazul. A făcut o pauză, iar prin minte i s-a perindat palida amintire a unei pajiști și a unui nefericit străpuns de spadă, din gâtul căruia sângele curgea șuvoi, fără să i se poată pune stavilă în vreun chip. Și, chiar de-ar fi cazul, nimic nu m-ar putea face să mă mândresc îndeosebi cu atare lucru.

Adela de Otero s-a strâmbat batjocoritor, ca și cum lucrul acela n-ar fi fost întru totul sigur. Jaime Astarloa și-a spus îngrijorat că-n licărul ochilor ei de culoarea violetelor sticlea un strop de nebunie.

•

Luis de Ayala a fost primul care a adus vorba. Ajunseseră până la el anumite zvonuri.

— Incredibil, don Jaime. O femeie! Și spuneți că se bate bine?

— Nespus de bine. Eu sunt primul care a fost uimit.

Marchizul s-a înclinat, vădit interesat.

— Frumoasă?

Jaime Astarloa a făcut un gest ce se voia nepărtinitor.

— Peste poate.

— Sunteți Ucigă-l toaca-n persoană, maestre! Luis de Ayala l-a amenințat cu degetul, făcându-i complice cu ochiul. Și unde-ați dat de-așa podoabă?

Don Jaime a protestat ușor. Era absurd să se creadă că la etatea sa etc. etc. Doar o legătură de breaslă. Neîndoios că Excelența Sa avea să priceapă. Iar Luis de Ayala a priceput neîntârziat.

— Trebuie să o cunosc, don Jaime.

Maestrul de scrimă a răspuns nelămurit. Nu-l prea încânta gândul că marchizul de los Alumbres avea să facă cunoștință cu Adela de Otero.

— Cum să nu, Excelență. Într-una din zilele ce vin. Negreșit.

Luis de Ayala l-a prins de braț; își făceau obișnuita preumblare pe sub stufoasele sălcii din parc. Vipia se făcea simțită chiar și la umbră, iar marchizul purta doar un pantalon ușor de cașmir și o cămașă de mătase englezească, strânsă la încheieturi cu o pereche de butoni de aur cu armorii.

— Măritată?

— N-am habar.

— Știți unde locuiește?

— Am fost o dată la ea acasă. Dar nu le-am văzut decât pe ea și pe slujnică.

— Vreți să spuneți că locuiește singură!

— Așa mi s-a părut, dar nu vă pot asigura. Pe don Jaime începea să-l stânjenească Luis de Ayala și încerca să scape de el fără a fi necuviincios cu elevul și protectorul său. Adevărul e că doña Adela nu prea vorbește despre sine. I-am mai spus Excelenței Voastre, și e în zadar să stărui, că

legătura noastră e numai și numai de breaslă: de la maestru la elevă.

Au zăbovit lângă fântâna de piatră, unde un îngeraș bucălat vărsa apă dintr-un urcior. La apropierea lor, două vrăbii și-au luat zborul. Luis de Ayala a privit în urma lor până ce s-au făcut nevăzute printre crengile unui copac din preajmă, apoi s-a întors spre însoțitorul său. Era mare diferența dintre trupul vânos și viguros al marchizului și cel uscățiv al maestrului de arme. La prima vedere, oricine ar fi zis că Jaime Astarloa era aristocratul.

— Nicicând nu e prea târziu să primenim principii ce păreau veșnice, s-a aventurat să spună marchizul de los Alumbres, făcând răutăcios și ironic cu ochiul. Lui don Jaime i-a sărit inima din loc, căci își ieșise în chip vădit din pepeni.

— Binevoiți a nu mai stărui, Excelență. În tonul lui se vădea o undă de necaz. Niciodată n-aș fi acceptat-o pe tânără drept clientă, dacă n-aș fi găsit la ea daruri tehnice de netăgăduit. Fiți cât se poate de sigur de asta.

Luis de Ayala a suspinat cu prietenească șmecherie.

— Progresul, don Jaime. Ce cuvânt magic! Vremurile noi, ca și moravurile noi ne ajung pe toți. Nici domnia voastră nu va scăpa de ele.

— Cerându-vă dinainte iertare, cred că domnia voastră greșiți, don Luis. Era vădit că pe maestru îl scotea peste măsură din sărite întorsătura ce le luau vorbele. Accept să găsiți că toată această istorie e capriciul de meseriaș al unui bătrân maestru, dacă poftiți. O chestiune… estetică. Dar de aici până la a crede că asta înseamnă că deschidem ușile în fața progresului și a noilor moravuri, depărtarea-i fără de sfârșit. Sunt prea în etate pentru a mai înfrunta cu seriozitate schimbări de seamă în felul meu de a privi lucrurile. Mă cred trecut de nebuniile tinereții, ca să mai dau prea mare importanță unui

lucru care, cel puțin așa cred, e un joc, o chestiune tehnică.

Marchizul de los Alumbres a surâs aprobator în fața cumpănitei vorbiri a lui don Jaime.

— Aveți dreptate, maestre. Vă datorez scuze. Pe de altă parte, domnia voastră nu ați apărat niciodată progresul.

— Nicicând. Toată viața m-am mărginit să nu-mi stric o anume idee despre mine, asta-i tot. Trebuie să păstrăm neștirbite unele valori ce nu se strică cu trecerea timpului. Restul sunt mode trecătoare, împrejurări schimbătoare. Într-un cuvânt, fleacuri.

Marchizul l-a țintuit cu privirea. Tonul ușor al vorbelor pierise cu totul.

— Don Jaime, împărăția domniei voastre nu-i din lumea asta. Și țineți seama că v-o spun cu cea mai mare stimă, cea pe care mi-o inspirați. E multă vreme de când mă mândresc că vin la lecțiile domniei voastre și, în pofida acestui lucru, zilnic mă simt surprins de cât de mult loc ocupă în gândurile domniei voastre simțul datoriei. O datorie nici dogmatică, nici religioasă, nici morală. Ci doar față de sine, impusă prin vrerea proprie. Tocmai lucrul acesta e neobișnuit acum, când totul se cumpără cu bani peșin. Știți ce înseamnă asta în vremurile noastre?

Jaime Astarloa a încruntat fruntea cu îndărătnicie. Noul făgaș al vorbelor îl sâcâia chiar mai mult decât cel dinainte.

— Nici nu știu și nici că-mi pasă, Excelență.

— Asta e cu adevărat deosebit la domnia voastră, maestre. Că nici nu știți și nici că vă pasă. Știți ce? Mă-ntreb uneori: nu cumva în biata noastră Spanie rolurile s-au schimbat atât de jalnic, încât noblețea de drept vă revine domniei voastre mai curând decât unora dintre cunoscuții mei și mie?

— Vă rog, don Luis…

— Îngăduiți-mi să vorbesc, pentru numele lui Dumnezeu. Lăsați-mă să vorbesc. Bunicul meu, Dumnezeu să-l odihnească, a cumpărat un titlu, pentru că se îmbogățise făcând negoț cu Anglia în timpul războiului cu Napoleon. Asta o știe toată lumea. Dar aristocrația adevărată, cea veche, nu-și are rădăcinile în contrabanda cu postav englezesc, ci-n vitejia spadei. Adevărat sau nu? Și nu-mi veți spune, iubite maestre, că, ținând spada în mână, domnia voastră faceți mai puțin decât oricare dintre ei. Sau decât mine.

Jaime Astarloa a înălțat capul și și-a înfipt privirile cenușii în ochii lui Luis de Ayala.

— Cu o spadă în mână, don Luis, fac cât cel mai de soi dintre ei.

Un vânticel cald a legănat ramurile sălciilor. Marchizul și-a întors privirea către îngerașul de piatră și a plescăit de parcă ar fi mers prea departe.

— Oricum, faceți rău că vă însingurați astfel, don Jaime; îngăduiți-mi o bine intenționată opinie de prieten. Virtutea nu aduce niciun folos, vă asigur. Și nici voioșie. Pe Belzebut, doar n-o să credeți că, la etatea domniei voastre, încerc să vă țin o predică. Nu cutez a vă spune decât că e pasionant să scoți capul afară și să te uiți la ce se petrece pe ulițele din jur. Și cu atât mai mult în clipe istorice, cum sunt cele ce le trăim. Ați auzit ultima veste?

— Care e ultima?

— Aceea despre ultima conjurație.

— Nu sunt prea tare în materie. Vorbiți de generalii arestați?

— Nici vorbă. Asta-i veche de multă vreme. Vorbesc de înțelegerea la care au ajuns progresiștii cu Uniunea Liberală, de care se tot vorbește. Plecând o dată pentru totdeauna din terenul opoziției legale, după cum se putea băga de seamă, ei au hotărât să sprijine răzmerița militară. Aveau în program să o înlăture pe regină și să-i ofere tronul ducelui de Montpensier, care a investit în

afacere trei milioane frumușele de reali. Negrăit de îndurerată din această pricină, Isabelita a hotărât să-și exileze sora și cumnatul, se zice că-n Portugalia. În ce-i privește pe Serrano, Dulce, Zabala și ceilalți, i-au deportat în Canare. Adepții lui Montpensier lucrează acum pentru Prim, și-o să vedem noi dacă izbutește să-i smulgă binecuvântarea în calitate de candidat la tron, deși bravul nostru mahăr catalaunic[16] nu se dă-n vileag. Așa stau lucrurile.

— Frumoasă încurcătură!

— Chiar așa. De aceea e captivant să urmărești totul de pe margine, ca mine. Ce să mai spun? Trebuie să gustăm din toate sosurile, îndeosebi în materie de politică și de femei, fără să îngăduim ca vreunul din ele să ne cadă greu la stomac. Ăsta mi-e gândul, și rămân la dispoziția domniei voastre; mă bucur de viață și de surprizele pe care ni le face, câtă vreme mai trăiesc. Apoi, tot un drac. Cu o pălărie de *calañés* și-o pelerină, o iau razna prin dughenele de pe izlazul San Isidro cu aceeași curiozitate științifică de care am dat dovadă și-n cele trei luni când am împlinit fericita funcție de ministru de Interne, cu care m-a onorat răposatul unchi Joaquín. Trebuie să ne ducem traiul, don Jaime. Și asta v-o spune unul care ieri, când a lăsat trei mii de *duros* pe mesele de joc de la Cazinou, a păstrat pe buze un zâmbet disprețuitor, apreciat ca nespus de respectabil. Mă-nțelegeți?

Maestrul de scrimă a surâs indulgent.

— Pesemne că da.

— Nu păreți prea încredințat de asta.

— Mă cunoașteți prea bine, Excelență, pentru a ști ce cred.

— Știu ce credeți. Domnia voastră vă simțiți străin peste tot. Dacă Iisus v-ar spune: „Lasă totul și urmează-Mă”, v-ar fi lesne s-o faceți. Nu există nici cel mai mărunt lucru pe care să-l apreciați într-atât, încât să plângeți că l-ați pierdut.

— Poate că vreo două florete. Îngăduiți-mi-le măcar pe acestea.

— Floretele mai treacă-meargă. Presupunând că ați dori să-L urmați pe Iisus sau pe oricare altul. Dar pesemne că asta ar fi prea mult. Pe marchiz părea să-l înveselească gândul. Nu v-am întrebat niciodată dacă sunteți monarhist, don Jaime. Vorbesc de monarhie ca de ceva abstract, nu de biata noastră farsă națională.

— Don Luis, v-am auzit spunând mai înainte că împărăția mea nu-i din astă lume.

— Dar nici din cealaltă, fără doar și poate. Adevărul e că vă admir neștirbit vrerea de a sta deoparte.

Maestrul de arme a înălțat capul; privirile-i cenușii căutau la norii ce alergau în depărtări, de parcă ar fi descoperit în ei ceva familiar.

— Se poate ca eu să fiu prea egoist, a spus. Un bătrân egoist.

Aristocratul s-a strâmbat.

— Asta se plătește adeseori, prietene. Iar prețul e neînchipuit de mare.

Jaime Astarloa a ridicat mâinile, întorcând palmele în sus, cu resemnare.

— Te înveți cu toate, îndeosebi când n-ai de ales. Dacă trebuie să plătești, plătești; asta ține de atitudine. Într-un moment al vieții, adopți o anumită postură, greșită sau nu, dar o adopți. Hotărăști să fii una sau alta. Îți dai foc la valiză și pe urmă nu-ți mai rămâne decât să te aperi cu orice preț și cu orice chip.

— Chiar când e limpede că trăiești în chip greșit?

— Mai ales atunci. Aici intră în joc estetica.

Dantura fără cusur a marchizului a strălucit într-un surâs larg.

— Estetica greșelii. Frumoasă temă academică! Ar fi puzderie de vorbe de spus pe marginea ei.

— Nu sunt de acord. În fapt, nu există nimic despre care să fie puzderie de vorbe de spus.

— Cu excepția scrimei.

— Cu excepția scrimei, neîndoios. Jaime Astarloa a tăcut, ca și cum ar fi găsit de cuviință că discuția ajunsese la sfârșit; dar, după o clipă, a dat din cap și a strâns din buze. Plăcerea nu se află numai în afară, cum ați spus Excelența Voastră adineaori. O putem afla și-n credința față de anume rituri personale, îndeosebi când în jur totul pare că se prăbușește.

Marchizul a ales un ton ironic.

— Cred că Cervantes a scris câte ceva despre toate astea. Doar că domnia voastră sunteți un hidalgo ce nu pornește la drum, pentru că aveți morile de vânt în sânge.

— În orice caz, un hidalgo închis în sine și egoist, Excelență, nu uitați asta. Omul din La Mancha voia să-ndrepte strâmbătăți; eu visez doar să fiu lăsat în pace. A stat o clipă visător, cercetându-și propriile simțiri. Nu știu dacă lucrul acesta e compatibil cu cinstea, dar, în fapt, vreau doar să fiu cinstit, vă asigur. În chip onorabil cinstit. Onorat, adică cinstit. Orice vorbă al cărei etimon ar fi cuvântul onoare, adică cinste, a adăugat cu simplitate. Și nu s-ar fi spus că avea tonul unui înfumurat.

— Neobișnuită obsesie, maestre, a spus marchizul, sincer uimit. Îndeosebi în vremea noastră. De ce tocmai vorba asta, și nu alta? Îmi vin în minte duzini de alte alegeri: parale, putere, ambiție, ură, patimă…

— Poate din pricină că într-o zi am ales asta și nu altceva. Poate că din întâmplare, sau poate că-mi plăcea cum sună. Poate că o legam într-un fel de chipul tatei, cu al cărui fel de a se petrece din viață m-am mândrit mereu. O moarte bună îndreptățește orice. Chiar orice viață.

— Acest concept al trecerii… Ayala surâdea, încântat să lungească vorba cu maestrul… are un iz catolic îndoielnic, după cum știți. O moarte bună drept poartă spre mântuirea veșnică.

— Dacă aștepți mântuirea sau orice altceva, nu mai merită. Nu vorbesc despre lupta din urmă, din pragul beznei veșnice, când nu te ai drept martor decât pe tine.

— Domnia voastră uitați de Dumnezeu.

— Nici că-mi pasă de El. Și asta din pricină că îngăduie tot ce nu e îngăduit; Dumnezeu se arată nerăspunzător de nimic și lipsit de consecvență. Nu-i un domn.

Marchizul l-a privit pe don Jaime cu sinceră stimă.

— Am susținut întotdeauna, maestre, a spus după o clipă de tăcere, că Natura face lucrurile atât de bine, încât îi preface pe cei lucizi în cinici, pentru a le îngădui să supraviețuiască. Domnia voastră sunteți singura probă pe care o cunosc ce-mi infirmă teoria. Pesemne că asta-mi place în firea domniei voastre chiar mai mult decât loviturile de scrimă. Căci mă împacă cu anumite lucruri, care aș fi jurat că sunt numai în cărți. Parcă ar fi conștiința mea adormită.

Au tăcut amândoi, ascultând murmurul fântânii, iar briza dulce și molcomă a dat din nou să legene ramurile sălciilor. Gândul maestrului de scrimă s-a îndreptat atunci către Adela de Otero. Jaime Astarloa l-a privit pieziș pe Luis de Ayala și a surprins înlăuntrul său nerecunoscătorul susur al remușcărilor.

Străin de tumultul politic pe care îl trăia Curtea în vara aceea, Jaime Astarloa își ținea fără greș lecțiile cu clienții, printre ele și cele trei ore săptămânale cu Adela de Otero. Erau lecții fără nimic în doi peri, când se mărginea la chestiuni de tehnică, ce erau de altfel singura lor legătură. În afara asalturilor, în care tânăra dădea noi și noi dovezi de rafinată îndemânare, abia dacă aveau prilejul să vorbească, fie și în trecere, despre lucruri mărunte. Nu mai trăiseră clipe atât de intime ca acelea din după-amiaza când ea se înfățișase pentru a doua oară la galeria maestrului

de arme. Acum se mărgineau, în general, Adela de Otero la a-i pune unele întrebări legate de scrimă, iar don Jaime la a-i răspunde cu deosebită plăcere și negrăită ușurare. Dinspre partea lui, maestrul își strunea cu prefăcută simplitate dorința de a afla amănunte din viața elevei sale și, ori de câte ori venea vorba despre asemenea lucruri, ea se prefăcea că nu pricepe sau le ocolea cu ingenioase răspunsuri neclare. Din toate, a putut prinde de veste doar că trăia singură, fără rude apropiate, și încerca, din pricini doar de ea știute, să se țină-n marginea vieții mondene pe care, dată fiind situația ei, s-ar fi cuvenit să o ducă la Madrid. Singurele știri sigure erau averea frumușică, luxul de care părea să se bucure, deși locuia la catul al doilea, și nu la primul[17], al unui imobil din ulița Riano, și faptul de netăgăduit că trăise câțiva ani departe de țară; poate în Italia, după cum credea el că ghicește, din pricina unor amănunte și fraze surprinse în convorbirile lor. Pe de altă parte, nu avea cum să afle dacă era celibatară sau văduvă, deși modul ei de viață părea mai potrivit cu văduvia. Lipsa de stingherealã, neîncrederea vădită de vorbele despre condiția bărbaților nu-și aflau îndreptățirea la o tânără nemăritată. Era vădit că iubise și suferise; Jaime Astarloa avea vârsta la care putea recunoaște cutezanța pe care o poți dobândi în tinerețe doar trecând prin întâmplări serioase și zguduitoare. În ceea ce privea pe Adela de Otero, nu știa dacă era corect sau nu să o considere ceea ce o vorbă din popor numea o demimondă. Pesemne că așa era, la urma urmelor; în fapt, era în chip atât de neobișnuit independentă, încât cu greu ar fi fost cu putință să o așezi printre cele pe care maestrul de scrimă le credea femei cu purtări după obiceiul pământului. Dar înlăuntrul său își spunea că asta ar însemna să cedeze cu prea mare ușurință pornirii de-a face o stângace simplificare.

În pofida reținerii de care Adela de Otero dădea dovadă ori de câte ori trebuia să vorbească despre sine, legătura dintre ea și profesorul de arme părea în linii generale mulțumitoare pentru el. Tinerețea și firea elevei, subliniate de frumusețe, trezeau în Jaime Astarloa o înflăcărare sănătoasă, ce creștea o dată cu trecerea timpului. Ea îl trata cu o stimă nu lipsită de o mare cochetărie. Bătrânul maestru urmărea întorsăturile ei cu plăcere și chiar, cu trecerea vremii, aștepta cu tot mai mare nerăbdare momentul când, cu micuța-i geantă de călătorie sub braț, tânăra sosea la galerie. Se învățase de-acum cu felul în care ea lăsa ușa garderobei întredeschisă și, de cum pleca, se ducea să tragă în piept, cu tomnatică duioșie, molatica mireasmă a apei de trandafiri, ce făcea să plutească-n încăpere însăși prezența ei. Erau și clipe când privirile li se încrucișau îndelung sau când o aprigă frază de arme îi ducea în pragul atingerii trupești, acolo unde numai prin puterea stăpânirii de sine maestrul de arme izbutea să tăinuiască sub stratul de părintească bună-cuviință zbuciumul pe care Adela de Otero i-l trezea în suflet.

Dar a sosit ziua când, în timpul unui asalt, ea a repezit înainte o tușă cu atâta avânt, încât s-a izbit de pieptul lui don Jaime. Când a primit în brațe făptură caldă și mlădioasă a femeii, el i-a sprijinit din instinct mijlocul, ca s-o ajute să-și recapete echilibrul. Adela și-a cumpănit repede trupul; dar obrazul, acoperit de rețeaua metalică a măștii, i-a rămas o clipă întors spre maestru, foarte aproape, iar el i-a deslușit suflarea și licărul din privirile ce-l țintuiau adânc. Apoi, din nou în gardă, maestrul de scrimă s-a simțit atât de emoționat de cele petrecute, încât tânăra l-a atins zdravăn de două ori cu butonul armei în pieptarul matlasat, înainte ca lui să-i fi putut trece prin minte cum să-i opună o apărare în toată regula. Fericită că putuse câștiga două atacuri unul după altul, debordând de voie bună, Adela de Otero se mișca înainte și înapoi pe

estradă, hărțuindu-l cu tușe iuți ca fulgerul, cu atacuri și fente pe care le improviza cu înfocare, făcând salturi ca o fetiță ce se dăruia trup și suflet jocului care o însufleția. Refăcut, Jaime Astarloa o urmărea, ținând-o la depărtare cu brațul întins, prețăluindu-i floreta ce zornăia, lovindu-se de a lui, ori de câte ori Adela de Otero zăbovea o clipă și cerceta perseverentă apărarea adversă, căutând unghiul în care să fandeze grabnic și vitejește. Niciodată nu o iubise maestrul de scrimă cu mai mare înfocare ca atunci.

Mai târziu, când ea s-a întors din garderobă îmbrăcată ca pentru uliță, a părut ciudată. Era palidă și făcea pași șovăielnici. Trecându-și o mână peste frunte, a lăsat să-i cadă pălăria pe podea și s-a sprijinit nehotărâtă de perete. Maestrul de arme s-a apropiat, atent și îngrijorat.

— Vă simțiți bine?

— Cred că da, a surâs, gata să-și piardă simțirile. Numai căldura-i de vină.

I-a oferit brațul, și ea s-a sprijinit de el. Își plecase capul și aproape că-i atingea umărul cu obrazul.

— E primul semn de slăbiciune pe care vi-l descopăr, doña Adela.

Un surâs a luminat obrajii palizi ai tinerei.

— Binevoiți a lua faptul drept un privilegiu, a spus.

A întovărășit-o în cabinet, aflând negrăită bucurie în dulcea apăsare a mâinii ei pe braț, până când și-a desprins-o, pentru a se așeza pe vechea sofa îmbrăcată în piele, unde-și lăsase urma trecerea timpului.

— Aveți nevoie de un întăritor. Poate că un strop de coniac v-ar reda vigoarea.

— Nu vă osteniți. Mă simt mai bine.

Don Jaime a stăruit, apoi s-a dus să scotocească în armoarul din perete. S-a întors aducând o cupă cu coniac.

— Beți un strop, vă rog. Întărește sângele.

Cu o grațioasă strâmbătură, ea și-a muiat buzele-n licoare. Maestrul a deschis larg fereastra, pentru ca aerul să intre din plin, și s-a așezat în fața ei, la o depărtare cuviincioasă. Au tăcut o vreme. Dând de înțeles că era interesat de starea ei, don Jaime o privea cu mai mare stăruință decât ar fi cutezat în împrejurări obișnuite. Și-a trecut mașinal degetele peste brațul pe care ea își sprijinise mâna; încă i se părea că o simte acolo.

— Mai beți încă un strop. Pare să vă facă bine.

A încuviințat, ascultătoare. Apoi l-a privit drept în ochi și a zâmbit cu recunoștință, ținând în poala rochiei cupa cu coniacul din care abia gustase. Culoarea i se întorcea în obraji, și a făcut un gest cu bărbia, arătând spre obiectele de care era ticsită odaia.

— Știți că locuința, a spus ea încetișor, de parcă i-ar fi făcut o confidență, vă seamănă? Totul pare păstrat cu atâta iubire, încât te face să te simți confortabil, în siguranță. Aici parcă aș fi la adăpost de toate, ca și cum timpul n-ar curge. Pereții păstrează…

— … o viață întreagă?

Ea a făcut un gest, de parcă ar fi vrut să bată din palme, mulțumită că el găsise vorba potrivită.

— Toată viața domniei voastre, a răspuns, seducătoare.

Jaime Astarloa s-a ridicat și a făcut câțiva pași prin încăpere, admirând în tăcere obiectele pomenite de Adela: vechea diplomă a Academiei din Paris; armoriile sculptate în lemn cu deviza *La mine*; o pereche de pistoale de duel vechi așezate într-o urnă de cristal; insigna de locotenent al Gărzii Regale, ce atârna pe perete așezată pe o bucată de pluș verde, într-o ramă mică. Maestrul de scrimă și-a trecut delicat degetele peste cotoarele cărților aliniate pe rafturile de stejar. Adela de Otero îl privea cu buzele întredeschise, atentă, încercând să prindă murmurul îndepărtat al lucrurilor ce-l înconjurau.

— E frumos să nu îngădui a uita, a spus după câteva clipe.

El a făcut un gest de neputință, dând de înțeles că nimeni nu-și putea alege amintirile.

— Nu sunt sigur că *frumos* e cuvântul precis, a spus, arătând spre pereții acoperiți cu obiecte și cărți. Uneori cred că locuiesc într-un cimitir. E un simțământ cât se poate de asemănător: simboluri și tăceri. A meditat la cele spuse și a zâmbit amar. Muțenia fantasmelor lăsate în urmă. Ca Enea, când a fugit de la Troia.

— Știu ce spuneți.

— Știți? Da, pesemne că da. Încep să cred că știți într-adevăr.

— Umbrele a ce-am fi putut fi și n-am fost. Nu despre asta-i vorba? Umbrele a ce visam că eram când ne-am deșteptat. Vorbea monocord, fără unduiri, de parcă ar fi spus pe de rost o lecție învățată cu multă vreme în urmă. Umbrele celor pe care cândva i-am iubit și n-am izbutit să-i facem ai noștri; ale celor ce ne-au iubit și cărora le-am omorât din răutate, prostie sau neștiință nădejdile.

— Da, văd că știți foarte bine.

Cicatricea i-a schimonosit surâsul batjocoritor:

— Și de ce n-ar trebui să știu? Sau credeți pesemne că doar bărbații pot avea în urma lor o Troie în flăcări?

A rămas cu ochii la ea, fără a ști ce să-i spună. Tânăra închisese ochii, ascultând voci îndepărtate pe care doar ea le putea auzi. Apoi a clipit, de parcă s-ar fi întors din vis, iar privirile ei le-au căutat pe ale maestrului de arme.

— Cu toate acestea, a spus, nu văd la domnia voastră amărăciune, don Jaime. Nici ranchiună. Mi-ar plăcea să știu de unde luați puterea de a vă păstra neschimbat; de a nu cădea în genunchi, cerând îndurare. Aveți mereu un aer de veșnic străin, de parcă nu v-ați afla aici. S-ar spune că, ocupat să supraviețuiți, adunați puteri lăuntrice, ca zgârciții.

Bătrânul maestru a ridicat din umeri.

— Nu eu, a spus încetișor, aproape sfios. Ci cei aproape șaizeci de ani din care mi-am țesut traiul, cu tot ce-a avut bun și rău. În ceea ce vă privește… A zăbovit șovăielnic, sprijinindu-și bărbia în piept.

— În ceea ce mă privește… Ochii de culoarea violetelor nu mai spuneau nimic, ca și cum pe ei s-ar fi așternut un văl nevăzut.

Don Jaime a dat din cap cu nevinovăție, precum copiii.

— Sunteți nespus de tânără. Vă aflați abia la obârșia lucrurilor.

L-a țintuit cu privirea. Apoi a înălțat din sprâncene și a râs fără nicio bucurie.

— Eu nu exist, a spus, cu voce ușor răgușită.

Jaime Astarloa a privit-o nelămurit. Tânăra s-a aplecat și a așezat cupa cu coniac pe măsuță. Maestrul i-a privit gâtul viguros, gol și splendid sub pletele negre ca tăciunele adunate pe ceafa. Ultimele raze ale soarelui băteau în fereastra ce înrăma un dreptunghi de nori roșietici. Reflexul sticlei s-a șters pe perete până s-a stins cu totul.

— E ciudat, a murmurat don Jaime. Am crezut mereu că-mi pot cunoaște semenii după ce-am încrucișat îndeajuns floretele. Nu-i greu să pătrunzi un om, dacă ai tact. În scrimă, fiecare se arată așa cum este.

Ea îl privea dusă, ca și cum gândurile i-ar fi zburat la lucruri îndepărtate.

— Poate, a murmurat monocord.

Maestrul de scrimă a luat o carte la întâmplare, a ținut-o o clipă în mâini, apoi a pus-o la loc.

— Cu domnia voastră nu pățesc așa, a zis.

Ea a părut că-și venea încetul cu încetul în fire; în ochi i-a lucit scânteia unui ușor interes.

— Vorbesc cu temei, a continuat el. În ce vă privește, doña Adela, am putut numai să vă ghicesc vigoarea și spiritul bătăios. Aveți mișcări ritmate și sigure; prea agere pentru o femeie, prea grațioase pentru un bărbat. Aveți o atracție, o energie

stăpânită, disciplinată. Uneori, o neștiută și bizară ranchiună, nu știu împotriva a ce. Sau a cui. Pesemne că dezlegarea tainei se află sub cenușa acelei Troie pe care aveți aerul că o cunoașteți atât de bine.

Adela de Otero a părut să cugete la vorbele lui.

— Continuați, a spus.

Jaime Astarloa a făcut un gest neputincios.

— Nu sunt multe de zis, s-a destăinuit, parcă cerându-și iertare. Sunt în stare, după cum vedeți, să ghicesc asemenea lucruri; dar nu izbutesc să ajung la temeiul lor. Sunt un simplu maestru de scrimă, care nu se crede nici filosof, nici moralist.

— Nu-i rău, când e vorba de un bătrân maestru de scrimă, a replicat tânăra, surâzând batjocoritor și indulgent. Ceva părea că se cutremura lânced sub pielea-i mată. Dincolo de fereastră, cerul se întuneca peste acoperișurile Madridului. Un motan a trecut pragul, fățarnic și tăcut, a aruncat o privire prin încăperea pe care umbrele începeau să pună stăpânire, apoi și-a văzut de drum.

Ea s-a mișcat în dulce foșnet de fuste.

— Într-o clipă nepotrivită, a zis, visătoare și misterioasă. Într-o zi nepotrivită. Într-un oraș nepotrivit. Și-a lăsat umerii în jos, cu un surâs fugar pe buze. Păcat, a adăugat.

Don Jaime a privit-o nedumerit. Surprinzându-l, tânăra și-a întredeschis dulce buzele și, grațios schimbătoare, a lovit cu palma pielea divanului, lângă ea.

— Veniți să ședeți aici, maestre.

În picioare lângă fereastră, Jaime Astarloa a făcut un cuviincios gest de refuz. În încăpere se înstăpânise de mult întunericul, sub veghea vălului cenușiu al umbrelor.

— Domnia voastră ați iubit vreodată? a întrebat ea. Chipul dădea să i se topească în bezna mereu mai adâncă.

— În nenumărate rânduri, a răspuns elegiac.

— Nenumărate? Tânăra a părut surprinsă. Abia acum pricep, a spus. Nu, maestre. Vreau să spun dacă *ați iubit* vreodată.

Cerul se întuneca în grabă spre apus. Don Jaime a privit lampa cu gaz, fără a se hotărî să o aprindă. Pe Adela de Otero nu părea s-o supere moartea treptată a luminii.

— Da. O dată, la Paris. În urmă cu multă vreme.

— Era frumoasă?

— Da. La fel ca domnia voastră. Iar Parisul o făcea și mai frumoasă: Quartier Latin, elegantele prăvălii din rue Saint Germain, balurile din Chaumière și Montparnasse…

Amintirile erau aici și-l săgetau cu un dor ce-i strângea stomacul. A căutat din nou spre lampă.

— Cred că ar trebui să…

— Cine a părăsit pe cine, don Jaime?

Maestrul de arme a surâs dureros, știind că Adela de Otero nu-l putea vedea.

— A fost ceva mai încurcat. După patru ani, am silit-o să aleagă. Și a făcut-o.

Tânăra era acum o umbră de piatră.

— Măritată?

— Măritată. Domnia voastră sunteți o tânără cu scaun la cap.

— Și ce-ați făcut după aceea?

— Am lichidat tot ce aveam și m-am întors în Spania. E mult de-atunci.

Afară, înarmat cu o prăjină și un baston din lemn, paznicul aprindea felinarele. Licărul slab al luminii de gaz a lunecat prin fereastra deschisă. Ea s-a ridicat de pe sofa și, prin beznă, s-a apropiat de el. A rămas acolo, nemișcată, lângă fereastră.

— Există un poet englez, a spus încetișor. Lord Byron.

Don Jaime a adăstat în tăcere. Îl ajungea căldura tinerei făpturi de lângă el, ce aproape că-i atingea trupul. Gâtul uscat i se strângea de teamă să nu i se audă bătăile inimii. Vocea Adelei de Otero a sunat netulburată, ca o mângâiere:

— „*The devii speaks truth much oftener than he's deemed / He has an ignorant audience*”.

S-a apropiat și mai mult de el. Strecurându-se dinspre uliță, lumina lucitoare i se așeza pe obraz, pe bărbie și gură:

— „*Demonul adevăr grăiește mult mai des decât să credem am putea, / Dar cei ce-l ascultă neștiutori sunt*”.

Tăcerea ce a urmat a fost negrăit de adâncă și a părut lungă cât veșnicia. Și, doar când a ajuns de neîndurat, vocea ei s-a auzit din nou:

— Întotdeauna e o întâmplare de istorisit.

Șoptise atât de încetișor, încât don Jaime a trebuit să-i ghicească vorbele. Simțea pe piele, nespus de aproape de el, dulcea mireasmă a apei de trandafiri. A simțit că începea să-și piardă capul și a căutat cu deznădejde ceva ce-ar fi putut să-l ancoreze în lume. Atunci a întins mâna spre lampa cu gaz și a aprins un chibrit. Văpaia fumegândă îi tremura în mână.

•

A insistat să o însoțească până în ulița Riano. Ora nu era cea mai nimerită, i-a spus, fără să cuteze a o privi drept în ochi, pentru ca ea să hălăduiască singură, în căutarea unei trăsuri. Așa că a îmbrăcat redingota, a luat bastonul și jobenul și a coborât scara în fața ei. A zăbovit la intrare și, după o șovăială ce nu i-a scăpat Adelei de Otero, i-a oferit brațul, cu cea mai nepăsătoare bună-cuviință de care s-a crezut în stare. Tânăra s-a sprijinit de brațul maestrului și, pe când înaintau, se întorcea din când în când spre el, aruncându-i priviri piezișe, în care se ghicea o tainică batjocură. Don Jaime a tocmit o birjă, al cărei surugiu moțăia sprijinit de-un felinar, și, urcând, i-

a dat adresa. Calul a luat-o la trap pe ulița Arenal în jos și, ajungând în dreptul Palatului Oriente, a cotit la dreapta. Cu mâinile sprijinite pe măciulia bastonului, maestrul tăcea, străduindu-se în van să-și păstreze gândurile neîntinate. Ce-ar fi putut să se petreacă nu se petrecuse, dar șovăia dacă trebuia să se felicite sau să se disprețuiască pentru aceea. În ce privește gândurile ce cutreierau atunci cugetul Adelei de Otero, el nu poftea cu niciun chip a le ști. Cu toate acestea, un lucru era neîndoios: în noaptea aceea, la capătul discuției ce-ar fi trebuit să-i apropie și mai tare, ceva se frânsese între ei pe vecie. Nu știa să spună ce, dar nu ăsta era lucrul cel mai de seamă; trosnetul cioburilor din jur era ca niciun altul. Tânăra nu avea să-i treacă niciodată cu vederea lașitatea. Sau resemnarea.

Mergeau în tăcere, fiecare stând în câte-un ungher al canapelușei tapițate cu pluș roșu. Uneori, în trecere pe lângă un felinar aprins, lumina ce-i învăluia vremelnic îi îngăduia lui don Jaime să zărească cu coada ochiului profilul tovarășei sale, cătând pierdută la umbrele ce se așternuseră pe toate ulițele. Inima îi dădea ghes bătrânului maestru să spună ceva care să aline stânjeneala ce-l chinuia; dar se temea să nu strice lucrurile și mai mult. Totul era al naibii de absurd.

După un timp, Adela de Otero s-a întors spre el.

— Mi s-a spus, don Jaime, că printre elevii domniei voastre se află și oameni de soi, e adevărat?

— Așa e.

— Și nobili? Vreau să zic conți, duci și alții de soiul acesta.

Jaime Astarloa s-a bucurat că venise vorba de lucruri atât de deosebite de cele pomenite cu puțină vreme mai înainte în locuința lui. Fără îndoială, ea știa că amândoi ar fi putut merge prea departe. Pesemne că, ghicindu-i stânjeneala, încerca acum să spargă gheața, după neplăcuta împrejurare de care nu fusese deloc străină.

— Câțiva, i-a răspuns. Dar mărturisesc că nu prea mulți. S-au dus vremurile când un mare maestru de arme se stabilea la Viena sau Sankt Petersburg și era numit pe loc căpitan al regimentului imperial. Nobilii de azi nu prea sunt doritori să-mi practice arta.

— Și cine sunt onorabilele excepții?

Don Jaime a dat din umeri.

— Doi sau trei: odrasla contelui de Sueca, marchizul de los Alumbres…

— Luis de Ayala?

A privit-o fără să-și tăinuiască uimirea.

— Îl cunoașteți pe don Luis?

— Mi s-a vorbit despre el, a spus cu neștirbită nepăsare. Am priceput că e unul din cei mai de soi spadasini ai Madridului.

— Așa e.

— Mai bun ca mine? Acum, da, în voce-i răsuna oarece interes.

A oftat, pus în încurcătură:

— Are alt stil.

Adela de Otero a luat un ton frivol:

— M-ar încânta să mă bat cu el. Se spune că-i un bărbat interesant.

— Asta nu-i cu putință. Îmi pare rău, dar nu e cu putință.

— De ce? Nu văd care-ar putea fi pricina.

— Ei bine, vreau să spun că…

— Mi-ar plăcea să dau cu el vreo două asalturi. L-ați învățat și lovitura de două sute de scuzi?

Don Jaime s-a foit neliniștit pe canapeluța birjei. Propria-i înfrigurare începea să-l apese.

— Ce cutezați a-mi spune domnia voastră, dona Adela, e puțin cam… hm, neobișnuit. Maestrul de scrimă se încruntase. Nu știu dacă domnul marchiz…

— Sunteți un apropiat al lui?

— Ei bine, mă onorează cu prietenia lui, dacă despre asta vorbiți.

Tânăra i s-a atârnat de braț cu atât de voioasă însuflețire, încât lui Jaime Astarloa i-a venit nespus de greu s-o recunoască în ea pe acea Adela de Otero cu care, doar cu o jumătate de oră mai înainte, stătuse la taclale în sobra intimitate a cabinetului său.

— Atunci nu-i nicio greutate! a strigat încântată. Domnia voastră îi vorbiți de mine; îi spuneți adevărul, că mânuiesc cu îndemânare floreta, și fără doar și poate că va fi curios să mă cunoască. O femeie care face scrimă!

Don Jaime a bâiguit câteva scuze nu prea convingătoare, dar ea nu s-a lăsat cu una, cu două:

— Doar știți, maestre, știți că nu am pe nimeni în Madrid. Doar pe domnia voastră. Eu sunt femeie și n-o să merg bătând din poartă-n poartă cu floreta sub braț.

— Nici vorbă de așa ceva! Strigătul lui Jaime Astarloa venea de astă dată din chiar propriu-i simț al formelor.

— Vedeți? Aș muri de rușine.

— Nu-i vorba numai de asta. Dar don Luis de Ayala e prea sever în materie de scrimă. Nu știu ce-ar crede dacă o femeie…

— Domnia voastră m-ați îngăduit, maestre.

— Ați spus-o singură. Eu sunt de meserie maestru de arme. Dar don Luis de Ayala e de meserie marchiz.

Răutăcioasă, tânăra a hohotit scurt cu voioasă ironie.

— Întâia oară, atunci când mi-ați făcut o vizită acasă, mi-ați spus că nu mă-ngăduiți din principiu.

— Dar a fost mai mare curiozitatea mea profesională.

Au trecut peste ulița Princesa și pe lângă palatul Liria. Câțiva trecători se plimbau pe răcoare, sub lumina fremătătoare a felinarelor. Un paznic plictisit a salutat birja, ducând mâna la șapcă, închipuindu-și că se îndrepta spre palatul ducilor de Alba.

— Făgăduiți-mi că-i veți vorbi de mine marchizului!

— Nu făgăduiesc nicicând ceea ce nu sunt gata să duc la-mplinire.

— Maestre, voi sfârși prin a-mi închipui că domnia voastră sunteți gelos.

Jaime Astarloa a simțit că sufocarea îl cuprindea, năvălind în valuri. Nu-și putea vedea obrazul, dar era gata să jure că era roșu precum stacojul până dincolo de urechi. A rămas cu gura căscată, fără să mai poată zice vreo vorbă, pe când o gheară ciudată îi strângea gâtlejul. „Are dreptate", și-a spus pe loc. „Are toată dreptatea lumii. Mă port ca un copil." A tras adânc aer în piept, rușinându-se, și a bătut în podeaua birjei cu vârful de fier al bastonului.

— Ei, bine, vom încerca. Dar nu vă promit să izbândesc.

A bătut din palme ca o fetiță fericită și, plecându-se spre el, i-a strâns cu căldură mâna. Pesemne era prea mult pentru împlinirea unui capriciu oarecare. Și maestrului de arme i s-a năzărit că Adela de Otero era, fără urmă de îndoială, o femeie amețitoare.

•

Jaime Astarloa și-a ținut cuvântul, scrâșnind din dinți și aducând cu mult tact vorba, în timpul unei lecții în casa marchizului de los Alumbres: „*Tânăra scrimeră*, *știți pe cine pomenesc*, *s-a arătat curioasă. Tinereții îi place să spargă tiparele și câte altele. E neîndoielnic o împătimită a artei noastre*, *are harul asaltului*, *mână bună*, *altminteri nu m-aș încumeta. Dacă domniei voastre vi se pare că…*"

Luis de Ayala își mângâia cu nespusă plăcere mustața spilcuită. Asta era culmea. Doar îl interesa peste poate.

— Și domnia voastră spuneți că-i frumoasă?

Don Jaime era înciudat pe sine, căci codoșlâcul, la naiba cu el, era departe de a i se părea nobil. Pe

de altă parte, cuvintele rostite de Adela de Otero în birjă îi jucau fără răgaz în cuget, cu dureroasă îndărătnicie. La etatea lui, era caraghios să afle că încă-l mai putea roade gelozia.

•

Două zile mai târziu, au fost prezentați unul altuia în galeria lui don Jaime, când marchizul s-a nimerit pe-acolo ca din întâmplare, în timpul lecției de scrimă a Adelei de Otero. S-au schimbat politețurile de rigoare, iar Luis de Ayala, purtând cravată de atlas de culoarea nalbei cu ac de briliante și ciorapi de mătase brodați și având mustața frizată cu cea mai mare grijă, a cerut cu simplitate îngăduința de a privi un asalt. S-a sprijinit de perete cu brațele încrucișate și cu un aer grav de cunoscător, pe când, plină de cutezanță, tânăra executa în fața lui don Jaime unele din cele mai de soi fraze de armă pe care acesta-și aducea aminte să le fi văzut la elevii lui. Din ungherul lui, fermecat peste măsură, marchizul a izbucnit în ropote de aplauze.

— Doamnă, mă simt onorat.

Privirile de culoarea violetelor s-au înfipt hotărât în ale lui Ayala, iar junele aristocrat a dat să-și lărgească gulerul cămășii cu degetul. În ochii ei scânteia sfidarea unei promițătoare provocări. Marchizul a profitat de primul prilej ivit pentru a-l lua discret deoparte pe maestru.

— Ce femeie fascinantă!

Don Jaime privea toate frazele de arme, ascunzându-și cu mare greutate neplăcerea sub atitudinea unui încremenit meșteșug. Când asaltul s-a sfârșit, iar maestrul punea floretele, pieptarele și măștile la locurile lor, Luis de Ayala s-a pierdut în încurcate vorbe tehnice cu Adela de Otero. De los Alumbres i-a propus cu aleasă curtenie să o întovărășească până acasă. Faetonul său condus de un surugiu englez adăsta în uliță, și pentru el era o minunată plăcere să-l pună la picioarele doamnei; aveau neîndoios să-și spună puzderie de lucruri

legate de patima lor pentru scrimă. Pesemne că ar ispiti-o să meargă, la nouă ceasuri din seară, la concertul ce se dă în grădinile Campos Elíseos. Societatea Profesorilor, în frunte cu maestrul Gaztambide, interpreta *Coțofana hoață* de Rossini și un potpuriu de motive din *Robert diavolul.* Adela de Otero a făcut o grațioasă reverență și a primit cu încântare. Asaltul îi înflorise bujori în obraji, făcând-o seducătoare.

Pe când tânăra se schimba, de data asta cu ușa închisă, Luis de Ayala i-a făcut aceeași invitație și lui don Jaime, dar numai din bună-cuviință, căci era limpede că nu dorea prea mult ca el să primească. Simțindu-se oaspetele de piatră[18] al poveștii, maestrul de arme nu a consimțit și s-a mărginit să surâdă stângaci, mut și cu inima strânsă. Marchizul era un adversar de temut, iar Jaime Astarloa a priceput că pierduse jocul încă înainte de a începe. Cei doi au plecat braț la braț, trăncănind cu însuflețire, iar maestrul le-a ascultat îndurerat și neputincios pașii pe când coborau scara.

Tot restul zilei a bântuit prin casă ca leul în cușcă, dându-se de ceasul morții. S-a oprit doar o dată, privindu-și obrazul într-o oglindă din galerie:

— La urma urmelor, la ce te-ai fi putut aștepta? s-a întrebat cu dispreț.

Din oglindă, capul cărunt al unui bătrân s-a strâmbat amar la el.

•

Au trecut câteva zile. Ciopârțite de cenzură, jurnalele dădeau printre rânduri vești despre mersul politicii. Umbla vorba că Napoleon al III-lea îi îngăduise lui don Juan Prim o cură de ape la Vichy. Îngrijorat de apropierea conjuratului, guvernul lui González Bravo îi aducea pe diverse căi la cunoștință împăratului Franței propria-i nemulțumire. Făcându-și bagajele, contele de Reus avea lungi conciliabule la Londra cu coreligionarii săi și nu știa ce să mai urzească, pentru ca mai-

marii zilei să deschidă larg băierile pungii pentru cauză. O răzmeriță ce nu s-ar fi bucurat de cuvenitul sprijin bănesc era în primejdie să fie numai o făcătură, iar eroul de la Castillejos, uns cu toate alifiile vechilor lui neizbânzi, era gata să-și pună viața într-o primejdie, dar nu să o și înfrunte.

La Madrid, González Bravo îngâna, cu hazul bine știut al mahalalelor, vorbele spuse în Congres când acceptase funcția:

— Suntem guvernul ce trebuie să țină piept răzmeriței; ne încredem în țară, iar conjuranții ne vor găsi la datorie. Nu eu sunt președintele consiliului de miniștri, cu noi se află umbra generalului Narváez.

Dar răposata umbră a Marelui Erou de la Loja nu-i îngrijora nici cât negru sub unghie pe răzvrătiți. Presimțind ce avea să vină, generalii care mai an ciopârțiseră senini norodul treceau acum cu ghiotura în tabăra răzvrătiților, chiar dacă nu consimțeau să dea cale liberă răzmeriței înainte ca împrejurările să fie coapte. Băgată la apă în Lequeitio, departe de viesparul din Madrid, Isabel a II-a își pierduse mințile, alegându-și drept ultim sprijin pe generalul Pezuela, conte de Cheste, ce-și mângâia mânerul sabiei și-i făcea înflăcărate făgăduieli de credință:

— Dacă trebuie să trecem la cele veșnice apărând odaia regească, așa vom face.

Încrezătoare pentru moment în acest mijloc atât de ciudat, presa credincioasă Guvernului încerca să potolească țara cu cleveteli nenumărate. În publicațiile aflate de partea puterii era la modă o epigramă:

Mulți umblă voioși prin viață
Doar nădăjduind,
Și tot mulți sunt și
Măgarii ce rod verdeață…

Jaime Astarloa pierduse un elev: Adela de Otero nu mai venea la lecțiile de scrimă. Putea fi văzută prin Madrid, întotdeauna escortată de marchizul de los Alumbres, pe jos în parcul Retiro, în caleașcă pe Paseo del Prado, la teatrul Rossini sau în lojă la Zarzuela. Crema Madridului cloncănea, plesnind mărunt cu evantaiul și lovind discret cu cotul, întrebându-se cine era necunoscuta ce-l mânuia astfel pe berbantul și craiul de Ayala. Nimeni nu știa de unde răsărise, din ce familie ieșise și ce alte legături mondene mai întreținea pe lângă marchizul de los Alumbres. Cele mai ascuțite limbi ale capitalei au iscodit și încropit vreme de vreo două săptămâni înflăcărate cabale, dar au sfârșit prin a se da bătute. S-a putut afla doar că tânăra sosise nu de multă vreme din străinătate și, fără nicio îndoială că din această pricină, unele obiceiuri ale ei nu se potriveau cu ale doamnelor.

Anume zvonuri ajungeau la don Jaime negrăit de palide, din pricina depărtării, și el le asculta cu neîncrederea cuvenită. Pe de altă parte, aleasa lui prudență își spunea cuvântul în timpul lecțiilor pe care i le dădea zilnic lui Luis de Ayala. Niciodată nu s-a arătat curios să știe cum o mai ducea tânăra, dar nici marchizului nu părea să-i dea inima ghes a-i da de veste. O singură dată numai, după vreo două asalturi, pe când savurau împreună obișnuita cupă cu *jerez*, marchizul i-a pus o mână pe umăr și, surâzând prietenește, i-a spus tainic:

— Maestre, vă datorez fericirea.

Don Jaime i-a primit vorbele cu nepăsarea cuvenită, și asta a fost tot. Câteva zile mai târziu, maestrul de scrimă a primit al doilea ordin de plată semnat de Adela de Otero, prin care îi achita onorariile ultimelor săptămâni. Acesta era însoțit de un răvaș fără zorzoane:

> *Cu părere de rău vă aduc la cunoștință că nu mai dispun de vreme pentru frumoasele noastre lecții de*

scrimă. Vreau să vă mulțumesc pentru atențiile domniei voastre și să vă amintesc că vă păstrez o amintire de neșters.

Primiți asigurarea celei mai deosebite considerații

Adela de Otero

Îngândurat și încruntat, maestrul de arme a citit misiva de câteva ori. A pus-o pe masă și, luând un condei, a făcut câteva socoteli. A luat apoi serviciul de scris și a muiat pana-n călimară:

Stimată doamnă,

Bag seama cu surprindere că, prin cel de-al doilea ordin de plată pe care îl remiteți, îmi achitați nouă lecții de scrimă ce ar corespunde lunii în curs, când, în fapt, în această perioadă am avut plăcerea de a vă da doar trei. Diferența, 360 de reali, v-o înapoiez prin ordinul de plată alăturat.

Binevoiți a primi atentele mele salutări

Jaime Astarloa
Maestru de arme

A semnat și apoi a aruncat pana pe masă, vădit scos din sărite. Câțiva stropi de cerneală au stropit misiva Adelei de Otero. A scuturat-o în aer pentru a-i usca, admirând literele lungi, nervoase și ascuțite ca pumnalele, trase de tânără. A șovăit între a rupe și a păstra răvașul și, într-un sfârșit, a înclinat spre a doua alegere. Când durerea avea să înceapă a se stinge, bucata de hârtie avea să fie încă o amintire. Și, înlăuntrul său, don Jaime a înghesuit-o într-un cufăr burdușit cu doruri.

•

În acea după-amiază, taclalele de la cafeneaua Progreso s-au sfârșit înainte de ceasul obișnuit. Agapito Cárceles se îndeletnicea foarte atent cu un articol pe care trebuia să îl predea în cursul nopții la *Gil Blas*, iar Carreño zicea că trebuie să meargă la ședința extraordinară a lojii Arhanghelului Mihail. Și, cum don Lucas plecase și el din vreme, răzbit de un ușor guturai de vară, Jaime Astarloa a rămas singur cu Marcelino Romero, profesorul de pian. Au hotărât să facă o scurtă plimbare, profitând că vipia zilei lăsase loc zefirului molcom al serii. Au coborât pe șoseaua San Jerónimo; don Jaime și-a ridicat de câteva ori jobenul, salutând câțiva cunoscuți în fața restaurantului Lhardy și la intrarea Ateneului. Romero, molâu și elegiac după cum îi era firea, mergea cătând la vârfurile picioarelor, adâncit în propriile-i năzăriri. Avea lavaliera mototolită și pălăria neglijent împinsă pe ceafă. Manșetele cămășii nu păreau prea curate.

Paseo del Prado fierbea de norod. Pe băncile de fier forjat, soldați și slujnicuțe făceau și desfăceau glume și vorbe dulci, aflându-și bucuria în ultimele raze ale soarelui. Câțiva domni eleganți, întovărășind vreo doamnă sau în grup cu prietenii, se plimbau între cele două fântâni, a Cibelei și a lui Neptun, legănându-și afectat bastoanele și ducând câte o mână la joben, în trecere pe lângă fru-fru-ul unei fuste respectabile sau atrăgătoare. În amurgul roșiatic, pe aleea din mijloc, acoperită cu nisip, pălării și umbrelușe de soare de toate culorile se preumblau în carete descoperite. Un colonel de geniu rubicond, cu pieptul înțesat de eroica-i fierărie, încins cu sabie și eșarfă, fuma nesimțitor o havană, vorbind încetișor cu aghiotantul, un căpitan cu un cap ca de iepure, ce încuviința grav și bănuitor; fără doar și poate, făceau politică. La câțiva pași în urma lor mergeau doamna colonelească, ce-și încorsetase cu chinuri nespuse șuncile răsfirate sub rochia copleșită de horbote și pănglicuțe, și slujnicuța, cu șorțuleț și

bonetă, ce păstorea turma numărând o jumătate de duzină de copii de ambele sexe, gătiți cu horboțele și ciorapi negri. În Glorieta de las Cuatro Fuentes, doi filfizoni, având părul uns cu briantină și împărțit pe mijloc cu cărare, își răsuceau mustățile ferchezuite și aruncau priviri furișe spre o tânără care, sub neclintita pază a guvernantei, citea volumașul de *doloras* al lui Campoamor[19], cu totul străină de nădejdile trezite în privitori de piciorușu-i mic și subțire și de două degete din gingașa și ispititoarea-i gleznă.

Cei doi prieteni s-au plimbat în tihnă, bucurându-se de vremea plăcută; eleganța demodată a maestrului și aerul neîngrijit al pianistului contrastau în chip ciudat. Romero a privit câteva clipe un vânzător de *barquillos*[20] ce-și învârtea roata mașinuței într-un cor de copii, și s-a întors sumbru spre tovarășu-i de taclale.

— Cum stați cu paralele, don Jaime?

Cel întrebat l-a privit cu oarece bășcălie gentilă.

— Să nu-mi spuneți că vă face poftă un *barquillo.*

Profesorul de muzică s-a făcut roșu la față precum stacojii. Majoritatea elevelor lui plecaseră în vacanță, iar el era pe sponci. Vara obișnuia să-și ducă traiul tapându-și discret prietenii. Don Jaime și-a dus mâna la buzunarul surtucului.

— De cât ați avea trebuință?

— Cu douăzeci de reali o scot la capăt.

Maestrul de scrimă a luat un *duro* de argint și l-a strecurat discret în mâna sfios întinsă a prietenului său. Romero a murmurat o scuză chinuită:

— Patroana mea…

Jaime Astarloa i-a tăiat însă vorba cu un gest înțelegător; pricepea cum stăteau lucrurile. Celălalt a suspinat recunoscător.

— Trăim vremuri grele, don Jaime.

— Ce să mai spun!

— Vremuri zbuciumate și tulburi. Pianistul a dus o mână la inimă, pipăind un buzunar imaginar.

De singurătate.

Jaime Astarloa a mormăit ceva ce nu-l angaja cu nimic. Romero i-a interpretat gestul ca pe unul de aprobare și a părut alinat.

— Iubirea, don Jaime. Iubirea, a continuat, după ce a cugetat amar un moment. Numai ea ne poate face fericiți și, în chip paradoxal, tot ea ne condamnă la cele mai cumplite chinuri. Iubirea-i robie.

— E rob doar cel ce așteaptă ceva de la alții. Maestrul de arme și-a privit tovarășul, făcându-l să clipească buimac. Pesemne că asta-i greșeala. Cine nu are trebuință de nimic de la nimeni e slobod. Ca Diogene-n butoi.

Pianistul a dat din cap; nu-i încuviința spusele.

— O lume în care n-am mai aștepta nimic de la alții ar fi un infern, don Jaime. Știți ce-i mai cumplit ca toate?

— Mai cumplit ca toate e ceva neînchipuit de personal. Ce e mai cumplit ca toate pentru domnia voastră?

— Pentru mine, lipsa nădejdii: să simt că am căzut în cursă și… Vreau să spun că sunt clipe îngrozitoare, când pare că nu avem nicio ieșire.

— Sunt curse care nici n-au vreuna.

— Nu spuneți așa ceva.

— Vă aduc însă aminte că nicio cursă nu are sorți de izbândă fără complicitatea inconștientă a victimei. Nimeni nu-l silește pe șoarece să caute brânzica în capcană.

— Dar căutarea iubirii, a fericirii… Eu, ca să nu vorbesc de alții…

Jaime Astarloa s-a întors dintr-o dată spre prietenul său. Fără să știe prea bine din ce pricină, îl scotea din pepeni privirea-i plină de melancolie, ca a puiului de cerb hărțuit. Se simțea ispitit să-l trateze cu cruzime.

— Atunci răpește-o, don Marcelino.

Mărul lui Adam s-a zbătut în sus și-n jos pe gâtul celuilalt, apoi acesta a înghițit în sec.

— Pe cine?

În întrebare se ghiceau spaima și buimăceala. Și, de asemenea, o rugăminte de care maestrul n-a voit să țină seama.

— Știți prea bine despre cine vorbesc. Dacă o iubiți într-atât pe cinstita mamă de familie, nu trebuie să vă resemnați a lâncezi sub balconul ei tot restul vieții. Duceți-vă din nou la ea, aruncați-vă la picioarele ei, seduceți-o, călcați-i virtutea-n picioare, răpiți-o cu forța. Băgați un plumb în bărbatu-său sau trăgeți-vi-l domniei voastre! Faceți o ispravă eroică sau faceți-vă de râs, dar faceți ceva, pentru numele Domnului! Aveți doar patruzeci de ani!

Neașteptată, elocința brutală a maestrului de scrimă șterse din obrajii lui Romero și ultima urmă de viață. Sângele-i fugise din obraji, și pentru o clipă a crezut că avea să-i întoarcă spatele, rupând-o la goană.

— Nu sunt un om aprig, a bâiguit după o vreme, de parcă asta ar fi lămurit totul.

Jaime Astarloa l-a privit necruțător. Pentru întâia oară de când se știau, sfiala pianistului nu-i inspira milă, ci numai dispreț. Altfel ar fi stat lucrurile dacă ar fi cunoscut-o pe Adela de Otero când avea douăzeci de ani mai puțin, ca Romero!

— Nu vorbesc de furia năvalnică pentru care pledează Cárceles la masa noastră, a spus. Ci de cea izvorâtă din vitejie. Și, arătând spre propriu-i piept, a spus: de aici.

Romero trecuse de la tulburare la neîncredere; și-a pipăit nervos lavaliera, ocolind privirea interlocutorului său.

— Sunt împotriva oricărui tip de nestăpânire, personală sau de grup.

— Ei bine, eu nu. Există tonuri cât se poate de subtile, vă asigur. Lumea civilizată care renunță la furia în gânduri și fapte se distruge pe sine. Se face turmă de miei, pe care-i poate omorî chiar și primul venit. Așa li se întâmplă și bărbaților.

— Și ce spuneți atunci de Biserica Catolică? E împotriva violenței și, douăzeci de veacuri la rând, nici n-a avut nevoie să se folosească de ea.

— Mă faceți să râd, don Marcelino. Creștinismul s-a sprijinit pe legiunile lui Constantin și pe spadele cruciaților. Iar Biserica Catolică, pe rugurile Inchiziției, pe galerele de la Lepanto și pe spadele Habsburgilor.

Pianistul a lăsat privirile-n jos.

— Mă dezamăgiți, don Jaime, a spus apoi, scurmând cu bastonul în nisip. N-am bănuit niciodată că împărtășiți gândurile lui Agapito Cárceles.

— Eu nu împărtășesc gândurile nimănui. Printre altele, nici că-mi pasă de principiul egalității, pe care cu atâta brio îl apără prietenul nostru. Și pentru că ați pomenit de asta, vă spun că înclin să fiu condus de Cezar sau Bonaparte, pe care oricând pot încerca să-i ucid, dacă nu-mi plac, decât să văd că gusturile, obiceiurile și tovarășii mi-i hotărăște votul tarabagiului din răscrucea uliței. Drama veacului nostru, don Marcelino, e lipsa geniului; lucru la fel de prost ca și lipsa vitejiei și a bunului-gust. Nu încape îndoială că asta se întâmplă din pricina nestăvilitei ascensiuni a tarabagiilor din toate cotloanele Europei.

— După Cárceles, tarabagiii au zilele numărate, a răspuns Romero cu oarece ranchiună; soțul iubitei lui era un faimos negustător de mărfuri de peste ocean.

— Nimic nu-i mai cumplit decât ce propune Cárceles, fiindcă știm bine ce alegere ne pune-n față. Știți care-i baiul? Suntem ultima dintre cele trei generații pe care Istoria are capriciul de a le repeta din când în când. Prima are nevoie de-un Dumnezeu și-L inventează. A doua ridică temple în cinstea lui Dumnezeu și încearcă să-L imite. Iar a treia înalță din marmura templelor bordeluri unde să-și adore lăcomia, desfrâul și josnicia. Și astfel, zeilor și eroilor le urmează mereu, fără a le

putea pune stavilă, mediocrii, lașii și imbecilii. La bună vedere, don Marcelino.

Sprijinit în baston, maestrul de arme a rămas, privind fără remușcări cum jalnicul pianist se îndepărta cu capul între umeri; neîndoios, mergea să-și facă deznădăjduit rondul sub balconul din ulița Hortaleza. Jaime Astarloa a privit o vreme la trecători, cu toate că gândurile-i zburau la sine. Știa prea bine că parte din ce-i spusese lui Romero i se potrivea și lui, iar atare nedezmințită credință nu-l făcea tocmai fericit. Apoi a hotărât să meargă acasă. A mers fără grabă pe ulița Atocha în sus și a intrat în farmacia unde târguia îndeobște spirt și alifie, leacuri care aproape i se isprăviseră acasă. Deși șchiop, băiatul de prăvălie nu sta o clipă locului și l-a servit cu politețea-i dintotdeauna, întrebându-l de sănătate.

— Nu mă plâng, i-a răspuns don Jaime. Știi doar că leacuri cumpăr doar pentru elevi.

— Nu plecați în vacanță în vara asta? Regina s-a dus la Lequeitio. Dacă don Juan Prim nu ia măsuri, o să vedem cum se-adună acolo întreaga Curte. Ăsta da bărbat! Băiatul a bătut mândru cu palma în piciorul bolnav. Trebuia să-l fi văzut domnia voastră la Castillejos, pe cal, mai senin ca o duminică de august, pe când arabii ne strângeau nici că se putea mai al dracului în încercuire. Acolo am avut onoarea să stau lângă el și să fiu schilodit pentru Patrie. Când am căzut cu piciorul ciuntit, don Juan s-a întors să mă privească și-a spus cu accentul lui catalan: „Asta nu-i nimic, băiete”. Chiar acolo am chiuit de trei ori ura, înainte de a fi pus pe targă. Fără doar și poate că încă-și mai aduce aminte de mine!

Don Jaime a ieșit în uliță cu pachetul sub braț, a trecut prin fața palatului Santa Cruz și a mers din portic în portic până în Plaza Mayor, unde a zăbovit câteva clipe printre cei ce ascultau muzica marțială a fanfarei militare sub statuia ecvestră a lui Felipe al III-lea. A ieșit apoi în Calle Mayor,

hotărât să cineze în cârciumioara Pereira, înainte de-a o apuca spre casă, dar s-a oprit de parcă i-ar fi dat cineva cu leuca-n cap. De cealaltă parte a uliței, ițind pe jumătate obrazul prin ferestruica din portiera unei berline, se afla chiar Adela de Otero. Nu l-a zărit pe maestru, căci vorbea tainic cu un necunoscut de vârstă mijlocie, un domn cu frac, baston și joben, care se sprijinea nestingherit de ușorul ferestruicii din portieră.

Don Jaime a rămas nemișcat, privindu-i. Cu spatele la el, domnul se aplecase spre tânără, vorbindu-i cuviincios în șoaptă. Ea era neobișnuit de serioasă și făcea din când în când semn cu capul că nu. A spus grav și în șoaptă vreo două vorbe, și i-a venit rândul tovarășului ei să încuviințeze. Don Jaime a dat să-și vadă de drum, dar, înfrânt de propria-i curiozitate, a rămas locului, încercând să treacă peste remușcările trezite de spionajul la care se deda în chip atât de nevrednic. A ciulit urechile, încercând să prindă frânturi de vorbe, dar toate sforțările i-au fost în zadar. Cei doi erau prea departe de el.

Cu toate că domnul stătea cu spatele, don Jaime a fost sigur că nu-l știa. Adela de Otero a făcut pe neașteptate semn că nu cu evantaiul pe care îl ținea în mână și a început să spună oarece, pe când privirile-i rătăceau aiurea pe uliță. S-au fixat deodată asupra lui Jaime Astarloa, care a încercat să schițeze un salut, ducând mâna la joben. Dar a rămas cu mâna-n aer, din pricina spaimei ciudate pe care a citit-o în ochii tinerei. Ea și-a tras pe loc capul înlăuntrul caretei, pe când, vădit neliniștit, domnul s-a întors pe jumătate spre don Jaime. Pare că tânăra a dat repede un ordin, pentru că, pe neașteptate, surugiul ce huzurea pe capră a tresărit și, fluturându-și biciușca în văzduh, a pornit caii. Necunoscutul s-a ferit de portiera berlinei și, legănându-și bastonul, a luat-o în altă direcție. Maestrul de scrimă abia a avut vreme să-i deslușească obrazul, perciunii lungi englezești și

mustăcioara subțire, tăiată cu grijă. Era un domn elegant, de statură mijlocie, cu o înfățișare distinsă; avea un baston de fildeș și părea din cale-afară de grăbit.

Deși a cugetat pe-ndelete, lui don Jaime i-a fost cu neputință să priceapă scena al cărei martor fusese. A sucit-o și a răsucit-o în minte, pe când își lua cina frugală, încercând din nou, în singurătatea cabinetului său, să-i lămurească taina. Îl rodea să știe cine era bărbatul.

Dar altceva îl îngrijora și mai mult. Când tânăra îl zărise, Jaime Astarloa deslușise pe obrazul ei ceva ce până atunci nu mai văzuse vreodată. Nu era nici surpriză, nici supărare, simțiri întru totul obișnuite, dat fiind că se știa urmărită cu atât de fățișă impertinență. Ceea ce deslușise se lega de ceva atât de obscur și neliniștitor, încât maestrului de arme i-a luat multă vreme pentru a ajunge să fie sigur că propria-i înțelegere nu-l înșela. Și asta din pricină că, pentru o fracțiune de secundă, în privirile Adelei de Otero se ivise teama.

•

S-a trezit dintr-o dată și s-a ridicat îngrijorat în mijlocul patului. Coșmarul cumplit care, deși ținea ochii larg deschiși în bezna cernită, trăia încă neîntrerupt și limpede tipărit pe retină îi șiroia sudoare pe trup. O păpușă de carton plutea pe burtă, de parcă s-ar fi înecat. Părul încâlcit i se răspândise printre nuferi și alte plante de apă gelatinoase, pe fața apei din helești cu caimac de mătreață verde. Jaime Astarloa se apleca spre ea exasperant de încet și, luând-o în mâini, îi vedea obrazul, din ale cărui orbite ochii de sticlă fuseseră smulși. Găvanele deșarte l-au făcut să se cutremure de spaimă.

A rămas așa ore în șir, fără ca somnul să se mai lipească de el, până când prima rază de soare s-a prelins printre stinghiile obloanelor de la fereastră.

•

De vreo câteva zile, pe Luis de Ayala îl încerca o teamă ciudată. Îi venea greu să se concentreze în timpul asalturilor, de parcă gândurile i-ar fi pribegit foarte departe de scrimă.

— *Touché*, Excelență.

Marchizul a dat cu amărăciune din cap, cerându-și scuze.

— Nu am o zi prea bună, maestre.

Obișnuita-i jovialitate lăsase loc unei ciudate melancolii. Ayala cădea adesea pe gânduri și glumea din ce în ce mai rar. La început, don Jaime a pus totul pe seama împrejurărilor politice cum nu se putea mai tulburi. Prim fusese la Vichy și apoi își pierduse urma în chip misterios. Curtea își petrecea vacanța în Nord, dar eroii politicii și armata rămăseseră la Madrid, în așteptare. Bătea un vânt ce nu prevestea nimic bun pentru monarhie.

Într-o dimineață de la sfârșitul lui august, Luis de Ayala s-a scuzat când a primit vizita zilnică a maestrului.

— N-am niciun chef azi, don Jaime. Inima-mi bate cum nu se poate mai alandala.

I-a făcut în schimb propunerea să dea împreună o scurtă raită prin grădină. Au ieșit să se preumble pe sub sălcii, pe aleea acoperită cu pietriș, la capătul căreia apa susura în fântâna cu îngeraș de piatră. Un grădinar trebăluia în depărtare, printre rondurile cu flori ce se plecau demne de milă sub vipia dimineții.

Au mers așa o vreme, schimbând vorbe din cele mai obișnuite. Apoi, ajungând la chioșcul din fier forjat, marchizul de los Alumbres s-a întors spre Jaime Astarloa cu aerul că vorbea din întâmplare, lucru fără zăbavă dezmințit de vorbele sale:

— Maestre, aș fi curios să știu cum ați cunoscut-o pe doamna de Otero.

Maestrul de scrimă s-a minunat, căci, pentru întâia oară din ziua când don Jaime îi prezentase oficial, Luis de Ayala rostea numele doamnei în

fața lui. I-a povestit, în vorbe puține și nestingherite. Marchizul l-a ascultat tăcut, încuviințându-i discret spusele. Părea îngrijorat. L-a întrebat apoi pe don Jaime dacă nu cunoștea cumva vreo legătură mondenă, prieteni sau rude, iar el i-a răspuns, repetându-i ceea ce-i spusese cu câteva săptămâni în urmă. Nu știa nimic despre ea, doar că locuia singură și era o scrimeră fără cusur. O clipă, s-a simțit ispitit să-i vorbească marchizului despre tainica întrevedere al cărei martor fusese lângă Plaza Mayor, dar într-un sfârșit a hotărât să păstreze tăcerea asupra ei. Nu avea niciun temei să trădeze ceea ce, ținând seama de atitudinea ei, trebuia să rămână o taină.

Marchizul s-a dovedit din cale-afară de interesat să afle dacă Adela de Otero îi rostise vreodată numele, înainte ca el să-și fi făcut apariția în casa lui don Jaime, și dacă se arătase vreodată în chip deosebit dornică să-l cunoască. Șovăind ușor, maestrul de arme i-a răspuns că așa se petrecuse într-adevăr și i-a istorisit pe scurt ce-și vorbiseră în trăsura închiriată, în noaptea când o întovărășise până acasă.

— Știa că sunteți un trăgător fără cusur și a stăruit să vă cunoască, a spus cinstit, deși presimțea că în curiozitatea lui Luis de Ayala se ascundea ceva neobișnuit. A fost însă discret și n-a așteptat ca marchizul să-l lămurească. Iar acesta zâmbea acum cu aer mefistofelic.

— Bag de seamă că vorbele mele vă înveselesc, a subliniat don Jaime oarecum înțepat, găsind în surâsul elevului un gând batjocoritor la rolul neplăcut de codoș jucat de el în întreaga istorie. Marchizul de los Alumbres i-a prins pe loc noima spuselor:

— Nu mi-o luați în nume de rău, maestre, l-a rugat afectuos. Mă gândeam la mine… Nu vă puteți închipui, dar povestea capătă acum fețe interesante, vă asigur. De fapt, a adăugat surâzând din nou, de parcă un șir de gânduri plăcute l-ar fi

umplut de voie bună, tocmai mi-ați întărit vreo două gânduri ce-mi trecuseră prin minte. Tânăra noastră prietenă e într-adevăr o scrimeră fără greș. Dar să vedem cum face ca să nimerească drept la țintă.

Jaime Astarloa s-a foit rușinat. Întorsătura neprevăzută pe care o lua discuția lor îl cufunda într-o mare de nedumeriri.

— Vă cer iertare, Excelență. Nu izbutesc să pricep.

Marchizul i-a făcut semn să aibă răbdare.

— Să luăm totul fără grabă, don Jaime. Fiecare lucru la vremea lui. Făgăduiesc să vă istorisesc totul mai târziu. Să spunem că abia atunci când voi limpezi un mărunt amănunt, ce așteaptă să fie lămurit.

Maestrul s-a cufundat într-o muțenie nedumerită. Avea oare acel amănunt vreo legătură cu tainica întrevedere pe care o surprinsese cu câteva săptămâni în urmă? Era oare la mijloc vreo rivalitate amoroasă? Orice-ar fi fost, Adela de Otero nu-l privea. Nu-l mai privea, și-a spus. Era gata să deschidă gura pentru a schimba vorba, când Luis de Ayala i-a pus o mână pe umăr. În priviri îi lucea o neobișnuită seriozitate.

— Maestre, doresc să vă cer o favoare.

Don Jaime și-a îndreptat spatele, demnă întruchipare a cinstei și încrederii.

— La dispoziția Excelenței Voastre.

Marchizul a șovăit o clipă și, în sfârșit, a părut că-și înfrânge ultimele scrupule. A șoptit.

— Am nevoie să vă încredințez ceva, un obiect. Până acum l-am păstrat eu; dar, din pricini pe care curând vi le voi putea limpezi, trebuie să-l pun pentru o vreme la loc sigur. Aș putea conta pe domnia voastră?

— Negreșit.

— E vorba de niște hârtii… Un vraf de cea mai mare însemnătate pentru mine. Chiar dacă vă vine greu să credeți, în chestiunea asta mă pot încrede

în neînchipuit de puține persoane. Vă veți mărgini să le păstrați în casa domniei voastre, la loc potrivit, până când vi le voi cere înapoi. Se află într-un plic închis și sigilat cu ceară. Desigur, iau drept nedezmințit cuvântul de onoare al domniei voastre că nu le va iscodi conținutul și va păstra întru totul tăcerea asupra lor.

Maestrul de scrimă s-a încruntat. Istoria era ciudată, dar marchizul vorbise despre onoare și încredere. Nu mai era loc de spus nimic altceva.

— Aveți cuvântul meu.

Marchizul de los Alumbres a surâs, liniștindu-se pe loc.

— Astfel, don Jaime, sunteți ținta veșnicei mele recunoștințe.

Maestrul de arme a tăcut, întrebându-se dacă istoria avea vreo legătură cu Adela de Otero. Întrebarea i-a ars buzele, dar a izbutit să se stăpânească. Marchizul se încredea în onoarea-i de cavaler și, pe Dumnezeu, asta era mai mult decât îndestulător. Ayala făgăduise că va veni și prilejul de a limpezi nelămurirea.

Marchizul a luat din buzunar o pungă elegantă pentru tutun, croită din piele de Rusia, și a scos o havană lungă. I-a oferit un *puro* și lui don Jaime, dar acesta l-a refuzat cuviincios.

— Rău faceți, a zis aristocratul. Țigările astea de foi sunt aduse tocmai de la Vuelta Abajo, din Cuba. Am moștenit gustul lor de la răposatul meu unchi Joaquín. Nu au nimic de-a face cu mahorcile care se vând pe doar trei gologani prin tutungerii.

Cu asta a părut că punea capăt discuției. Dar maestrul voia să pună o întrebare:

— Pentru ce tocmai eu, Excelență?

Luis de Ayala s-a oprit cu havana pe jumătate aprinsă și a căutat în ochii maestrului de scrimă, pe deasupra flăcării de la chibrit.

— Pentru ceva negrăit de simplu, don Jaime. Domnia voastră sunteți singurul bărbat cinstit pe care-l cunosc. Și, ducând flacăra spre țigara de foi,

marchizul de los Alumbres a tras fumul în piept cu voluptuoasă mulțumire.

• Capitolul al cincilea •

Atac prin alunecare

„*În scrimă*, *atacul prin alunecare e dintre cele mai sigure*, *fapt pentru care te silește*, *în mod necesar*, *să te pui în gardă*”

Madridul se legăna singur la ora siestei; ultimele valuri de căldură ale verii îl adormiseră. Cufundată în tihna acelui septembrie zăpușitor, viața politică a capitalei se scurgea sub norii de plumb ce filtrau sufocanta lâncezeală a verii. Presa trecută de partea puterii dădea de înțeles printre rânduri că generalii exilați în Canare stăteau liniștiți și dezmințea că tentaculele conjuraților s-ar fi întins până în Escadră; în pofida zvonurilor subversive și rău intenționate, aceasta se păstra, ca întotdeauna, credincioasă Augustei Sale Maiestăți. În ce privea ordinea publică, trecuseră de-acum câteva săptămâni de când Madridul nu mai auzise de nicio tulburare, după pilduitoarea învățătură de minte pe care autoritățile o dăduseră celor ce se puseseră în fruntea ultimelor revolte populare și aveau acum, la umbra neprimitoare a temniței din Ceuta, vreme din plin pentru a cugeta la smintelile lor.

Antonio Carreño aducea zvonuri proaspete cumetrilor care stăteau la taclale în cafeneaua Progreso:

— Luați aminte, domnilor. Știu din sursă sigură că lucrurile merg înainte pe drumul cel bun.

A fost primit cu un cor de mucalită neîncredere. Carreño și-a dus mâna la inimă, jignit.

— Doar nu vă îndoiți de vorbele mele.

Don Lucas Rioseco a stăruit că nimeni nu-i punea la îndoială vorbele, ci sursa știrilor, căci le prevestea acest Sfânt Advent de aproape un an. Cu obișnuitu-i ton de prudentă confidență, Carreño i-a făcut să-și plece capetele peste gheridonul de marmură:

— De data asta e groasă, domnilor. Lopez de Ayala a plecat în Canare să-i întâlnească pe generalii exilați. Și, țineți-vă bine, don Juan Prim s-a făcut nevăzut din locuința de la Londra. Nimeni nu știe unde-i. Și știți prea bine ce înseamnă asta!

I-a dat crezare doar Agapito Cárceles:

— Asta-nseamnă că se pregătește ceva în stil mare.

Jaime Astarloa a pus picior peste picior. Cabalele de almanah ajunseseră să-l plictisească peste poate. Vorbind în șoaptă, Carreño a adăugat vești noi despre conjurația în curs:

— Se spune că Reus, contele de Reus, a fost văzut la Lisabona travestit în lacheu. Și că Escadra din Mediterana îl așteaptă doar să vină, pentru a da strigătul.

— Ce strigăt? a întrebat nevinovat Marcelino Romero.

— Cum ce strigăt, omule? Al libertății.

Don Lucas a chițcăit neîncrezător:

— Istoria domniei voastre e un roman de Dumas, don Antonio. Un adevărat roman foileton.

Carreño a tăcut, jignit de prudența bătrânului. Pentru a-și răzbuna tovarășul de taclale, Agapito Cárceles a lansat o înflăcărată chemare la răzmeriță, ce-a înroșit urechile lui don Lucas.

— A sosit clipa să ne alegem locul pe baricade! a încheiat, cu emfaza unui personaj al lui Tamayo y Baus[21].

— Vă dau întâlnire acolo! a proclamat teatral mustăciosul don Lucas. Domnia voastră de-o parte și eu de alta, fără doar și poate.

— Negreșit! Nicicând nu m-am îndoit, domnule Rioseco, că locul domniei voastre e-n rândurile represiunii și obscurantismului.

— Să vă fie de bine!

— De bine și onoare nici vorbă! Spania onoarei e cea răsculată, cea mai grozavă. Blândețea domniei voastre pune pe jar nervii oricărui patriot, don Lucas.

— Beți ceai de tei.

— Trăiască Republica!

— Vă privește!

— Trăiască Federația!

— Da, omule, da. Fausto! O jumătate de franzeluță prăjită! Jos!

— Trăiască domnia Legii!

— Singura lege de trebuință patriei e a pribegiei.

Un tunet s-a prăvălit pe acoperișurile Madridului. Deschizându-și larg băierile, cerurile au dat de-a dura un val de ploaie. Pe cealaltă parte a uliței, trecătorii treceau în goana mare, căutând adăpost. Jaime Astarloa a mai sorbit o dată din cafea, privind melancolic la ploaia ce lovea în ferestre. Întruchipare costelivă a mizeriei, motanul, care ieșise să mai dea o raită, s-a întors dintr-un singur salt, cu blana udă și zburlită, copleșindu-l pe maestrul de arme cu neîncrederea ochilor lui haini.

•

— Scrima modernă, domnilor, tinde să se lipsească de fericita slobozenie a mișcărilor ce conferă acestei arte un farmec deosebit. Și asta împuținează mult opțiunile.

Frații Cazorla și Alvarito Salanova ascultau cu luare-aminte, ținând floretele și măștile sub braț. Lipsea doar Manuel de Soto, ce-și petrecea vara împreună cu familia în Nord.

— Toate aceste neplăcute împrejurări, a stăruit Jaime Astarloa, fac scrima în chip nefericit mai săracă. De pildă, unii trăgători trec acum în asalturi peste mișcarea prin care-ți scoți masca și saluți secundanții.

— Dar în asalturi nu există secundanți, maestre, a ripostat sfios cel mai tânăr dintre frații Cazorla.

— Tocmai de aceea, domnul meu. Tocmai din pricina asta. Domnia ta tocmai ai pus degetul pe rană. Căci scrima se învață fără a mai avea în minte rostu-i practic, pe câmpul de onoare. Un *sport*, nu-i așa? Pur și simplu, o aberație; ca și cum, să dăm o pildă oarecare, preoții ar oficia liturghia în limba spaniolă. Neîndoios că ar fi mai actual, nu? Mai popular, dacă vreți; mai în ton cu mersul vremii, nu-i adevărat? Dar renunțarea la splendida sonoritate, oarecum ermetică, a limbii latine ar frânge strălucitul rit din cele mai adevărate rădăcini ale sale, l-ar strica, l-ar face vulgar. Frumusețea, Frumusețea cu literă mare, stă doar în cultul obiceiurilor pământului, în repetarea fără greș a gesturilor și vorbelor mereu reluate, pe care oamenii nu le-au stricat de-a lungul veacurilor. Ați priceput ce vreau să spun?

Cei trei juni au încuviințat cu gravitate, mai mult din respect pentru maestru decât din convingere. Don Jaime a înălțat o mână, executând în aer, de parcă ar fi avut în ea o floretă, câteva fraze de armă.

— Desigur, nu trebuie să închidem ochii în fața noutăților cu folos, a adăugat cu disprețuitoare îngăduință. Însă înainte de toate trebuie să luăm seama că frumosul stă tocmai în a păstra nestricat ceea ce alții dau uitării. Nu găsiți că monarhul căzut merită mai multă credință decât cel de pe tron? De aceea, arta noastră trebuie să rămână neîntinată. Clasică. Înainte de orice, clasică. Trebuie să-i compătimim sincer pe cei ce se opresc la tehnică. Domniile voastre, tinerii mei prieteni, aveți minunatul prilej de a ajunge la artă. Lucru

care, credeți-mă, nu se plătește cu bani peșin, ci cu ceva ce purtăm aici, în inimă și-n minte.

Maestrul de scrimă a tăcut, cătând la cele trei chipuri ce-l priveau cu reverențioasă luare-aminte. L-a desemnat cu un gest pe cel mai mare dintre frații Cazorla.

— Ei bine, la capitolul taclale nu stați deloc rău. Domnia ta, don Fernando, vei exersa cu mine parada de cerc în secundă, încrucișată cu secundă. Îți atrag atenția că metoda cere să lucrați cât se poate de curat; să nu recurgeți niciodată la ea când adversarul vă e mult superior trupește. Îți amintești teoria?

Junele a dat din cap, încuviințând orgolios.

— Da, maestre, a recitat ca pe apă, precum școlarii. Dacă parez cu cerc în secundă și nu pot întâlni floreta adversarului, încrucișez în secundă, apoi fentez și fandez în cuartă înspre braț.

— Perfect. Don Jaime a luat o floretă din panoplie, iar Fernando Cazorla și-a pus masca. Gata? Atunci la treabă. Dar să nu uităm salutul. Așa. Se întinde brațul și se înalță mânerul, așa. Fă-o ca și cum ai purta o pălărie închipuită. Ai scoate-o cu mâna stângă, cu eleganță. Cum nu se poate mai bine. Maestrul de arme s-a întors spre ceilalți doi elevi. Nu trebuie să treceți cu vederea că mișcările de salut în cuartă și terț sunt pentru secundanți și martori. La urma urmelor, se presupune că îndeobște atari dueluri au loc doar între bărbați din protipendadă. Nu avem ce reproșa când doi bărbați se ucid unul pe celălalt, dacă așa-i îndeamnă onoarea, just? Dar, la naiba, trebuie cel puțin să le cerem să o facă pe cât pot ei mai cuviincios.

Maestrul și-a încrucișat floreta cu a lui Fernando Cazorla. Elevul își juca încheietura, așteptând ca don Jaime să dea lovitura de începere a frazei de armă. În oglinzile din galerie, numărul chipurilor sporea, de parcă salonul ar fi fost plin de luptători.

Iar vocea potolită și răbdătoare a maestrului de scrimă suna neîntrerupt în încăpere:

— Asta e, cum nu se poate mai bine. La mine. Bine. Acum ia aminte, cerc în secundă. Nu. Repetă domnia ta, te rog. Asta e. Cerc în secundă. Încrucișează armele! Nu, te rog, adu-ți aminte. Trebuie încrucișat în secundă și fentat pe loc. Încă o dată, dacă ești domnia ta gentil. Gata. La mine. Parează. Asta e. Încrucișează armele! Bine. Acum. Perfect! Cuartă înspre braț, cum nu se poate mai bine. În vorbele lui don Jaime se simțea bine meritata mulțumire a autorului ce-și admira opera. Din nou, dar cu grijă. De astă dată o să atac mai dur. Gata. La mine. Bine. Paradă. Bine. Așa. Încrucișează armele! Nu. Domnia ta ai luptat peste închipuire de lent, don Fernando, de aceea te-am lovit. De la capăt.

Din uliță s-a ridicat vuiet și tumult. Se auzeau copitele cailor, înaintând în tropot iute pe pavea. Alvarito Salanova și benjaminul fraților Cazorla s-au dus la una din ferestre.

— E zarvă mare, maestre!

Don Jaime a oprit asaltul, apropiindu-se și el de fereastră. Afară luceau cizme de glanț și săbii. Garda Civilă călare împrăștia o ceată de rebeli, ce-o rupeau la goană în toate părțile. Lângă Teatrul Regal au răsunat două tiruri. Junii scrimeri priveau fascinați tămbălăul.

— Priviți cum mai gonesc!

— Ce mai cotonogeală!

— Ce s-o fi petrecut?

— Pesemne că asta-i chiar răzmerița!

— Nici vorbă de-așa ceva! Credincios numelui său nobil, Alvarito Salanova și-a sumețit disprețuitor buza de sus. Nu vezi că-s doar patru cotoi? Le-arată ei jandarmii.

Sub fereastră, un trecător încerca să-și găsească în graba mare adăpost sub un portal. Două bătrâne în doliu, ciori rău prevestitoare, adulmecau cu nasul în vânt, iscodind prudent împrejurimile.

Vecinii se înghesuiau în balcoane; unii îi încurajau pe rebeli, alții pe jandarmi.

— Trăiască Prim! chiuiau trei pocite, sigure că aveau să scape de pedeapsă fiind femei și stând la catul al patrulea. Să vedem dacă-l spânzură pe Marfori!

— Cine mai e și Marfori ăsta? a întrebat Paquito Cazorla.

— Un ministru, l-a dumirit frate-său. Se spune că Regina și el…

Don Jaime a găsit de cuviință că era prea destul și a tras oblonul la fereastră, făcând pe niznaiul în fața murmurului dezamăgit al elevilor.

— Ne aflăm aici pentru a face scrimă, domnișorilor, a spus pe un ton ce nu admitea nicio replică. Domnii părinți ai domniilor voastre mă plătesc ca să vă învăț lucruri cu folos, nu ca să vă uitați la ce nu ne privește. Să ne întoarcem la oile noastre. A privit cu cel mai mare dispreț spre oblonul închis și a mângâiat cu vârfurile degetelor mânerul floretei. N-avem nici în clin, nici în mânecă cu ce s-ar putea petrece afară. Să lăsăm totul în seama golanilor și a politicienilor.

Și-au reluat pozițiile, iar pe galerie a pus din nou stăpânire clinchetul de fier al floretelor. Pe pereți, bătrânele panoplii, ruginite și de mult neurnite din loc, adunau din ce în ce mai mult colb. Fusese destul să se închidă fereastra pentru ca în locuința maestrului de arme timpul să se oprească în loc.

•

Portăreasa i-a dat de știre, când s-au întâlnit pe scară.

— Bună seara, don Jaime. Ce părere aveți?

— Despre ce?

Bătrâna s-a crucit. Era o văduvă grăsuță și limbută, care locuia împreună cu fiică-sa, rămasă fată bătrână. Se ducea de două ori pe zi la liturghiile din biserica San Ginés și spunea că toți rebelii sunt eretici.

— Nu-mi spuneți că nu știți ce se petrece! Chiar nu știți?

Jaime Astarloa a înălțat o sprânceană, arătându-se în chip cuviincios interesat.

— Istorisiți-mi domnia voastră, doña Rosa.

Portăreasa a șoptit, cătând neîncrezătoare jur-împrejur, de parcă pereții ar fi avut urechi.

— Don Juan Prim a debarcat ieri la Cádiz, și se spune că Escadra s-ar fi răzvrătit. Asta-i răsplata lor pentru bunătatea de care dă dovadă biata noastră regină!

•

Maestrul a mers pe Calle Mayor spre Puerta del Sol, îndreptându-se spre cafeneaua Progreso. Chiar și fără zvonurile portăresei, nu încăpea îndoială că se petreceau lucruri grave. Adunați în mărunte cete înfierbântate, oamenii trăncăneau despre cele întâmplate, iar vreo douăzeci de curioși priveau de departe la pichetul de pază din răscrucea uliței Postas. Soldații, având capetele tunse chilug sub chipie și baionetele la arme, se aflau sub comanda unui ofițer bărbos și mândru la înfățișare, care se plimba de colo-colo cu mâna pe mânerul sabiei. Recruții erau foarte tineri și se dădeau mari, bucurându-se de nădejdile pe care le trezeau. Un domn bine a trecut pe lângă don Jaime și s-a apropiat de locotenent.

— S-a aflat ceva?

Militarul s-a legănat în mers cu demnă fanfaronadă.

— Eu împlinesc ordinele superiorilor. Circulați.

Albaștri și solemni, câțiva jandarmi confiscau jurnalele ale căror nume câțiva băiețandri le strigaseră în gura mare: se declarase starea de război, impunându-se cenzura asupra tuturor veștilor cu privire la răzmeriță. Câțiva neguțători, ce învățaseră multe din ultimele zavere, puneau lacăte dughenelor și se alăturau cetelor de curioși. Pe ulicioara Carretas străluceau tricornurile Gărzii Civile. Se zvonea că, prin telegraf, González

Bravo i-ar fi prezentat reginei demisia și că trupele răzvrătite de Prim erau în drum spre Madrid.

La cafeneaua Progreso, comesenii strânși în plen i-au dat fără întârziere de știre despre împrejurări și lui Jaime Astarloa. Prim sosise la Cádiz pe 18 noaptea, iar pe 19 dimineața, răspunzând lozincii „Trăiască neatârnarea națiunii", Escadra din Mediterana se pronunțase pentru răzmeriță. Amiralul Topete, pe care toți îl știau credincios reginei, era cu răzvrătiții. Garnizoanele din sud și din est treceau una după alta de partea răzmeriței.

— Acum, a spus Antonio Carreño, poziția reginei e hotărâtoare. Dacă nu cedează, va fi război civil; pentru că de astă dată nu-i vorba de o vulgară încercare, domnilor. O știu din surse sigure. Contele de Reus are la îndemână o armată zdravănă, ce crește clipă de clipă. Serrano e și el acolo. Se spune chiar că lui don Baldomero Espartero i se va oferi regența.

— Isabel nu va ceda nicicând, s-a băgat în vorbă don Lucas Rioseco.

— Mai vedem noi, a replicat Agapito Cárceles, vădit încântat de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Oricum, e mai bine să încerce să le țină piept.

Toți comesenii l-au priviți uimiți.

— Să le țină piept? s-a mirat Carreño. Asta ar duce țara la război civil.

— La o baie de sânge, a stăruit Marcelino Romero, încântat să poată zice și el ceva.

— Asta e, a stăruit radios jurnalistul. Nu pricepeți? Pentru mine e limpede ca lumina zilei. Dacă Isabelita umblă cu fofârlica, se pune la dispoziția răzvrătiților sau abdică în favoarea odraslei, tot aia e. Printre răzvrătiți sunt puzderie de monarhiști, care vor sfârși prin a ni-i impune pe Puigmoltejo sau pe Montpensier, pe don Baldomero sau pe fantele de cupă. Și asta chiar că

nu-i de dorit. Pentru așa ceva luptăm noi de-atâta vreme?

— Și unde spuneți că ați luptat? a întrebat cu aleasă ironie don Lucas.

Cárceles l-a privit cu dispreț republican.

— În umbră, domnul meu. În umbră.

— Basta.

Publicistul a hotărât să-l treacă cu vederea pe don Lucas.

— Vă spuneam, i-a dat el înainte, adresându-se celorlalți, că Spaniei îi e de trebuință un război civil bun și îndârjit, cu mulți martiri, cu baricade pe ulițe și cu Palatul Regal asaltat de norodul suveran. Cu comitete de salvare națională, cu fanfaroni monarhiști și cu lacheii lor… Și, aruncându-i o fioroasă privire piezișă lui don Lucas, a adăugat: … târâți pe ulițe.

Asta i s-a părut prea mult lui Carreño.

— Nu-i cu putință, don Agapito. Nu trebuie să săriți peste cal. În loji…

Dar Cárceles era de-acum pornit.

— Lojile sunt îngăduitoare, don Antonio.

— Îngăduitoare? Lojile, îngăduitoare?

— Da, domnule, îngăduitoare, îți spun eu. Dacă răzmerița au pornit-o generalii nemulțumiți, noi trebuie să facem totul pentru ca ea să înflorească în mâinile stăpânului de drept: norodul. Obrazul i s-a luminat în extaz. Republica, domnilor! Lucrul public, nici mai mult, nici mai puțin. Și ghilotina.

Don Lucas a sărit de pe scaun, mugind. Indignarea îi aburea monoclul din ochiul stâng.

— În sfârșit, v-ați scos masca! a exclamat, împungându-l pe Cárceles cu un deget acuzator și fremătând de sfântă mânie. În sfârșit, v-ați dat pe față obrazul machiavelic, don Agapito! Război civil! Sânge! Ghilotină! Ăsta vă e adevăratul limbaj!

Jurnalistul și-a privit amicul cu neprefăcută uimire.

— Nicicând nu m-am folosit de altul, după câte știu.

Don Lucas a dat să se ridice, dar a părut să chibzuiască mai atent. În după-amiaza aceea plătea Jaime Astarloa, și cafelele erau pe drum.

— Sunteți mai hain ca Robespierre, domnule Cárceles, a bâiguit, sufocându-se. Mai hain ca necredinciosul Danton!

— Nu adunați mere cu pere, prietene.

— Nu vă sunt prieten! Cei asemenea domniei voastre au dezonorat Spania!

— Vai de mine, da' urât mai faceți când pierdeți, don Lucas.

— Încă n-am pierdut! Regina l-a numit președinte pe generalul Concha, un bărbat și jumătate. Pentru moment, i-a încredințat lui Pavía conducerea armatei ce va să-i înfrunte pe rebeli. Și presupun că n-o să puneți la îndoială vitejia marchizului de Novaliches… V-ați cam grăbit să trageți concluziile, don Agapito.

— Vom vedea.

— Fără doar și poate că vom vedea!

— Vedem încă de pe acum.

— Vom vedea!

Sătul de veșnica polemică, Jaime Astarloa a plecat mai devreme decât îndeobște. A pus mâna pe baston și joben, și-a luat la revedere până a doua zi și a ieșit în uliță, chibzuind să facă o scurtă plimbare înainte de a se întoarce acasă. Pe drum, a băgat de seamă cu oarecare neplăcere că ulițele erau încinse, dar simțea că toate îl afectau numai pe deasupra. Era sătul de polemicile dintre Cárceles și don Lucas, și de țara în care-i fusese menit să-și ducă viața.

S-a socotit, prost dispus, că puteau să se ducă toți la naiba, cu blestematele lor republici și monarhii, cu patrioticele și înflăcăratele lor chemări la luptă și cu prosteștile lor dispute de cafenea. Ar fi dat oricât pentru ca nici unii, nici ceilalți să nu-i mai amărască viața cu tulburări,

dispute și spaime, de ale căror pricini nu se sinchisea nici cât negru sub unghie. Nu voia decât să-l lase în pace. În ce-l privea, a chibzuit maestrul de scrimă, puteau să se ducă toți la dracu'.

În depărtare a bubuit un tunet; un vânt aprig a măturat ulițele. Don Jaime a lăsat capul în jos și, îndesându-și zdravăn pălăria cu mâna, a grăbit pasul. După doar câteva minute, a început să plouă cu găleata.

La răscrucea uliței Postas, apa intrase adânc în postavul albastru al uniformelor și stropi mari se prelingeau pe obrajii militarilor. Stăteau mai departe de pază, timizi și simpli, cu nasurile proptite-n vârfurile baionetelor, lipiți de pereți, încercând să se apere de ploaie. Dintr-un portal, locotenentul căta taciturn la bălți, ținând în colțul gurii o pipă fumegândă.

•

La sfârșitul acelei săptămâni, a turnat necontenit cu găleata. La lumina lămpii din singurătatea cabinetului de lucru, aplecat asupra unei cărți, don Jaime a ascultat nestăvilitul șir de tunete și fulgere ce sfâșiau bezna, luminând clădirile din împrejurimi. Apa plesnea cu furie în acoperiș, și a trebuit să meargă de două ori să pună oale sub burlanele ce prăvăleau apa de pe acoperiș cu o monotonie supărătoare.

A răsfoit cu mințile aiurea cartea, și privirile i-au zăbovit pe paragraful subliniat chiar de el cu condeiul, în urmă cu mulți ani:

> „*Simțurile îi ajunseseră cu toatele mai ascuțite ca niciodată. A trăit cunoașterile unei vieți negrăit de bogate în întâmplări*; *s-a petrecut din viață și a înviat*, *a iubit cu cea mai arzătoare patimă și s-a văzut despărțit din nou și pentru totdeauna de iubita lui. La sfârșit*, *când se crăpa de ziuă și primele lumini străpungeau întunericul*, *i s-a înstăpânit*

în suflet o pace tot mai mare, *iar viziunile i-au ajuns mai limpezi și neîntrerupte*”.

Maestrul de arme a surâs cu nesfârșit amar, uitându-și degetul pe rânduri. Vorbele nu păreau scrise pentru Heinrich von Ofterdingen, ci chiar pentru el. În ultimii ani i se păruse că pagina îi făcea cu măiestrie portretul; totul era scris acolo. Neîndoios, era cea mai precisă zugrăvire a vieții lui, și el niciodată n-ar fi putut-o face mai bine. Dar în ultimele săptămâni ceva nu mai rima. Liniștea crescândă, viziunile clare și neîntrerupte, pe care le crezuse veșnice, se tulburau din nou, sub ciudata înrâurire ce-i smulgea fără milă fărâme din senina limpezime a minții în care crezuse că avea să-și poată petrece zilele pe care le mai avea de trăit. În viața lui se ivise ceva nou, o înrâurire tainică, tulburătoare, ce-l silea să-și pună tocmai acele întrebări al căror răspuns se chinuia să-l ocolească. Nu putea prezice unde-l puteau duce toate astea.

A închis cartea pe loc, zvârlind-o mânios pe masă. Îngrijorat, vedea din ce în ce mai limpede înghețata-i singurătate. Ochii de culoarea violetelor se slujiseră de el pentru ceva nelămurit, dar nu putea să-și închipuie ce era acel ceva fără să-l înfioare o stare de neștiută spaimă. Și, mai grav, spiritului său bătrân și ostenit i se luase pacea.

•

S-a trezit o dată cu cocoșii. În ultima vreme dormea prost; somnul îi era neliniștit, și se zvârcolea fără răgaz. Și-a făcut toaleta și apoi a întins pe o măsuță, alături de oglindă și de ligheanul cu apă caldă, trusa cu brice de ras. Și-a săpunit și bărbierit obrajii cu grijă, după obicei. Cu vechea-i forfecuță de argint și-a scurtat câteva fire de păr din mustață, apoi și-a trecut un pieptene de sidef prin părul alb și umed. Mulțumit de propria-i

înfățișare, s-a primenit pe-ndelete și și-a legat la gât o lavalieră de mătase neagră. Dintre cele trei costume de vară, a ales unul de zi, din alpaca ușoară de culoarea castanelor, a cărui redingotă lungă, demodată, îi dădea aerul distins al unui bătrân *dandy* de la începutul secolului. E adevărat că fundul pantalonilor era întru câtva rărit de prea multă purtare, dar poalele i-l tăinuiau în chip mulțumitor. Din batistele curate a ales-o pe cea care i s-a părut a fi în cea mai bună stare și, înainte de-a o pune în buzunar, a lăsat să cadă pe ea un strop de apă de colonie. Ieșind, și-a pus jobenul și a luat tolba cu florete sub braț.

Ziua era cenușie și amenința cu noi valuri de ploaie. Plouase toată noaptea și, sub cerul apăsător și plumburiu, streșinile acoperișurilor se oglindeau în bălțile mari din mijlocul uliței. A salutat-o atent pe portăreasă, care sosea cu coșul plin de la cumpărături, și a trecut ulița spre micuța cafenea de la răscruce, pentru a lua, după obicei, micul dejun alcătuit din profiterol cu sos de ciocolată. S-a așezat la masa lui dintotdeauna, în spate, sub globul de cristal ce ocrotea fitilul stins al unei lămpi cu gaz. Erau ceasurile nouă ale dimineții, și doar puțini dintre obișnuiții locantei erau pe-acolo. Valentín, proprietarul, s-a înfățișat cu o carafa și niște profiteroluri.

— În dimineața asta n-avem jurnale, don Jaime. Din pricina întâmplărilor, n-au ieșit. Și nici nu cred c-au să mai iasă.

Maestrul a ridicat din umeri. Lipsa jurnalelor nu-i producea prea mare neplăcere.

— Sunt ceva noutăți? a întrebat, mai mult din bună-cuviință decât din interes.

Proprietarul micuței locante și-a șters mâinile de șorțul unsuros.

— Cică marchizul de Novaliches e-n Andaluzia cu armata și-i va înfrunta pe răzvrătiți dintr-o clipă într-alta. Se mai zvonește că, deși s-a dat de partea răzmeriței o dată cu ceilalți, Córdoba s-a dezis de

ei chiar a doua zi, de cum a zărit cizmele trupelor trimise de guvern. Lucrurile nu sunt deloc limpezi, don Jaime. Tare-aș vrea să știu cum s-or sfârși toate.

După micul dejun, maestrul de scrimă a ieșit în oraș, îndreptându-se spre locuința marchizului de los Alumbres. Nu știa dacă Luis de Ayala avea sau nu chef de scrimă, având în vedere atmosfera ce domnea în Madrid; dar Jaime Astarloa era dispus, ca de obicei, să împlinească partea ce-i revenea din înțelegere. În cel mai rău caz, avea să facă o preumblare cu folos. Pentru că de-acum era târziu și nu voia să întârzie din pricina vreunei neprevăzute întâmplări de pe uliță, s-a urcat într-o birjă ce-și aștepta clienții lângă o arcadă din Plaza Mayor.

— La palatul Villaflores.

Surugiul a plesnit din bici, iar cele două gloabe plictisite s-au pus fără prea mare însuflețire în mișcare. Soldățeii mai stăteau încă la răscrucea uliței Postas, dar locotenentul nu era nicăieri de găsit. Nedând dovadă de prea mult zel, jandarmii municipali sileau cetele de curioși din fața Poștei să circule. Erau, la urma urmelor, slujbașii Primăriei și, cu spada lui Damocles, adică a șomajului, atârnată deasupra capului, căci nu știau cine avea să domnească a doua zi, teama nu le îngăduia să se simtă în apele lor.

Jandarmii, călare încă din ajun, plecaseră din ulicioara Carretas. Jaime Astarloa i-a întâlnit mai jos, cu glugile trase peste tricornuri, patrulând între Palatul Congresului Deputaților și fântâna lui Neptun. Aveau mustățile negre și țepene, săbiile în teacă și se uitau la trecători cu încruntata siguranță întemeiată pe credința că oricine avea să izbândească urma să recurgă la ei pentru a păzi rânduiala. Cum se văzuse și sub alte guvernări progresiste sau moderate, membrii Emeritei[22] nu ajungeau niciodată șomeri.

Don Jaime se răsturnase pe băncuța birjei, privind absent în jur; ajungând la palatul Villaflores, s-a îndreptat de spate și a scos alarmat capul pe ferestruică. În fața reședinței marchizului de los Alumbres domnea un neobișnuit tumult. Mai bine de o sută de inși se buluceau în uliță și câțiva gardieni le țineau piept în fața intrării. Cei mai mulți erau vecini din toate stările sociale, cărora li se adăugau nenumărați curioși ce se aflau în treabă. Câțiva dintre cei mai cutezători se urcaseră pe-un zăplaz, din vârful căruia iscodeau în grădină. Profitând de înghesuială, doi negustători cu marfa în spinare se fâțâiau printre trăsurile oprite, strigând de zor.

Presimțind că nu se putea aștepta la nimic bun, don Jaime i-a plătit surugiului și s-a îndreptat în graba mare spre intrare, deschizându-și drum prin mijlocul adunăturii. O mulțime de gură-cască se înghesuiau cu bolnăvicioasă curiozitate unii într-alții, pentru a vedea mai bine.

— E ceva teribil. Îngrozitor, șopteau niște cumetre, crucindu-se.

Un domn cărunt, cu baston și redingotă, s-a ridicat în vârful picioarelor, încercând să deslușească întreaga scenă. Atârnând de brațu-i și dornică de noutăți, soția îl privea întrebătoare.

— Poți zări ceva, Paco?

Una din cumetre își făcea vânt cu evantaiul, atotștiutoare:

— Totul s-a petrecut astă-noapte; mi-a spus un jandarm, care-i văr cu cumnată-mea. Tocmai a sosit domnul judecător.

— O tragedie! a adăugat cineva.

— Și se știe cum s-a petrecut?

— L-au găsit slugile azi în zorii zilei.

— Se spune că era cam buimac.

— Minciuni! Era un domn și-un liberal. Nu vă aduceți aminte că n-a mai vrut să fie ministru?

Sufocată, cumătra a început să-și facă din nou vânt cu evantaiul.

— O tragedie! Și ce bărbat chipeș mai era!

Cu moartea-n suflet, don Jaime a ajuns la unul din sticleții ce păzeau intrarea. Jandarmul municipal i-a tăiat calea cu hotărârea pe care i-o dădea autoritatea uniformei.

— Trecerea oprită!

Maestrul de arme i-a arătat stângaci tolba cu florete de sub braț.

— Sunt un prieten al domnului marchiz. Aveam întâlnire cu el în dimineața aceasta.

Jandarmul l-a măsurat din cap până-n picioare, moderându-și purtarea în fața deosebitei distincții. S-a întors spre un camarad aflat de cealaltă parte a ulucilor.

— Caporal Martínez! Domnul zice că-i un prieten de-al casei. După cum spune, aveau întâlnire.

Și-a făcut apariția caporalul Martínez, un burtă-verde strălucitor, la adăpostul nasturilor auriți și zvârlind priviri bănuitoare maestrului.

— Cine sunteți domnia voastră?

— Jaime Astarloa. Am întâlnire cu don Luis de Ayala la orele zece.

Caporalul a dat cu gravitate din cap și a întredeschis poarta.

— Aveți bunătatea de a mă urma.

Maestrul de scrimă l-a urmat pe gardian pe aleea acoperită cu pietricele, pe sub familiara umbră a sălciilor. La intrare stăteau alți jandarmi, iar în salon, la picioarele scării uriașe, împodobită cu ghivece de flori și statui de marmură, discutau câțiva domni.

— Fiți amabil și așteptați.

Caporalul s-a apropiat de grup și a schimbat în șoaptă câteva vorbe respectuoase cu un domn mărunt de stat și frumușel, cu mustățile în furculiță cănite în negru și o perucă cu bucle și coadă pusă peste chelie. Era înveșmântat cu o afectare oarecum vulgară și purta un *pince-nez* cu sticle albastre, prins la capătul unui șnur agățat de

reverul redingotei, din a cărei butonieră atârna o cruce primită pentru cine știe ce merit civil. După ce l-a ascultat pe jandarm, a întors capul spre noul-venit, le-a șoptit câteva vorbe tovarășilor săi și i-a ieșit în întâmpinare lui don Jaime. Ochii șireți și apoși îi străluceau în spatele lentilelor.

— Sunt șeful poliției, Jenaro Campillo. Cu cine am onoarea?

— Jaime Astarloa, maestru de scrimă. Don Luis și eu obișnuiam…

Celălalt l-a întrerupt cu un gest.

— Am știre de tot. L-a țintuit cu privirea, de parcă l-ar fi cântărit. Apoi ochii i-au zăbovit pe tolba purtată de don Jaime sub braț, și a arătat inchizitor spre ea: Sunt instrumentele domniei voastre?

Maestrul de arme a încuviințat cu un gest.

— Sunt floretele mele. V-am mai spus că don Luis și cu mine… Vreau să zic că vin aici în fiecare dimineață. Jaime Astarloa s-a oprit, privind stupefiat la polițist. În mod absurd, a priceput că abia în clipa aceea intuise cu adevărat ce-ar fi putut să se întâmple, de parcă mintea i-ar fi fost blocată până atunci și n-ar fi consimțit să fie de acord cu evidența. Ce s-a petrecut cu domnul marchiz?

Celălalt l-a privit îngândurat; iscodea, se pare, sinceritatea simțirilor ce se puteau citi în buimăceala maestrului. După o clipă, a tușit scurt și, ducând mâna la buzunar, a scos o havană.

— Tare mă tem, domnule Astarloa, a spus cu prudență, pe când găurea un capăt al havanei cu scobitoarea. Tare mă tem că azi marchizul de los Alumbres nu poate face scrimă. Din punctul de vedere al medicului, aș spune că nu se simte prea bine.

Vorbind, a făcut un gest cu mâna, poftindu-l pe don Jaime să-l întovărășească într-una din încăperi. Maestrul de arme și-a ținut respirația la intrarea în salonașul pe care-l știa pe de rost, căci în ultimii

doi ani îl vizitase aproape zilnic; de aici se intra în galeria unde marchizul obișnuia să facă scrimă. Pe pragul dintre încăperi stătea țeapăn un hoit întins pe parchet și acoperit cu o pătură. Un pârâiaș de sânge șiroia din el, cumpănindu-se în mijlocul odăii. De acolo, două noi pârâiașe apucau fiecare pe drumul lui, vărsându-se în câte o baltă de sânge închegat.

Jaime Astarloa a lăsat tolba cu florete să cadă pe un jilț și s-a sprijinit de rezemătoare; pe obraz i se citea o năuceală cum nu se poate mai mare. Și-a privit însoțitorul, de parcă i-ar fi cerut să-i lămurească ceea ce părea a fi o glumă de prost-gust, dar polițistul s-a mărginit să dea din umeri, să-și aprindă un chibrit și să tragă câteva fumuri prelungi din țigara de foi, urmărindu-i fără răgaz purtarea.

— E mort? l-a întrebat don Jaime. În fața unei întrebări atât de prostești, celălalt a ridicat ironic dintr-o sprânceană.

— Întru totul.

Maestrul de scrimă a înghițit în sec.

— Sinucidere?

— Cercetați singur. Adevărul e că mi-ar plăcea să aflu ce opinați cu privire la asta.

Jenaro Campillo a scos un vălătuc de fum, s-a aplecat peste cadavru, descoperindu-l până la brâu, apoi s-a retras, urmărind reacția lui Jaime Astarloa. Luis de Ayala era așa cum îl găsise moartea: culcat pe spate, cu piciorul drept îndoit în unghi sub cel stâng; ochii pe jumătate deschiși erau stinși, iar buza de jos părea ruptă de gura pe care se păstrase ceea ce, fără îndoială, fusese ultima schimonoseală a agoniei. Era în cămașă, cu lavaliera dezlegată. În partea dreaptă a gâtului avea o gaură rotundă. Din ea șiroise șuvoiul de sânge de pe dușumea.

Așteptând parcă să se deștepte de la o clipă la alta dintr-un coșmar, Jaime Astarloa a privit cadavrul, neputând gândi nimic. Încăperea, corpul țeapăn, petele de sânge, totul juca tontoroiul în

jurul lui. A simțit că i se muiau picioarele și a tras adânc aer în piept, fără a cuteza să se desprindă de spătarul jilțului de care se sprijinea. Apoi, când, în sfârșit, a putut să se stăpânească și și-a pus roiul gândurilor în bună rânduială, cele întâmplate i s-au înfățișat dintr-o dată adevărate și dureroase, ca o lovitură primită în adâncul sufletului. Și-a privit însoțitorul cu ochi înspăimântați; acesta s-a încruntat și a răspuns privirii lui cu un ușor gest de încuviințare; părea că ghicea gândurile lui don Jaime și că-l îndemna să le spună cu glas tare. Maestrul de arme s-a aplecat atunci peste cadavru și a întins o mână spre rană, de parcă ar fi vrut să o pipăie, dar s-a oprit foarte aproape de ea. Când s-a ridicat, avea obrazul schimonosit și ochii holbați, pentru că întâlnise o grozăvie nepereche. Privirea-i pricepută nu putea da greș în fața unei asemenea răni. Luis de Ayala fusese ucis cu floreta, dintr-o singură tușă precisă în vena jugulară: lovitura de două sute de scuzi.

•

— M-ar ajuta nespus, domnule Astarloa, să știu când l-ați văzut pentru ultima oară pe marchizul de los Alumbres.

Se așezaseră în salonul vecin cu odaia unde zăcea cadavrul, printre covoare flamande și splendide oglinzi venețiene cu rame poleite. Maestrul părea mai bătrân cu un deceniu: se aplecase înainte, aproape sprijinindu-și coatele pe genunchi, și-și cuprinsese obrajii cu mâinile. Ochii lui cenușii, nemișcați și goi, fixau cu încăpățânare dușumeaua. Cuvintele șefului poliției ajungeau la el de departe, din pâcla deasă a unui coșmar.

— Vineri dimineață. Chiar și propria-i voce i se părea ciudată lui Jaime Astarloa. Ne-am despărțit puțin după unsprezece, când am isprăvit lecția de scrimă.

Jenaro Campillo s-a uitat o clipă la scrumul havanei, de parcă l-ar fi interesat mai curând

arderea ei decât neplăcuta întâmplare despre care vorbeau.

— Ați zărit vreun semn? Ceva ce-ar fi putut prevesti atare deznodământ funest?

— Chiar nimic. Totul s-a petrecut în mod obișnuit și ne-am despărțit ca în fiecare zi.

Scrumul stătea să cadă. Ținând cu grijă trabucul între degete, șeful poliției a privit în jur, căutând zadarnic o scrumieră. Atunci a furișat o privire spre ușa încăperii unde zăcea cadavrul și, pe ascuns, a scuturat scrumul pe covor.

— Domnia voastră îl vizitați adeseori, pe… hm… răposatul. Aveți vreo idee în legătură cu motivul crimei?

Don Jaime a dat din umeri.

— Nu știu. Pesemne că furtul.

Polițistul a făcut semn că nu și a tras adânc din havană.

— Au fost cercetați doi slujitori, surugiul, bucătăreasa și grădinarul. La prima vedere, nu lipsește nimic de valoare. Polițistul s-a oprit, iar Jaime Astarloa, prea puțin atent la vorbele lui, a încercat să-și pună gândurile în bună rânduială. În sinea lui, era convins că deținea anume chei ale tainei; dar trebuia oare să i le încredințeze sau, înainte de a face un asemenea pas, era mai bine să încerce să lege singur cap la cap firele?

— Mă ascultați, domnule Astarloa?

Maestrul de scrimă a tresărit, îmbujorându-se, de parcă șeful poliției i-ar fi pătruns în cuget.

— Negreșit, a răspuns cu oarecare grabă. Atunci nici nu poate fi vorba de furt ca temei al crimei.

Celălalt a făcut un gest grijuliu și și-a băgat arătătorul sub peruca cu bucle și coadă, scărpinându-se pe ascuns deasupra urechii stângi.

— În parte, domnule Astarloa. Doar în parte. Cel puțin, în ceea ce privește furtul obișnuit, a precizat. Cercetarea oculară… Știți despre ce vorbesc?

— Presupun că e vorba de o iscodire cu privirea.

— Foarte amuzant. Jenaro Campillo l-a privit ranchiunos. Bag bucuros de seamă că unii își păstrează nestricat hazul. Oamenii sunt uciși, iar domniei voastre vă arde de glumă.

— Ca și domniei voastre.

— Da, dar eu sunt autoritatea competentă.

S-au privit câteva clipe în tăcere.

— Cercetarea oculară, a adăugat într-un sfârșit polițistul, a scos la iveală că una sau mai multe persoane necunoscute au intrat pe timp de noapte în cabinetul privat al marchizului, forțând broaștele și răscolind prin sertare. Au deschis apoi, de astă dată cu cheia, sipetelul cu giuvaeruri. Unul foarte bun, de altminteri, de la Bossom & Fiul, din Londra. Nu mă întrebați dacă au luat ceva?

— Credeam că domnia voastră sunteți cel care pune întrebări.

— E un obicei, dar nu o regulă.

— Atunci, au luat ceva?

Șeful poliției a surâs tainic, de parcă Jaime Astarloa tocmai ar fi pus degetul pe rană.

— Asta e ciudat. Ucigașul sau ucigașii au ținut eroic piept ispitei de a pune mâna pe frumușica grămadă de bani și giuvaeruri din sipetel. Veți fi de acord că este vorba de niște criminali ciudați. Nu-i așa? A mai tras o dată adânc din havană, înainte de a scoate fumul pe nas, fermecat de mireasmă și de propria-i deducție. În fapt, e cu neputință de aflat dacă au luat ceva cu ei, pentru că nu știm ce era înlăuntru. Nici nu suntem siguri încaltea că au găsit ce căutau.

Don Jaime s-a înfiorat pe dinlăuntru, străduindu-se să nu lase să se vadă emoția ce-l încerca. Avea, într-adevăr, temeiuri pentru a crede că ucigașii nu dăduseră de ce căutau; fără doar și poate, țelul lor fusese un plic sigilat aflat în locuința sa, dosit după un rând de cărți. Mintea-i lucra în grabă, potrivind fiecare din fragmentele disparate ale tragicei întâmplări, împrejurări, vorbe, purtări, ce-n ultima vreme se petrecuseră

unele după altele fără a părea să aibă vreo legătură, se legau acum încet și dureros, atât de limpede, că l-a răzbit spaima. Cu toate că nu putea vedea încă lucrurile ca un singur tot, primele semne luminau de-acum rolul pe care el însuși îl jucase în acea împrejurare. Când a priceput, l-a cuprins o ascuțită senzație de înfrigurare, umilință și oroare.

Șeful poliției îl privea iscoditor; aștepta răspuns la o întrebare pe care don Jaime, cufundat în propriile-i gânduri, n-o auzise.

— Mă scuzați, ce-ați spus?

Privirile polițistului, apoase și vioaie ca ale unui pește de acvariu, îl urmăreau din dosul geamurilor albastre ale *pince-nez*-ului. Sclipea în ele o oarece bunăvoință prietenească, deși era greu de spus dacă era firească sau, dimpotrivă, izvora din dorința de a inspira încredere. Don Jaime a hotărât că, în pofida purtării și înfățișării lui bizare, Jenaro Campillo nu era prost deloc.

— Vă întrebam, domnule Astarloa, dacă ați observat în trecut vreun amănunt care m-ar putea ajuta să merg înainte cu cercetarea mea.

— Tare mă tem că nu.

— Într-adevăr?

— Nu obișnuiesc să mă joc cu vorbele, domnule Campillo.

Celălalt a făcut un gest împăciuitor.

— Vă pot vorbi sincer, domnule Astarloa?

— Vă rog.

— Deși îl vizitați pe răposatul cu cât se poate de mare regularitate, nu-mi sunteți de niciun folos.

— Și alții aveau legături cu el, iar acum o clipă tocmai ați recunoscut că spusele lor nu v-au fost de niciun folos. Nu știu de ce vă puneți atâta nădejde în mărturia mea.

Campillo a urmărit în zare fumul havanei și a surâs.

— Adevărul e că nici eu nu prea știu. Visător, a îngăduit să treacă alte câteva clipe. Poate pentru că

aveți o înfățișare… onorabilă. Da, pesemne că din pricina asta.

Don Jaime a făcut un gest nelămurit.

— Sunt un simplu maestru de arme, a zis, încercând să pună în propria-i voce nepăsarea cuvenită. Legătura noastră era exclusiv de breaslă; don Luis nu mi-a făcut nicicând onoarea de a mă lua drept confident.

— Dar l-ați văzut vinerea trecută. Era nervos, înciudat? Ați băgat de seamă ceva mai puțin obișnuit în purtarea sa?

— Nimic care să-mi fi atras luarea-aminte.

— Nici în zilele dinainte?

— Pesemne că nu i-am dat nicio însemnătate. Nu-mi aduc prea bine aminte. Oricum, mulți oameni sunt întrucâtva nervoși în vremurile noastre, așa că poate nici n-aș fi fost atent la atari lucruri.

— Ați vorbit cumva despre politică?

— După părerea mea, don Luis se ținea departe de politică. Obișnuia să spună că-i plăcea să privească de pe margine, ca la distracții.

Șeful poliției a făcut un gest de îndoială.

— Distracții? Hm, pricep… Dar răposatul marchiz a avut o funcție de seamă la Ministerul de Interne, fapt ce nu poate fi trecut cu vederea. Desigur că-l numise ministrul; și acesta era unchiul său după mamă, don Joaquín Vallespín, Dumnezeu să-l odihnească. Campillo a surâs sarcastic, dând de înțeles că avea propriile-i idei despre nepotismul aristocrației spaniole. A trecut ceva vreme de atunci, dar asemenea lucruri atrag dușmănii. Și-n cazul meu, la fel. Fiind ministru, Vallespín a pus stavilă timp de șase luni avansării mele la gradul de comisar. A plescăit evocator. În ce împrejurări te mai bagă și viața!

— Se prea poate. Dar nu cred că sunt persoana nimerită pentru a ilustra această temă.

Campillo își isprăvise țigara de foi și ținea scrumul în mână, fără să știe unde să-l scuture.

— Există și alt unghi, poate mai frivol, sub care poate fi privită chestiunea. S-a hotărât să zvârle cenușa havanei într-un ghiveci de porțelan chinezesc. Marchizul era mare crai. Știți, desigur, ce vreau să zic. Pesemne vreun soț gelos… Domnia voastră mă înțelegeți. Onoarea pătată și alte asemenea chestii.

Maestrul de arme a clipit. Gândul i se părea de cel mai prost-gust.

— Mă tem, domnule Campillo, că nici așa nu vă prea pot fi de folos. Vă voi spune numai că, după mine, don Luis de Ayala era un domn. A privit drept în ochii apoși, apoi a înălțat privirea spre peruca cu bucle și coadă, ușor răsucită într-o parte, a șefului poliției. S-a simțit într-atât de încurajat de cele văzute, încât a ridicat puțin tonul, sfidător. Pe de altă parte, în ceea ce mă privește, e de la sine înțeles că merit din partea domniei voastre aceeași politețe, și nu bârfe sordide.

Celălalt s-a scuzat pe loc, ușor rușinat, pipăindu-și pe ascuns buclele false cu vârfurile degetelor. Fără doar și poate. Îl ruga să nu-i ia vorbele în nume de rău. Erau doar o simplă formalitate. Nicicând n-ar fi cutezat să dea de înțeles că…

Don Jaime abia de-l mai asculta. Se lupta surd cu sine, pentru că tăinuia, cu bună știință, fapte prețioase, ce-ar fi putut arunca lumină asupra motivelor tragicei întâmplări. A înțeles că încerca să ocrotească o anumită persoană, al cărei chip tulburător îi venise în minte de cum zărise cadavrul din încăpere. Să o ocrotească? Dacă șirul judecăților nu dădea greș, mai curând decât ocrotire, totul era o flagrantă tăinuire a faptelor; purtarea lui încălca nu numai legea, ci și principiile etice pe care-și întemeia viața. Dar nu voia să se pripească. Avea nevoie de timp, pentru a cerceta împrejurarea.

Campillo îl țintuia acum cu privirea, cu fruntea ușor încruntată, bătând darabana cu degetele într-unul din brațele jilțului. Don Jaime s-a chibzuit

pentru întâia oară că și pe el îl puteau bănui autoritățile. Ce mai încoace și-ncolo, doar Luis de Ayala fusese ucis cu o floretă.

Atunci șeful poliției a rostit vorbele de care don Jaime se temuse tot timpul:

— Cunoașteți o anume Adela de Otero?

Inima bătrână a maestrului a stat o clipă-n loc, apoi și-a pornit din nou bătăile nebune, înainte de a răspunde, a înghițit în sec.

— Da, a spus cu tot sângele rece de care era în stare. A fost clienta galeriei mele.

Campillo s-a aplecat spre el, din cale-afară de interesat.

— Nu știam. Și nu mai e?

— Nu. În urmă cu câteva săptămâni a renunțat la serviciile mele.

— Câte săptămâni?

— Nu știu. Cam o lună și jumătate.

— De ce?

— N-am habar.

Șeful poliției s-a rezemat de spătarul jilțului și a scos din buzunar un alt *puro*, privindu-l pe don Jaime cu aerul că stătea să chibzuiască adânc. De data asta nu și-a mai găurit țigara de foi cu scobitoarea; cu mintea dusă aiurea, s-a mărginit să-i muște unul din capete.

— Domnia voastră aveați știre de prietenia dintre ea și marchiz?

Maestrul de scrimă a făcut un gest de încuviințare.

— Mult prea superficial, a lămurit. După câte știu, legătura lor a început după ce tânăra a renunțat să mai vină la galeria mea. N-am mai… A șovăit o clipă, înainte de a-și isprăvi spusele. N-am mai văzut-o pe această doamnă.

— Am cercetat slugile, a spus polițistul după un timp. Mulțumită lor, știm că doamna de Otero venea des în această casă. Cu toții susțin că ea și răposatul aveau o legătură, hm, intimă.

Don Jaime a înfruntat privirea polițistului, de parcă toate astea nu l-ar fi afectat câtuși de puțin.

— Și? a întrebat, încercând să afișeze un aer distant.

Șeful poliției a zâmbit pe jumătate, trecându-și un deget peste vârfurile mustății cănite.

— Pe la ceasurile zece din noapte, i-a spus vorbind aproape confidențial, ca și cum cadavrul din odaia vecină i-ar fi putut auzi, marchizul a dat drumul tuturor slugilor. Știm că avea acest obicei când aștepta vizite pe care le-am putea numi… galante. Slujnicele s-au retras în pavilionul lor, în celălalt capăt al grădinii. N-au auzit nimic care le-ar fi putut trezi bănuielile; doar ploaie și tunete. Azi-dimineață, pe la ceasurile șapte, au intrat în casă și au găsit trupul stăpânului. În celălalt capăt al încăperii se afla o floretă cu lama pătată de sânge. Marchizul, rece și țeapăn, era mort de câteva ceasuri. Dăduse ortul popii.

Maestrul de arme s-a înfiorat, neputând împărtăși hazul macabru al șefului poliției.

— Știți cine a fost vizitatorul?

Campillo a plescăit descurajat.

— Nu. Putem doar deduce că a intrat pe o ușă discretă care, de partea cealaltă a palatului, dă în mica fundătură pe care marchizul o folosea adeseori drept remiză pentru trăsuri. Frumușică remiză, în treacăt fie zis: cinci armăsari, o berlină, un cupeu, un *tillbury*, un faeton, un surugiu englez… A suspinat plin de alean, dând de înțeles că, după mintea lui, răposatul marchiz nu-și refuza nimic. Dar, să nu ne uităm vorba, recunosc că nimic nu ne îngăduie să știm dacă ucigașul a fost bărbat sau femeie, sau dacă e vorba despre una sau mai multe persoane. Nu sunt niciun fel de urme, cu toate că ploua cu găleata.

— Încurcate împrejurări, după câte văd.

— Așa e. Încurcate și nepotrivite. Cu zavera politică din zilele astea, cu țara în prag de război civil și toate altele, tare mă tem că va fi greu să

cercetăm. Scandalul pe care-l poate provoca uciderea unui marchiz e floare la ureche când în joc e cogeamite tronul, nu-i așa? După cum vedeți, ucigașul a știut să aleagă clipa nimerită. Campillo a pufăit un vălătuc de fum și și-a privit admirativ țigara de foi. Don Jaime a văzut că era marca Vuelta Abajo și că avea aceeași banderolă ca trabucurile pe care obișnuia să le fumeze Luis de Ayala. Neîndoios, în cursul cercetărilor, autoritatea competentă avusese prilejul de a băga mâna în tabachera răposatului. Dar să ne întoarcem la doña Adela de Otero, dacă nu vă e cu supărare. Nici nu știm dacă-i doamnă sau domnișoară. Știți ceva despre asta?

— Nu. Întotdeauna i-am spus „doamnă” și niciodată nu m-a corectat.

— Mi s-a spus că e splendidă. O femeie plină de nuri.

— Presupun că anumite persoane o pot zugrăvi astfel.

Șeful poliției i-a trecut vorba cu vederea.

— De moravuri ușoare, după câte se vede. Istoria asta cu scrima…

Campillo i-a făcut complice cu ochiul, iar Jaime Astarloa și-a zis că asta era peste poate. S-a ridicat.

— După cum v-am spus mai înainte, știu prea puține lucruri despre această doamnă, a spus sec. La urma urmelor, dacă vă interesează atât de mult, puteți să mergeți s-o întrebați personal. Locuiește pe ulița Riano, la numărul paisprezece.

Dar șeful poliției nu s-a clintit, iar maestrul a înțeles pe loc că ceva nu mergea cum trebuie. Campillo îl privea din jilț, ținând havana între degete. Din dosul ochelarilor, ochii de pește luceau cu răutăcioasă ironie, de parcă totul ar fi putut fi tratat în chip nespus de vesel.

— Desigur. Părea încântat de împrejurare, ca și cum ar fi savurat o glumă lăsată pentru final. Bineînțeles, domnia voastră nu aveați de unde știi, domnule Astarloa. Sigur că nu puteați ști. Fosta

elevă a domniei voastre, doña Adela de Otero, a dispărut de la propria-i locuință. Nu e ciudată această potrivealã? Marchizul e ucis, iar ea, luați aminte, își pierde urma. De parcă ar fi înghițit-o pământul.

• Capitolul al șaselea •

Fentă dublă forțată

„*Cu ajutorul fentei duble forțate, adversarul izbutește să fie în avantaj.*”

O dată încheiate demersurile oficiale, șeful poliției l-a condus pe don Jaime până la ușă, dându-i întâlnire pentru a doua zi în cabinetul lui de la guvern. „Dacă împrejurările o vor îngădui”, adăugase, schimonosindu-se resemnat și făcând astfel o trimitere limpede la clipele critice prin care trecea țara. Maestrul de scrimă a plecat cu sufletul amar. Se simțea ușurat că lăsase în urmă tragica întâmplare și întrebările atât de puțin plăcute ale polițiștilor, dar se afla în fața unui fapt trist: de-acum avea destulă vreme la dispoziție pentru a cugeta la ultimele împrejurări, iar putința de a da frâu liber gândurilor nu-l făcea peste poate de fericit.

A zăbovit lângă zăplazul parcului Retiro, sprijinindu-și fruntea de fierul forjat, iar privirea i-a rătăcit printre copaci. Stima pe care o nutrise pentru Luis de Ayala și stupoarea dureroasă ce-l încerca în fața morții lui nu erau de-ajuns pentru a-i trezi indignarea. Umbra unei femei, fără nicio îndoială legată într-un chip sau altul de acele întâmplări, împiedica ceea ce, în principiu, ar fi trebuit să fie, dinspre partea sa, măsurarea limpede a faptelor. Don Luis, omul pe care-l respecta, fusese ucis. Lucrul acesta, s-a socotit, era un temei îndestulător pentru a dori ca ucigașii să-și

primească pedeapsa. Atunci, de ce nu fusese sincer cu Campillo și nu-i povestise ce știa?

A clătinat din cap, descurajat. În fapt, nu era sigur că Adela de Otero era răspunzătoare de cele întâmplate. Gândul a durat doar câteva clipe, apoi s-a destrămat în fața faptelor. Nu avea rost să mintă. Nu știa dacă tânăra-și înfipsese floreta în gâtlejul marchizului de los Alumbres, dar era limpede că, nemijlocit sau nu, ea avea legătură cu fapta. Sosirea ei neașteptată, interesul de a-l cunoaște pe Luis de Ayala, purtarea din ultimele săptămâni, dispariția dubioasă și nimerită. Acum totul, până la ultimul amănunt, până la ultima vorbă spusă, părea să facă parte dintr-un plan dus la îndeplinire cu sânge rece. Și, pe deasupra, mai era și lovitura aceea. Tușa *lui.*

Care fusese țelul? În împrejurările date, nu avea nici cea mai mică îndoială că se slujise de el pentru a ajunge la marchizul de los Alumbres. Dar cu ce temei? O crimă nu-și găsește rațiunea în sine; dincolo de ea se află, trebuie să se afle, un țel a cărui măreție să îndreptățească, în mintea ucigașului, un pas atât de grav. Printr-o deducție logică, gândul maestrului de arme s-a îndreptat spre plicul sigilat din spatele cărților aflate în cabinetul său de lucru. Pradă unei aprige înfrigurări, s-a desprins de zăplaz și, iuțind vioi pasul, s-a îndreptat spre Puerta de Alcalá. Trebuia să meargă acasă, să-l deschidă și să citească hârtiile din el. Neîndoielnic, acolo era cheia tuturor întâmplărilor.

A oprit o trăsură cu ora și i-a dat surugiului adresa de acasă, cu toate că, preț de o clipă, s-a întrebat dacă nu era totuși mai bine să dea totul pe mâinile poliției și să privească la deznodământ ca un simplu spectator. A priceput însă pe loc că nu putea face asta. Cineva îl silise să joace în toate acele întâmplări un rol înjositor, hotărât dinainte, cu nepăsarea păpușarului ce mânuiește firele marionetei. Vechea-i mândrie se răzvrătea, cerând

satisfacție; până atunci nimeni nu cutezase să se joace așa cu el, și din pricina asta se simțea înjosit și mânios. Poate că avea să meargă mai târziu la poliție; dar înainte de toate trebuia să afle ce se petrecuse. Voia să știe dacă urma sau nu să aibă prilejul de a-și încheia cu Adela de Otero socotelile pe care ea le lăsase în vânt. În fapt, Jaime Astarloa nu urmărea să-l răzbune pe marchizul de los Alumbres; voia doar să i se dea deplină satisfacție pentru simțămintele trădate.

Legănat în ritmul trăsurii, s-a lăsat pe spate, rezemându-se de spătar. Treptat, a pus stăpânire pe el o lumină plină de împăcare. Dintr-o simplă pornire de meșteșugar grijuliu, a început, în stilul său clasic, să treacă în revistă întâmplările, devenite fraze de arme. Asta-l ajuta îndeobște să-și pună în rânduială gândurile, când era vorba să cerceteze împrejurări complicate. Adversarul sau adversarii își făcuseră un plan, plecând de la o fentă, de la un atac fals. Veniseră la el cu alt țel; falsul atac consta în a-l fi amenințat cu altă lovitură decât cea pe care aveau intenția să o dea. Nu-l vizau pe Jaime Astarloa, ci pe Luis de Ayala, iar el dăduse dovadă de stângăcie, neprevăzând adâncimea mișcării, și comisese greșeala de neiertat de a-i ajuta să facă acea mișcare.

Astfel, toate începeau să se lege. O dată lămurită prima mișcare, a trecut la a doua. Frumoasei Adela de Otero nu-i era prea greu să treacă, în fața marchizului, la ceea ce în scrimă se numește *forțarea ataculuí*: să forțezi floreta adversă înseamnă să o îndepărtezi pe punctul slab, ca să-l descoperi pe adversar înainte de a-l lovi prin împungere. Iar punctul slab al lui Luis de Ayala erau scrima și femeile.

Ce se petrecuse pe urmă? Marchizul, scrimer de soi, ghicise că adversarul îl *ademenea*, încercând să-l smulgă din apărare. Fiind dăruit cu talent, se pusese fără zăbavă în gardă, încredințându-i lui don Jaime ceea ce fără îndoială era ținta mișcărilor

adversarului: tainicul plic sigilat. Dar, cu toate că știa care era primejdia, Luis de Ayala era, pe lângă scrimer, și jucător. Știindu-i felul, don Jaime nu s-a îndoit că marchizul își pusese la grea încercare norocul, nehotărându-se să întrerupă asaltul înainte de a vedea cum se sfârșea totul. Nădăjduia, mai mult ca sigur, să înlăture floreta dușmană în ultima clipă, tocmai când, descoperit, adversarul avea să fandeze; dar tocmai aici greșise. Un vechi trăgător ca Ayala trebuia să fi știut cel dintâi că întotdeauna e primejdios să te folosești de o lovitură directă în flanc ca paradă la atac. Îndeosebi atunci când la mijloc era o femeie ca Adela de Otero.

Dacă, așa cum bănuia don Jaime, ucigașii lucraseră cu gând să pună mâna pe hârtiile marchizului, nu încăpea îndoială că nu izbutiseră să-și ducă mișcarea până la capăt. Din pură întâmplare și fără voie, chiar maestrul fusese la obârșia neizbânzii lor. Ceea ce, în principiu, ar fi trebuit să se isprăvească cu o simplă tușă în cuartă executată în jugulara lui Ayala se schimba într-o tușă în terț, ce nu mai putea fi împunsă cu aceeași ușurință. Pentru maestru, era o chestiune de viață și de moarte să afle dacă adversarii cunoșteau rolul decisiv pe care el îl jucase în toată istoria, grație prevederii răposatului marchiz. Știau ei oare că hârtiile erau puse bine la el în casă? A chibzuit pe îndelete și și-a potolit teama, gândindu-se că era cu neputință. Ayala n-ar fi putut fi atât de neprevăzător încât să-i dezvăluie atare taină Adelei de Otero sau altcuiva. El însuși spusese că Jaime Astarloa era singurul în care se putea încrede într-o chestiune atât de delicată.

Trăsura închiriată a urcat în galop șoseaua San Jerónimo. Don Jaime era nerăbdător să ajungă acasă, să rupă plicul și să lămurească taina. Abia atunci avea să ia o hotărâre cu privire la pașii pe care urma să-i facă.

•

Ploaia s-a prăvălit din nou, chiar când a coborât din trăsură în răscrucea uliței Bordadores. A intrat în gang, scuturându-și pălăria de apă, și s-a dus drept la ultimul cat, suind scara ce scârțâia și zguduind balustrada de fier sub apăsarea mâinii. Pe palier și-a dat seama că-și uitase tolba cu florete la palatul Villaflores și a strâmbat din nas, contrariat. Avea să meargă să le caute mai încolo, s-a socotit, scoțând cheia din buzunar, răsucind-o în broască și împingând ușa. A intrat fără niciun chef în locuința pustie și întunecată, fără a putea pune stavilă unei strângeri de inimă.

Și-a vădit îngrijorarea, aruncând o privire prin încăperi, înainte de a-și potoli cu totul temerile. Cum era de așteptat, în locuință nu se afla nimeni, și s-a rușinat că se lăsase dus de propria-i fantezie nepotolită. A pus pălăria pe sofa, și-a scos redingota și a tras obloanele la ferestre, îngăduind luminii cenușii de afară să pătrundă înlăuntru. Abia atunci s-a apropiat de rafturi, a băgat mâna în dosul unui rând de cărți și a scos plicul pe care i-l dăduse Luis de Ayala.

Când a rupt sigiliul de ceară, mâinile îi tremurau și stomacul i s-a strâns. Plicul era mare cât coala de scris și gros cam de-un deget. L-a rupt și a scos din el un dosar legat cu panglici, plin cu misive scrise de mână. Din pricina grabei cu care a desfăcut nodurile, dosarul s-a lăbărțat și foile au căzut, răspândindu-se pe podea, la picioarele scrinului. S-a aplecat să le strângă, blestemându-și neîndemânarea, și s-a ridicat cu ele în mână. Păreau oficiale, majoritatea fiind scrisori și acte cu antet. S-a pus în fața mesei de scris, cu hârtiile sub ochi. Din pricina nerăbdării, rândurile i-au jucat la început în fața ochilor; nu-i era cu putință să citească vreo vorbă. A închis ochii și a numărat până la zece. Apoi a respirat profund și a început să citească. Uitându-se la unele semnături, maestrul de scrimă s-a înfiorat.

MINISTERUL DE INTERNE

Dlui Luis Álvarez Rendruejo,
Inspector General al Siguranței și Poliției
Madrid

Prin prezenta, *se stabilește stricta urmărire a persoanelor mai jos menționate*, *cu drept cuvânt bănuite de conjurație împotriva Guvernului Maiestății Sale Regina*, *Dumnezeu să o apere.*

Dată fiind condiția unora dintre cei presupuși a fi implicați, *cer ca misiunea să fie dusă la bun sfârșit cu discreția și tactul nimerite*, *și să mi se comunice roadele cercetării.*

Martínez Carmona, *Ramón. Avocat. Str. Prado nr. 16*, *Madrid.*

Miravalls Hernández, *Domiciano. Industriaș. Str. Corredera Baja*, *Madrid.*

Cazorla Longo, *Bruno. Împuternicit al Băncii Italiei. Piața Santa Ana nr. 10*, *Madrid.*

Cañabate Ruiz, *Fernando. Inginer de Căi ferate. Str. Leganitos nr. 7*, *Madrid.*

Porlier y Osborne, *Carmelo. Finanțist. Str. Infantas nr. 14*, *Madrid.*

Pentru mai mare siguranță, *e convenabil să duceți chiar domnia voastră la bun sfârșit toate cele legate de chestiune.*

Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid, *la 3 octombrie 1866*

•

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid

Dragă Joaquín,

Am cugetat adânc la vorbele ce-am schimbat ieri pe înserat, *şi propunerea pe care mi-o faci îmi pare judicioasă. Mărturisesc că mă stânjeneşte oarecum să ajut o atare canalie*, *dar roadele merită osteneala. Nimic nu e gratis în vremurile astea*!

În ce priveşte concesiunea minieră din Munţii Cartagena, *s-a făcut. Am vorbit cu Pepito Zamora şi n-are nimic împotrivă*, *cu toate că nu i-am dat niciun amănunt. Crede pesemne că încerc să iau caimacul*, *dar nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Sunt prea bătrân pentru a mă mai interesa de noi calomnii. Desigur*, *m-am informat cum se cuvine şi cred că pasărea noastră se va umple de parale. Ţi-o spune un de Loja*, *căci pentru atari lucruri am un nas chiar prea bun.*

Dă-mi de ştire. E de la sine înţeles că despre toate astea nu trebuie să vorbeşti pentru nimic în lume în Consiliu. Şi scoate-l pe Álvarez Rendruejo din afacere. De-acum, *o putem ţine în frâu doar noi doi.*

Ramón María Narváez
la 8 noiembrie

•

MINISTERUL DE INTERNE

Dlui Luis Álvarez Rendruejo,
Inspector General al Siguranţei şi Poliţiei
Madrid

Prin prezenta, *se ordonă arestarea inşilor numiţi mai jos*, *bănuiţi de*

conjurație criminală împotriva Guvernului Maiestății Sale Regina, Dumnezeu s-o apere:

Martínez Carmona, Ramón.

Porlier y Osborne, Carmelo.

Miravalls Hernández, Domiciano.

Cañabate Ruiz, Fernando.

Mazarrasa Sánchez, Manuel María.

Cu toții vor fi arestați în parte și întemnițați fără zăbavă.

Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid, la 12 noiembrie

•

INSPECTORATUL GENERAL
AL DEȚINUȚILOR DE DREPT
COMUN ȘI REBELILOR

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid

Prea stimate Domn,

Prin prezenta, vă aduc la cunoștință că numiții Martínez Carmona, Ramón; Porlier y Osborne, Carmelo; Miravalls Hernández, Domiciano și Cañabate Ruiz, Fernando au fost aduși începând de astăzi și fără niciun fel de opreliști în temnița de drept comun din Cartagena, și vor aștepta să fie duși la temnițele din Africa, unde își vor ispăși pedeapsa.

Fără nicio altă mențiune, aflându-mă fără răgaz la plăcutele ordine ale domniei voastre, Dumnezeu să vă apere.

Ernesto de Miguel Marin,
Inspector General al Deținuților
de Drept comun și al Rebelilor

Madrid, *la 28 noiembrie 1866*

•

Excelenței Sale Dlui Ramón María Narváez,
Președintele Consiliului
Madrid

Stimate domnule general,

Am bucuria de a vă trimite al doilea rând al roadelor consemnate în raportul ce întovărășește această misivă, *ce mi-au parvenit chiar în noaptea asta. Rămân la dispoziția domniei voastre pentru orice alte amănunte.*

Joaquín Vallespín Andreu,
Madrid, *la 5 decembrie*
(*Copie unică*)

•

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid

Dragă Joaquín,

Nu găsesc decât două vorbe: *fără cusur. Ceea ce ne-a oferit pasărea noastră e cea mai de seamă lovitură pe care o vom da uneltitorului nostru J.P. Îți trimit într-o misivă aparte instrucțiuni precise despre cum trebuie să tratezi chestiunea. În această după-amiază*, *când mă întorc de la Palat*, *vom avea la dispoziție mai multe amănunte.*

Fii cu mână forte. Nu avem altă cale. În ce-i privește pe militarii implicați, *mă duce gândul să-i recomand lui Sangonera să lucreze cu cea mai mare rigoare. Trebuie să le dăm o lecție zdravănă.*

Curaj și fii neîntrerupt la datorie.

Ramón María Narváez
la 6 decembrie

•

MINISTERUL DE INTERNE

Dlui Luis Álvarez Rendruejo,
Inspector General al Siguranței și Poliției
Madrid

Prin prezenta, *ordonăm arestarea inșilor numiți mai jos*, *acuzați de înaltă trădare și conjurație criminală împotriva Guvernului Maiestății Sale Regina*, *Dumnezeu să o apere*:

De la Mata Ordóñez, *José. Industriaș. Ronda de Toledo nr. 22 bis*, *Madrid.*

Fernández Garre, *Julián. Funcționar de stat. Str. Cervantes nr. 19*, *Madrid.*

Gal Rupérez, *Olegario. Căpitan de geniu. Cazarma Jarilla*, *Alcalá de Henares.*

Gal Rupérez, *José María. Locotenent de artilerie. Cazarma Colegiata*, *Madrid.*

Cebrián Lucientes, *Santiago. Locotenent colonel de infanterie. Cazarma Trinidad*, *Madrid.*

Ambrona Páez, *Manuel. Maior de geniu. Cazarma Jarilla*, *Alcalá de Henares.*

Figuero Robledo, *Ginés. Negustor. Str. Segovia nr. 16*, *Madrid.*

Esplandiú Casals, *Jaime. Locotenent de infanterie. Cazarma din Vicálvaro.*

Romero Alcázar, *Onofre. Administrator al moșiei „Roua”*, *Toledo.*

Villagordo López, *Vicente. Maior de infanterie. Cazarma din Vicálvaro.*

În ceea ce privește personalul militar numit în prezenta listă, *se va proceda*

împreună cu autoritatea militară corespunzătoare, ce se află în posesia ordinelor date de Excelența Sa Dl Ministru de Război.

Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid, la 7 decembrie 1866
(*Copie*)

•

INSPECTORATUL GENERAL
AL SIGURANȚEI ȘI POLIȚIEI

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne

Excelența Voastră,

Vă aduc spre știință că azi de dimineață, dând curs instrucțiunilor primite ieri, s-au făcut necesarele diligențe pentru funcționarii acestui Departament, împreună cu Autoritatea Militară, și s-a procedat la întemnițarea tuturor inșilor numiți în ele. Dumnezeu să vă țină mulți ani în viață.

Luis Álvarez Rendruejo,
Inspector General al Siguranței și Poliției
Madrid, la 8 decembrie 1866

•

INSPECTORATUL GENERAL
AL DEȚINUȚILOR DE DREPT
COMUN ȘI REBELILOR

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne

Stimate domn,

Prin prezenta, vă aduc la cunoștință că, începând de astăzi, au intrat în

temnița din Cádiz, așteptând să fie deportați în Filipine, inșii numiți mai jos:

De la Mata Ordóñez, José.

Fernández Garre, Julián.

Figuero Robledo, Ginés.

Romero Alcázar, Onofre.

Nemaiavând altceva a vă comunica, vă salut cu stimă.

Ernesto de Miguel Marín,
Inspector General al Deținuților de Drept Comun și Rebelilor
Madrid, la 19 decembrie 1866

•

MINISTERUL DE RĂZBOI

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid.

Dragă Joaquin,

Prin prezentele rânduri îți comunic oficial că, în această după-amiază, au plecat la bordul vaporului „Rodrigo Suárez", în vederea deportării în Canare, locotenent colonelul Cebrián Lucientes și maiorii Ambrona Páez și Villagordo López. Căpitanul Olegario Gal Rupérez și fratele său, José María Gal Rupérez, au rămas sub arest în temnița militară din Cádiz, așteptându-și apropiata deportare la Fernando Poo.

Nemaiavând nimic de consemnat, primește o caldă îmbrățișare de la

Pedro Sangonera Ortiz,
Ministru de Război
Madrid, la 23 decembrie

•

MINISTERUL DE RĂZBOI

Dlui Joaquín Vallespín Andreu,
Ministru de Interne
Madrid

Dragă Joaquin,

Mă văd nevoit, *de astă dată fără nicio plăcere*, *să iau pana în mană pentru a-ți comunica oficial că*, *din pricină că Maiestatea Sa Regina nu l-a grațiat și deoarece termenul stabilit în sentință s-a împlinit*, *la ceasurile patru din zorii zilei de azi*, *în șanțurile castelului Oñate*, *a fost împușcat locotenentul Jaime Esplandiú Casals*, *condamnat pentru răzvrătire*, *înaltă trădare și conjurație criminală împotriva Guvernului Maiestății Sale.*

Nemaiavând nimic altceva de comunicat,

Pedro Sangonera Ortiz,
Ministru de Război
Madrid, *la 26 decembrie*

Urmau scurte note, unele oficiale, altele confidențiale, schimbate între Narváez și ministrul de Interne, cu date ulterioare, ce menționau anume acțiuni ale agenților lui Prim în Spania și în afară. Citindu-le, Jaime Astarloa a priceput că guvernul urmărise neîntrerupt și îndeaproape mișcările clandestine ale conjuraților. Se dădeau mereu nume și locuri, se atrăgea luarea-aminte cu privire la urmărirea unuia sau arestarea altuia, sau asupra numelui fals sub care un agent al lui Prim se îmbarca la Barcelona. Maestrul de scrimă le-a mai citit o dată, cercetându-le datele. Acestea se întindeau pe durata unui an; apoi corespondența se întrerupea dintr-o dată. Don Jaime și-a dat seama

că răgazul se potrivea cu moartea la Madrid a lui Joaquín Vallespín, despre a cărui activitate ca ministru de Interne vorbeau misivele. Își aducea aminte fără greș că, la taclalele din cafeneaua Progreso, Vallespín era una din oile negre ale lui Agapito Cárceles; socotit pe de-a-ntregul credincios lui Narváez și monarhiei, era un membru de seamă al Partidului Moderat și se distinsese câtă vreme fusese în funcție prin înclinația de a lucra cu mână forte. Trecuse la cele veșnice în urma unei boli de inimă și fusese înmormântat cu onoruri de stat; Narváez prezidase ceremoniile de doliu. La puțin timp după aceea, însuși Narváez îl urmase pe lumea cealaltă, privând-o astfel pe Isabela a II-a de principalu-i sprijin politic.

Nelămurit, Jaime Astarloa s-a tras de o șuviță de păr. Lucrurile nu aveau nicio noimă. Nu prea cunoștea mașinațiile cabinetului, dar i se părea că hârtiile, posibilă pricină a morții lui Luis de Ayala, nu conțineau date ce-ar fi îndreptățit grija de a le tăinui și, cu atât mai puțin, asasinarea lui. A recitit unele pagini cu îndârjită luare-aminte, nădăjduind să găsească semne ce i-ar fi putut scăpa prima oară. Dar în zadar. A zăbovit totuși pe îndelete asupra unei misive scurte și oarecum criptice, a doua din maldăr, adresată în termeni familiari de Narváez lui Vallespín. În ea, ducele de Valencia pomenea de o propunere, neîndoios a ministrului de Interne, pe care o găsea „acceptabilă”, după câte se părea în legătură cu o „concesiune minieră”. Narváez vorbise probabil cu un oarecare „Pepito Zamora”, fără îndoială ministrul Minelor din vremea aceea, José Zamora… Dar asta părea să fie tot. Nicio cheie, niciun alt nume. „*Mă simt oarecum stânjenit să ajut o astfel de canalie*”, scrisese Narváez. Oare despre ce canalie vorbise? Pesemne că răspunsul era chiar acolo, în numele ce nu se arăta nicăieri. Sau poate se arăta?

Maestrul de arme a suspinat. Poate că, pentru cineva priceput în materie, lucrurile vor fi avut cap și coadă, dar pe el nu-l duceau la nimic. Nu izbutea să înțeleagă din ce pricină ajunseseră hârtiile acelea ceva de seamă și atât de primejdios, încât, pentru a le avea, unii nu se dădeau în lături nici de la crimă. Mai mult, de ce i le încredințase Luis de Ayala tocmai lui? Cine și-ar fi dorit să pună mâna pe ele și de ce? Cum de putuse marchizul de los Alumbres, care spunea că se ține departe de politică, să pună mâna pe epistolele private ale răposatului ministru de Interne?

Măcar pentru asta trebuia să existe o explicație logică. Joaquín Vallespín Andreu era rudă cu marchizul de los Alumbres; frate cu mamă-sa, dacă își aducea bine aminte don Jaime. Ministerul de Interne, al cărui portofoliu îl avusese Ayala în vremelnica-i trecere prin viața publică, i-l oferise tocmai el, într-unul din ultimele guverne prezidate de Narváez. Dar coincideau oare datele? Nu își amintea prea bine, deși poate că trecerea lui Ayala pe acolo era ulterioară… Important era însă că, într-adevăr, marchizul de los Alumbres și-ar fi putut însuși acele hârtii pe când își împlinea funcția oficială sau, poate, la moartea unchiului. Așa părea logic, și chiar îndeajuns de probabil. Dar atunci, ce însemnau ele cu precizie și din ce pricină se arătase interes păstrării lor în mare taină? Erau într-atât de primejdioase și compromițătoare, încât să îndreptățească o crimă?

S-a ridicat de la masă și a dat roată odăii, copleșit de sumbra întâmplare ce-i scăpa cu totul judecății. Toate erau îndrăcit de absurde, îndeosebi rolul pe care fără voie îl jucase și încă-l mai juca el în acea tragică istorie. S-a cutremurat. Ce legătură putea fi între Adela de Otero și urzeala acelor conjurații, epistole oficiale, liste de nume și prenume? Niciunul dintre ele nu-i era familiar. Da, își aducea aminte că de unele se pomenise în jurnale sau prin cafenele, de fiecare dată înainte și

după ce Prim se străduise să pună mâna pe putere. Își aducea chiar aminte de executarea nenorocitului aceluia de locotenent, Jaime Esplandiú. Dar de altceva nu. Și n-avea nicio ieșire.

S-a gândit să meargă la poliție, să predea vraful de hârtii, pentru ca apoi să dea totul uitării. Dar nu era chiar atât de lesne. Peste măsură de îngrijorat, și-a adus aminte de întrebările pe care i le pusese de dimineață șeful poliției, chiar lângă cadavrul lui Ayala. Iar el îi turnase lui Campillo numai minciuni, fiindcă nici măcar nu-i pomenise de plicul sigilat. Dacă hârtiile compromiteau pe cineva, îl incriminau și pe el, căci fără voia sa îi stătuseră în casă. Nevinovat? Repetând vorba, și-a schimonosit buzele. Ayala dăduse ortul popii și nu mai putea lămuri încurcătura, iar cât privește nevinovăția, asupra ei se pronunțau doar judecătorii.

Nicicând nu se simțise mai zăpăcit. Natura-i cinstită se răzvrătea în fața minciunii; dar avea oare și altă alegere? Instinctul îi spunea să distrugă maldărul de foi, să fugă cât mai departe de coșmar, dacă îi mai rămânea vreme. Astfel, nimeni nu avea să știe nimic. Nimeni, și-a spus îngrijorat; dar nici el. Iar pe Jaime Astarloa îl îmboldea nevoia de a ști ce istorie sordidă palpita la fundul lucrurilor. Avea dreptul la asta, din multe motive. Dacă nu descoperea taina, nicicând n-avea să-și mai găsească pacea.

Avea să hotărască mai târziu ce să facă cu ele: să le distrugă sau să le dea poliției. Acum însă, era grabnic să dea de cheia întregii afaceri. Dar era limpede că n-o putea face cu mijloace proprii. Pesemne cineva mai priceput în treburi politice…

Gândul i-a zburat la Agapito Cárceles. De ce nu? Era tovarășul de cafenea și prietenul lui și, pe deasupra, urmărea pătimaș întâmplările politice din țară. Nu încăpea îndoială că numele și faptele pomenite în misive aveau să-i fie cunoscute.

A adunat hârtiile în graba mare, le-a dosit din nou după un rând de cărți și, luându-și bastonul și jobenul, s-a repezit în uliță. Ieșind din vestibul, și-a scos ceasornicul din buzunarul de la vestă: erau aproape ceasurile șase din seară. Fără îndoială, Agapito era la Progreso. Cafeneaua nu era departe de locuința lui, doar la vreo zece minute de mers pe jos; dar maestrul era grăbit. A oprit o trăsură și i-a poruncit surugiului să-l ducă acolo cât ai clipi din ochi.

•

L-a găsit pe Cárceles în ungherul lui obișnuit din cafenea, trăncănind despre rolul nefast pe care dinastiile de Austria și de Bourbon îl jucaseră în viața Spaniei. Cu lavaliera mototolită în jurul gâtului, ars de veșnicu-i dor nelecuit, Marcelino Romero câta drept la el, fără să-i dea ascultare, sugând, dus pe gânduri, un cubuleț de zahăr. Contrar obiceiului, Jaime Astarloa nu s-a pierdut în prea multe politețuri; scuzându-se față de pianist, l-a luat deoparte pe Cárceles și i-a povestit istoria, în vorbe spuse pe jumătate, cu fel și chip de temeri:

— E vorba de niște documente care se află la mine acasă, din pricini ce n-au nici în clin, nici în mânecă cu chestiunea. Aș avea nevoie ca un om cu știința domniei voastre să-mi lămurească anumite îndoieli. Fără doar și poate, am toată încrederea că veți da dovadă de toată discreția.

Publicistul s-a arătat încântat. Pusese capăt disertației despre decadența austro-bourbonică și, pe de altă parte, profesorul de muzică nu era un tovarăș de taclale prea plăcut. Așa că, după ce și-au cerut scuze de la Romero, cei doi au părăsit cafeneaua.

Au hotărât să se ducă-n ulicioara Bordadores. Pe drum, Cárceles a pomenit în treacăt de tragica întâmplare din palatul Villaflores, despre care clevetea întreg Madridul. Avea oarecum știre de faptul că Luis de Ayala îi fusese client lui don

Jaime și i-a cerut, cu bine cunoscuta curiozitate a breslei lui, atâtea amănunte despre întâmplare, încât, peste măsură de încurcat, maestrul de scrimă a văzut că nu putea schimba vorba cu una cu două, dând ocol răspunsurilor. Cárceles, care nu pierdea niciun prilej de a-și dovedi disprețul pentru aristocrație, nu s-a arătat deloc mișcat de moartea unui vlăstar al ei.

— O muncă de care poporul suveran va fi scăpat cândva să bată ceasul, a proclamat lugubru, schimbând pe loc vorba în fața privirii mustrătoare a lui don Jaime. După puțină vreme a luat-o însă de la capăt, de astă dată pentru a spune sus și tare că moartea marchizului făcea parte dintr-o istorie de fuste. Pentru jurnalist, lucrurile erau cum nu se poate mai limpezi: marchizului de los Alumbres i se dăduse pașaportul, trosc-pleosc, pentru cine știe ce onoare feștelită. Se zvonea că ar fi fost vorba de sabie sau cam așa ceva, adevărat? Pesemne că don Jaime avea știre.

Maestrul de arme a văzut cu ușurare că ajunseseră în poarta locuinței lui. Pentru întâia oară acolo, Cárceles a dat să iscodească prin salonaș. De cum a zărit cărțile, s-a postat drept în fața lor, cercetând cu priviri critice titlurile imprimate pe cotoare.

— Nu-i rău deloc, a acceptat într-un sfârșit, cu generoasă indulgență. Mie-mi lipsesc unele titluri serioase pentru înțelegerea vremurilor în care s-a potrivit să trăim. Aș spune că Rousseau și, poate, un pic de Voltaire.

Jaime Astarloa nici că se sinchisea de vremurile în care se potrivise să trăiască și cu atât mai puțin de gusturile învechite ale lui Agapito Cárceles în materie de literatură și filosofie, astfel încât și-a întrerupt tovarășul cu cât mai mult tact, îndreptând vorba spre cele ce-i interesau. Cárceles a uitat de cărți și a prins vorba din zbor cu vizibil interes. Don Jaime a scos documentele din ascunzătoare.

— Înainte de orice, don Agapito, mă încred în onoarea domniei voastre, de prieten și cavaler, și nădăjduiesc că veți trata totul cu cea mai mare discreție. Vorbea cu nespusă gravitate și a băgat de seamă că publicistul era mișcat de tonul lui. Am cuvântul domniei voastre?

Cárceles și-a dus solemn mâna la piept.

— Aveți cuvântul meu, fără doar și poate că-l aveți.

Don Jaime s-a socotit că, poate, greșea încrezându-se în Agapito; dar, o dată ajunși aici, nu mai putea da înapoi. A răsfirat hârtiile pe masă.

— Din pricini pe care nu vi le pot împărtăși, căci taina nu-mi aparține, aceste scrisori sunt acum în mâinile mele. Ele au toate un înțeles de taină care mie-mi scapă și pe care, deși nu e de prea mare însemnătate pentru mine, trebuie să-l dezleg. Pe obrazul lui Cárceles se citea acum interesul deșteptat de vorbele ce se desprindeau, nu fără oarecare greutate, de pe buzele maestrului. Pesemne că totul e din pricină că nu cunosc treburile politice ale națiunii; dar nu pot, cu foarte mica-mi putere de înțelegere, să dau sens acestor misive, care fără doar și poate au unul. De aceea am hotărât să recurg la domnia voastră, căci sunteți versat în soiul acesta de lucruri. Binevoiți să le citiți și să încercați a deduce de ce anume se leagă, iar apoi faceți-mi cunoscută autorizata opinie a domniei voastre.

Cárceles a stat locului câteva clipe, țintuindu-l cu privirea, iar maestrul de scrimă a înțeles că jurnalistul era mișcat. Apoi și-a trecut limba peste buze și a privit actele de pe masă.

— Don Jaime, a spus într-un sfârșit, cu nespusă admirație, nicicând nu m-ar fi dus gândul că domnia voastră…

— Nici pe mine, i-a tăiat-o scurt maestrul de arme. Și, ca să fiu drept, trebuie să vă mărturisesc că vraful de hârtii se află aici în pofida vrerii mele. Dar nu am alegere; trebuie să aflu ce înseamnă.

Cárceles a mai privit o dată foile, fără să se hotărască a le atinge. Simțea, fără îndoială, că-n ele se ascundea ceva grav. În sfârșit, de parcă s-ar fi hotărât dintr-o dată, s-a așezat la masă și le-a luat în mână. Don Jaime a rămas în picioare, lângă el. Dată fiind împrejurarea, hotărâse să lase la o parte obișnuitele-i formalisme și să le citească din nou peste umărul prietenului său.

Când a văzut antetele și semnăturile primelor misive, publicistul a înghițit zgomotos în sec. S-a întors de vreo două ori și a privit neîncrezător spre maestru, dar nu a scos nicio vorbă. Citea în tăcere, întorcând cu grijă paginile, zăbovind cu degetul arătător pe câte-un nume pomenit acolo. Când a ajuns pe la jumătate, s-a oprit pe neașteptate, de parcă i-ar fi venit un gând, și a luat-o precipitat de la capăt, citind din nou primele foi. O strâmbătură, ușoară ca un surâs, s-a desenat pe obrazu-i prost bărbierit. O vreme a citit din nou, iar don Jaime, care nu cuteza să-l întrerupă, a așteptat cu sufletul la gură și plin de nădejde.

— V-ați dumirit oarecum? a întrebat în sfârșit, fără a se mai putea abține.

Jurnalistul a făcut un gest grijuliu.

— E cu putință. Dar e vorba doar de o anumită înțelegere. Trebuie să mă conving că suntem pe calea cea bună.

Încruntat, s-a cufundat din nou în citit. După o clipă, a dat încetișor din cap, de parcă ar fi găsit un lucru pe care-l căuta. S-a oprit din nou și a ridicat gânditor privirile în tavan.

— A fost ceva, a spus sumbru, vorbind ca pentru sine. Nu-mi aduc prea bine aminte, dar trebuie că s-a petrecut… pe la începutul anului trecut. Da, era vorba de niște mine. A fost ceva contra lui Narváez; se zicea că ar fi fost băgat în afacere. Cum îl chema pe omul acela?

Jaime Astarloa nu-și aducea aminte să fi fost atât de tulburat niciodată în întreaga-i viață. Deodată, obrazul lui Cárceles s-a luminat.

— Sigur! Da' prost mai sunt! a exclamat, bătând cu palma în masă. Dar trebuie să cercetez numele… E cu putință să fie tocmai el? A răsfoit cât ai clipi din ochi hârtiile, căutându-le din nou pe primele. Pe crucea lui Hristos, don Jaime! E cu putință să nu vă fi dat seama? Aveți în foile astea un scandal nemaivăzut! Vă jur că…

S-au auzit bătăi în ușă. Cárceles a amuțit ca la comandă, cătând bănuitor spre vestibul.

— Așteptați pe cineva?

Maestrul de scrimă a făcut semn cu capul că nu, la fel de nedumerit ca și Agapito. Cu neașteptată prezență de spirit, publicistul a strâns foile, a privit în jur și, ridicându-se în graba mare, le-a pitit sub divan. Apoi s-a întors spre don Jaime.

— Scăpați neîntârziat de oricine-ar fi! i-a șoptit la ureche. Domnia voastră și cu mine trebuie să vorbim!

Năuc, maestrul de arme și-a aranjat dus pe gânduri lavaliera și a trecut prin sufragerie, îndreptându-se spre ușă. Nu se îndoia că avea să afle taina care-o adusese la el pe Adela de Otero și-l costase viața pe Luis de Ayala; faptul că ea începea să se destrame i se părea ireal. O clipă s-a întrebat dacă n-avea să se trezească și să priceapă că totul fusese doar o glumă absurdă, rod al propriei lui închipuiri.

La ușă adăsta un jandarm.

— Don Jaime Astarloa?

Maestrul a simțit că i se face părul măciucă.

— Eu sunt.

Jandarmul a tușit ușor. Avea fața țigănoasă și barba ciopârțită.

— Mă trimite înălțimea Sa Șeful Poliției, don Jenaro Campillo. Vă roagă să aveți bunăvoința de a merge cu mine, pentru a împlini o formalitate.

Don Jaime l-a privit fără să priceapă.

— Poftim? a întrebat, străduindu-se să câștige timp.

Jandarmul l-a văzut nelămurit și a zâmbit, pentru a-l liniști:

— Nu vă faceți griji; e doar o formă. Au apărut pesemne fapte noi legate de marchizul de los Alumbres.

Maestrul de scrimă a clipit, nemulțumit de vizita aceea nepotrivită. Oricum, jandarmul pomenise de fapte noi. Pesemne ceva important. Poate că o găsiseră pe Adela de Otero.

— Vă rog să așteptați o clipă.

— Negreșit. Vedeți-vă liniștit de treabă.

L-a lăsat pe polițist la ușă și s-a întors în salonaș, unde-l aștepta Cárceles, care ascultase toată discuția.

— Ce facem? a întrebat don Jaime încetișor.

Jurnalistul i-a făcut semn să nu se tulbure.

— Duceți-vă, a spus. Eu vă aștept aici, profitând să citesc totul cu și mai mare luare-aminte.

— Ați descoperit ceva?

— Cred că da, dar încă nu-s sigur. Trebuie să mă mai gândesc. Mergeți fără grijă.

Don Jaime a făcut un gest de încuviințare. Nu aveau altă ieșire.

— Voi întârzia doar cât va fi de trebuință.

— Nu vă temeți. În privirile lui Agapito Cárceles licărea ceva ce nu-i prea era pe plac maestrului de arme. Asta, și a arătat spre ușă, are vreo legătură cu ceea ce tocmai am citit?

Jaime Astarloa s-a îmbujorat. Totul stătea să-i scape din frâu. De câteva clipe începuse să pună stăpânire pe el o osteneală cumplită.

— Încă nu știu. Așa cum stăteau lucrurile, nu-i părea nobil să-l mintă pe Cárceles. Vreau să spun că… Dar vorbim la întoarcere. Trebuie să-mi pun rânduială în minte.

A strâns mâna prietenului său și a ieșit, urmându-l pe jandarm. O caretă oficială aștepta jos.

— Unde mergem? a întrebat.

Polițistul călcase într-o baltă și dădea să-și scuture apa de pe ghete.

— La morgă, a răspuns. Și, așezându-se, a început să fluiere un refren la modă.

•

Campillo îl aștepta într-un cabinet al Institutului medico-legal. Avea stropi de sudoare pe frunte, peruca cu bucle și coadă i se strâmbase, iar *pince-nez*-ul îi atârna la capătul cordelușei prinse de rever. Când l-a văzut intrând pe maestru, s-a ridicat zâmbind cuviincios.

— Îmi pare nespus de rău, domnule Astarloa, că trebuie să ne vedem pentru a doua oară în aceeași zi și în atât de puțin plăcute împrejurări.

Don Jaime a căutat neîncrezător jur-împrejur. Voia să pară neșovăielnic și să nu-și strice ultimele rămășițe de îndrăzneală, ce răbufneau, după câte se părea, din toți porii. Totul trecuse dincolo de marginile între care suiau și coborau îndeobște emoțiile pe care obișnuia să și le țină-n frâu.

— Ce se petrece? a întrebat, fără a-și tăinui înfrigurarea. Eram acasă, dezlegând ceva de seamă…

Jenaro Campillo a făcut un gest de scuză.

— Fiți fără grijă, nu vă stingheresc decât câteva minute. Știu că împrejurarea vă e neplăcută; dar, credeți-mă, s-au ivit fapte neașteptate. A plescăit, parcă pentru a-și da pe față propria-i nemulțumire față de tot ce se petrecea. Și în ce zi, Sfinte Doamne! Veștile pe care tocmai le-am primit nu sunt nici ele prea de soi. Trupele răzvrătite vin asupra Madridului, se zvonește că regina s-ar putea vedea silită să plece-n Franța și există temeri în legătură cu o răzmeriță pe ulițe. Vedeți deci ce panaramă! Dar, dincolo de împrejurările politice, dreptul comun trebuie să-și urmeze calea fără de ocol. *Dura lex*, *sed lex.* Nu credeți?

— Iertați-mă, domnule Campillo, dar nu mă dumiresc. Nu mi se pare că acesta ar fi locul cel mai nimerit pentru a…

Șeful poliției a ridicat o mână, cerându-i să aibă răbdare.

— Sunteți amabil să mă însoțiți?

A întins arătătorul, indicând drumul. Au coborât câteva trepte și au luat-o pe un coridor întunecat, cu pereții acoperiți cu plăci albe de faianță și pete de umezeală pe tavan. Era luminat de lămpi cu gaz, ale căror flăcări fremătau sub suflul ușor al aerului, ce l-a făcut pe Jaime Astarloa să tremure, căci purta doar redingota subțire de vară. Deși zgomotul pașilor li se pierdea până-n celălalt capăt al coridorului, bolta îl sporea în ecouri sinistre.

Campillo s-a oprit și a împins o ușă cu geamuri de cristal șlefuit, invitându-și însoțitorul să intre primul. Maestrul de scrimă a pătruns într-un salonaș mobilat cu vechi fișiere din lemn întunecat la culoare. Când i-a văzut în ușă, un slujbaș municipal s-a ridicat din dosul unui pupitru. Era slab, de vârstă nedeslușită, iar halatul său alb era plin de pete galbene.

— Numărul șaptesprezece, Lucio. Fii, te rog, gentil.

Slujbașul a luat un formular de pe masă și, cu el în mână, a deschis una din ușile batante din celălalt capăt la încăperii. Înainte de a-l urma, polițistul a scos un *puro* din buzunar și i l-a oferit lui don Jaime.

— Vă mulțumesc, domnule Campillo. V-am spus și azi-dimineață că nu fumez.

Celălalt a înălțat mustrător o sprânceană.

— Spectacolul pe care mă văd silit a vi-l oferi nu-i prea plăcut, a spus, punându-și țigara de foi în gură și aprinzând un chibrit. Fumul de tutun te ajută îndeobște să suporți atari lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Veți vedea pe loc.

— Orice-ar fi, nu-mi face trebuință să fumez.

Polițistul a dat din umeri.

— Cum vă e voia.

Au pătruns într-un salon spațios, cu aceleași plăci albe de faianță pe pereți și cu pete identice de reveneală pe tavanul nu prea înalt. Într-un ungher se afla un fel de lavoar mare, al cărui robinet picura fără răgaz.

Don Jaime s-a oprit fără voie, și frigul ce domnea în încăpere l-a pătruns până-n oase. Nu mai fusese niciodată la morgă, și nu-și închipuise că putea fi atât de tristă și de posomorâtă. În lungul sălii erau aliniate o jumătate de duzină de mese mari de marmură; pe patru dintre ele, sub cearșafuri se profilau trupuri țepene. Înfrigurat, maestrul de arme a închis pentru o clipă ochii, umplându-și și golindu-și plămânii aproape deodată. În încăpere plutea un iz ciudat.

— Fenol, l-a dumirit polițistul. E folosit drept dezinfectant.

Don Jaime a încuviințat, mut. Privirile i se puseseră pe unul dintre cadavrele întinse pe marmură. La un capăt al cearșafului se iveau picioarele unui bărbat. Băteau în galben și păreau să sclipească sub lumina de culoarea cerii prefirată de lămpi.

Jenaro Campillo îi urmărise privirea.

— Pe acesta-l cunoașteți, a spus cu o dezinvoltură care maestrului i s-a părut monstruoasă. Dar pe noi ne interesează altul.

A împuns cu havana spre masa alăturată, acoperită cu alt cearșaf. Sub el se ghicea o făptură mai măruntă și mai fragilă.

Polițistul a pufăit un vălătuc des de fum și l-a oprit pe don Jaime lângă cadavrul acoperit.

— A apărut pe la jumătatea dimineții, a spus, plutind pe Manzanares[23]. Cam pe când domnia voastră și cu mine vorbeam tihnit în palatul Villaflores. Fără doar și poate că au azvârlit-o în râu noaptea trecută.

— Au azvârlit-o?

— Da, a râs sarcastic, de parcă ar fi descoperit ceva negrăit de vesel. Vă pot asigura că e orice,

dar nici sinucidere, nici accident. Chiar nu vreți să-mi urmați sfatul și să trageți de câteva ori dintr-o havană? Cum vă e voia. Dar tare mă tem, domnule Astarloa, că va trece multă apă pe gârlă până să uitați ce veți vedea; nu-i deloc ușor. Cu toate acestea, mărturia domniei voastre ne e de trebuință pentru a încheia recunoașterea. Una care nu-i deloc lesne de făcut. Veți vedea chiar acum din ce pricină.

Vorbind, i-a făcut semn slujbașului, care a dat cearșaful deoparte. Maestrul de scrimă a simțit cum din stomac îi urca spre țeastă o amețeală profundă, și cu chiu, cu vai a putut să și-o stăpânească, trăgând cu deznădejde aer în piept. Picioarele i s-au muiat și a trebuit să se sprijine de masă ca să nu cadă.

— O recunoașteți?

Don Jaime s-a străduit să privească la cadavrul despuiat. Era o femeie tânără, de statură mijlocie, care pesemne că doar cu câteva ore în urmă mai era încă atrăgătoare. Pielea era de culoarea cerii, pântecele îi căzuse adânc între oasele șoldurilor, iar sânii, ce fuseseră pesemne învolți în timpul vieții, îi lunecau de-o parte și de alta a trupului, spre brațele nemișcate și țepene, întinse în lungul coastelor.

— Bună treabă, așa-i? a murmurat Campillo din spate.

Cu o ultimă sforțare, maestrul de arme a privit din nou la ceea ce nu cu multă vreme în urmă fusese un chip. În locul lui erau acum numai piele, carne și oase măcelărite. Nasul nu mai era deloc, iar gura era doar o gaură neagră fără buze, în care se deslușeau câțiva dinți sparți. În locul ochilor se zăreau doar două găvane roșietice. Părul negru și des era murdar și încâlcit, plin cu mâl de râu.

Nemaiputându-i îndura vederea, cutremurându-se de oroare, don Jaime s-a tras departe de masă. A simțit sub braț mâna prevenitoare a polițistului, a

tras în piept mirozna havanei lui și i-a auzit apoi șoapta.

— O recunoașteți?

Don Jaime a făcut semn cu capul că nu. Prin mintea-i urgisită s-a perindat icoana vechiului coșmar: o păpușă oarbă plutind pe un iaz. Dar abia la vorbele lui Campillo i s-a strecurat încet până-n cel mai ascuns cotlon al sufletului frigul de moarte:

— Cu toate acestea, domnule Astarloa, ar trebui să o puteți recunoaște, în pofida rănilor. E vechea elevă a domniei voastre, doña Adela de Otero!

• Capitolul al șaptelea •

Cu privire la ademenire

„*În scrimă, a ademeni adversarul înseamnă a-l face să-și părăsească poziția de gardă.*”

A priceput cu greu că șeful poliției îi vorbea de câtăva vreme. Ieșiseră din beci și se aflau din nou la același nivel cu ulița, într-un cabinet micuț din Institutul medico-legal. Astarloa stătea nemișcat, rezemat de spătarul scaunului; privea orbește la o gravură începătoșată ce atârna pe perete, un peisaj nordic, cu lacuri și brazi. Brațele-i atârnau de-o parte și de alta a trupului, iar ochii cenușii erau goi, acoperiți parcă de un văl opac.

— Am găsit-o prinsă în trestii, pe malul stâng, sub podul Toledo. E ciudat că nu a purtat-o curentul, când te gândești ce ploaie zdravănă a căzut azi-noapte; asta ne îngăduie să credem că au aruncat-o în apă înainte de ivirea zorilor. Dar nu izbutesc să pricep de ce s-au ostenit s-o ducă până acolo, în loc să o lase în casa ei.

Campillo a tăcut și l-a privit întrebător pe maestru, parcă pentru a-i îngădui să întrebe ceva. Nezărind însă nimic pe chipul lui, a ridicat din umeri. Mai avea încă țigara de foi între buze și-și curăța sticlele *pince-nez*-ului cu batista mototolită pe care-o scosese din buzunar.

— Când m-au înștiințat că au găsit cadavrul, am ordonat să se forțeze ușa casei. Trebuia să o fi făcut mai din vreme, pentru că acolo, în casă, totul era cât se poate de urât: urme de luptă, mobile

stricate și sânge. Mult sânge, ca să spun drept. O baltă mare în iatac și o dâră pe coridor… Parcă s-ar fi tăiat un vițel, dacă-mi îngăduiți să vorbesc astfel. L-a privit pe maestrul de scrimă, vrând să vadă cum îi primea spusele; voia să afle, poate, dacă istorisirea era îndeajuns de realistă pentru a-l mișca. Pesemne că nu a izbutit, pentru că s-a încruntat, a frecat și mai energic *pince-nez*-ul și a înșirat mereu alte și alte amănunte macabre, cercetându-l fără întrerupere cu coada ochiului. Se pare că au omorât-o foarte… conștiincios și apoi au scos-o pe ascuns și au zvârlit-o în râu. Nu știu dacă la mijloc a mai fost și altceva, înțelegeți ce vreau să spun, tortură sau altele asemenea; deși, ținând seama de starea în care-au adus-o, tare mă tem că da. Singurul lucru de care nu mă îndoiesc e că doamna de Otero a trecut prin toate relele înainte de a părăsi, destul de moartă, locuința din ulița Riano…

Campillo s-a oprit, pentru a-și potrivi cu grijă *pince-nez*-ul, după ce a privit în zare, cu un aer mulțumit, luciul lentilelor.

— Destul de moartă, a repetat îngândurat, înainte de a-și reînnoda șirul vorbelor. În iatac am găsit și unele șuvițe de păr care, neîndoielnic, îi aparțin răposatei. Lângă ele era o bucată de stofă albastră, pesemne smulsă în luptă, ce se potrivește cu gaura din rochia pe care o purta când au scos-o din râu. Polițistul a băgat două degete în buzunarul de sus al vestei și a scos un ineluș, o verigă de argint. Cadavrul avea asta pe inelarul de la mâna stângă. Ați văzut-o vreodată?

Jaime Astarloa a mijit pleoapele și apoi le-a deschis, de parcă s-ar fi trezit dintr-un somn nesfârșit. S-a întors, nespus de palid, spre Campillo; până și ultima boare de sânge îi fugise din obraji.

— Poftim?

Polițistul s-a înfipt mai bine-n scaun; fără doar și poate, nădăjduise ca Jaime Astarloa să-și dea

mai mult interes, dar purtarea-i somnambulescă începea să-l scoată din pepeni. După emoția primelor clipe, acesta se închisese într-o mutenie îndărătnică, de parcă nu i-ar fi păsat nici cât negru sub unghie de întreaga întâmplare.

— Vă întrebam dacă ați văzut vreodată această verigă.

Maestrul de arme a întins mâna și a apucat între degete inelușul firav de argint. I-a venit din nou în cuget dureroasa amintire a strălucirii lui pe mâna cu piele mată. L-a pus apoi pe masă.

— Era al Adelei de Otero, a confirmat nepăsător.

Campillo a făcut încă o încercare.

— Nu izbutesc să pricep, domnule Astarloa, de ce s-au înverșunat așa împotriva ei. Din răzbunare? Sau or fi vrut să-i smulgă vreo destăinuire?

— Nu am habar.

— Știți, poate, dacă femeia avea dușmani?

— Nici asta.

— Mare păcat de ce i-au făcut. Pesemne că a fost foarte frumoasă.

Don Jaime s-a gândit la gâtul gol, cu pielea mată, sub pletele negre strânse pe ceafa cu agrafa de sidef. Și-a adus aminte de ușa întredeschisă, de foșnetul jupoanelor, de pielea ei, sub care părea că se ascunde o toropeală negrăit de dulce. „Eu nu exist”, spusese ea în noaptea când totul fusese cu putință, dar nimic nu se petrecuse. Acum era adevărat; nu mai exista. Mai era doar carnea moartă, putrezind pe masa de marmură.

— Peste poate, a răspuns după un timp. Adela de Otero era nespus de frumoasă.

Polițistul s-a gândit că-și pierduse mult prea multă vreme cu maestrul. A strâns inelușul, a aruncat havana în scuipătoare și s-a ridicat.

— Întâmplările de azi v-au zdruncinat, iar vina e numai a mea, a spus. Dacă credeți de cuviință, mâine dimineață, după ce vă veți fi odihnit și vă veți fi venit în fire, am putea vorbi din nou. Sunt

sigur că este o legătură între moartea marchizului și cea a femeii, iar domnia voastră sunteți unul din puținii care mă pot ajuta să găsesc calea de urmat în toată istoria. Ce părere aveți: în cabinetul meu de la Guvern, la orele zece, e bine?

Jaime Astarloa l-a privit pe polițist de parcă îl vedea prima oară.

— Sunt suspect? a întrebat.

Campillo a clipit din ochii de pește.

— Cine dintre noi nu e, în vremurile astea? a comentat frivol.

Dar maestrul de scrimă nu părea mulțumit de răspuns.

— Vorbesc cu temei. Vreau să știu dacă mă bănuiți de ceva.

Campillo s-a legănat pe picioare, cu o mână în buzunarul pantalonilor.

— Nu în chip deosebit, dacă asta vă liniștește, a răspuns după câteva clipe. Dar nu pot exclude încă pe nimeni, iar domnia voastră sunteți singurul care mi-e la îndemână.

— Mă bucur să vă fiu de folos.

Polițistul a surâs împăciuitor, parcă cerând înțelegere.

— Nu vă simțiți jignit, domnule Astarloa, a spus. La urma urmelor, veți fi de acord cu mine că multe fire se îndărătnicesc să se lege de la sine: mor doi din clienții domniei voastre. Au ceva comun: scrima. Unul e omorât cu floreta. Totul se învârte în jurul aceluiași lucru, deși nu cunosc două date importante: în jurul a ce anume se petrec faptele și ce rol jucați domnia voastră în ele. Dacă, într-adevăr, jucați vreunul.

— Îmi dau seama ce vă frământă, dar, cu părere de rău, nu vă pot fi de niciun folos.

— Mie-mi pare și mai rău. Dar veți pricepe că, așa cum stau lucrurile, nu pot să vă trec cu vederea ca posibil participant la cele petrecute. La etatea mea și cu tot ce știu de când sunt în breaslă, în

atari treburi nu o trec cu vederea nici pe biata mama.

— Vorbind pe șleau, mă aflu sub urmărire.

Campillo s-a strâmbat, de parcă, în ceea ce-l privea pe maestrul de arme, o asemenea vorbă ar fi fost prea mare.

— Să spunem că încă-mi mai e de trebuință mult stimata colaborare a domniei voastre, domnule Astarloa. Dovadă că v-am invitat mâine la cabinetul meu. Și că vă rog, cu tot respectul cuvenit, să aveți bunătatea de a nu părăsi orașul și de a fi lesne de găsit.

Don Jaime a încuviințat în tăcere, aproape neatent, și s-a ridicat, luându-și pălăria și bastonul.

— A fost cercetată slujnica? a întrebat.

— Care slujnică?

— Cea care lucra pentru doña Adela. Cred că o cheamă Lucía.

— Ah! Iertați-mă, vă rog. Nu pricepusem bine. Da, slujnica, desigur. Ei bine, nu. Vreau să spun că n-am putut da de ea. Portăreasa crede că a fost concediată acum vreo săptămână și că de atunci n-a mai dat pe acolo. Nu are niciun rost să vă mai spun că am răsturnat pământul, doar om găsi-o.

— Și ce-au mai zis portarii?

— Nici ei nu ne-au fost de prea mare ajutor. Aseară, din pricina furtunii, n-au auzit nimic. În ce-o privește pe doamna de Otero, știu foarte puține. Și, chiar dacă știu ceva, tac din prevedere sau de fiică. Casa nu era a ei; o închinase cu trei luni în urmă printr-un terț, un împuternicit, pe care l-am cercetat fără folos. Și-a adus puține bagaje. Nimeni nu știe de unde venea, deși avem dovezi cum că ar fi trăit un timp în străinătate. La revedere, domnule Astarloa. Și nu uitați de întâlnirea noastră.

Maestrul l-a privit cu nepăsare.

— N-am să uit. Bună seara.

•

A zăbovit îndelung în cale, sprijinindu-se în baston și privind cerul întunecat; stratul de nori se destrămase, lăsând vederii câteva stele. Oricine ar fi trecut pe lângă el ar fi rămas, fără îndoială, uimit privindu-i fața abia luminată de văpaia ștearsă a felinarelor cu gaz. Obrazul osos al maestrului de scrimă părea tăiat în piatră, ca într-o lavă care cu doar câteva clipe mai înainte fusese fierbinte și acum se întărise sub suflul frigului de moarte. Dar nu era vorba doar de obraz. Simțea în piept, rar și molcom, bătăile inimii, asemenea celor ce-i zvârcoleau șerpi sub tâmple. Nu știa din ce pricină sau, ca să fim drepți, nu-și îngăduia să se gândească prea mult la asta; de când privise cadavrul Adelei de Otero, zăpăceala ce-l scosese din minți în ultimele ore se spulberase ca prin minune. Morga înghețată părea că-și lăsase pecetea înlăuntru-i. Dar acum mintea i se limpezise; își putea ține întru totul în frâu până și ultimul mușchi al trupului. Era ca și cum lumea înconjurătoare și-ar fi recăpătat adevăratele măsuri și el ar fi putut-o privi din nou, în felul lui, oarecum de la depărtare, după ce-și regăsise vechea seninătate.

Ce se petrecuse oare cu el? Maestrul de arme nu știa. Era sigur însă că, din pricini neștiute, moartea Adelei de Otero îl izbăvise, risipind ocara și umilința ce-l chinuiseră în ultimele săptămâni într-atât, încât îl aduseseră pe pragul nebuniei. Ce amară mulțumire îl încerca acum, descoperind că fusese tras pe sfoară nu de călău, ci de victimă! De-acum înainte, totul avea să fie altminteri. Avea, în sfârșit, trista mângâiere de a ști că nu fusese vorba de uneltirea unei femei, ci de planul dus cu îngrijire la bun sfârșit de cineva fără scrupule și fără suflet, un ucigaș neîndurător, pe care nu-l știa încă, dar poate că avea să-l afle grație epistolelor pe care Agapito Cárceles le va fi descifrat de-acum în casa din ulița Bordadores. Venise momentul să întoarcă foaia. Marioneta ieșea din joc, își rupea firele. Avea să lucreze după propria-i voie; de

aceea nu-i spusese nimic polițistului. Acum, o dată risipit zbuciumul, creștea fără zăgaz în el o mânie de piatră, o ură fără sfârșit, trează și liniștită.

Maestrul a tras adânc în piept aerul proaspăt al nopții și, sprijinindu-se cu toată puterea în mânerul bastonului, s-a îndreptat spre casă. Sosise clipa să afle, căci bătuse ceasul răzbunării.

•

A trebuit să dea mai multe ocoluri. Deși bătuseră de ceva vreme ceasurile unsprezece din noapte, pe ulițe domnea agitația. Soldați și jandarmi călare patrulau peste tot, iar la răscrucea ulicioarei Hileras a deslușit urmele unei baricade, pe care mai mulți locuitori de prin împrejurimi o făceau bucățele sub privirile atente ale forțelor de ordine. Dinspre Plaza Mayor venea zgomot mare; o ceată de halebardieri din Gardă trecea prin fața Teatrului Regal cu baionetele la pușcă. Noaptea era tulbure, dar Jaime Astarloa, adânc cufundat în propriile gânduri, abia a aruncat o privire spre cele ce se petreceau în jurul său. A urcat în goană scările și a deschis ușa, așteptând să dea de Cárceles. Dar locuința era pustie.

A aprins un chibrit și l-a apropiat de fitilul lămpii, nevenindu-i să creadă că publicistul era lipsă la apel. Cuprins de presimțiri negre, a aruncat zadarnic o privire în iatac și în galeria de scrimă. S-a întors în cabinet, a scotocit sub divan și-n dosul cărților de pe raft, dar n-a găsit actele. Totul e absurd, și-a spus. Agapito Cárceles nu putea să fi plecat așa, pur și simplu, fără a vorbi mai întâi cu el. Unde-o fi dosit oare scrisorile? Prin minte i-a trecut un gând ce l-a făcut să se cutremure: nu cumva le luase cu el?

Privirile i-au căzut pe o foaie de hârtie lăsată pe masa de scris. Înainte de a pleca, Agapito îi scrisese câteva rânduri:

Stimate don Jaime,

Afacerea-i pe drumul cel bun. Mă văd silit să ies, pentru a face unele cercetări. Aveți încredere în mine.

Foaia nu era nici măcar semnată. Maestrul de scrimă a ținut-o preț de o clipă între degete, apoi a mototolit-o și a azvârlit-o pe dușumea. Era limpede ca lumina zilei că Agapito luase epistolele cu el, și asta l-a mâniat. Dintr-o dată, i-a părut rău că se-ncrezuse în jurnalist și s-a blestemat în gura mare pentru prostia făcută. Dumnezeu știa pe unde se plimba individul acela cu hârtiile pe care Luis de Ayala și Adela de Otero le plătiseră cu propria lor viață.

A luat fără-ntârziere o hotărâre și, fără să se gândească prea mult, a coborât scările. Știa unde locuia Cárceles; era gata să meargă la el acasă, să-și recapete scrisorile și să-l silească să-i mărturisească tot ce știa, chiar de-ar fi trebuit să folosească forța.

S-a oprit pe palier, încercând să judece. Povestea aceea nu era nici pe departe un joc. „Doar n-o să-mi pierd capul din nou", și-a spus, încercând să-și țină firea, tocmai pentru că era gata-gata să și-o piardă. În bezna scării pustii, s-a rezemat de perete, calculând pașii pe care urma să-i facă. Fără doar și poate, mai întâi trebuia să meargă la Cárceles acasă. Și apoi? Apoi, singura cale judicioasă ducea drept la Jenaro Campillo; se jucase destul de-a v-ați-ascunselea cu el. A cugetat amărât la timpul prețios pe care-l pierduse din pricina propriilor temeri și a hotărât să nu mai repete greșeala. Avea să fie sincer cu șeful poliției și să-i predea hârtiile lui Ayala, pentru ca măcar Justiția să-și urmeze cursul așa cum se cuvenea. A zâmbit trist, închipuindu-și cum avea să-l primească don Jenaro a doua zi de dimineață, când avea să i se înfățișeze cu vraful de misive sub braț.

A luat în considerare și posibilitatea de a se duce la poliție înainte de a-l vedea pe Cárceles, dar asta

însemna să facă față mai multor greutăți. Una era să ai dovezile în mână și alta, cu totul alta, să înșiri o istorioară căreia i se putea da sau nu crezare; o istorioară care, pe deasupra, era întru totul contrară spuselor lui din timpul celor două întrevederi avute cu Campillo în ziua aceea. Și, colac peste pupăză, Cárceles, ale cărui intenții îi erau necunoscute, putea pur și simplu să nege totul; nici nu-și semnase biletul, unde, de altminteri, nu pomenea nici măcar în treacăt problema care-i preocupa. Nu. Era limpede ca lumina zilei. Mai întâi trebuia să-l caute pe prietenul necredincios.

Atunci, abia atunci, a priceput ceva și l-a trecut un fior neplăcut. Răspunzătorul de cele petrecute, oricine ar fi fost, omorâse până acum doi oameni și, la nevoie, putea să-l ucidă și pe al treilea. Dar faptul că era și el în primejdie, că putea fi omorât ca și ceilalți, nu l-a îngrijorat prea tare. Gândul l-a frământat doar câteva clipe, și a priceput uimit că o asemenea posibilitate îi trezea mai mult curiozitatea decât teama. Privite astfel, lucrurile erau mai simple, și le putea analiza în lumina propriilor lui gânduri. Nu mai era vorba de întâmplări străine, în care se vedea băgat împotriva voinței sale, forțat la neputință; căci asta-i pricinuise până atunci tulburare și spaimă. Dar, dacă el însuși putea fi următoarea victimă, totul era mai lesnicios, fiindcă nu mai trebuia să se mărginească la a merge pe urmele sângeroaselor semne lăsate de ucigași; ei singuri vor veni la el. *La el.* Sângele bătrânului maestru de scrimă a clocotit gata de luptă în vinele-i ostenite. De prea multe ori se văzuse silit de-a lungul vieții să pareze fel și chip de lovituri, ca să se mai sperie de încă una, chiar dacă era dată din spate. Pesemne că Luis de Ayala și Adela de Otero nu stătuseră la pândă; dar el da, el avea să stea. Așa cum obișnuia să le spună elevilor, tușa în terț nu era la fel de lesnicioasă ca aceea în cuartă. Iar el se pricepea să pareze loviturile în terț. Dar și să le dea.

S-a hotărât. Chiar în acea noapte avea să-și recapete hârtiile încredințate de Luis de Ayala. Cu ele-n minte, s-a întors pe scară, a deschis ușa, și-a agățat bastonul în cuier, lângă umbrele, și a luat altul, din mahon și cu mâner de argint, ceva mai greu decât cel dinainte. A coborât din nou scara, trecând distrat bastonul peste barele de fier forjat ale balustradei. În baston avea ascunsă o sabie din cel mai de soi oțel, ascuțită ca un brici.

•

A zăbovit în fața ușii de la intrare, aruncând o privire prevăzătoare într-o parte și în alta, înainte de a se aventura prin furnicarul umbrelor din ulicioara pustie. A coborât până la răscrucea cu ulița Arenal și, la lumina unui felinar, lângă zidul de cărămizi al bisericii San Ginés, a privit acele ceasornicului. Mai erau douăzeci de minute până la miezul nopții.

A făcut câțiva pași. Abia de putea distinge câte ceva în uliță. Din pricina ultimelor întâmplări, oamenii hotărâseră să se zăvorască în case și doar câte un pierde-noapte mai cuteza să hoinărească prin Madridul care, sub palidele lumini ale nopții, părea un oraș-fantomă. Soldații de la răscrucea cu ulița Postas dormeau înveliți în mantale pe trotuare, lângă puștile așezate în piramidă. O santinelă, cu obrajii umbriți de viziera chipiului, a dus mâna la cozoroc, răspunzând la salutul lui Jaime Astarloa. În fața Poștei, câțiva jandarmi păzeau clădirea cu mâna pe mânerul sabiei și carabina-n spate. Luna rotundă se ițea roșiatică din dosul acoperișurilor întunecate, în capătul șoselei San Jerónimo.

Maestrul de arme a avut noroc. O berlină de închiriat i-a tăiat calea chiar la cotul drumului ce ducea spre Alcalá, tocmai când era deznădăjduit că nu avea s-o mai găsească. Surugiul se îndrepta spre casă și l-a acceptat cam în silă. Don Jaime s-a instalat pe banchetă și i-a dat adresa lui Agapito Cárceles, o casă veche de pe lângă Puerta de

Toledo. Cunoștea locul din întâmplare, și s-a felicitat pentru asta. Cândva, Cárceles stăruise să-i poftească la el pe toți amicii de la cafeneaua Progreso, pentru a le citi primul și al doilea act din drama sa *Toți ca unul sau Poporul suveran*, o compoziție vijelioasă, în versuri libere, ale cărei prime două foi, dacă s-ar fi nimerit vreodată să fie reprezentate pe-o scenă, ar fi fost de-ajuns pentru a-l trimite pe autor să petreacă ceva vreme în orice temniță din Africa, fără ca neobrăzatul plagiat după *Fuenteovejuna*[24] să-i poată servi drept circumstanță atenuantă.

Ulicioarele întunecate defilau pustii prin fața ferestruicii deschise a trăsurii; se auzea doar tropotul calului și pocnetul biciului din mâna surugiului. Jaime Astarloa chibzuia la purtarea pe care ar fi fost nimerit să o adopte față de prietenul său. Nu încăpea îndoială că publicistul descoperise în hârtiile acelea ceva scandalos, de care inima îl îndemna să profite de unul singur. Nu era dispus să îngăduie așa ceva, printre altele și pentru că-l indigna abuzul de încredere al cărui obiect fusese. Potolindu-se un pic, s-a gândit că era cu putință și ca Agapito Cárceles să nu fi fost rău intenționat când luase foile cu el; voise pesemne să facă doar unele cercetări cu ele-n mână, comparându-le cu date arhivate în propria-i locuință. Oricum, avea să scape curând de îndoieli. Trăsura se oprise și surugiul se aplecase pe capră.

— Aici e, domnule. Ulița Taberna.

Fundătura era strâmtă și prost luminată; pe deasupra, puțea a murdărie și a poșircă. Don Jaime i-a poruncit să-l aștepte o jumătate de ceas, dar surugiul nu s-a învoit, spunând că era foarte târziu. Atunci maestrul i-a plătit, și trăsura s-a îndepărtat. A pornit-o prin fundătură, încercând să deslușească unde se afla casa prietenului.

N-a găsit-o prea curând, și a izbutit numai din pricină că și-a amintit că ajungeai la ea printr-un *patio* în care se intra printr-o arcadă. O dată ce a

dat de ea, a căutat aproape pe pipăite scara și a urcat până la ultimul cat, sprijinindu-se de balustradă și ascultând scârțâitul treptelor de scândură sub picioarele sale. Când a ajuns în galeria interioară ce da ocol celor patru pereți ai acelui *patio*, a scos din buzunar o cutie cu chibrituri și a aprins unul. Nădăjduia să nu fi greșit ușa, pentru că altminteri ar fi trebuit să piardă vremea cu lămuriri deloc plăcute; nu putea deștepta vecinii la ora aceea. A bătut de două ori în ușă, dând de fiecare dată trei lovituri cu mânerul bastonului.

A așteptat în zadar. A bătut din nou și și-a lipit urechea la ușă, nădăjduind să audă oareceva; dar înlăuntru domnea o tăcere deplină. Dezamăgit, și-a spus că pesemne Cárceles nu se afla acolo. Dar unde putea fi la ceasul acela? A bâjbâit șovăielnic și a bătut din nou în ușă, de astă dată cu mai multă vlagă, cea a pumnului. Probabil că jurnalistul dormea un somn adânc. A ascultat din nou, dar tot în zadar.

A făcut un pas înapoi, sprijinindu-se cu spatele de balustrada galeriei. Totul părea de nedezlegat până a doua zi, fapt deloc încurajator. Trebuia să-l vadă neîntârziat pe Cárceles sau, cel puțin, să-și recapete scrisorile. După o scurtă șovăială, a hotărât să le creadă furate. Pentru că, neîndoios, oricare-i vor fi fost motivele, Cárceles comisese pur și simplu un furt. Iar gândul l-a umplut de mânie.

De câteva clipe, un gând îi dădea târcoale, și s-a trezit luptând cu propriile-i mustrări de conștiință: să spargă ușa. La urma urmelor, de ce nu? Când îi luase hârtiile, publicistul se comportase deplorabil. Pe când cazul lui era diferit. Jaime Astarloa nu voia decât să ia înapoi ceea ce, în tragice împrejurări, ajunsese să-i aparțină.

S-a apropiat de ușă și a bătut din nou, fără nădejde. Ducă-se dracului menajamentele. N-a mai așteptat să i se răspundă, ci a pipăit broasca,

încercând să vadă cât de solid era prinsă-n ușă. A aprins un chibrit și a cercetat-o cu luare-aminte. Nu era cazul s-o scoată, pentru că ar fi deșteptat vecinii. Pe de altă parte, nici nu părea prea zdravănă. Ciudat, dar, aplecându-se și privind prin gaură, i s-a părut că deslușește vârful unei chei băgate-n broască pe dinăuntru. S-a îndreptat de spate, frecându-și nerăbdător mâinile. La urma urmelor, poate că Agapito era înăuntru. Pesemne că, închipuindu-și cine-l vizita, nu voia să deschidă și-l lăsa să creadă că nu era acasă. Toate astea nu-i plăceau deloc, și maestrul de scrimă se simțea mai hotărât cu fiecare clipă ce trecea. Avea să-i plătească stricăciunile lui Cárceles, dar era hotărât să pătrundă-n casă.

A privit în jur, iscodind după ceva cu care să poată forța broasca. Nu se prea pricepea la astfel de treburi, dar și-a închipuit că, de-ar fi găsit ceva ce-i putea servi drept pârghie, ușa avea să se deschidă într-un sfârșit. A străbătut galeria la lumina chibriturilor ținute sub pavăza palmei, dar n-a găsit nimic și s-a oprit, gata să-și piardă din nou orice nădejde. Mai avea trei chibrituri, și nu găsise nimic care-ar fi putut servi țelurilor lui.

Când credea că totul e pierdut, a dat de niște bare de fier ruginite înfipte în peretele galeriei, ca o scară. A privit în sus și a văzut în tavan o mică lucarnă, ce dădea fără doar și poate pe acoperiș. Inima a început să-i bată mai iute, căci și-a adus aminte că, de partea cealaltă, locuința lui Cárceles avea o terasă nu prea mare; pesemne că pe acolo era mai lesne de intrat decât pe ușa din față. Și-a scos jobenul și redingota, a luat bastonul în dinți și a suit până la lucarnă. A deschis-o fără greutate, și privirilor lui li s-a înfățișat bolta spuzită de stele. Cu cea mai mare precauție, și-a tras tot trupul prin geamlâc, pipăind olanele. Nu i-ar fi plăcut deloc să alunece și să se zdrobească de pământ trei caturi mai jos. Făcea constant scrimă, ceea ce-l păstra într-o formă mulțumitoare, în pofida vârstei; totuși,

nu mai era de mult nici tânăr, nici viguros. A hotărât să se miște cu cea mai mare precauție, să se prindă de lucruri solide și să miște de fiecare dată un singur mădular, ținându-le neclintite pe celelalte trei, ca puncte de sprijin. În depărtare, un ornic a bătut patru ceasuri și un pătrar. Strecurându-se ca motanii pe acoperiș, maestrul de arme și-a spus că totul era al naibii de grotesc și că, mulțumită nopții cernite, nimeni n-avea să-l zărească într-o poziție atât de puțin la-ndemână.

A mers pe acoperiș cu nesfârșite prevederi, încercând să nu facă zgomote ce-ar fi putut alarma vecinii; ca prin miracol, a ocolit câteva olane sparte și a nimerit pe-o streașină îngustă, chiar deasupra terasei lui Agapito Cárceles. S-a prins de burlan și s-a lăsat să alunece pe terasă, ajungând cu bine jos. A rămas așa câteva clipe, în cămașă și vestă, cu bastonul în mână, trăgându-și sufletul. Apoi a aprins alt chibrit și s-a apropiat de ușă. Era simplă, cu geamuri de cristal, iar clanța mecanică putea fi acționată din afară. Înainte de a o deschide, a privit prin geam; înlăuntru domnea o beznă fără sfârșit.

A strâns din dinți, a deschis fără niciun zgomot ușa și a nimerit într-o bucătărioară îngustă, între soba de gătit și chiuvetă. Luna-și cernea razele sfioase prin fereastră, și la lumina lor a putut deslușI câteva crăticioare pe o masă, lângă resturi de mâncare. A aprins penultimul chibrit, căutând ceva cu care să facă lumină și, în dulapul din perete, a dat de un sfeșnic. A răsuflat ușurat și l-a aprins, luminându-și calea. Pe dușumea, gândacii de bucătărie îi foșgăiau la picioare.

Din bucătărie a trecut într-un vestibul al cărui tapet se cojea, zdrențuit. Era gata să tragă draperia ce da spre o odaie, când i s-a părut că aude un zgomot în dosul ușii din stânga. S-a oprit, a ciulit urechea, dar a auzit doar propriu-i gâfâit. Limba uscată i se lipea de cerul gurii, iar timpanele-i țiuiau; i se părea că trăiește ceva ireal, un vis din

care se putea trezi dintr-o clipă într-alta. A împins domol ușa.

A intrat în iatac, iar Agapito Cárceles era acolo; dar ochii holbați de spaimă ai lui Jaime Astarloa, care își închipuise de mii de ori ce-o să-i spună când avea să-l găsească, nu erau pregătiți pentru o asemenea întâlnire. Cárceles zăcea gol pușcă pe spate, cu mâinile și picioarele legate de cei patru stâlpi ai patului. Pe salteaua mustind de sânge, trupul îi era, din cap până-n picioare, numai răni făcute cu briciul, din care sângele șiroia strălucitor sub văpaia lumânării. Însă nu murise. Deslușind lumina, a dat lingav din cap, dar nu l-a recunoscut pe noul-venit și de pe buzele-i umflate de suferință s-a desprins un geamăt răgușit de spaimă adâncă și nelămurită, parcă cerând îndurare.

Jaime Astarloa amuțise. Mașinal, de parcă sângele i-ar fi înghețat în vine, a făcut fără voie doi pași spre pat și a privit mut trupul torturat al prietenului său. Simțindu-l aproape, Cárceles s-a mișcat ușor.

— Nu… Vă rog… a murmurat cu voce slabă, pe când lacrimi amestecate cu stropi de sânge i se prelingeau pe obraji. Fie-vă milă… Ajunge, fie-vă milă… Asta-i tot… Am spus tot… Îndurare… Nu… Ajunge, pentru numele lui Dumnezeu!

Implorarea a sfârșit într-un chițcăit. Ochii holbați ai nefericitului priveau văpaia lumânării și pieptul i s-a înfiorat în horcăitul agoniei. Jaime Astarloa i-a pus mâna pe frunte; ardea, de parcă sub ea ar fi fost foc. A șoptit, cu vocea gâtuită de oroare:

— Cine-a făcut asta?

Cárceles și-a întors încet privirea spre el, încercând să deslușească cine-i vorbea.

— Necuratul, a șoptit, gemând cu nesfârșită înfricoșare. O spumă galbenă-i curgea din colțurile gurii. Ei sunt… Ucigă-l toaca.

— Unde-s scrisorile?

Cárceles a dat ochii peste cap și s-a cutremurat, sughițând:

— Luați-mă de aici, fie-vă milă… Nu le îngăduiți să mai… Luați-mă de aici, vă implor… Am spus tot… Erau ale lui, ale lui Astarloa… Nu am nicio legătură cu ele, vă jur… Duceți-vă, vorbiți cu el și vă va spune la fel… Eu voiam numai… Nu știu nimic altceva… Fie-vă milă, nu știu nimic altceva!

Don Jaime a tresărit, auzind că muribundul îi pomenea numele. Nu știa cine erau călăii, dar era limpede că Agapito Cárceles îl turnase. A simțit că părul i se făcea măciucă la ceafă. Nu mai avea vreme de pierdut; trebuia să…

Ceva i s-a mișcat în spate. Simțind o prezență străină, maestrul s-a întors pe jumătate, și pesemne că asta i-a salvat viața. Ceva dur i-a trecut razant pe lângă cap și l-a lovit în gât. Buimac de durere și prevăzând că umbra avea să se năpustească asupra lui, a avut totuși destulă prezență de spirit pentru a face un salt într-o parte, înainte ca sfeșnicul să-i cadă din mână și să se stingă pe dușumea.

A dat înapoi și, în beznă, s-a împiedicat de mobile, simțind în față, foarte aproape, suflarea agresorului. Cu forța deznădejdii, a strâns în pumn mânerul bastonului, pe care îl ținea în mâna dreaptă, și a împuns cu el spre locul pe unde necunoscutul ar fi trebuit să treacă pentru a-l ajunge.

Dacă ar fi avut vreme să-și cerceteze sufletul, ar fi fost uimit să vadă că nu simțea niciun soi de teamă, ci doar hotărârea neclintită de a-și vinde cât mai scump pielea. Ura îi dădea acum puterea de a se lupta, iar vigoarea brațului încordat ca un arc răspundea poftei de a face rău, de a-l omorî pe călăul din fața lui. Gândul i-a zburat la Luis de Ayala, la Cárceles, la Adela de Otero. Pe rănile Domnului, n-aveau să-l omoare ca pe ei!

Nici n-a fost conștient de asta, dar, așteptând netemător atacul din umbră, bătrânul maestru de

arme a luat din instinct poziția de gardă la care obișnuia să recurgă când făcea scrimă.

— *La mine*! a strigat sfidător în beznă. A auzit lângă el un gâfâit, și ceva i-a atins vârful bastonului. O mână a tras zdravăn de el, încercând să i-l smulgă, iar Jaime Astarloa a râs pe mutește, auzind cum jumătatea dinspre vârf a bastonului aluneca de-a lungul tăișului de oțel căruia-i servea drept teacă. Asta așteptase; agresorului îi scosese arma din teacă și, fără voie, îi arătase cum stătea și la ce depărtare. Maestrul de scrimă și-a tras brațul înapoi; scoțând spada în întregime și făcând trei fandări la rând pe piciorul drept, a împuns întunericul orbește, de tot atâtea ori. Ceva tare s-a pus în calea celei de-a treia tușe, și s-a auzit un geamăt de durere.

— *La mine*! a strigat din nou don Jaime, repezindu-se spre ușă cu sabia înainte. S-a auzit scrâșnet de mobile căzute pe dușumea, alt obiect a trecut pe lângă el și, lovindu-se de perete, s-a făcut fărâme. Când a lăsat în urmă locul unde-ar fi trebuit să se afle dușmanul său, neprimejdioasa jumătate dinspre vârf a bastonului i-a lovit brațul fără prea mare vlagă.

— Prinde-l! a strigat o voce, cam la vreo două palme de el. O ia la goană spre ușă! M-a împuns cu sabia.

După câte părea, asasinul fusese doar rănit. Dar, mai grav, nu era singur. Don Jaime a șarjat împotriva ușii și a ieșit în vestibul, lovind și împungând în beznă.

— *La mine*!

Ieșirea trebuia să fie la stânga, la capătul vestibulului, dincolo de draperia pe care-o văzuse când intrase. Ceva negru i s-a pus în cale, și altceva a lovit peretele chiar lângă țeasta lui. Don Jaime a lăsat capul în jos, înaintând cu sabia-n mână. A auzit o răsuflare întretăiată, și o mână l-a apucat de gulerul cămășii; a simțit aproape izul înțepător de sudoare și două brațe vânjoase, care

încercau să-l țină pe loc. Cleștele îi strângea pieptul din ce în ce mai tare. Apăsarea îl sufoca și nu se putea depărta, pentru a-și putea folosi sabia. A izbutit să-și elibereze mâna stângă și a pipăit doi obraji prost bărbieriți. Adunându-și bruma de puteri ce-i mai rămăsese, don Jaime și-a apucat adversarul de păr și a dat cu capul, lovindu-l cu toată puterea. A simțit o durere ascuțită între sprâncene și a auzit ceva trosnind sub lovitură. Un lichid călduț și vâscos i s-a prelins pe față; nu știa dacă sângele era al lui sau dacă izbutise să-i frângă nasul agresorului, dar era slobod din nou. S-a lipit cu spatele de perete și s-a lăsat să lunece în lungul lui, descriind jumătăți de cerc cu vârful armei. A dărâmat ceva ce a căzut cu zgomot pe dușumea.

— La mine, canaliilor!

Cineva s-a repezit într-adevăr la el. L-a simțit încă înainte de a-l atinge, i-a auzit târșâitul picioarelor pe dușumea și a împuns orbește cu sabia, până când l-a făcut să dea înapoi. S-a sprijinit din nou de perete, gâfâind, străduindu-se să-și tragă sufletul. Era sfârșit și nu se simțea în stare să le țină piept multă vreme; dar în beznă îi era cu neputință să găsească ieșirea. Pe de altă parte, chiar de-ar fi putut, n-ar fi avut vreme să dea de cheie și să o răsucească în broască, înainte ca ei să se arunce din nou asupra lui. „Până aici ți-a fost, bătrâne”, și-a spus, scrutând fără prea mare nădejde umbrele ce-l înconjurau. Nu-i părea rău să moară acolo, în beznă, dar îl amăra că se prăpădea fără să fi aflat răspunsul.

În dreapta s-a auzit un zgomot. A împuns cu sabia în direcția lui și oțelul s-a îndoit puternic, dând de-o stavilă; unul din asasini luase un scaun drept scut, pentru a putea înainta spre el. A încercat să alunece spre stânga de-a lungul peretelui, dar și-a proptit umărul într-o mobilă, poate un armoar. A dat din sabie cum se pocnește din bici, ascultând cu plăcere șuierul amenințător al armei ce despica aerul; nu încăpea îndoială că dușmanii auzeau și

ei, iar scrâșnetul tăișului îi îndemna la prudență; pentru maestrul de arme asta însemna alte câteva clipe de viață.

Erau din nou în preajma lui; întâi i-a simțit, apoi i-a auzit mișcându-se. S-a repezit înainte, lovindu-se de mobile nevăzute, dărâmând lucruri pe podea, și a dat de alt perete. A rămas acolo, ținându-și suflarea, căci șuieratul ei nu-i îngăduia să audă zgomotele din odaie. Ceva a căzut cu zgomot la stânga lui, neînchipuit de aproape. S-a sprijinit fără șovăială pe piciorul stâng și a împuns noi lovituri, apoi a auzit un geamăt mânios:

— Iar m-a atins!

Hotărât lucru, individul era un imbecil. Jaime Astarloa a profitat de prilej pentru a-și schimba locul, de data aceasta fără să se mai ciocnească de nimic în drum. Râzând în sinea lui, și-a zis că totul era ca-n jocul celor patru unghere. S-a întrebat cât le mai putea ține piept. Desigur, nu prea multă vreme. Dar nu era, la urma urmelor, o moarte chiar atât de rea. Și, oricum, era mult mai bine așa decât să se stingă peste câțiva ani într-un azil, înconjurat de călugărițe care să-i sugă ultimele parale pitite sub pat și dezicându-se de un Dumnezeu în care niciodată nu izbutise să creadă.

— *La mine*!

De astă dată, palida-i chemare la luptă a fost zadarnică. O umbră a trecut în goană pe lângă el, călcând peste faianța spartă, și pe perete s-a desenat deodată un dreptunghi luminos. Umbra s-a strecurat în pripă prin ușa deschisă, urmată de o altă siluetă fugară, care s-a îndepărtat șchiopătând. În galerie se auzeau acum glasurile vecinilor treziți de larma luptei. Se auzeau zgomot de pași, de obloane și de uși ce se deschideau, întrebări speriate și țipete ale cumetrelor. Maestrul a mers împleticit până la ușă și s-a oprit aproape fără simțire în prag, umplându-și cu mare bucurie plămânii cu aerul înfrigurat al nopții. Pe sub haine, își simțea întreaga făptură șiroind de sudoare, iar

mâna în care ținea sabia îi tremura ca o frunză. I-a luat ceva timp să priceapă că, până la urmă, avea să rămână în viață.

Unul câte unul, vecinii speriați și curioși, în cămăși de noapte și luminând locul cu lumânări și lămpi cu gaz, s-au strâns ciopor, aruncând priviri curioase și bănuitoare în locuința unde nu cutezau să intre. Cu felinarul și bastonul de lemn în mână, un paznic de noapte a urcat pe scară până la galerie; vecinii au făcut loc autorităților, care priveau bănuitor la sabia pe care don Jaime o ținea încă în mână.

— I-au prins? a întrebat maestrul de scrimă fără prea mare nădejde.

Paznicul a dat din cap că nu, scărpinându-și țeasta pe sub căciulă.

— A fost cu neputință, domnule. Am urmărit, împreună cu un vecin și-o slugă, doi bărbați care goneau de mama focului pe uliță-n jos; dar, aproape de Puerta de Toledo, s-au urcat într-o trăsură care-i aștepta și au scăpat… S-a petrecut vreo nenorocire?

Don Jaime a încuviințat, arătând spre casă.

— Acolo e un bărbat grav rănit; vedeți ce mai puteți face pentru el. Ar trebui să chemați un medic. Energia ce-l însuflețise pe durata luptei făcea acum loc unei nemăsurate sfârșeli; se simțea dintr-o dată nespus de bătrân și ostenit. Cineva ar trebui să cheme poliția, a mai spus. E urgent să fie înștiințat grabnic șeful, don Jenaro Campillo.

Reprezentantul autorității s-a arătat amabil.

— Chiar acum, a zis, privindu-l atent pe don Jaime și cercetându-i cu îngrijorare obrajii pătați de sânge. Sunteți rănit, domnule?

Maestrul de arme și-a dus degetele la frunte, dar n-a simțit decât arcadele umflate, fără doar și poate din pricina loviturii de cap din timpul luptei.

— Sângele nu-i al meu, a răspuns, surâzând dezolat. Și, dacă vreți să aflați cum arătau cei doi indivizi, cu părere de rău, nu vă pot fi de prea mare

folos. Pot spune doar că unul are nasul spart, iar celălalt a primit două lovituri de sabie.

•

Din dosul sticlelor *pince-nez*-ului, ochii de pește îl priveau cu răceală.

— Asta-i tot?

Jaime Astarloa a privit zațul din ceașca de cafea pe care o ținea în mână. Încă se mai simțea oarecum rușinat.

— Asta-i tot. De astă dată v-am spus cu adevărat tot ce știu.

Campillo s-a ridicat de la birou, a făcut câțiva pași prin încăpere și s-a oprit în fața ferestrei, căutând afară, cu degetele vârâte în răscroiala vestei. După un timp, s-a întors încet și a privit morocănos spre maestru.

— Domnule Astarloa, dați-mi voie să vă spun că în toată pătărania asta v-ați purtat precum copiii.

Bătrânul a clipit.

— Sunt primul de acord.

— Nu mai spuneți! Sunteți de acord, i-auzi vorbă! Dar, mă-ntreb, cu ce mama dracului ne mai ajută faptul că sunteți de acord? Pe Cárceles l-au tăiat ca pe-o pulpă de vițel, pentru că v-a lovit gândul să vă jucați de-a Rocambole.

— Am vrut numai…

— Știu prea bine ce-ați vrut. Și prefer să nu mă gândesc prea mult la asta, ca să nu mă simt ispitit să vă bag la închisoare.

— Am vrut să o ocrotesc pe dona Adela de Otero.

Șeful poliției a râs subțirel și sarcastic.

— Îmi închipuiam eu. A dat din cap, ca un medic în fața unui caz pierdut. Am văzut la ce-a fost bună ocrotirea domniei voastre: un salam, altul pe drum și domnia voastră viu ca prin miracol. Fără a mai vorbi de Luis de Ayala.

— Întotdeauna am încercat să mă țin deoparte.

— Cu atât mai bine. Fiindcă dacă ați fi izbutit să vă băgați coada, am fi făcut-o de oaie. Campillo a

scos din buzunar o batistă cu care a început să-și curețe cu mare grijă sticlele ochelarilor. Nu știu, domnule Astarloa, dacă vă dați seama de gravitatea împrejurării.

— Fără doar și poate. Și sunt gata să trag ponoasele.

— Ați făcut tot ce-ați putut pentru a ocroti o persoană care ar fi putut fi amestecată în uciderea marchizului. Mai bine zis, care chiar a fost; pentru că nici măcar moartea nu-i șterge complicitatea la uneltiri. Mai mult chiar: pesemne că tocmai asta a costat-o viața. Campillo a tăcut, și-a potrivit *pince-nez*-ul, apoi și-a șters sudoarea de pe față cu batista. Răspundeți-mi doar la o întrebare, domnule Astarloa. De ce mi-ați tăinuit adevărul în legătură cu această femeie?

S-au scurs câteva clipe. Apoi, maestrul de scrimă a ridicat încet capul și a privit prin șeful poliției, de parcă nici nu l-ar fi văzut, spre ceva ce nu era sau poate că era nespus de departe, dincolo de el. A mijit pleoapele și privirea-i cenușie s-a făcut de piatră:

— O iubeam.

Prin fereastra deschisă ajungea la ei zgomotul trăsurilor care se duceau în jos, pe ulicioară. Campillo a stat mut și neclintit; era limpede că, pentru întâia oară, nu știa ce să zică. A făcut câțiva pași prin încăpere; și-a dres glasul, rușinat, și s-a așezat la birou, fără a se hotărî să-l privească în față pe maestrul de arme.

— Îmi pare rău, a recunoscut după o vreme.

Jaime Astarloa a încuviințat, fără să spună nimic.

— Voi fi sincer cu domnia voastră, a adăugat șeful poliției după un răgaz, îndestulător pentru ca răsunetul ultimelor vorbe să se stingă. Pe măsură ce trec ceasurile, ne e din ce în ce mai cu neputință să dezlegăm taina; așa că, cel puțin, să le aruncăm mănușa celor vinovați. Prietenul domniei voastre, Cárceles, sau ce-a mai rămas din el, e singurul în

viață care-i cunoaște; nădăjduim că va trăi destul cât să ne poată istorisi. Cu adevărat n-ați izbutit să-l aflați pe niciunul din cei care-l torturau pe nenorocit?

— A fost cu neputință. Totul s-a petrecut pe întuneric.

— Ați avut mare noroc astă-noapte. V-ați putea găsi în locul pe care de-acum îl cunoașteți, întins pe-o masă de marmură.

— Știu.

Polițistul a surâs ușor, pentru prima oară în dimineața aceea.

— Am priceput că nu le-a prea mers cu domnia voastră. A vânturat palmele prin aer. La etatea pe care o aveți… Vreau să spun că nu-i de colo, al naibii să fiu. Un bărbat de etatea domniei voastre să țină astfel piept unei perechi de ucigași de meserie.

Jaime Astarloa a ridicat din umeri.

— Îmi apăram viața, domnule Campillo.

Celălalt și-a înfipt o havană între dinți.

— E un temei serios, a încuviințat, cu un gest de înțelegere. Fără doar și poate serios. Tot nu fumați, domnule Astarloa?

— Tot nu fumez.

— Ce ciudat, domnul meu. Campillo a aprins un chibrit și a tras apoi în piept cu vădită plăcere primele guri de fum. În ciuda purtării destul de necugetate de care ați dat dovadă în toată pătărania, nu-mi pot înăbuși curioasa simpatie pe care o simt pentru domnia voastră. Vorbesc serios. Îmi îngăduiți să fac un soi de paralelă, poate prea cutezătoare?

— Sunteți invitatul meu.

Privirile apoase s-au fixat asupra lui.

— E în domnia voastră un fel de… nevinovăție, nu știu dacă mă înțelegeți. Vreau să zic că, păstrând proporțiile, purtarea domniei voastre seamănă cu cea a unui călugăr de clauzură care s-ar pomeni aruncat dintr-o dată în vâltoarea lumii.

Mă urmăriți? În toată această tragică împrejurare, vă purtați ca și cum, străin de cerințele logicii, ați pluti într-un limb personal, purtat de un nespus de original simț al realului. Care, de altminteri, nu are nimic de-a face cu ceea ce e *într-adevăr real.* Și pesemne că tocmai această nevinovăție, fie-mi îngăduită vorba, a făcut ca, printr-un ciudat paradox, să ne întâlnim aici în cabinet și nu la morgă. Dar cred că nicio clipă, nici măcar acum, nu v-ați dat seama de toată gravitatea încurcăturii în care v-ați băgat.

Jaime Astarloa a pus ceașca cu cafea pe birou și a cătat încruntat la polițist.

— Nădăjduiesc, domnule Campillo, că nu insinuați că aș fi un imbecil.

— Nu, nu. Sigur că nu. Polițistul a ridicat mâinile în aer, ca și cum ar fi vrut să pună la loc vorbele pe care tocmai le rostise. Văd că nu mă explic prea bine, domnule Astarloa; iertată fie-mi neîndemânarea. Vedeți domnia voastră, când sunt ucigași la mijloc, și îndeosebi când ei se poartă atât de nepăsător și de profesionist ca până acum, e necesar să-i înfrunte autoritatea competentă, ce lucrează tot atât sau chiar mai profesionist decât ei. Mă urmăriți? De aceea, e puțin obișnuit ca o persoană străină de toate, cum sunteți domnia voastră, s-o ia razna, umblând haihui printre victime și ucigași, și să mai aibă și atâta noroc încât să nu se aleagă nici măcar c-o zgârietură. Eu numesc asta o stea bună, domnul meu; o stea neînchipuit de bună. Dar, până la urmă, norocul te lasă. Știți ce-i ruleta rusească? Un joc cu revolvere moderne, nu-i așa? Ei bine, când îți încerci norocul, trebuie să ții minte că-n butoiaș e mai mereu un plumb. Și, dacă tot apăsăm și apăsăm pe trăgaci, până la urmă plumbul iese și bang! Sfârșit. Pricepeți?

Maestrul a încuviințat în tăcere. Încântat de propria-i vorbire, polițistul s-a tolănit în scaun, cu havana fumegându-i între degete.

— Vă sfătuiesc ca, pe viitor, să vă țineți deoparte. Pentru mai multă siguranță, cel mai bine ar fi să plecați o vreme de-acasă. Pesemne v-ar prinde bine un voiaj, după atâtea emoții. Nu uitați că ucigașii știu de-acum că misivele erau la domnia voastră și vor dori să vă-nchidă gura o dată pentru totdeauna.

— Voi chibzui la toată treaba.

Campillo a ridicat o mână, dând parcă de înțeles că-i oferise maestrului de scrimă toate sfaturile înțelepte pe care le avea la îndemână.

— Mi-ar plăcea să vă ofer ocrotire guvernamentală, dar n-am cum. Vremurile-s grele. Trupele răzvrătite de Serrano și Prim vin asupra Madridului, se pregătește o bătălie ce poate fi hotărâtoare, e cu putință ca familia regală să nu se mai întoarcă, ci să rămână la San Sebastián, gata să se refugieze în Franța. După cum vă puteți închipui, din pricini legate de funcția mea, trebuie să mă îndeletnicesc și cu treburi mai de seamă.

— Vreți să spuneți că nu-i puteți prinde pe ucigași pe nicio cale?

Polițistul a făcut un gest nelămurit.

— Pentru a prinde pe cineva, trebuie mai întâi să știi cine e. Și mie-mi lipsesc unele date. Aproape toate marionetele au rămas fără țeastă: două hoituri, un biet invalid, nefericit și pe jumătate nebun, care-i cu putință să nici nu scape cu viață, și nimic altceva. Poate că citirea pe îndelete a tainicelor epistole ne-ar fi putut fi de vreun ajutor, dar grație, ca să vorbesc elegant, absurdei neglijențe de care ați dat dovadă, hârtiile s-au făcut nevăzute, mă tem că pentru totdeauna. Acum nu mă pot sprijini decât pe Cárceles; dacă prietenul domniei voastre izbutește să-și vină-n simțiri, pesemne că ne va putea spune cum de-au știut ucigașii că epistolele erau la el, cam ce scrie-n ele și, poate, ce nume căutăm. Și chiar nu vă aduceți nimic aminte?

Maestrul de arme a negat descurajat.

— V-am spus tot ce știu, a șoptit. Le-am putut citi doar o singură dată, din cale-afară de iute, și abia de-mi aduc aminte notele oficiale și șirurile de nume, printre ele cele ale unor militari. Pentru mine nimic n-avea nicio noimă.

Campillo l-a privit ca pe o curiozitate exotică.

— Vă asigur, domnule Astarloa, că mă descumpăniți, pe cuvânt de onoare. Într-o țară unde toți poftesc să dea cu piatra-n primul care dă ortul popii, unde în jurul a doi oameni ce vorbesc se adună pe loc alți două sute, pentru a iscodi ce se petrece, dându-se de partea când a unuia, când a altuia, domnia voastră faceți notă aparte. Mi-ar plăcea să știu…

S-au auzit lovituri în ușă și un polițist îmbrăcat civil s-a oprit în prag. Campillo s-a întors spre el cu un gest de încuviințare, iar noul-venit s-a apropiat de birou pentru a-i șopti câteva vorbe la ureche. Șeful poliției s-a încruntat și a clătinat grav din cap. Când celălalt a salutat și a ieșit, l-a privit pe don Jaime.

— Ni s-a spulberat și ultima nădejde, i-a dat lugubru de veste. Pe Cárceles, prietenul domniei voastre, nu-l mai doare nimic.

Jaime Astarloa și-a pus mâinile pe genunchi și și-a ținut suflarea. Ochii cenușii, înconjurați de crețuri, s-au înfipt în ai polițistului.

— Poftim?

Polițistul a luat un condei de pe masă și l-a frânt între degete. Apoi i-a arătat maestrului cele două cioturi, de parcă ar fi avut vreo noimă.

— Cárceles și-a dat obștescul sfârșit la spital. Agenții n-au putut scoate nimic de la el, fiindcă nu și-a mai venit în fire: s-a petrecut din viață înnebunit de oroare. Ochii de pește ai reprezentantului autorității au ținut piept privirii lui don Jaime. Acum, domnule Astarloa, ați rămas ultima verigă întreagă din lanț. Făcând o pauză, Campillo s-a scărpinat sub peruca cu bucle și coadă cu unul din cioturile condeiului. Dacă aș fi

în pielea domniei voastre, a adăugat cu nepăsătoare ironie, n-aș sta nici măcar o clipă departe de acest prețios baston-sabie.

• Capitolul al optulea •

Fără buton în vârf

„*În timpul asaltului cu o armă fără buton în vârf, nu trebuie să domnească o singură părere și nu trebuie trecută cu vederea nicio alegere cu gândul la apărare care nu contravine legilor onoarei.*”

Când a ieșit de la Guvern, se apropiau ceasurile patru ale amiezii. Căldura era înăbușitoare, și a zăbovit o clipă sub umbrarul unei librării din preajmă, privind cu mințile duse aiurea trăsurile ce traversau centrul
Madridului. Un vânzător de bragă își striga marfa la doar câțiva pași. Jaime Astarloa s-a apropiat de trăsurică și i-a cerut un pahar; zeama lăptoasă i-a răcorit gâtlejul, dându-i o senzație trecătoare de ușurare. În plin soare, o țigancă, cu puradelul desculț lipit de fusta-i neagră, oferea tuturor buchețele de garoafe pălite. Copilașul a dat să alerge pe lângă omnibuzul încărcat cu călători asudați, dar, gonit de biciul conductorului, s-a întors lângă maică-sa, trăgându-și zgomotos mucii.

Soarele unduia bolovanii din pavea. Maestrul de scrimă și-a scos jobenul și și-a șters sudoarea de pe frunte. A stat așa un timp, fără să facă vreun pas. Chiar nu știa unde să se ducă.

S-a gândit că ar fi putut să-și îndrepte pașii spre cafenea, dar nu avea chef să răspundă la întrebările pe care tovarășii lui de taclale i le-ar fi pus despre cele petrecute în casa lui Cárceles. Și-a adus aminte că uitase de întâlnirile cu elevii, și gândul a părut să-l necăjească mai mult decât tot ce se petrecuse în ultimele zile. A hotărât că era urgent să le scrie câteva rânduri cu scuze.

Un aflător în treabă, ce stătea la vorbă în cetele de primprejur, părea că-l privește. Era un tânăr simplu la port, cu înfățișare de muncitor. Când Jaime Astarloa l-a privit la rându-i, i-a ocolit privirea, arătându-se interesat de discuția pe care o purta cu alți patru indivizi la răscrucea cu șoseaua San Jerónimo. Bănuitor, maestrul de arme a căutat neîncrezător la necunoscut. Oare-l ținea sub control? Apăsarea ce-l încercase la început a făcut loc unei lăuntrice nemulțumiri de sine. Adevărul e că ajunsese să-l bănuiască pe fiecare trecător, să vadă un ucigaș în oricine-i tăia calea și, dintr-o pricină sau alta, îi întâlnea privirea.

Să plece de acasă și din Madrid. Așa-l sfătuise Campillo. Să se pună la adăpost. Să fugă, într-un cuvânt. Să fugă. S-a gândit la asta cu tot mai mare neplăcere. Ducă-se dracului, a fost singura concluzie la care a putut ajunge. Ducă-se dracului toți oamenii ăia! Era prea bătrân pentru a se mai ascunde ca iepurii. O asemenea alegere era nevrednică de luat în considerare. Trăise mult, o viață plină de încercări; adunase amintiri fără număr, ce i-o îndreptățeau până-n clipa aceea. De ce să strice chiar la sfârșit imaginea pe care o păstrase despre sine, murdărind-o cu necinstea fugii? Oricum, nici măcar nu știa de cine sau de ce să fugă. Nu era deloc dispus să-și petreacă vremea ce-i mai rămăsese de trăit trecând de la o spaimă la alta, apărându-se ori de câte ori avea în față un necunoscut. Și avea prea mulți ani în spate pentru a începe o viață nouă altundeva.

Din când în când, simțea din nou înțepătura durerii neîmpăcate, trezită de gândul la ochii Adelei de Otero, la râsul sincer al marchizului de los Alumbres, la înflăcăratele proclamații ale bietului Cárceles. A hotărât să nu mai îngăduie amintirilor să-i pătrundă în cuget, chiar de l-ar fi copleșit dorul și șovăiala, în dosul cărora întrezărea primejdia spaimei pe care, din principiu, nu consimțise să și-o asume. La etatea și firea lui, nu-i mai putea fi teamă de te miri ce, și-a zis. Nimic mai cumplit ca moartea nu i se putea întâmpla, și pe ea era pregătit să o înfrunte. Mai mult chiar, s-a socotit, profund mulțumit. De fapt, o înfruntase hotărât încă în noaptea trecută: lupta fusese deznădăjduită, iar amintirea purtării sale îl făcea să-și mijească ochii ca și cum ceva i-ar fi gâdilat orgoliul. Bătrânul lup singuratic dovedise că încă mai avea dinți cu care să muște.

Nu, n-avea să fugă. Din contră, avea să-i aștepte și să-i înfrunte. *La mine*, spunea vechea deviză a familiei, și chiar asta avea să facă: avea să-i aștepte să vină la el. A zâmbit lăuntric, întotdeauna crezuse că fiecărui om trebuie să i se ofere prilejul de-a muri în picioare. Acum, când viitorul apropiat îi oferea doar bătrânețea, decăderea trupului, o moarte lentă într-un azil sau deznădăjduitul plumb pornit din pistol, Jaime Astarloa, maestru de arme al Academiei din Paris, avea prilejul de a-i juca soartei o farsă, încuviințând un lucru cu care, îngrozit, un altul în locul său nu s-ar fi învoit. Nu putea merge să-i caute, căci nu știa nici cine erau, nici unde se aflau; dar Campillo spusese că, mai devreme sau mai târziu, aveau să vină la el, fiindcă el era ultima verigă întreagă din lanț. Și-a adus aminte că, numai cu câteva zile mai devreme, citise într-un mic roman franțuzesc: „*Dacă lumea întreagă ar complota împotriva sufletului tău*, *dar acesta ar fi împăcat cu sine*, *ea nu i-ar putea aduce nici măcar un fir de amar*”. Aveau să vadă

mizerabilii cât prețuia pielea bătrânului maestru de scrimă.

Întorsătura pe care o luaseră gândurile lui l-a făcut să se simtă mai bine. A căutat jur-împrejur, cu aerul că sfida Universul, și-a îndreptat spatele și a pornit spre casă, legănându-și bastonul. În fapt, Jaime Astarloa le oferea celor ce-i tăiau calea numai chipul obișnuit al unui bătrân slab și prost dispus, îmbrăcat cu un costum demodat, ce-și făcea neîndoios rondul zilnic pentru a-și încălzi oasele ostenite. Dar, dacă ar fi stat să-l privească, ochii lor uimiți ar fi descoperit licărul argintiu al unei hotărâri nepereche, călită precum oțelul floretelor.

•

La cină a ciugulit câteva legume fierte, apoi a luat un ibric și a pus cafeaua la fiert. Așteptând să fiarbă, a scos o carte din raft și s-a așezat pe sofaua ofilită. A întârziat puțin, căutând un citat pe care-l sublimase grijuliu cu condeiul, în urmă cu vreo zece sau cincisprezece ani:

> „*Caracterul nostru moral se leagă de chipurile toamnei*: *frunzele cad precum anii*, *florile se ofilesc precum ceasurile*, *norii fug precum visurile*, *lumina se topește precum inteligența*, *soarele se potolește precum iubirile*, *râurile îngheață precum viața*, *toți țes tainice legături cu soarta noastră*”.

A recitit rândurile de câteva ori, mișcându-și buzele în tăcere. Și-a zis că maxima i-ar putea servi drept epitaf. Făcând un gest ironic, ca pentru a spune că nimeni n-ar putea-o aprecia mai bine ca el, a pus cartea alături pe divan, lăsând-o deschisă la pagina aceea. Aroma ce venea din bucătărie i-a dat de știre că era gata cafeaua; s-a dus și și-a turnat o ceașcă. Cu ea în mână, s-a întors în cabinet.

Se-ntuneca. Briliant solitar, luceafărul de noapte scânteia în dosul ferestrei, la o nesfârșită depărtare. A sorbit din cafea sub portretul tatălui său. „Un bărbat chipeș”, spusese Adela de Otero. Apoi s-a apropiat de însemnele înrămate ale vechiului regiment al Gărzii Regale, începutul și sfârșitul carierei lui militare. Alături de ele, din ce în ce mai galbenă pe măsură ce anii treceau, diploma Academiei din Paris; multe ierni umede își lăsaseră petele pe pergamentul ei. Și-a adus lesne aminte de ziua când i-o înmânase juriul celor mai prestigioși maeștri de scrimă ai Europei. Așezat de cealaltă parte a mesei, bătrânul Lucien de Montespan își privise discipolul cu justificată, mândrie. „Elevul își depășește maestrul”, avea să-i spună mai târziu.

A mângâiat cu vârfurile degetelor urna micuță în care sta deschis un evantai; singura amintire ce-i rămăsese de la cea pentru care într-o zi lăsase Parisul. Ce s-o fi ales de ea? Era, fără doar și poate, o bunică venerabilă, încă distinsă și dulce, ai cărei ochi priveau cum creșteau nepoții și ale cărei mâini, splendide în alte vremuri, se îndeletniceau cu o broderie, pe când, tăcută, dezmierda doruri tinerești de taină. Sau nici măcar atât; poate că, pur și simplu, îl uitase pe maestrul de scrimă.

Ceva mai încolo, atârna pe perete un rozariu de lemn, cu boabele roase și înnegrite de atâta folosință. Amelia Bescós de Astarloa, văduva unui erou din războiul contra francezilor, îl ținuse în mână până ce-și dăduse obștescul sfârșit, iar mai apoi o rudă pioasă i-l încredințase fiului ei. Privindu-l, Jaime Astarloa a avut un simțământ ciudat: părea că trecerea anilor șterse chipul mamei; nu și-o mai putea aduce aminte. Știa doar că fusese frumoasă și păstra neștearsă în gând amintirea mâinilor ei fine și blânde care-i mângâiau părul de copil și a vibrației ce-l învăluia când, crezând că suferă, își cufunda capul în

culcușul fierbinte dintre gâtul și umărul ei. Memoria-i mai păstra și chipul nedeslușit, ca desprins dintr-un tablou de demult, al unei femei aplecate *en raccourci*, care aţâța în căminul mare jarul ce-și întindea sclipirile roșietice pe zidurile unui salon întunecat și sumbru.

Maestrul de arme a dat pe gât ceașca cu cafea și a întors spatele amintirilor. A rămas apoi vreme îndelungată nemișcat, fără ca vreun alt gând să-i tulbure pacea care părea a i se fi înstăpânit pe suflet. Abia atunci a pus ceașca pe masă, s-a dus la scrin și, deschizând un sertar, a scos o husă lungă și plată. I-a desfăcut încuietorile și a luat din ea ceva greu, învelit în postav. A dat la o parte învelitoarea; s-a ivit un pistol-revolver *Lefaucheux* cu butoiaș din lemn pentru cinci gloanțe de calibru mare. Deși un client îi dăruise arma cu cinci ani în urmă, nu o folosise niciodată. Propriul său cod al onoarei era, în principiu, împotriva folosirii armelor de foc, căci le credea mijlocul prin care mișeii ucideau de la depărtare. Totuși, în acea împrejurare își îngăduia să lase deoparte anumite scrupule.

A pus revolverul pe masă și a început să-l încarce cu grijă, băgând câte un plumb în fiecare locaș al încărcătorului. A terminat, a cântărit o clipă arma în palmă și apoi a așezat-o la loc. A privit jur-împrejur, cu mâinile în șold, apoi s-a dus spre un jilț, l-a tras după el și l-a potrivit cu fața spre ușă. A apropiat de el o măsuță pe care a pus o lampă și o cutie cu chibrituri. A mai aruncat o privire, să vadă dacă totul era în bună rânduială, apoi a stins rând pe rând toate lămpile cu gaz din casă, lăsând-o aprinsă numai pe cea care ardea în salonașul dintre ușa de intrare și cea a cabinetului; pe aceasta din urmă a făcut-o atât de mică, încât abia de se mai zărea o flăcăruie albăstrie, ce lăsa în penumbră vestibulul și în deplină beznă salonul. Atunci a tras sabia din teaca bastonului, a luat revolverul și a pus amândouă armele pe măsuța din

fața jilțului. A adăstat așa în beznă un timp, admirând mulțumit aranjamentul. Apoi a mers în vestibul și a tras zăvorul ușii.

S-a dus în bucătărie, fluierând printre dinți, pentru a turna într-o carafă cafeaua din ibric și a-și lua, în trecere, o ceașcă curată. A pus carafa și ceașca pe măsuța din fața jilțului, lângă lampă, chibrituri, revolver și bastonul-sabie. Abia atunci a aprins lampa și, făcând-o mică, a umplut o ceașcă cu cafea, a dus-o la buze și s-a pus pe așteptat. Nu bănuia câți aveau să fie; dar era sigur că, în viitor, nopțile aveau să fie din cale-afară de lungi.

•

I se lipeau ochii. A tresărit, săltând capul, și a simțit o durere neostoită în ceafă. A clipit din ochi, descumpănit. La lumina palidă a lămpii cu gaz, a întins mâna spre carafa cu cafea și a turnat puțin în ceașcă. Și-a scos ceasornicul din buzunar și i-a privit limbile: erau ceasurile două și un pătrar din zorii zilei. Cafeaua se răcise și, strâmbându-se, a dat-o pe gât dintr-o singură sorbitură. Pe măsuță, revolverul și sabia scoasă din teacă oglindeau cu scânteieri stinse licărul dulce al lămpii.

Uruitul unei trăsuri ce trecea pe uliță a ajuns la el prin fereastra deschisă, ținându-i o vreme trează luarea-aminte. Aproape că n-a suflat, ascultând, atent la cel mai mic semn de primejdie, cum uruitul se ducea pe uliță-n jos, stingându-se în depărtare. O dată i s-a părut chiar că aude un trosnet pe scară și a stat îndelung cu ochii ațintiți în bezna albăstrie a vestibulului, mângâind cu mâna dreaptă butoiașul revolverului.

•

Un șoarece alerga încoace și-ncolo sub cerul liber. A ridicat ochii în tavan, ascultând fâșâitul ușor cu care micul rozător trecea printre bârne, încerca să-l prindă de vreo câteva zile și pusese capcane în bucătărie, lângă o gaură din apropierea sobei de gătit, din care șoricelul obișnuia să pornească noptatice asalturi împotriva cămării. Era

neîndoios un șoarece isteț, căci, deși brânza era mereu mușcată chiar lângă arc, capcanele nu izbuteau să-l prindă. Nimerise, fără doar și poate, un rozător talentat, care știa prin ce se deosebeau a vâna și a fi vânat. Când l-a auzit alunecând pe tavan, maestrul s-a bucurat că nu izbutise încă să-l prindă. Tovarășul cel mititel îi îndulcea, de-acolo, de sus, singurătatea lungii așteptări.

Prin mintea lui, aflată într-un febril amestec de somn și trezie, goneau chipuri ciudate. De trei ori a crezut că deslușește ceva în vestibul și a sărit, și tot de atâtea ori s-a așezat la loc în jilț, văzând că se lăsase tras pe sfoară de propriile-i simțuri. Nu departe, orologiul de la San Ginés a bătut întâi patru pătrare, și apoi trei ceasuri.

•

De astă dată nu mai încăpea nicio îndoială. Auzise pe scară ceva ca un fâșâit. S-a aplecat înainte cât putea mai domol, cu toate fibrele făpturii încordate, și a ascultat cu mare atenție. Ceva se mișca grijuliu de cealaltă parte a ușii. Ținându-și suflarea, cu gâtul crispat din pricina încordării, a stins lampa. Acum nu mai avea decât lumina ce-i venea din umbra vestibulului. Fără să se ridice, a luat revolverul, i-a înăbușit zgomotul trăgaciului între picioare și, sprijinindu-și coatele pe masă, a țintit spre ușă. Nu era pistolar, dar de la depărtarea aceea era greu să greșești ținta. Iar în butoiaș avea cinci gloanțe.

A fost uimit să audă ciocănituri surde în ușă. Era ciudat, și-a spus, ca ucigașul să ceară îngăduința de a intra în casa victimei. A rămas mut și neclintit în beznă la pândă. Poate voiau să afle dacă dormea sau nu.

Ciocăniturile s-au auzit din nou, ceva mai tare, deși nu erau prea puternice. Era limpede că tainicul vizitator nu voia să deștepte vecinii. Jaime Astarloa era descumpănit. Aștepta ca cineva să forțeze ușa de la intrare, nu să bată la ușă la ceasurile trei din zori. Oricum, zăvorul era tras și

cel care ciocănea trebuia doar să apese pe clanță, pentru a deschide. A zăbovit, păstrând aerul în plămâni și ținând hotărât revolverul, cu arătătorul pe trăgaci. Oricine va fi fost, în cele din urmă avea să intre.

A auzit un zgomot metalic: cineva umbla la clanță. Apoi a auzit un scârțâit ușor: ușa s-a rotit în balamale. Maestrul de scrimă a lăsat aerul să iasă încet din plămâni, a inspirat profund și și-a ținut din nou suflarea. Și-a potrivit mai bine arătătorul pe trăgaci. Avea să-i îngăduie să vină până în mijlocul salonașului și abia atunci avea să tragă un plumb.

— Don Jaime?

Vocea susurase întrebătoare. Un frig de moarte s-a răspândit din inimă până-n vene, înghețându-i mădularele. A simțit cum degetele slăbeau apăsarea și revolverul cădea pe masă. Și-a dus o mână la frunte și s-a ridicat în picioare, țeapăn ca un butuc. Pentru că vocea ușor răgușită din vestibul, cu un vag accent străin, venea din negurile lumii celeilalte. Și era nici mai mult, nici mai puțin, decât a Adelei de Otero.

•

Femeia a adăstat în umbra albăstrie din pragul salonașului. S-a auzit un ușor foșnet de fuste, apoi din nou vocea ei:

— Don Jaime?

El a întins o mână, iscodind pe pipăite după chibrituri. A aprins unul, și flăcăruia a pus în mișcare pe chipurile lor schimonosite un joc sinistru de lumini și umbre. Degetele-i mai fremătau când a aprins lampa cu gaz și a ridicat-o, pentru a lumina năluca ce-i băgase moartea-n suflet.

Adela de Otero stătea neclintită în prag, cu mâinile sprijinite în poala rochiei de culoare neagră. Purta o pălărie neagră, cu cordele de aceeași culoare, și avea părul strâns pe ceafa. Părea șovăielnică și sfioasă, precum fetițele zvăpăiate

care-și cer iertare că au ajuns acasă la o oră nepotrivită.

— Cred că vă sunt datoare cu o lămurire, maestre.

Jaime Astarloa a înghițit în sec și a pus lampa pe masă. Prin minte i s-a perindat chipul femeii sluțite de pe masa de marmură de la morgă și s-a gândit că, într-adevăr, Adela de Otero îi datora chiar mai mult decât o lămurire.

A dat de două ori să spună ceva, dar vorbele n-au vrut să-și ia zborul de pe buze. A rămas sprijinit de marginea mesei, privind cum, pe măsură ce femeia se apropia, cercul de lumină i se urca până la piept.

— Sunt singură, don Jaime. Îmi puteți da ascultare?

Vocea maestrului de arme a sâsâit stins.

— Vă pot asculta.

Ea s-a mișcat ușor și lumina lămpii a urcat mai sus, pe bărbie, pe gură și pe micul semn din colțul gurii.

— E o poveste lungă…

— Cine era femeia moartă?

A urmat o tăcere. Gura și bărbia au pierit din cercul de lumină.

— Aveți răbdare, don Jaime. Toate la vremea lor. Vorbea potolit, dulce, cu unduiri ușor răgușite, ce trezeau în bătrânul maestru de scrimă simțăminte contradictorii. Avem tot timpul de pe lume.

Jaime Astarloa a înghițit în sec. Îl chinuia teama că dintr-o clipă într-alta avea să se trezească, să închidă ochii pentru puțină vreme și, când i-ar fi deschis din nou, să bage de seamă că Adela de Otero nu era acolo. Că nu fusese nicicând.

— Ca să pricepeți ce am venit să vă spun, don Jaime, trebuie să o iau de departe. Să mă-ntorc în urmă cu aproape zece ani. Vocea-i suna acum goală și îndepărtată. Maestrul nu-i putea desluși privirile, dar și le închipuia duse, țintind un punct

din depărtare. Sau, poate, i s-a năzărit mai târziu, la pândă, cercetând simțirile ce-i desenau pe obraz amintirile pe care ea le deștepta. În vremea aceea, o tânără trăia o splendidă poveste de iubire. De iubire fără sfârșit… A tăcut o clipă, de parcă și-ar fi cântărit vorbele. O iubire fără sfârșit, a îngânat. Ca totul să fie mai simplu, voi lăsa deoparte amănuntele ce vi s-ar putea părea de prost-gust și voi spune că splendida poveste de iubire s-a isprăvit șase luni mai târziu într-o țară străină, seara, pe malul unui râu din care se ridica negura, în lacrimi și deplină singurătate. Știți, apele de argint o fascinau pe copilă. Într-atât, încât i-a dat prin minte să caute-n ele ceea ce poeții numesc dulcea pace a uitării… După cum vedeți, prima parte a istoriei miroase a foileton. Unul destul de vulgar.

Adela de Otero a făcut o pauză, hohotind ca o contraltă, dar fără nicio bucurie. Jaime Astarloa rămăsese nemișcat și continua să o asculte în tăcere.

— Și atunci, a continuat Adela, când tânăra era gata să treacă prin zidul de ceață, în viața ei a apărut alt bărbat. A tăcut o clipă; vocea i se îndulcise aproape pe nesimțite, dând oarece căldură istorisirii. Fără să ceară nimic în schimb, împins numai și numai de milă, bărbatul i-a purtat de grijă copilei pierdute pe malul râului de argint, i-a ogoit rănile și i-a redeșteptat surâsul. A fost tatăl pe care nu-l știuse, fratele pe care nu-l avusese, soțul pe care n-avea să-l aibă și, mergând cu noblețea până la capăt, nicicând n-a cutezat să-și ia asupra ei drepturile ce i s-ar fi cuvenit ca atare. Pricepeți ce vă istorisesc, don Jaime?

Deși tot nu-i deslușea privirile, maestrul de scrimă a simțit că Adela de Otero îl privea fix.

— Încep să pricep.

— Mă îndoiesc că înțelegeți întru totul, a spus atât de încetișor, încât don Jaime mai mult i-a ghicit, decât i-a auzit spusele. A urmat o tăcere atât

de lungă, încât bătrânul maestru s-a temut că tânăra avea să-și uite vorba; dar, după o vreme, ea a luat-o de unde rămăsese. Bărbatul și-a pierdut doi ani, încercând să dea formă unei femei noi, cu totul alta decât copila care tremura privind cum se duceau la vale apele râului. Și tot nu i-a cerut nimic în schimb.

— Un altruist, fără îndoială.

— Poate că nu, don Jaime. Poate că nu. A părut că se oprește o clipă, ca și cum ar fi cugetat. Presupun că mai era și altceva. În fapt, purtarea nu-i era lipsită de egoism. Simțea pesemne o oarecare satisfacție în fața propriei lui creațiuni, sau era mândru pe undeva că ea era și nu era a lui. „Ești opera mea cea mai frumoasă", i-a spus odată. Poate că era adevărat, fiindcă n-a precupețit nimic pentru a-și atinge țelul: nici eforturi, nici bani, nici răbdare. N-au lipsit rochiile elegante, nici maeștrii de dans, de călărie, de muzică, de scrimă. Da, don Jaime. Tânăra avea, printr-o neobișnuită întâmplare, un nemăsurat har pentru scrimă. Dar într-o zi, în virtutea îndeletnicirilor lui, bărbatul s-a văzut silit să se întoarcă în patrie. Luând-o pe tânără pe după umeri, a dus-o la oglindă și i-a îngăduit să se admire o vreme în apele de argint. „Ești frumoasă și liberă, i-a zis. Privește-te bine. Asta-i răsplata mea." Era căsătorit, avea familie și anumite obligații. Dar mai voia să vegheze încă asupra propriei lui creațiuni. Înainte de plecare, i-a dat în dar o casă, unde să poată trăi cum voia. Și, de la mare depărtare, ca un binefăcător, a vegheat neîntrerupt asupra ei, pentru ca nimic să nu-i lipsească. Așa s-au scurs șapte ani.

A tăcut o clipă, apoi a îngânat încetișor: „șapte ani". Atunci s-a mișcat puțin și cercul de lumină i s-a cățărat pe trup, luminându-i privirile; în ochii de culoarea violetelor a scânteiat văpaia șovăitoare a lămpii cu gaz. Cicatricea era la locul ei, în colțul gurii, pecetluindu-i zâmbetul tainic și de nești.

— Domnia voastră, don Jaime, știți cine era bărbatul acela.

Surprins, maestrul de arme a clipit, gata să-și vădească descumpănirea cu voce tare. Dar o inspirație neașteptată l-a făcut să-și țină gura, pentru a nu frânge firul destăinuirii. Ea a căutat la el, cântărindu-i tăcerea.

— În ziua despărțirii, a adăugat după o clipă, tânăra i-a spus binefăcătorului ce mare datorie avea față de el, și i-a zis doar: „Dacă vreodată ai nevoie de mine, cheamă-mă. Chiar dacă, pentru a ajunge la tine, va trebui să cobor în iad”. Nu mă îndoiesc, maestre, că, dacă i-ați fi putut cunoaște vitejia, asemenea vorbe nu vi s-ar fi părut nelalocul lor pe buzele unei femei.

— Dar un lucru tot m-ar fi uimit, a recunoscut don Jaime. Ea a zâmbit larg și a făcut un gest ușor cu capul, de parcă ar fi auzit o laudă. Maestrul și-a trecut peste frunte o mână rece ca marmura. Piesele jocului se îmbinau încet și dureros. Apoi a sosit și ziua, a adăugat don Jaime, în care el i-a cerut să coboare în iad.

Adela de Otero l-a privit, uimită de precizia observației. A ridicat mâinile și le-a apropiat pe îndelete, aplaudându-l în tăcere.

— O observație cum nu se poate mai precisă, don Jaime. Fără cusur.

— Nu fac decât să vă îngân vorbele.

— Orice s-ar spune, cum nu se poate mai precisă. Vocea ei vibra, ironică. Să coboare în iad. Chiar asta i-a cerut.

— Chiar atât de mare era datoria?

— V-am mai spus: cum nu se poate mai mare.

— Și chiar nu se putea nicicum ocoli chestiunea?

— Nu. Toată averea ei, tânăra o avea de la bărbatul acela. Și, fapt încă și mai însemnat, ea însăși era întru totul opera lui. Nimic din ce-ar fi făcut ea pentru el nu făcea cât ceea ce-i dăduse el ei. Dar îngăduiți-mi să merg înainte. Bărbatul

ocupa un loc de seamă într-o societate de seamă. Pentru pricini pe care cu ușurință le veți deduce, s-a băgat într-un joc al politicii. Un joc nespus de primejdios, don Jaime. Din pricina intereselor bănești, a ajuns să se aibă bine cu Prim și a căzut în greșeala de a-și cheltui paralele pe una din răzmeriţele lui, care s-a sfârșit cu un dezastru. Din nefericire, l-au aflat. Asta însemna exilul, ruina. Dar poziția lui în societate și altele pe lângă ea îi îngăduiau să se salveze. Adela de Otero s-a oprit; când a vorbit din nou, în glasul ei era ceva metalic, aspru și impersonal. Atunci s-a hotărât să se facă tovarăș cu Narváez.

— Și ce-a făcut Prim când a aflat de mișelie?

Visătoare, și-a mușcat buza de jos, gândindu-se la vorba lui.

— Mișelie? Da, cred că i-am putea spune și așa. A căutat ironic și răutăcios la el, ca fetițele care împărtășesc cuiva o taină. Fără îndoială, Prim nu a știut nimic despre asta. Și nici acum nu știe.

Maestrul de scrimă era sincer indignat:

— Și-mi spuneți că ați făcut asemenea lucruri pentru un bărbat care a fost în stare să-și trădeze tovarășii?

— Domnia voastră nu pricepeți nimic din ce zic eu. Ochii de culoarea violetelor îl priveau disprețuitor. Nu pricepeți absolut nimic. Mai credeți încă în buni și răi, în cauze drepte și strâmbe? Ce-mi pasă mie de generalul Prim sau de-un altul? Am venit aici în noaptea asta pentru a vă vorbi despre bărbatul căruia îi datorez tot ce sunt. Oare nu a fost bun cu mine, nu mi-a fost credincios? Oare m-a trădat *pe mine*? Faceți-mi favoarea de a vă păstra scrupulele habotnice pentru domnia voastră, domnul meu. Cine sunteți ca să-i judecați pe alții?

Jaime Astarloa și-a golit lent plămânii. Era foarte ostenit și s-ar fi trântit pe divan cu mare plăcere. Voia să doarmă, să plece departe, să creadă că totul era un vis urât, ce avea să se

risipească o dată cu venirea zorilor. Și nici măcar nu știa cu adevărat dacă voia sau nu să afle și restul istoriei.

— Ce se va întâmpla dacă-l află? a întrebat.

Adela de Otero a făcut un gest leneș.

— De-acum, nicicând n-or să-l mai afle, a zis. Cu el n-au avut legături decât doi bărbați: președintele Consiliului și ministrul de Interne, cu care comunica direct. Din fericire, amândoi au murit… de moarte bună. Nicio stavilă nu-l mai despărțea de Prim, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. În teorie, nu rămăseseră martori incomozi.

— Iar acum, Prim și ai lui câștigă.

Ea a surâs.

— Da. Stau să câștige. Iar el plătește întreprinderea lor. Imaginați-vă ce foloase ar putea avea.

Maestrul de arme a mijit ochii și a dat din cap, într-un gest mut de încuviințare. Acum totul era limpede.

— Dar mai rămânea un fir slobod, a murmurat.

— Așa e, a încuviințat ea. Luis de Ayala. Cât timp a luat parte la viața publică, marchizul a îndeplinit o funcție de seamă alături de unchiul său, Vallespín, ministrul de Interne, care era înțeles cu prietenul meu. La moartea lui Vallespín, Ayala a avut intrare la arhivele lui și a găsit acolo anume hârtii, ce conțineau o mare parte a istoriei de față.

— Eu nu pricep ce interes ar fi putut avea marchizul… Întotdeauna a zis că ieșise din politică.

Adela de Otero a ridicat din sprâncene. Vorbele lui don Jaime păreau să o înveselească nespus.

— Ayala era ruinat. Datoriile lui creșteau fără răgaz, și cea mai mare parte a averii îi era ipotecată. Jocurile de noroc și femeile… Aici, în vocea Adelei de Otero a vibrat un nesfârșit dispreț: … erau slăbiciunile lui, și amândouă îl costau multe parale.

Asta era prea mult pentru Jaime Astarloa.

— Dați de înțeles că marchizul șantaja?

Ea a surâs batjocoritor.

— Nu mă mărginesc să dau de înțeles: o spun sus și tare. Luis de Ayala a amenințat că va face publice hârtiile și chiar că i le va trimite lui Prim, dacă nu i se dădeau niște credite pe viață sau ceva asemănător. Iubitul nostru marchiz știa să-și vândă tare scump tăcerea.

— Nu-mi vine a crede.

— Puțin mă sinchisesc eu dacă mă credeți sau nu. Fapt e că cele cerute de Ayala ne-au pus într-o situație foarte delicată. Prietenului meu nu-i rămânea altă alegere: trebuia să zădărnicească primejdia, să-i închidă gura marchizului și să ia hârtiile. Dar Ayala era prevăzător…

Punându-și mâinile pe marginea mesei, maestrul și-a tras capul între umeri.

— Era prevăzător, a îngânat cu glas stins. Dar îi plăceau femeile.

Adela de Otero i-a aruncat un surâs indulgent.

— Și scrima, don Jaime. Aici intrăm în scenă domnia voastră și cu mine.

— Doamne sfinte!

— N-o luați chiar așa. Domnia voastră nu vă puteați închipui…

— Doamne sfinte!

Ea a întins o mână, ca pentru a-i atinge brațul, dar a lăsat-o în aer. Jaime Astarloa se trăsese înapoi, ca în fața unui șarpe.

— Pe mine m-au adus din Italia, a lămurit după o clipă. Iar domnia voastră ați fost calea pe care am ajuns la Ayala, fără ca el să se fi pus în gardă. Dar pe atunci nu-mi puteam închipui că toate urmau să se încâlcească. Cum să-mi dea prin minte că Ayala v-ar fi putut încredința hârtiile?

— Deci l-ați trimis degeaba pe lumea cealaltă.

Ea l-a privit într-adevăr uimită.

— Degeaba? Nici vorbă. Ayala trebuia să moară, cu sau fără hârtii. Era prea primejdios și

prea isteț. În ultima vreme se schimbase chiar față de mine, de parc-ar fi intrat la bănuieli. Trebuia să punem capăt întregii istorii.

— Și ați făcut asta chiar domnia voastră?

Privirea tinerei s-a înfipt în maestrul de scrimă ca un ac de oțel.

— Fără doar și poate. În glasul ei era atâta naturalețe și tihnă, că don Jaime s-a simțit copleșit. Cine să o facă, dacă nu eu? Toate au luat-o razna și abia dacă mai rămânea timp… În noaptea aceea, ca și-n alte dăți, am cinat împreună în salon. Singuri. Îmi aduc aminte că Ayala era deosebit de amabil; nu încăpea îndoială că-mi luase urma. Nu m-am îngrijorat prea tare, fiindcă știam că ne vedem pentru ultima oară. A destupat o sticlă de șampanie, cu o voie bună pe care niciunul din noi n-o simțea, și mi s-a părut tare chipeș, cu pletele și dinții de-un alb fără cusur, ce se iveau într-o cascadă de hohote. M-am gândit chiar că era mare păcat că ursita-i menise un asemenea sfârșit. A ridicat din umeri, dând întreaga vină pe soartă. Mai înainte, încercasem în zadar să-i smulg taina, a adăugat după o scurtă tăcere, dar nu izbutisem decât să-l fac să se îndoiască de mine. Cum însă nu mai avea nicio însemnătate, am hotărât să las baltă orice ocol. I-am spus precis ce voiam și i-am făcut oferta pentru care aveam mandat: o grămadă de parale în schimbul scrisorilor.

— Iar el n-a primit, a adăugat Jaime Astarloa.

Ea l-a privit ciudat.

— Chiar așa. În fapt, oferta era doar un tertip pentru a câștiga timp, dar Ayala nu trebuia să știe. Adevărul e însă că mi-a râs în nas. A spus că misivele erau la loc sigur și că prietenul meu avea să plătească până la sfârșitul vieții, dacă nu voia ca ele să cadă-n mâinile lui Prim. Și mi-a spus că-s o femeie ușoară.

Adela de Otero a tăcut, și ultimele vorbe s-au risipit în văzduh. Fuseseră seci, monocorde, iar maestrul de arme a știut pe loc că-n noaptea aceea,

în palatul marchizului, ea se purtase la fel: fără furii sau emoții. Mai curând, cu metodă și calcul, ca aceia care pun izbânda mai presus de patimi. Lucidă și nepăsătoare ca loviturile ei de floretă.

— Dar domnia voastră nu l-ați ucis din pricina asta…

Tânăra l-a privit atent pe don Jaime, parcă uimită de precizia vorbelor lui.

— Aveți dreptate. Nu de asta l-am ucis, ci pentru că moartea-i era hotărâtă. M-am dus fără grijă în galerie și am luat o floretă fără buton în vârf; el a părut că lua totul în glumă. Era sigur de el și mă privea cu brațele-ncrucișate, de parcă voia să vadă cum avea să se sfârșească totul. „Te voi ucide, Luis", i-am spus foarte liniștită. „Poate că vrei să te aperi." A hohotit, încuviințând ceea ce i se părea a fi un joc atrăgător, și a apucat o floretă de luptă. Presupun că voia să mă ducă-n iatac, să facem dragoste. S-a apropiat, arborând surâsu-i alb și cinic; chipeș, elegant, doar în cămașă, a încrucișat floreta cu mine și mi-a trimis, cu vârful degetelor de la mâna stângă, o bezea batjocoritoare. Atunci l-am privit drept în ochi, am fentat și i-am înfipt arma-n gât fără preludiu: i-am împuns o lovitură scurtă și-am răsucit mânerul floretei. Nici cel mai sever dintre maeștri n-ar fi avut ce obiecta, și nici Ayala n-a avut. Mi-a aruncat o privire peste poate de mirată și, chiar înainte de a se prăbuși, era mort de-a binelea.

Adela de Otero a căutat sfidătoare la don Jaime, cu o neobrăzare vrednică de istorisirea unei șotii oarecare. Iar el nu-și putea lua ochii de la ea, fermecat de ceea ce-i citea pe obraz: nici ură, nici remușcare, nici patimă. Doar oarba credință față de o idee și de un bărbat. În teribila-i splendoare era ceva pe cât de hipnotic, pe atât de cutremurător, de parcă în ea s-ar fi întrupat îngerul morții. Părând că-i ghicește gândurile, tânăra s-a tras înapoi și a ieșit din cercul de lumină al lămpii.

— Apoi am iscodit bine peste tot pe unde am putut, deși fără prea mare nădejde. Glasul ei fără chip venea acum din întuneric, iar maestrul n-a putut hotărî ce-l apăsa cel mai tare. Nu am găsit nimic, a povestit ea, deși am stat acolo aproape până s-a crăpat de ziuă. Oricum, răzmerița izbucnise deja la Cádiz, iar Ayala trebuia să moară, indiferent dacă găseam sau nu scrisorile. Nu aveam altă alegere. Nu-mi mai rămânea decât să ies repede de acolo și să cred că, dacă răvașele erau atât de bine dosite, nimeni nu avea să dea de ele, așa cum nu dădusem nici eu. După ce am făcut tot ce depindea de mine, am plecat. Trebuia să dispar fără urmă din Madrid. Trebuia… Părea că se îndoiește, că-și caută vorbe potrivite. Trebuia să mă-ntorc în negura de unde venisem. Adela de Otero ieșea pentru totdeauna din scenă. Și asta era prevăzut…

Jaime Astarloa nu se mai putea ține pe picioare. Simțea că i se muiau și că inima abia de-i mai bătea. S-a așezat molcom în jilț, temându-se să nu-și piardă simțirile. Când, în sfârșit, a vorbit, glasu-i era abia un firicel temător, căci ghicea cumplitul răspuns.

— Ce s-a petrecut cu Lucía, cu slujnica? A înghițit în sec și a ridicat privirile spre umbra din fața lui. Avea aceeași statură și aproximativ aceeași vârstă cu domnia voastră… iar părul era de aceeași culoare… Ce s-a întâmplat cu ea?

A urmat o tăcere lungă. După o vreme, vocea Adelei de Otero a răsunat gol, monocord:

— Domnia voastră nu pricepeți, don Jaime.

Maestrul de scrimă a ridicat o mână tremurândă, țintind umbra cu degetul. O păpușă oarbă într-un iaz; așa fusese totul.

— Vă înșelați. De astă dată a simțit cum ura îi vibra în glas și a știut că Adela de Otero o auzea foarte precis. Pricep totul. Prea târziu, e adevărat; dar nespus de bine. Ați ales-o special, nu-i așa? Din pricina înfățișării… Totul, până și amănuntul

ăsta înspăimântător, a fost plănuit chiar de la început!

— Rău am făcut că nu v-am cercetat cu luare-aminte valoarea. În voce i se simțea o ușoară iritare. Sunteți perspicace, la urma urmelor.

Un surâs amar s-a așternut pe buzele maestrului de arme.

— Tot domnia voastră v-ați ocupat și de ea? a întrebat, scuipând vorbele cu nețărmurit dispreț.

— Nu. Am angajat doi bărbați, care nu știu mai nimic despre povestea noastră. Doi pungași. Cei de care ați dat în casa prietenului domniei voastre.

— Ce canalii!

— Poate că au cam întrecut măsura…

— Mă îndoiesc. Sunt sigur că au dus scrupulos la îndeplinire vrednicele porunci pe care le-ați dat împreună cu complicele domniei voastre.

— Oricum, dacă vă mulțumește, trebuie să vă spun că fata era deja moartă când i-au făcut… toate lucrurile acelea. A suferit foarte puțin.

Jaime Astarloa a privit-o cu gura căscată, de parcă nu și-ar fi crezut urechilor.

— Găsesc că e cum nu se poate mai frumos din partea domniei voastre, Adela de Otero. Presupunând că acesta e adevăratul nume al domniei voastre. Din cale-afară de frumos. Spuneți că nenorocita a suferit foarte puțin? Fără îndoială, lucrul acesta face cinste simțămintelor femeiești ale domniei voastre.

— Mă bucur că v-ați recăpătat ironia, maestre.

— Nu mă numiți „maestre”, vă rog. Poate ați băgat de seamă că nici eu nu vă mai numesc „doamnă”.

De astă dată, ea a râs din tot sufletul.

— *Touché*, don Jaime. Atinsă, chiar așa. Doriți să continuu, sau restul îl știți și preferați să pun aici capăt istoriei?

— Mi-ar plăcea să știu cum ați aflat de bietul Cárceles.

— A fost cât se poate de simplu. Credeam că epistolele se rătăciseră; nici nu ne trecuse prin minte că ele s-ar fi putut afla în locuința domniei voastre. Pe neașteptate, prietenul domniei voastre a venit acasă la prietenul meu, cerându-i o întrevedere urgentă în legătură cu o chestiune gravă. A fost primit și și-a prezentat pretențiile: unele misive căzuseră-n mâinile lui și, cunoscând situația materială înfloritoare a celui interesat, voia o grămadă de parale în schimbul răvașelor și al tăcerii.

Jaime Astarloa și-a trecut o mână peste frunte, năucit de vuietul cu care simțea că i se prăbușea lumea, făcându-se mici fărâme.

— Și Cárceles! Vorbele i-au zburat de pe buze ca un bocet.

— De ce nu? a zis ea. Prietenul domniei voastre era la fel de ambițios și de mizerabil ca oricare altul. Bănuiesc că se bizuia pe târgul acela, pentru a ieși din propria-i mizerie.

— Părea cinstit, a protestat don Jaime. Și era atât de radical, atât de intransigent… Eu mă încredeam în el.

— Mă tem că, pentru un bărbat de etatea domniei voastre, v-ați încrezut în prea mulți oameni.

— Aveți dreptate. Am avut încredere și în domnia voastră.

— Haida-de. A părut iritată. Asemenea sarcasme nu duc nicăieri. Altceva nu mai vreți să aflați?

— Ba da. Dați-i înainte.

— S-a despărțit în termeni cum nu se poate mai buni de Cárceles și, un ceas mai târziu, cei doi oameni ai noștri s-au dus la el acasă, pentru a recupera scrisorile. Convins cum se cuvine, prietenul domniei voastre a sfârșit prin a istorisi tot ce știa, și chiar v-a pomenit numele. Atunci ați sosit, și trebuie să recunosc că ne-ați pus pe jar. Eu așteptam afară, într-o trăsură, și i-am văzut venind, păreau suflete aduse de Ucigă-l toaca. Știți oare că,

dacă situația n-ar fi fost atât de încurcată, împrejurarea mi s-ar fi părut distractivă? Deși nu sunteți tânăr, cred că le-ați dat de lucru peste poate: unuia i-ați frânt nasul și pe celălalt l-ați crestat de două ori, la un braț și sub burtă. Ziceau că v-ați apărat ca însuși Lucifer. Adela de Otero a tăcut o clipă și apoi a adăugat, îngrijorată: De astă dată, am eu o întrebare. De ce l-ați băgat pe nenorocit în toate astea?

— Nu eu l-am băgat. Vreau să spun că am făcut-o contra vrerii mele. Am citit scrisorile, dar nu am putut pricepe ce spuneau.

— Vă bateți joc de mine? Surpriza tinerei părea sinceră. Doar ați spus că le-ați citit.

Maestrul a încuviințat nedumerit.

— V-am mai spus că da, dar n-am priceput nimic. Numele, scrisorile și restul aveau prea puțină noimă pentru mine. Asemenea lucruri nu m-au interesat niciodată nici cât negru sub unghie. Parcurgându-le, am priceput doar că unul îi trăda pe alții și că la mijloc era o chestiune de stat. L-am căutat pe Cárceles din pricină că nu izbuteam să ghicesc numele celui răspunzător de toate. Fără îndoială că el l-a ghicit, poate din pricină că-și aducea aminte faptele despre care se vorbea acolo.

Adela de Otero a înaintat și lampa i-a luminat din nou obrazul. Înfrigurarea îi desenase o cută între sprâncene.

— Mă tem că-i o neînțelegere, don Jaime. Vreți să spuneți că nu știți numele prietenului meu, al bărbatului despre care vorbim?

Jaime Astarloa a dat din umeri și ochii lui cenușii, atât de cinstiți, nici n-au clipit sub privirile ei iscoditoare.

— Habar n-am de el.

Tânăra a clătinat ușor din cap, privindu-l cu cea mai mare luare-aminte. Mintea părea că-i lucrează în grabă.

— Dar sigur ați citit epistola, căci ați scos-o din maldărul acela…

— Care epistolă?

— Cea mai de seamă, cea scrisă de Vallespín lui Narváez. Aceea în care apărea numele lui… N-ați predat-o poliției? O mai aveți?

— Vă repet că nu știu despre ce epistolă blestemată vorbiți.

De data asta, Adela de Otero a fost cea care s-a așezat, febrilă și bănuitoare, în fața lui don Jaime. Semnul din colțul gurii nu mai părea că surâde; se făcuse tot o strâmbătură în care se citea descumpănirea. Era întâia oară că maestrul de arme o vedea astfel.

— Să vedem, don Jaime. Să vedem… Eu m-am înfățișat aici în noaptea asta pentru o pricină limpede. Printre hârtiile lui Luis de Ayala era și o misivă scrisă de ministrul de Interne; în ea erau datele personale ale agentului care oferea informații cu privire la conspirația lui Prim. Misiva, a cărei copie i-a dat-o prietenului meu, la începutul șantajului, chiar Luis de Ayala, nu se afla în teancul recuperat din locuința lui Cárceles. Ca atare, trebuie să se afle la domnia voastră.

— Nu am văzut-o nicicând. Dacă aș fi citit-o, m-aș fi dus la criminalul ce-a pus la cale totul și i-aș fi înfipt floreta drept în inimă. Așa, bietul Cárceles ar fi încă în viață. Eu am nădăjduit ca el să priceapă ceva din toate hârtiile alea…

Adela de Otero a făcut un gest, ca pentru a spune că prea puțin se sinchisea ea de Cárceles.

— Și a priceput, l-a dumirit ea. Chiar și fără cea mai de seamă dintre epistole, oricine era cât de cât la curent cu întâmplările politice din ultimii doi ani ar fi văzut că lucrurile erau limpezi. Se vorbea acolo despre minele de argint de la Cartagena, fapt ce-l implica nemijlocit pe prietenul meu. Mai erau pomeniți suspecții pe care poliția trebuia să-i țină sub urmărire, oameni din protipendadă, printre care și el; dar numele lui nu apărea apoi printre deținuți. Într-un cuvânt, multe semne care, puse cap la cap, îngăduiau să se ghicească fără prea

mare greutate numele confidentului lui Vallespín și Narváez. Dacă n-ați trăi cu spatele la lumea din jur, ați fi ghicit la fel de lesne ca oricare altul despre cine era vorba.

Tânăra s-a ridicat și a făcut câțiva pași prin încăpere, cufundată în propriile-i gânduri. În pofida situației îngrozitoare, Jaime Astarloa a trebuit să-i admire sângele rece. Luase parte la uciderea a trei persoane, venise la el acasă, fără să-i pese de primejdia de a cădea în mâinile poliției, îi povestise cu nerușinare o istorie atroce, iar acum se plimba cu inima împăcată prin cabinetul lui, neluând în seamă revolverul și spada așezate de el pe masă, preocupată de locul unde nimerise un simplu răvaș. Din ce era oare făcută femeia ce-și spunea Adela de Otero?

Era absurd, dar maestrul de scrimă s-a trezit că mintea-i zbura tocmai la locul unde nimerise tainica epistolă. Ce se petrecuse? Oare Luis de Ayala n-avusese destulă încredere în el? Era sigur că nu citise nici…

A rămas mut, aproape fără să respire, cu buzele întredeschise, străduindu-se să nu uite nici măcar o frântură din ce i se năzărise doar pentru o clipă. Și a izbutit, printr-o sforțare ce i-a schimonosit obrazul într-atât, încât Adela de Otero s-a întors, privindu-l uimită. Nu putea fi adevărat! Era caraghios să-ți închipui că lucrurile se petrecuseră așa. Era absurd! Și totuși…

— Ce s-a întâmplat, don Jaime?

S-a ridicat nespus de încet, fără să răspundă. A luat lampa și a rămas câteva clipe locului, privind în jur, de parcă s-ar fi deșteptat dintr-un somn adânc. Acum își aducea aminte.

— Ce vi s-a întâmplat?

Vocea tinerei ajungea la el ca de la o mare depărtare, iar mintea lui lucra în grabă. La moartea lui Ayala, după ce deschisese plicul cu misive și înainte de a începe să le citească, se văzuse silit să pună oarece rânduială în hârtii. Teancul îi căzuse

din mâini, iar foile se risipiseră pe podea într-un ungher, lângă scrinul din lemn de nuc. Mânat de-o inspirație neașteptată, a trecut pe lângă Adela de Otero și s-a aplecat în fața comodei greoaie, apoi a băgat o mână sub mobilă și a pipăit podeaua de sub ea. Când s-a ridicat, ținea între degete o foaie de hârtie. A privit-o pe toate fețele.

— Iat-o, a murmurat, fluturând-o în aer. A fost tot timpul aici. Ce prost sunt!

Adela de Otero se apropiase, cătând neîncrezătoare la scrisoare.

— Vreți să spuneți că ați găsit-o aici? Că a căzut?

Maestrul de arme era palid.

— Sfinte Dumnezeule! a murmurat nespus de încet. Bietul Cárceles! Deși a fost torturat, nu vă putea vorbi de-un lucru pe care nu-l știa. De aceea s-au încrâncenat așa împotriva lui.

A pus lampa cu gaz pe scrin și a apropiat epistola de lumina ei. Lângă el, Adela de Otero privea fascinată foaia de hârtie.

— Vă rog să n-o citiți, don Jaime. Tonul ei nelămurit amesteca în chip ciudat porunca cu implorarea. Dați-mi-o fără să o citiți, vă implor. Prietenul meu credea că trebuie să vă ucidă și pe domnia voastră, dar eu l-am înduplecat să mă lase să vin aici singură. Acum mă bucur că am făcut așa. Poate că mai avem vreme…

Ochii cenușii ai bătrânului au cercetat-o neîndurători.

— Vreme pentru ce? Ca să dați morților viața înapoi? Ca să mă faceți să cred în feciorelnica voastră nevinovăție sau în bunătatea binefăcătorului domniei voastre? Duceți-vă dracului!

A mijit ochii, citind la flacăra lămpii care afuma. Într-adevăr, acolo era cheia întregii afaceri.

Prea stimatului domn Ramon
María Narváez, *Președintele Consiliului*

Domnule general,

Afacerea despre care am vorbit zilele trecute în particular a luat un curs neașteptat și, după opinia mea, promițător. În afacerea Prim e implicat Bruno Cazorla Longo, împuternicitul Băncii Italiei la Madrid. Fără îndoială că numele nu vă e necunoscut, căci a fost asociat cu Salamanca în afacerea căii ferate din nord. Am dovezi că domnul Cazorla Longo i-a făcut generoase împrumuturi contelui de Reus, cu care ține o strânsă legătură din biroul său din Piața Santa Ana. Un timp, am urmărit discret pasărea și cred că treaba e de-acum coaptă pentru ca să jucăm tare. De noi depinde dacă provocăm un scandal care să-l ducă la ruină sau îl trimitem să cugete o vreme la greșelile pe care le-a comis, într-un loc atrăgător din Filipine sau Fernando Poo, ceea ce, pentru cineva învățat ca el cu răsfățul, ar fi fără doar și poate o încercare de neuitat.

Cu toate acestea, aducându-mi aminte de cele vorbite zilele trecute cu privire la nevoia de a dispune de cât mai multe știri despre uneltirile lui Prim, m-am gândit că putem trage mult mai multe foloase de la acest domn. Așa încât, după ce i-am cerut o întrevedere, i-am înfățișat situația cât am putut de subtil. Dat fiind că are mult scaun la cap și convingerile-i liberale sunt mai puțin sigure decât cele comerciale, a sfârșit prin a se hotărî să ne aducă unele servicii. La urma urmelor; pricepe tot ce-ar putea pierde, dacă am trata cu mână forte aventurile-i în răzmerițe și,

ca un bancher destoinic ce e, cuvântul bancrută îl înspăimântă. Așa că se arată gata să lucreze cu noi, însă cu mare discreție. Ne va da de știre de toate mișcările lui Prim și ale agenților lui, cărora le va face rost de noi fonduri, dar, de acum înainte, noi vom ști fără greș cui și pentru ce vor fi date.

Desigur, pune și unele condiții. Una e ca nimic din toate astea să nu treacă dincolo de domnia voastră și de mine. Cealaltă se referă la o compensație bănească. Unui om ca el nu-i sunt de-ajuns treizeci de arginți, așa că vrea să primească o concesiune de care sunt interesați peste măsură atât el cât și banca lui: cea a minelor de argint din Murcia, cu privire la care se ia o hotărâre la sfârșitul lunii.

După părerea mea, chestiunea e în interesul Guvernului și al Coroanei, căci omul nostru are o legătură de prietenie cum nu se poate mai bună cu Prim și statul lui major, iar Uniunea Liberală îl crede unul din cei mai hotărâți susținători ai ei din Madrid.

Afacerea are o mulțime de fețe, dar nu poate fi tratată pe de-a-ntregul în scris. Voi mai adăuga doar că, după părerea mea, Cazorla Longo e șmecher și ambițios. În el putem avea, la un preț judicios, un agent infiltrat chiar în miezul conspirației.

Cum nu cred că ar fi prudent să menționăm afacerea în Consiliul de mâine, ar fi de folos ca Excelența Voastră și cu mine să o discutăm în particular.

Primiți, Excelență, salutările mele cele mai respectuoase.

Joaquín Vallespín Andreu
Madrid, la 4 noiembrie
(*Exemplar unic*)

Jaime Astarloa a citit misiva până la capăt și a rămas tăcut, dând încetișor din cap.

— Deci asta era cheia întregii afaceri, a murmurat într-un sfârșit, cu voce abia auzită.

Adela de Otero îl privea neclintită, pândindu-i reacțiile cu fruntea încruntată.

— Asta era cheia, a încuviințat suspinând, de parcă ar fi regretat că maestrul pătrunsese până-n ultimul cotlon al tainei. Nădăjduiesc că sunteți mulțumit.

Bătrânul a cercetat-o pe tânără în chip ciudat, surprins să o mai vadă acolo.

— Mulțumit? Părea că gusta vorba și că gustul ei nu-i plăcea. Amară mai e mulțumirea pe care o pot găsi în toate astea. A ridicat epistola și, ținând-o între degetul mare și arătător, a fluturat-o ușor. Presupun că acum îmi veți cere să vă dau această hârtie… Greșesc cumva?

Lumina lămpii a făcut să danseze scânteile din privirile tinerei. Adela de Otero a întins o mână.

— Vă rog.

Jaime Astarloa a privit-o pe îndelete, uimit încă o dată de vitejia ei. Stătea dreaptă în fața lui, în penumbra din odaie, cerându-i cu sânge rece să-i înmâneze înscrisul unde apărea numele celui răspunzător de întreaga tragedie.

— Aveți de gând să mă omorâți, dacă nu vă fac pe plac?

Un zâmbet batjocoritor s-a pogorât pe buzele Adelei de Otero. Îl privea precum șarpele ce-și hipnotizează prada.

— Nu mă aflu aici ca să vă omor, don Jaime, ci ca să ajungem la o înțelegere. Nimeni nu crede că trebuie să muriți.

Maestrul de scrimă a ridicat o sprânceană, de parcă vorbele acelea l-ar fi dezamăgit.

— N-aveți de gând să mă ucideți? Părea că se gândește serios la asta. La naiba, doña Adela! E foarte elegant din partea domniei voastre.

Gura tinerei s-a strâmbat într-un nou surâs, mai curând șmecher decât răutăcios. Don Jaime a priceput că ea își alegea cu grijă vorbele.

— Îmi trebuie scrisoarea, maestre.

— V-am rugat să nu îmi mai spuneți „maestre”.

— Am mare trebuință de ea. După cum știți, am mers de-acum prea departe din pricina ei.

— Știu. Aș spune că știu prea bine. Și o adeveresc.

— Vă rog. Încă mai avem vreme.

Bătrânul a cătat la ea ironic.

— E a doua oară că-mi spuneți că avem vreme, dar nu izbutesc să-mi închipui la ce ne servește lucrul acesta. A privit spre foaia pe care o ținea în mână. Bărbatul despre care vorbește epistola e un mizerabil; un pungaș și un asasin. Nădăjduiesc că nu-mi cereți să vă ajut la acoperirea crimelor lui; nu sunt obișnuit să fiu insultat, și cu atât mai puțin la asemenea ceasuri din noapte. Știți ceva?

— Nu. Spuneți-mi.

— La început, când nu știam ce se petrecuse, când am descoperit cadavrul acela pe masa de marmură, am luat hotărârea să răzbun moartea Adelei de Otero. De aceea n-am spus nimic la poliție.

Ea l-a privit îngândurată. Zâmbetul părea că i se îndulcise.

— Vă mulțumesc. În glas i-a răsunat un ecou îndepărtat, ce părea sincer. Dar vedeți acum că nu era nevoie de răzbunare.

— Oare? Acum era rândul lui don Jaime să zâmbească. Greșiți. Mai sunt încă oameni de răzbunat. Luis de Ayala, de pildă.

— Era un parazit fără scrupule și-un șantajist.

— Agapito Cárceles…

— Vai de capul lui. L-a omorât propria-i lăcomie.

Privirile cenușii ale maestrului de arme s-au oprit asupra femeii, cu nesfârșită răceală.

— Tânăra aceea, Lucía, a zis încetișor. Și ea se cuvenea să moară?

Pentru întâia oară, Adela de Otero n-a putut înfrunta privirea lui don Jaime. Și, când a vorbit, a făcut-o cu cea mai mare grijă.

— Cu Lucía nu s-a putut face altminteri. Vă implor să-mi dați crezare.

— Fără doar și poate. Îmi e de-ajuns cuvântul domniei voastre.

— Vorbesc serios.

— Fără îndoială. Ar fi o felonie de neiertat să mă-ndoiesc de domnia voastră.

Între cei doi s-a ridicat zidul unei tăceri apăsătoare. Ea-și plecase capul și părea că-și cerceta mâinile, încrucișate în poala rochiei. Cele două cordele negre ale pălăriei îi lunecau ușor pe gâtul gol. Împotriva voinței lui, maestrul și-a zis că, de-ar fi fost și diavolul, Adela de Otero era înnebunitor de frumoasă.

Tânăra a ridicat capul după câteva clipe.

— Ce vreți să faceți cu scrisoarea?

Jaime Astarloa a dat din umeri.

— Mă frământă o îndoială, a răspuns cu simplitate. Nu știu dacă să merg drept la poliție sau să trec mai întâi pe la casa binefăcătorului domniei voastre, să-i bag spada de-o palmă în gât. Și să nu-mi spuneți acum că aveți o idee mai de soi.

Poalele rochiei de mătase neagră au foșnit dulce, lunecând pe covor. Adela de Otero s-a apropiat și maestrul de scrimă a putut simți, negrăit de aproape de el, aroma apei de trandafiri.

— Am, într-adevăr, una mai de soi. Tânăra îl privea acum în ochi, sfidându-l cu bărbia-n vânt. O ofertă pe care n-o veți putea respinge.

— Vă înșelați.

— Nu. Vocea ei era acum caldă și dulce, de parcă ar fi tors o felină splendidă. Nu mă înșel, întotdeauna există câte ceva dosit pe undeva… Fiecare om are prețul lui. Și eu îl pot plăti pe al domniei voastre.

În fața privirilor uimite ale lui don Jaime, Adela de Otero și-a descheiat primul buton de la rochie. Maestrul de arme a simțit gâtul uscându-i-se pe loc și a privit fermecat cum ochii de culoarea violetelor îi înfruntau pe-ai lui. Tânăra și-a descheiat și al doilea buton. Dinții ei albi, fără cusur, străluceau ușor în întuneric.

El a dat să se depărteze, dar părea că ochii el îl hipnotizau. Într-un sfârșit, a izbutit să-și mute privirea, dar ea i-a rămas agățată pe gâtul gol al tinerei, în locul unde clavicula se insinua delicat sub piele și voluptuosul freamăt al pielii mate forma un triunghi dulce, coborând între sâni.

Glasul ei a susurat aproape:

— Știu că mă iubiți. Am știut-o dintotdeauna, încă de la început. Poate că totul ar fi fost altminteri, dacă…

Vorbele i s-au stins. Jaime Astarloa își ținea respirația, simțind că plutește departe de realitate. Îi simțea suflarea aproape, lângă buze; ale ei rămăseseră întredeschise ca o rană sângerândă, dar plină de făgăduieli. Adela de Otero desfăcea acum șireturile corsetului, care i se deznodau între degete. Nemaiputând să se împotrivească farmecului clipei, maestrul a simțit cum mâinile ei îi căutau una dintre mâini; atingerea lor i s-a părut că-i ardea pielea. Încet-încet, Adela de Otero i-a purtat mâna pe sânii ei goi. Carnea fremătа caldă și tânără, iar don Jaime s-a înfiorat, retrăind o simțire aproape uitată, pe care-o credea pierdută pentru totdeauna.

A gemut și a închis ochii, lăsându-se în voia dulcii lâncezeli ce-l copleșea. Ea a râs abia auzit, cu neobișnuită gingășie, și, dând drumul mâinii lui, a ridicat brațele, pentru a-și scoate pălăria. În

mișcare, și-a săltat ușor pieptul, iar maestrul de scrimă și-a apropiat încetișor buzele, până când a simțit căldura dulce a sânilor goi.

Lumea rămăsese undeva departe de ei; era doar o maree nelămurită, înaintând încet pe o plajă pustie, al cărei vuiet îl amuțea depărtarea. Nu mai era nimic, doar o nesfârșită întindere senină și luminoasă, o totală absență a realității și remușcărilor, și chiar a senzațiilor. O neființă atât de mare, încât, nemaifiind nimic, ajungea să fie lipsa însăși a patimii. Singura notă, monocordă și neîntreruptă, era geamătul renunțării, murmurul singurătății îndelung reținut, pe care atingerea de pielea tinerei îl înflorea pe buzele bătrânului maestru.

Deodată, ceva din conștiința-i adormită a părut să strige din locul acela îndepărtat unde încă mai stăruia alerta. Strigătul și-a deschis drum abia peste câteva clipe spre resorturile voinței și, ghicind primejdia, Jaime Astarloa și-a îndreptat privirea spre obrazul tinerei. S-a înfiorat de parcă l-ar fi străbătut un fulger. Mâinile ei se îndeletniceau cu pălăria, iar ochii-i scânteiau ca doi cărbuni încinși. Gura i se schimonosise încrâncenată, iar semnul din colțul buzelor îi punea pecetea unei strâmbături diabolice. Chipul tinerei, schimonosit din pricina concentrării, rămăsese gravat cu linii de foc în memoria maestrului de arme: era obrazul Adelei de Otero când se pregătea să fandeze cu gândul la o lovitură aprigă și definitivă.

Don Jaime s-a îndepărtat, fără a-și putea înăbuși un strigăt de spaimă. Ea își lăsase pălăria să cadă și ținea strâns în mâna dreaptă acul lung cu care-și strângea părul, gata să-l înfigă în ceafa bărbatului care, cu o clipă mai înainte, fusese gata să-i cadă la picioare. Bătrânul maestru a dat înapoi, împiedicându-se de mobile, și a simțit sângele înghețându-i în vine. Apoi, împietrit de groază, a văzut-o dând capul pe spate și i-a auzit hohotele

sinistre, răsunând precum dangătele de îngropăciune.

— Bietul maestru! Cuvintele și-au luat lin zborul de pe buzele femeii, de parcă ar fi vorbit despre altcineva, de a cărui soartă nu-i păsa nici cât negru sub unghie. Nu era în ele nici ură, nici dispreț, ci doar milă împietrită și sinceră. Naiv și credul până la capăt, nu-i așa? Biet și bătrân prieten!

A hohotit încă o dată și l-a cercetat curioasă pe don Jaime. Părea dornică să vadă în amănunt chinurile pe care spaima le desena pe obrajii maestrului.

— Dintre toți eroii dramei, domnule Astarloa, domnia voastră ați fost cel mai credul; cel mai mișcător și mai vrednic de înduioșare. Vorbele păreau că picură încetul cu încetul în tăcere. Toți, viii și morții, v-au dus de nas. Iar domnia voastră, ca-n comediile proaste, cu etica ieșită din modă și ispitele înfrânte, ați intrat în rol: cel al soțului încornorat, care nu bănuiește ce știe tot satul. Priviți-vă, dacă puteți. Căutați o oglindă și spuneți-mi ce s-a ales acum de tot orgoliul, de toată îndrăzneala și de toată înfumurata mulțumire de sine a domniei voastre. Cine dracu' vă credeați? Ei bine, totul a fost înduioșător, așa e. Puteți, dacă asta vă e voia, să vă mai aplaudați o dată, ultima oară, căci a sosit clipa să cadă cortina. Domnia voastră trebuie să vă odihniți.

În timp ce vorbea, Adela de Otero s-a întors fără grabă spre măsuța cu revolverul și bastonul-spadă și, punând mâna pe acesta din urmă, a zvârlit pe podea acul de pălărie, care nu-i mai era de niciun folos.

— În pofida candorii de care dați dovadă, sunteți un bărbat cu judecată, a spus, privind cu admirație lama ascuțită de oțel, de parcă i-ar fi evaluat calitățile. De aceea, nădăjduiesc că veți putea face față împrejurării. În toată istoria, eu n-am făcut decât să joc rolul ce mi-a fost menit de

soartă. Vă asigur că n-am pus în asta niciun strop de răutate peste cea cu adevărat de trebuință: dar asta-i viața… Viața în marginea căreia ați încercat să vă țineți mereu și care în noaptea asta se strecoară aici, în casă, peste domnia voastră, ca să vă prezinte nota de plată pentru păcatele pe care nu le-ați comis, înțelegeți ironia?

Vorbind, se apropiase de el ca sirena ce-i vrăjea cu glasul ei pe marinari, pe când corabia se năpustea spre vreun recif. Ținea lampa cu gaz într-o mână, iar cu cealaltă apucase spada; stătea în fața lui, nepăsătoare ca o statuie de gheață, surâzând de parcă, în loc de amenințare, gestul i-ar fi fost o dulce invitație la pace și uitare.

— Trebuie să ne spunem adio, maestre. Fără ranchiună.

Când a pășit înainte, gata să înfigă spada în el, Jaime Astarloa a văzut din nou moartea cu ochii. Abia atunci, lăsând uimirea deoparte, și-a adunat întreaga prezență de spirit, s-a tras înapoi și s-a întors cu spatele, luând-o la fugă spre ușa cea mai apropiată. S-a trezit în întunericul din galeria de scrimă. Ea îl urmărea, iar văpaia lămpii lumina acum încăperea. Don Jaime a căutat jur-împrejur, iscodind deznădăjduit după o armă cu care să-i țină piept urmăritoarei și n-a găsit decât rastelul cu florete de salon, toate cu butonul pus în vârf. Chibzuind că ar fi fost și mai rău cu mâna goală, a luat o armă, dar atingerea mânerului i-a adus doar o ușoară alinare. Adela de Otero era în pragul galeriei, iar oglinzile au înmulțit lumina lămpii cu gaz când ea s-a aplecat să o pună pe dușumea.

— Ăsta-i locul nimerit pentru a ne încheia socotelile, maestre, a spus încetișor, liniștită când a băgat de seamă că floreta din mâna lui don Jaime era neprimejdioasă. Acum veți avea prilejul să vedeți ce foloase am ca discipol al domniei voastre. A făcut doi pași spre el, liniștită, fără să se sinchisească de sânii goi sub rochia pe jumătate descheiată, și a luat poziția de luptă. Luis de Ayala

a simțit pe propria-i piele harurile magnificei tușe a domniei voastre, lovitura de două sute de scuzi. Acum e rândul creatorului său să o încerce pe propria-i piele. Veți fi de acord cu mine că împrejurarea e nostimă foc.

Nu-și sfârșise bine vorba, și, dând dovadă de o uimitoare iuțeală, arma i-a și țâșnit înainte. Jaime Astarloa a dat înapoi, apărându-se în cuartă, ținând piept spadei ascuțite cu vârful bont al armei. Vechile fraze de arme familiare îl ajutau să-și recapete puțin câte puțin îndrăzneala uitată, smulgându-l din stupoarea îngrozită care îl stăpânise până cu doar o clipă înainte. A priceput pe loc că n-ar fi putut da nici măcar o lovitură cu floreta de salon. Trebuia să se mărginească să pareze cât mai multe atacuri, ținându-se tot timpul în apărare. Și-a adus aminte că-n celălalt capăt al galeriei se afla un rastel închis, cu o jumătate de duzină de florete și săbii de asalt, dar a chibzuit că adversara n-avea să-i îngăduie să ajungă la ele. Oricum, nu avea timp să se întoarcă, să-l descuie și să pună mâna pe-o armă. Sau poate că avea? A hotărât să se apere, retrăgându-se, la noroc, în acel capăt al salonului.

Adela de Otero a părut că-i ghicește gândul și s-a năpustit, presându-l și împingându-l într-un ungher al salonului, acoperit cu două oglinzi. Don Jaime i-a ghicit, la rândul său, gândurile. Acolo, înghesuit, fără nicio putință de a se retrage, nu mai avea scăpare, ea avea să-l găurească.

Fanda încruntată și cu buzele strânse, de nu mai rămăsese din ele decât o linie firavă, urmărind în chip vădit să câștige teren în fața armei lui, și îl silea să se apere cu treimea lamei dinspre mâner, ceea ce-i stăvilea mult mișcările. Jaime Astarloa se afla la vreo trei metri de perete și nu voia să se retragă mai mult, când ea i-a dat o jumătate de tușă în braț și l-a pus într-o serioasă încurcătură. A parat, știind că nu putea să-i răspundă cum ar fi făcut dacă ar fi avut o floretă de asalt, iar Adela de

Otero a frazat cu nespus de mare ușurință fenta cunoscută ca *rotirea mânerului*, schimbând direcția vârfului armei sale chiar când lamele se atingeau și îndreptând-o spre trupul adversarului. Ceva rece a zgâriat cămașa maestrului de scrimă, pătrunzându-i între piele și coastele din partea dreaptă. A făcut pe loc un salt înapoi, strângând din dinți ca să-și înăbușe strigătul de spaimă ce-i palpita în gât. Era prea absurd să moară în felul acela, de mâna unei femei și-n propria-i locuință. S-a pus din nou în gardă, simțind cum sângele cald îi îmbiba cămașa la subsuoară.

Adela de Otero a coborât puțin spada, s-a oprit pentru a trage adânc aer în piept și i-a adresat o strâmbătură rea.

— N-a fost rău, așa-i? a întrebat cu o sclipire jucăușă în priviri. Să trecem acum la lovitura de două sute de scuzi, dacă vreți… În gardă!

Lamele au scrâșnit. Maestrul de arme știa că o tușă era cu neputință de parat, dacă nu-l putea amenința pe adversar cu vârful floretei. Pe de altă parte, dacă se concentra numai asupra chipului în care să se acopere împotriva acelui atac, Adela de Otero putea profita de împrejurare, pentru a-i da o nouă lovitură, împungându-l jos, ceea ce ar fi dus tot la moartea lui. Era într-o situație fără ieșire și simțea acum peretele, foarte aproape de spate; cu coada ochiului putea deslușî oglinda din stânga. A hotărât că nu putea încerca decât să o dezarmeze pe tânără sau să împungă fără răgaz spre obrazul ei cu arma care, deși boantă, i-l putea totuși răni.

A înclinat spre prima alegere, mai lesne de dus la împlinire, lăsându-și moale brațul și sprijinindu-și trupul pe șoldul stâng. A așteptat ca Adela de Otero să fenteze în cuartă, a parat, a întors mâna către vârful spadei și a lovit cu partea tare a floretei lama adversă, dar a fost dezamăgit, văzând că tânăra se ținea tare pe poziție. Atunci, fără a-și face prea mari iluzii, a dat o tușă în cuartă înspre braț, punându-i obrazul în primejdie. I-a ieșit cam

scurtă și nu a izbutit să se apropie de ea mai mult de câteva degete, destule însă pentru a o face să dea un pas înapoi.

— I-auzi, i-auzi, a zis tânăra, zâmbind răutăcios. Care va să zică, domnul și-a pus în minte să-mi strice chipul. Dacă-i așa, trebuie să isprăvesc cât ai clipi din ochi.

S-a încruntat și buzele i s-au strâmbat, cu o bucurie sălbatică; proptindu-se zdravăn pe picioare, s-a îndreptat spre don Jaime, prefăcându-se că dă o lovitură falsă, care l-a silit să-și coboare floreta în cvintă. El și-a priceput greșeala în plină mișcare, înainte ca ea să-și fi rotit mânerul armei pentru a se lansa în tușa hotărâtoare, și n-a fost în stare decât să-ncerce a pune stavilă cu mâna stângă lamei adverse, ce țintea spre pieptul lui. A dat-o la o parte cu o lovitură directă în piept și a simțit cum tăișul ascuțit al spadei îi cresta fără șovăială palma. Ea și-a retras repede arma, temându-se ca maestrul să nu i-o agațe și să i-o zboare din mână, iar Jaime Astarloa și-a privit o clipă degetele însângerate, apoi s-a pus în gardă, cu gând să împiedice alt atac.

Deodată, în vâltoarea luptei, maestrul de scrimă a întrezărit sclipirea scurtă a unei nădejdi. Împungând o nouă lovitură, primejduise obrazul tinerei, silind-o să pareze slab în cuartă. Pe când se punea din nou în gardă, instinctul i-a șoptit lui Jaime Astarloa cu iuțeala fulgerului că, preț de o clipă, existase un timp mort, când obrazul Adelei de Otero rămăsese descoperit; e adevărat că doar înțelegerea, și nu privirea lui, prinsese acea slăbiciune. În clipele ce-au urmat, măiestritele reflexe ce alcătuiau meșteșugul bătrânului maestru de arme s-au pus cu de la sine putere-n mișcare, cu precizia deloc prietenoasă a unui mecanism de ceasornic. Uitase de iminența primejdiei, era foarte lucid și, în urma inspirației de moment, conștient că nu mai dispunea nici de vreme, nici de mijloace pentru a fi sigur de ea, a hotărât să-și lase viața în

mâinile lui de scrimer veteran. A început aceeași mișcare pentru a doua și ultima oară, îndeajuns de liniștit pentru a înțelege că, dacă se înșelase, nu avea să-și mai poată plânge greșeala.

A tras aer adânc în piept, a lovit la fel ca înainte, iar Adela de Otero, de astă dată mult mai sigură de sine, i-a opus o paradă în cuartă, dintr-o poziție oarecum forțată. În loc să se pună pe loc în gardă, cum ar fi fost de așteptat, don Jaime s-a prefăcut doar că o face și a schimbat direcția loviturii dintr-o singură mișcare, a lovit cu floreta peste brațul tinerei și, trăgându-și capul și umerii înapoi, a înălțat vârful bont al armei. Lama a alunecat ca unsă, fără să întâmpine nicio stavilă, iar butonul de fier ce-i împodobea vârful a intrat prin ochiul drept al Adelei de Otero, până în creier.

•

Cuartă. Paradă în cuartă. Fentă în cuartă asupra brațului. Fandare.

Se crăpa de ziuă. Primele raze de foc ale soarelui se cerneau printre stinghiile obloanelor trase, sporindu-și la nesfârșit numărul în oglinzile din galerie.

Terț. Paradă în terț. Lovitură în terț asupra brațului.

În vechile panoplii de pe pereți își dormeau somnul de veci lame ruginite și osândite la tăcere. Dulcea lumină de aur străveziu ce învăluia salonul nu mai izbutea să smulgă nicio sclipire din bătrânele gărzi ale armelor colbuite și înnegrite de vreme, cu fierul ciobit de urmele rănilor de demult.

Fandare în cuartă. Paradă în jumătate de cerc. Lovitură în cuartă.

Câteva diplome îngălbenite atârnau pe-un perete, încadrate de rame în torsadă. Cerneala își pierduse culoarea; trecerea anilor făcuse din litere palide schițe ce abia se mai deslușeau pe pergament. Purtau semnăturile unor oameni morți cu multă vreme în urmă la Roma, Paris, Viena, Sankt Petersburg.

Cuartă. Umerii și capul înapoi. Cuartă joasă.

Pe podea zăcea o spadă uitată, tocită de prea multă folosință, iar pe mânerul ei, din argint splendid șlefuit, arabescuri fine șerpuiau în jurul unei devize elegant gravate: *La mine.*

Cuartă asupra brațului. Paradă în primă. Fandare în secundă.

Pe covorul ce-și pierduse culorile, o lampă abia de mai pâlpâia, fără flacără, cu fitilul sfârâind și fumegând. Lângă ea zăcea o femeie ce fusese cândva frumoasă. Purta o rochie din mătase neagră, iar sub ceafa ei, cu părul strâns într-o agrafa de sidef în forma unui cap de vultur, se întindea o baltă de sânge, ce acoperea tot covorul. O rază subțire de soare smulgea din ea dulci scânteieri roșietice.

Cuartă spre interior. Paradă în cuartă. Lovitură în primă.

Într-un ungher întunecat al salonului, pe un vechi gheridon din lemn de nuc, din strălucirea unei căni subțiri din cristal fațetat se pleca ofilit un fir de trandafir. Vrednice de milă, petalele uscate, răspândite pe toată suprafața mesei, zăceau mototolite, înfiripând un tablou minuscul, de o melancolie decadentă.

Secundă în afara brațului. Adversarul parează în octavă. Lovitură în terț.

Din uliță suia un vuiet îndepărtat, ce amintea de o furtună pe mare, cu spuma valurilor spărgându-se furioasă de stânci. Prin obloane trecea stins răsunetul unor glasuri ce-și strigau bucuria pentru ziua cea nouă care le aducea libertate. Pesemne că un ascultător atent le-ar fi prins înțelesul; vorbeau despre o regină ce luase calea exilului și despre niște bărbați drepți, ce veneau de departe, ducând cu ei cufere scofâlcite, dar pline de nădejdi.

Secundă în afară. Paradă în octavă. Lovitură în cuartă înspre braț.

Străin de toate, în galeria unde timpul își oprise zborul, la fel de tihnit ca lucrurile dinlăuntrul

propriei lui tăceri, un bătrân stătea în fața unei oglinzi mari. Era slab și liniștit, avea nasul ușor acvilin, fruntea lată, părul alb și mustața cenușie. Era în cămașă, și pata roșiatică, de sânge uscat, din dreptul coastelor nu părea să-l stânjenească. Ținuta îi era demnă și mândră; în mâna dreaptă ținea cu eleganță o floretă cu mâner italian. Avea picioarele ușor îndoite și ținea brațul stâng ridicat, în unghi drept față de umăr, lăsând mâna să cadă înainte, în stilul curat al unui vechi scrimer, fără a da vreo însemnătate tăieturii adânci ce-i străbătea palma. Se compara în tăcere cu chipul propriei lui imagini, concentrându-se asupra mișcărilor pe care le făcea și pe care buzele-i palide păreau a le număra în tăcere, și relua frazele de arme, o dată și încă o dată, cu riguroasă precizie, întors asupra lui însuși, încerca să-și aducă aminte și să pună în bună rânduială, în cugetu-i ce nu se interesa de nimic din ceea ce Universul înfăptuia de jur-împrejur, toate fazele care, înlănțuite cu o precizie fără greș, cu siguranță matematică, alcătuiau – acum, în sfârșit, o știa prea bine – cea mai izbutită lovitură prin împungere concepută de-o minte omenească.

Sfârșit

virtual-project.eu

[1] Vas de metal umplut cu jăratic, folosit în satele din sudul Spaniei la încălzirea locuințelor.

[2] Asaltul este lupta loială între doi scrimeri, care au obligația de a respecta regulile convenționale.

[3] Casă tipică de țară din Andaluzia, regiune spaniolă din care este originară familia personajului Luis de Ayala.

[4] Numele unui vin andaluz din provincia spaniolă Jerez, dulce, de desert.

[5] Joc de cuvinte: Garda Civilă, jandarmeria / Garda Necioplită.

[6] Numele spaniol al unei piese semicirculare, de cele mai multe ori din bronz, cu care se bate la ușă.

[7] Rapiera franceză are garda mai puțin adâncă; mânerul, fără bară transversală și mai prelung, poate fi ținut în podul palmei.

[8] Școala franceză de scrimă începe să își contureze caracteristicile după adoptarea rapierei, la jumătatea secolului al XVI-lea, când cea italiană încă domina scrima europeană. Schimbând mânerul cu bară transversală (al rapierelor spaniole și italiene) cu mânerul drept, francezii continuă să diminueze dimensiunile rapierei și realizează o spadă cu lama foarte scurtă, ușor de mânuit, dar ineficientă în fața celor italiene. La jumătatea secolului al XVIII-lea, floreta devine din armă de antrenament pentru spadasini una independentă, popularitatea ei crește, iar maestrul La Böessière inventează masca, contribuind la revirimentul scrimei în acel veac. Stilul școlii franceze presupune poziția de gardă cu trunchiul ușor înclinat spre spate, pentru a da libertate jocului vioi și fin al lamei; „digitația”, care înlesnește executarea acțiunilor, ușoare și variate, pe lama adversă; paradele, ferme și strânse, făcute pe loc, fără a retrage sau coborî brațul; adoptarea distanței apropiate sau normale, datorită ușurinței cu care se ține mânerul; și poziția verticală a trunchiului în fandare. În fine, pentru a putea continua mai bine frazele de arme, lupta e complexă, cu o gamă variată de procedee și acțiuni atât în ofensivă, cât și în defensivă.

[9] Bandaj armat cu fire metalice.

[10] În original, *tiempo* („lovitură pe care floretistul o execută fără a se mișca din loc pentru a reuși să își atingă adversarul”) *incierto* („ambiguu”). Jocul de cuvinte constă în faptul că *tiempo incierto* înseamnă atât „lovitură în doi peri”, cât și „vremuri nesigure”.

[11] Rapiera spaniolă este prima armă cu cochilie (gardă), flexibilă și ușoară, rafinată, cu lama lungă și subțire, cu unul sau două tăișuri,

de secțiune triunghiulară sau rombică. Lama ei e montată într-o cochilie adâncă, de formă semiovală, adeseori frumos cizelată. Montura e și ea la fel de frumos cizelată, iar teaca bogat ornamentată. Specifice scrimei italiene sunt floretele simple, fără bară transversală, și efectuarea mulinetelor din articulația cotului, menținând în completă imobilitate articulația mâinii. Separarea școlii italiene de cea franceză se produce o dată cu apariția floretei, la jumătatea secolului al XVII-lea, când italienii rămân fideli spadei, iar spada franceză ajunge chiar mai scurtă decât floreta.

{12} Folosirea armei franceze permite o poziție de gardă cu trunchiul ușor înclinat spre spate, pentru a da libertate jocului vioi și fin al lamei; astfel, „digitația" înlesnește executarea acțiunilor pe lama adversă; paradele – ferme și strânse – pot fi făcute de pe loc, fără a retrage sau coborî brațul; trăgătorii pot astfel să se descurce cu ușurință atât în lupta de aproape, cât și de la distanța normală; în fine, în fandare, trunchiul rămâne în poziția verticală, favorizând buna executare a frazelor de arme.

{13} Simțul tăișului de oțel. (fr.).

{14} Nume dat în secolul al XIX-lea unor cântece satirice antiabsolutiste.

{15} În original: „*hace agua y aguas. Aguas menores… y mayores*", cuvinte folosite într-o situație similară și de Sancho Panza, într-un celebru dialog cu Don Quijote.

{16} Adjectiv referitor la vechea Catalaunia, azi Châlons-sur-Marne.

{17} În Spania se consideră că etajul cel mai elegant și luxos al unei case este primul, numit „principal".

{18} Aluzie la un personaj celebru al legendei lui Don Juan, *el Comendador* (Comandorul), înspăimântătoarea stafie a tatălui uneia dintre iubitele batjocorite de Don Juan, stafie supranumită *el Convidado de Piedra* (Oaspetele de Piatră).

{19} Ramón de Campoamor (1817-1901), poet romantic spaniol, de viziune conservatoare, a cărui lozincă a fost „arta pentru idee".

{20} Cornet confecționat dintr-o foaie subțire de aluat fără drojdie, îndulcită cu zahăr sau miere.

{21} Manuel Tamayo y Baus (1829-1898), dramaturg, secretar al Academiei Regale Spaniole (1874) și director al Bibliotecii Naționale (1884), autor al unei opere vaste, de inspirație romantică, într-o primă epocă, și, mai târziu, realistă și moralizatoare.

{22} Jandarmeria.

[23] Râul care străbate Madridul.

[24] Celebră dramă scrisă de Lope de Vega, al cărei personaj colectiv, locuitorii satului cu același nume, își asumă vina colectivă a unei răzmerițe cu vorbele *Todos a una* („Toți ca unul”), plagiate de Cárceles în piesa lui de teatru.

Table of Contents

• Capitolul întâi •
• Capitolul al doilea •
• Capitolul al treilea •
• Capitolul al patrulea •
• Capitolul al cincilea •
• Capitolul al șaselea •
• Capitolul al șaptelea •
• Capitolul al optulea •

Table of Contents

• Capitolul întâi • 6
• Capitolul al doilea • 34
• Capitolul al treilea • 62
• Capitolul al patrulea • 87
• Capitolul al cincilea • 137
• Capitolul al șaselea • 166
• Capitolul al șaptelea • 193
• Capitolul al optulea • 220